
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

TELAFERLİ TÜRKMEN ŞAİR İHSAN PARÇABAĞLI'NIN HAYATI VE ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Aya Ahmed Abdulhamed

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HAZİRAN, 2025

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren … (…) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Aya Ahmed

Soyadı : Abdulhamed

Bölümü : Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi : …/…/2025

TEZİN

Türkçe Adı : Telaferli Türkmen Şair İhsan Parçabağlı'nın Hayatı ve Şiirleri Üzerine Bir İnceleme

İngilizce Adı : A Study on The Life and Poetry of The Telaffer Turkmen Poet Ihsan Parcabagli

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı Soyadı: Aya Ahmed Abdulhamed

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Aya Ahmad Abdulhamed tarafından hazırlanan "Telaferli Türkmen Şair İhsan Parçabağlı'nın Hayatı ve Şiirleri Üzerine Bir İnceleme" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Arife Ece Evirgen

(Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi) ……

Başkan: Prof. Dr. Hamiye Duran

(Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi) ……

Üye: Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Yilmaz

(Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi) ……

Tez Savunma Tarihi: 21/5/2025

Bu tezin, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban Çetin

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü ……

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasını hazırlarken yanımda olan, desteğini ve sevgisini esirgemeyen herkese gönülden teşekkür ediyorum. Öncelikle, tez sürecimde bilgisi, tecrübesi ve sabrıyla bana yol gösteren, her daim desteğini hissettiren danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Arife Ece Evirgen'e gönülden teşekkür ederim. Onun rehberliği ve akademik bakış açısı, bu çalışmanın daha sağlam temellere oturmasını sağladı. Aynı zamanda verdiği değerli öneriler ve katkılarıyla tezimin kalitesini artırmama yardımcı olan Prof. Dr. Hamiye Duran'a minnettarlığımı ifade ediyorum. Ne kadar teşekkür etsem azdır.

Değerli şair İhsan Parçabağlı'ya, sağladığı kıymetli kaynaklar ve verdiği sürekli destek için içten teşekkür ederim. Ayrıca bu süreçte bana hep yanımda olarak büyük bir yardımda bulunan Sayın Hasan Hüseyin Yılmaz'a, özellikle kaynak sağlamadaki katkıları için teşekkür etmeyi borç bilirim.

Eğitim hayatım boyunca bana güç veren sevgili aileme bana olan inançları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Hayatım boyunca ne zaman yorulsam onların varlığı bana hep yeni bir umut oldu. Son olarak birlikte düşünerek, tartışarak ve bazen sadece yanımda durarak bana moral veren dostlarıma, akademik yolda bana ilham olan arkadaşlarıma, Muhammad, Rafet, Ayşe ve Ola'ya minnettarım.

TELAFERLİ TÜRKMEN ŞAİR İHSAN PARÇABAĞLI'NIN HAYATI VE ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

(Yüksek Lisans Tezi)

Aya Ahmad Abdulhamed
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Haziran 2025

ÖZ

Irak Türkmen Edebiyatı, Türk edebiyatının kültürel mirasının sürekliliğini sağlayan ve bu mirası gelecek nesillere aktaran önemli bir edebî zenginliktir. Bu özgün edebiyatın muhafazasında ve nesiller arası aktarımında, Telaferli şair İhsan Parçabağlı gibi çağdaş Türkmen şairlerinin etkisi büyüktür. Parçabağlı'nın eserleri, Türk edebiyatının estetik derinliğini yansıtmanın yanı sıra, Türkmen kültürüne özgü unsurları işleyerek Türk kültürünün canlılığının ve devamlılığının kayda değer bir örneğini sunmaktadır. Bu çalışmada, Parçabağlı'nın Arap harfleriyle yazılmış "Sabır Dağı Divanı" ve "Mucize" adlı kitapları ile henüz yayımlanmamış diğer şiirleri kayıt altına alınarak Latin harflerine aktarılmış; bu şiirler zihniyet, yapı, tema, dil ve ahenk açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Parçabağlı, Türkmen Edebiyatı, Telafer, şiir tahlili.
Sayfa Adedi : xii + 251
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Arife Ece Evirgen

A STUDY ON THE LIFE AND POETRY OF THE TELAFFER TURKMEN POET IHSAN PARCABAGLI

(M.S. Thesis)

Aya Ahmad Abdulhamed

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

June 2025

ABSTRACT

Iraqi Turkmen literature constitutes a significant literary wealth that ensures the continuity of the cultural heritage of Turkish literature and transmits this legacy to future generations. Contemporary Turkmen poets, such as the Tel Afar-born poet İhsan Parçabağlı, play a major role in the preservation of this unique literature and its transmission across generations. Parçabağlı's works not only reflect the aesthetic depth of Turkish literature, but also incorporate elements specific to Turkmen culture, offering a notable example of the vibrancy and continuity of Turkish cultural identity. In this study, Parçabağlı's books Sabır Dağı Divanı and Mucize, written in Arabic script, along with other yet-unpublished poems, have been documented and transcribed into Latin script; These poems. They have been evaluated in terms of worldview, structure, theme, language, and harmony.

Key Words : Parcabagli, Turkmen Literature, Telafer, poetry analysis.
Page Number : xii + 251
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Arife Ece Evirgen

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU i

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI ii

JÜRİ ONAY SAYFASI iii

TEŞEKKÜR iv

ÖZ v

ABSTRACT vi

İÇİNDEKİLER vii

TABLOLAR LİSTESİ xi

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ xii

BÖLÜM I 1

GİRİŞ 1

1.1. Araştırmanın Amacı 1

1.2. Araştırmanın Önemi 1

1.3 Araştırmanın Yöntemi 2

1.4. Varsayımlar 2

1.5. Sınırlılıklar 3

1.6. Tanımlar 3

BÖLÜM II 6

IRAK VE TÜRKMENLER 6

2.1. Türkmenlerin Irak'a Gelişi 7

2.1.1. Birinci Göç Dönemi (Hicri 54 Yılına Kadar) 8

2.1.2. İkinci Göç Dönemi 8

2.1.3. Üçüncü Göç Dönemi 9

2.2. Yerleşme Bölgeleri 10

2.2.1. Telafer 10

2.3. Irak Türkmen Ağızları 12

2.4. Irak Türkmen Edebiyatı 14

2.4.1. Divan Edebiyatı 15

2.4.2. Halk Edebiyatı 15

BÖLÜM III 17

ŞAİRİN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ 17

3.1. Hayatı 17

3.2. Edebî Kişiliği 18

BÖLÜM IV 21

ŞİİRLERİNİN İNCELENMESİ 21

4.1. Sabır Dağı Divanı 21

4.1.1. Zihniyet 21

4.1.2. Yapı 37

4.1.3. Tema 43

4.1.3.1. Sevgi-Aşk 44

4.1.3.2. Övmek ve Yüceltmek 44

4.1.3.3. Acı ve Sabır 45

4.1.3.4. Eleştiri 46

4.1.4. Dil ve Anlatım 46

4.1.5. Ahenk 47

4.2. Mucize 51

4.2.1. Zihniyet 51

4.2.2. Yapı 63

4.2.3. Tema 84

4.2.3.1. Vatan Sevgisi, Kimlik, Aidiyet, Kültürel ve Gelenek Değerler 84

4.2.3.2. Bireysel/ Toplumsal Eleştiri 85

4.2.3.3. Kayıp /Özlem / Hüzün /Acı/Ayrılık 85

4.2.3.4. Tabiat 87

4.2.3.5. Aşk /Sevgi 87

4.2.3.6. Öğüt 88

4.2.3.7. Kader/ Umutsuzluk/ Çaresizlik 89

4.2.3.8. Edebî şahsiyetler 89

4.2.4. Dil ve Anlatım 89

4.2.5. Ahenk 92

4.3. Kitaplanmamış Şiirler 99

4.3.1. Zihniyet 99

4.3.2. Yapı 120

4.3.3. Tema 129

4.3.3.1. Vatan Sevgisi ve Milliyetçilik 130

4.3.3.2. Aşk, Sevgi 131

4.3.3.3. Ayrılık, Yalnızlık, Keder ve Hasret 133

4.3.3.4. Doğa 133

4.3.3.5. Öğüt 133

4.3.3.6. Edebî şahsiyetler 134

4.3.3.7. Toplumsal Eleştiri 134

4.3.4. Dil ve Anlatım 134

4.3.5. Ahenk 135

BÖLÜM V 140

SONUÇ 140

KAYNAKLAR 142

EKLER 147

Ek 1. Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu İzin Belgesi 148

Ek 2. Sorular 149

Ek 3. Sabır Dağı Adlı Kitaptaki Şiirler 150

Ek 4. Mucize Adlı Kitaptaki Şiirler 173

Ek 5. Kitaplanmamış Şiirler 218

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. *Sabır Dağı Divanı Kitaptaki Şiirlerin Şekil Özellikleri*.....51

Tablo 2. *Mucize Kitabındaki Şiirlerin Şekil Özellikleri*.....99

Tablo 3. *Kitaplanmamış Şiirlerin Şekil Özellikleri*.....139

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
DAİŞ	ed-Devletu'l-İslâmiyye fi'l-Irak ve'ş-Şâm
M	Miladi
M.Ö	Milattan önce
S	Sayfa
TV	Televizyon
vb	ve benzeri
Yy	Yüzyıl

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Amacı

Irak Türkleri, bugün Irak topraklarında yaşayan milletler içerisinde yaklaşık üç milyon nüfusu ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bölgede yaşananlar diğer azınlık grupların kaderleriyle benzerlikler gösterse de en fazla ötekileştirilmeye çalışılan topluluk Irak Türkleri olmuştur. Bu sebeple sanat ve kültür hayatında yer alan Türkmenlerin eserlerinin tanıtılmasıyla bölgenin kültürel canlılığın kurumasının korunması gerekmektedir.

Irak Türkmenlerinin şu anda içinde bulundukları durumu şiirlerine yansıtan Telaferli Türkmen Şair İhsan Parçabağlı'nın şiirlerinin kayıt altına alınması ve incelenmesi bu bakımdan önemlidir. Şairin eserlerinin zihniyet, yapı, tema, ahenk bakımından incelenmesiyle ayrıca Irak Türkmen Türkçesinin dil canlılığının gösterilmesi ve bilim âlemine tanıtılması amaçlanmıştır. Türkmenler, Irak'ta maruz kaldıkları baskılara rağmen edebiyatı bir direniş aracı olarak kullanmış; kuşaktan kuşağa aktarılan şiirleri kültürel bir hazine hâline gelmiştir. İhsan Parçabağlı'nın eserleri üzerine akademik bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması, bu araştırmanın bilim dünyasında önemli bir boşluğu doldurduğunu göstermiştir. Bu bağlamda, çalışma Türkmen edebiyatının köklü geçmişine ışık tutmuş ve gelecek araştırmalara temel teşkil etmiştir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Çalışma ilk planda edebiyat araştırmalarına katkı sunmakla birlikte tarihçiler eğitimciler ve diğer araştırmacılar için de kaynaklık edecektir. Türkmenler, Irak'ta yaşadıkları süre boyunca çeşitli baskılara maruz kalmışlardır ve yaşadıkları bölgelerde hak iddia etmemeleri için çeşitli baskı ve kısıtlamalarla karşılaşmışlardır. Bu coğrafyada, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olarak görünen Türkmenlere, iktidarlar tarafından tehlike

gözüyle bakılması nedeniyle hiçbir dönemde tam bir edebî özgürlük tanınmamıştır. Tüm bu kısıtlayıcılığa rağmen Türkmenler fikirlerini ifade etmekten vazgeçmeyerek farklı yol ve yöntemler denemişlerdir. Irak Türklerinin gelenek ve göreneklerine, kısaca edebiyat hayatına ışık tutan Türkmen şiirleri, bitmez ve tükenmez bir kaynak olarak kuşaktan kuşağa geçen değerli bir hazinedir. Çalışma hem Türkmen Şairi İhsan Parçabağlı'nın şiirleri üzerine daha önce akademik bir inceleme yapılmaması hem de çağdaş Türkmen edebî zenginliğinin gelecek kuşaklara aktarılmasına katkı sunması bakımından önemlidir. Bu bağlamda, sonraki kapsamlı çalışmalara da temel teşkil edeceği düşünülmektedir.

1.3 Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, Telaferli Türkmen Şair İhsan Parçabağlı'nın Arap harfleriyle kaleme aldığı "Sabır Dağı Divanı" ve "Mucize" adlı şiir kitapları ile henüz kitaplaştırılmamış şiirleri, araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Veri toplama sürecinde öncelikle şiir tahliline dair kuramsal kaynaklar ve yardımcı metinler incelenmiş, şairin şiirleri Latin harflerine aktarılmıştır. Ardından bu şiirler; zihniyet, yapı, tema, ahenk, dil ve anlatım açısından detaylı biçimde analiz edilmiştir. Analiz sürecinde, Şerif Aktaş'ın şiir tahlili yöntemi temel alınmış (Aktaş, 2013) ve şiirler; zihniyet, yapı, tema, dil ve anlatım ile âhenk başlıkları altında değerlendirilmiştir. Ayrıca şairin hayatı ve eserlerinin Telafer'deki kültürel ve edebî etkisini derinlemesine anlamak amacıyla, nitel görüşmeler gibi veri toplama tekniklerinden de yararlanılmıştır. Bu kapsamda şairle gerçekleştirilen mülakat, çalışmanın önemli birincil veri kaynağı olmuştur[1].

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmada, İhsan Parçabağlı'nın şiirlerinin Telafer ağzının özelliklerini yansıttığı varsayılmaktadır. Bununla birlikte, şairin eserlerinde sıkça dörtlüklerin kullanıldığı ve Türkmen kültürünün çeşitli öğelerini yansıttığı gözlemlenmektedir. Bu varsayımların doğrulanması için eserlerin yapısal özellikleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ayrıca

[1] Çalışmanın etik kurul izni Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 10.12.2024 tarih ve 20 sayılı toplantısında alınmıştır. Araştırma kodu 2024-1862'dir.

Türkmen kültürüyle ilişkili motiflerin ve sembollerin eserlerde nasıl temsil edildiği ve yorumlandığı da değerlendirilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Çalışma İhsan Parçabağlı'nın *Sabır Dağı Divanı* ve *Mucize* adlı kitapları ile kitaplaştırılmamış diğer şiirleri ile sınırlıdır. İnceleme, Prof. Dr. Şerif Aktaş'ın şiir tahlili yöntemine göre ve "Zihniyet", "Yapı", "Tema", "Dil ve Anlatım" ile "Âhenk" alt başlıklarıyla yapılmıştır. Bazı şiirlerin birden fazla eserde yer aldığı, bazılarının ise isimlerinin değiştirildiği tespit edilmiştir.

1.6. Tanımlar

Türkmenler

Irak devletinin kuzeybatısından doğusuna kadar uzanan bir şeritte yer almaktadır yani Musul'un Telafer ilçesinden Diyalen'in Mendeli ilçesine kadar büyük bir alanda yaşamaktadırlar. Bu alanda Musul, Erbil ve Kerkük gibi büyük şehirler, onlarca kasaba ve yüzlerce köy bulunmaktadır (Qassab, 2014, s. 4). Bu Türk topluluğunun gerek sözlü gerek yazılı kültürü çok zengindir. Yörede, günlük hayatta Azerbaycan Türkçesine yakın ağızlar kullanılmasına rağmen yazı dili verimleri Türkiye Türkçesiyledir. Bölge Türkleri "Türkmen" adıyla anılır. Bu adlandırma, bilhassa 1958'den sonra Irak'taki ihtilal hükûmetince, "Türk" ve "Türkmen" kavramlarını birbirinden ayırmak, böylece bölgenin Türklüğünü inkâr etmek ve bu kitlenin Türkiye ile olan tarihî, kültürel bağlarını koparmak için siyasi açıdan öne çıkarılarak istismar edilmiştir. Bununla beraber, Irak Türklüğü "Türkmen" adını bugün de kullanmaya devam etmektedir. Türk folklorunda da yeri olan "Türkmen" teriminin çağrışımı toplumda daha etkili olsa da "Irak Türkleri" terimi tarihî arka planı daha iyi karşılamaktadır (Saatçi, 2014, s. 22).

Telafer

Irak'ta Musul'a bağlı bir ilçedir. İdari olarak Nineveh Valiliğine ait olan ve Irak'ın kuzeybatısındaki en büyük ilçelerden biridir. Türkmenlerin büyük çoğunluğunun yaşadığı ve Türkmen şehri olarak kabul edilen bir yerdir. Musul'a uzaklığı ise 7 km'dir. Telafer, kuzey ve doğu tarafından tepelerle (Süsen Kıraçları) sarılmış, güney tarafından bağlık, batı tarafından ise düzlük olan bir coğrafyadadır (Alshebly, 2020, s. 53). İklimi karasal iklimdir.

Kışın Telafer etrafındaki dağlar karlı olup şehrin hemen yanında -Diyarbakır'da olduğu gibi- büyük bir ağaçlık ve bostanlık bir alan uzanmaktadır Telafer; Türkiye sınırına 85 km, Suriye sınırına 70 km uzaklıktadır (Küzeci, 2010, s. 13).

Şiir ve Zihniyet

Şiir, yazıldığı dönemin toplumsal, kültürel ve düşünsel yapısını yansıtan bir üründür. Her şiir; ait olduğu zamanın zevkini, anlayışını ve değer yargılarını içinde barındırır. Bu ortak düşünsel yapı "zihniyet" olarak adlandırılır. Zihniyet; sadece tarihsel bilgiyle değil, metnin dili, imgeleri ve temasıyla yakalanabilir. Özellikle şiirde, dönemin ruhu ve insanının dünyaya bakışı yoğun bir biçimde hissedilir. Bu nedenle şiiri doğru anlamak, onu ortaya çıkaran zihniyeti kavramaktan geçer (Aktaş, 2013, s. 30).

Şiirde Yapı

Her şiir, ses ve anlamın birleştiği birimlerin belirli bir düzen içinde tema etrafında toplanmasıyla oluşur. Bu düzen, dönemin sanat zevki ve kültür anlayışıyla şekillenir. Şiir bir bütündür. İçerik ve biçim ayrılmaz. Şiirdeki anlam, o yapının içinde kendini gösterir. Şiiri oluşturan birimler -dize, beyit, dörtlük, bent gibi- yalnızca biçimsel değil, aynı zamanda anlamla bütünleşmiş yapılardır. Serbest nazımda ise bu birimlere şiir cümlesi ya da metin parçası denir. Yapının nasıl oluştuğu ve kuralları, dönemin şiir anlayışı ve geleneğiyle yakından ilişkilidir (Aktaş, 2013, s. 31).

Tema

Şiirde tema, yapıyı oluşturan anlam ve ses birimlerinin birleştiği merkez anlamdır. Soyut bir kavramdır ancak şiirin yapısı ve anlatımıyla somutlaşır. Tema, insan ve insanlığa dair bir yönü dile getirir. Vatan sevgisi, aşk, kahramanlık gibi kavramlar tema adlarıdır. Tema ile konu karıştırılmamalıdır. Tema soyut, konu ise onun metin içindeki somut hâlidir. Tema, şiirin bütününe yön veren ana anlamdır (Aktaş, 2013, s. 32).

Şiir Dili

Şiir dili, duygu, coşku, heyecan ve çağrışımların dile getirildiği, kişiye özgü bir anlatım biçimidir. Günlük dil, bireysel duyarlılıkları ifade etmekte yetersiz kaldığı için şiirde dil göstergelerine yeni anlam, ses ve söyleyiş değerleri yüklenir. Bu özel anlatımın sabit bir kuralı ya da sözlüğü yoktur. Dönem, kişi, ruh hali ve kültürel birikime göre şekillenir. Şiirde, kelimeler sadece anlam yönüyle değil, ses ve ifade biçimiyle de etkileyici bir şekilde kullanılır. Dilin sınırlı göstergeleriyle sınırsız duygular ifade edilmeye çalışılır; bu da dilin

yeniden inşasını gerektirir. Şair, özel bir duyarlılığı daha etkili anlatmak için dili dönüştürür, imge ve mecazlara başvurur. İmge, bir durumu ya da duyguyu sezdirmek ve çağrıştırmak amacıyla oluşturulan ses ve söz kalıplarıdır. İmgelerin temelinde mecazlar yatar (Aktaş, 2013, s. 33).

Şiirde Ahenk

Şiirde ahenk, kelimelerin yalnızca anlam değil, ses, ritim ve söyleyiş açısından da bir uyum içinde olmasıdır. Bu özellik, şiiri diğer edebî türlerden ayırır. Ahenk yalnızca kafiye ve redifle sınırlı değildir; tonlama, ses akışı ve temaya uygun söyleyişle oluşur. Her şiirin kendine özgü bir sesi vardır ve bu ses, o şiirin duygusunu yansıtır. Şiiri doğru anlayabilmek için bu ahengi hissetmek, içten veya sesli okumak gerekir. Ahenk, şiirin temel yapı taşlarından biridir ve onu anlamanın anahtarıdır (Aktaş, 2013, s. 39).

BÖLÜM II

IRAK VE TÜRKMENLER

Irak, Osmanlı Devleti'nden ayrıldığı 1918'den ABD'nin 2003 yılındaki işgaline kadar Arap-Sünni yönetimler tarafından idare edilmiştir. Ancak nüfusun çoğunluğunu Şiilerin oluşturduğu bir ülkedir. Sünni hâkimiyetindeki dönemde Şiiler, Türkmenler ve Kürtler gibi gruplar yönetimden dışlanmıştır. Özellikle Saddam Hüseyin Dönemi'nde siyasal sürece katılımın şartı, öz kimliğini bir kenara bırakarak Arap-Sünni özellikli sistem içinde asimile olmaktır (Acar & Duman, 2024, s. 1682). Orta Doğu ülkesi olan Irak, kuzeyde Türkiye, doğuda İran, batıda Suriye ve güneyde ise Necef ve Basra Körfezi ile sınırlanmıştır. Yaklaşık 143,250 mil kare veya 446,571 kilometrekarelik bir alana sahiptir. Bu alan, Türkiye'nin yarısından daha geniş, İran'ın üç buçuk katı kadar küçük ve Suriye'nin iki katından daha büyüktür. Irak; Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının kesişim noktasında bulunur ve bu nedenle bu ülkede ticaret Irak'ın geçiş yolu olması nedeniyle önemli bir rol oynamaktadır (El-Hasani, 1956, s. 7).

Meşru adı el-Cumhûriyyetü'l-Irâkıyye'dir ve başkenti Bağdat'tır. Eski çağlarda Mezopotamya olarak tanınan Irak, insan uygarlığının beşiği olarak kabul edilir. "Mezopotamya" kelimesi, Yunanca "messos" (orta) ve "" potamos"" (nehir) sözcüklerinden türetilmiş olup "nehirler arasında" anlamına gelir. İlk Çağ'da, Mezopotamya terimi günümüzdeki yerleşik anlamından farklı olarak vadinin Bağdat'ın kuzeyinde kalan üst bölümünü tanımlamak için kullanılıyordu. Vadinin Bağdat'ı da içeren alt kısmına ise Babilonya deniliyordu. Bu ayrım, İlk Çağ coğrafyacıları tarafından yapılmış ve İslam coğrafyacıları tarafından da kabul edilmiştir. Mezopotamya ve Babilonya için sırasıyla "el-Cezire" ve "Irak-i Arab" terimleri kullanılmıştır. Bu ayrım gerçekçidir çünkü Dicle ve Fırat nehirlerinin oluşturduğu vadide üst ve alt bölgeler; yüzey şekilleri, iklim ve nüfus yapısı gibi açılardan belirgin farklılıklar gösterir. Bu farklı özellikleri ayırt etmek için günümüzde

Yukarı Mezopotamya ve Aşağı Mezopotamya terimleri kullanılmaktadır (Kemali & Sinjar, 2017, s. 1).

Irak genellikle dört farklı fizikî bölgeye ayrılır: Kuzey ve kuzeydoğusunda yer alan dağlık bölgeler, Basra Körfezi kıyısındaki bataklıklar, tarım için uygun arazi olan Mezopotamya bölgesi ve Ürdün, Suudi Arabistan ve Güney Suriye sınırlarına yakın bölgelerden başlayarak içlere doğru uzanan step ve çöller. Ülkenin en büyük platosu kuzeyde bulunan Cezire'dir. Irak'ın en yüksek bölgeleri olan Zagros Dağları, kuzeydeki Alp-Himalaya dağ dizisinin parçalarıdır. Dicle ve Fırat nehirleri, Irak ve Mezopotamya'nın yaşam kaynağıdır (Güven, 2020, s. 7).

2.1. Türkmenlerin Irak'a Gelişi

Türkmenlerin Irak'a ne zaman ve nasıl geldikleri konusunda tarihçiler arasında farklı görüşler bulunmaktadır. Pek çok tarihçi, Türkmenlerin Irak'a yerleşmesinin üç aşamalı göçlerle gerçekleştiğini savunur.

Abdizade Hüseyin Hüsamettin, Türkmenlerin Irak'a geliş tarihini İslamiyet öncesine dayandıran bir görüşe sahiptir. Bu iddiasını "Banukya Antlaşması"na dayandırır. Hicri 12 (Miladi 632-633) yılında, Irak'ı fetheden İslam ordularının komutanı Halid bin Velid, bölgedeki Fars devleti ile karşılaşmadan önce Türklerle bir antlaşma yapmıştır. Bu olay, Türkmenlerin bu bölgeye çok erken dönemlerde yerleşmiş olabileceğine işaret eder (Kemali & Sinjar, 2017, s. 9). Oğuz boyuna mensup olan Türkmenler, Orta Asya'dan gelerek Irak'a yerleşmeye başlamışlardır. Bu göçlerin bir örneği Bayat boyuna mensup Türkmenlerin Irak'ın kuzeyinde, Türkmeneli bölgesinde yoğunlaşmasıyla görülmüştür. Bayat boyunun önemli isimleri arasında Dede Korkut ve ünlü şair Fuzuli bulunmaktadır. Milattan önceki dönemlerde Orta Asya'dan Mezopotamya'ya yapılan göçler sonucunda farklı Türk boylarının da Irak'a geldiği bilinmektedir (Mahmood, 2020, s. 69).

Tarihçilere göre, Türklerin Irak'a gelmeleri genellikle İslam'ın kabulünden sonra gerçekleşmiştir. Ancak bazı kaynaklara göre Müslüman Arapların, Türkleri esir alarak Hicri 32 (Miladi 652) yılında Irak'a getirdikleri bilinmektedir. Bu esirler, çeşitli Müslüman ülkelere gönderilmiş ve aralarında Irak'a yerleşenler de olmuştur (Kemali & Sinjar, 2017, s. 11). Emeviler Dönemi'nde (M.S 674) Buhara ve çevresinde hüküm süren Kabaç Hatun'un yönettiği Türkmen devletinden, Emeviler zencilerin isyanını bastırmak için 2000 Türkmen askeri ve aileleriyle anlaşmıştır. Bu anlaşma Türklerin Irak'a toplu yerleşimine yol açmıştır

(Kemali & Sinjar, 2017, s. 612). Emevi Devleti'nin ilk halifesi Muaviye bin Ebu Sufyan Dönemi'nde Türklerin yoğun bir şekilde Irak'a geldiği bilgisi, el-Tabari ve el-Belâzûrî gibi İslâm tarihçilerinin görüşlerine dayanmaktadır. Abbasiler Dönemi'nde de Türkler orduda kullanılmıştır. Horasan Valiliği'nde bulunan Fazıl bin Yahya el-Bermekî H. 138 / M. 753 yılında 20 bin Türk savaşçısını Irak'a göndermiştir (Kemali & Sinjar, 2017, s. 11).

Erşet, Hürmüzlü *Türkmenler ve Irak* adlı eserinde üç döneme ayırmaktadır:

2.1.1. Birinci Göç Dönemi (Hicri 54 Yılına Kadar)

Türkmenlerin Irak'a girişleri, İslam'ın kabulünden sonraya dayanmaktadır. Hicri 54 yılına kadar uzanan bu dönemde, Ubeydullah bin Ziyad'ın 2000 Türkmen'i Basra'ya getirerek yerleştirmesiyle başlar. Abbasi halifeleri, Türkmenlerin savaş yeteneklerinden faydalanarak onları ordularında istihdam etmiştir. Halife el-Mansur'un Türkmenleri istihdam ettiği bilinmektedir, özellikle Halife el-Mutasım'ın Türkmenlere olan güveni nedeniyle Türkmen göçleri devam etmiştir. Abbasiler Dönemi'nde Türk askerlerine duyulan güven devam etmiş, halifelerin özel orduları Türklerle güçlendirilmiştir. Türk askerleriyle evlenmek üzere Türk kızları getirtilmiş ve Türklere özgü şehirler ve yerleşim yerleri kurulmuştur (Hürmüzlü, 2003, s. 14).

2.1.2. İkinci Göç Dönemi

Selçuklu Dönemi, Türkmenlerin Irak'a yoğun bir şekilde göç ettiği en önemli dönemdir. Sultan Tuğrul Bey'in 1055 yılında Bağdat'a girmesiyle binlerce Türkmen Irak'a girmiş ve ardından sürekli göçler yaşanmıştır. Selçuklular Türkmenlerin Irak'a gelmelerine vesile olmuş ve Türkmenlerin Irak'ta özgür bir şekilde yaşamalarını sağlamıştır. Musul Zengi Atabeyleri ve Erbil Atabeyleri gibi büyük beyliklerin kurulmasına da destek olmuştur (Hürmüzlü, 2003, s. 14). 11. yüzyılın ortalarında Selçukluların Irak'a gelmesiyle "ikinci göç dönemi" başlamıştır. Selçuklu Dönemi, Irak'ın siyasi ve toplumsal yapısını derinden etkileyen bir periyottur. Bu dönem, Türklerin Irak'taki varlığının artması ve kültürel etkileşimlerin yoğunlaşması bakımından tarihsel bir dönüm noktası oluşturmuştur. Bu ikinci göç döneminde gelen Türkler, önceki göç dalgalarından farklıdır. Artık küçük gruplar halinde değil, kalabalık topluluklar halinde gelmişlerdir. Ayrıca, köle olarak değil, özgür bireyler olarak ve fatih kimlikleriyle gelmişlerdir (Kemali & Sinjar, 2017, s. 13).

Bağdat'ın fethetmesiyle birlikte, büyük bir Türkmen topluluğu da Irak'a gelmiştir. Bu topluluk, çeşitli boylardan gelen Oğuz Türkleriyle çeşitlilik göstermiş ve bugünkü Türkmenlerin yaşadığı bölgelere yerleşmiştir. Irak'ta yerleşen Türkmenler, Selçuklu Devleti'nin çöküş döneminde Musul, Kerkük ve Erbil gibi önemli merkezlerde beylikler kurmuşlardır. Bu sayede, Selçuklu Devleti'nin yıkılmasının ardından bile Türklerin Irak'taki siyasi ve toplumsal ağırlıkları devam etmiştir. Ancak, 1258 yılından sonra çeşitli Türk-Moğol devletlerinin yönetiminde kalan Irak, siyasi istikrarsızlık dönemleri yaşamıştır. Bu dönemler arasında İlhanlı Devleti, Celayirli Devleti, Karakoyunlu Devleti ve Akkoyunlular bulunmaktadır. Timurluların kısa süren egemenlik döneminin ardından ise 1470 yılından itibaren özellikle kuzey bölgelerinde Akkoyunluların hakimiyeti görülmüştür. 1508 yılında ise Safevi Devleti'nin Irak'a nüfuz etmesiyle yeni bir dönem başlamıştır (Kemali & Sinjar, 2017, s. 13-14).

2.1.3. Üçüncü Göç Dönemi

Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde, Türkmenlerin Irak'a göçleri desteklenmiş ve kalabalık Türkmen toplulukları bulunan soydaşlarına iltihak etmiştir. 1535 yılında Kanuni Sultan Süleyman ve 1638'de Sultan Dördüncü Murat dönemlerinde gerçekleşen bu göçlerle Türkmen nüfusu Irak'ta artmıştır (Hürmüzlü, 2003, s. 13-14). Osmanlı İmparatorluğu'nun Irak'ı kontrol altına alma ve bölgedeki nüfuzunu artırma politikalarının bir parçası olarak gerçekleşmiştir. Türkmenlerin Irak'a yerleştirilmesi, Osmanlı'nın bölgedeki gücünü pekiştirmeye ve yönetimini sağlamlaştırmaya yönelik stratejik bir hamle olarak görülmüştür. Bu dönemde, Irak'ın çeşitli bölgelerine yerleştirilen Türk soylu topluluklar, bölgenin demografik yapısını önemli ölçüde etkilemiş ve Osmanlı'nın Irak'taki varlığını güçlendirmiştir (Kemali & Sinjar, 2017, s. 14).

Türkmenler, Irak'ta birkaç devletler kurmuşlardır. Bu devletler arasında Celayirliler, Erbil'de Küçükoğulları, Musul'da Atabeyler, Kerkük'te Kıpçakoğulları, Akkoyunlular ve Karakoyunlular öne çıkar. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra İngilizlerin Irak'ta kurduğu devlet, Türkmenlerin varlığını göz ardı etti. Bu durum, Türkmenlerin Irak'ta yaşadığı zorlukların başlangıcı oldu ve günümüze kadar devam eden bir süreç haline geldi (Küzeci, 2019, s. 2).

2.2. Yerleşme Bölgeleri

Irak'a 7. yüzyıldan 16. yüzyıl sonuna kadar uzanan yaklaşık bin yıllık süre boyunca yerleşen Türkmenler, çoğunlukla ülkenin kuzeybatısından güneydoğusuna doğru yayılmışlardır (Kemali & Sinjar, 2017, s. 16). Ana yerleşim merkezleri arasında Musul, Erbil, Kerkük, Duhok ve Diyala illeri yer almaktadır. Bu illerdeki Türkmen nüfusu, kasaba ve köylerde de yoğun olarak yaşamaktadır. Bunların yanı sıra Selahaddin'de ve Bağdat'ta Türkmen toplulukları bulunmaktadır (Yılmaz, 2006, s. 129). Irak'ta Türkmenlerin yaşadığı bölgeler, ülkenin kuzeyinden başlayıp orta kesimlerine doğru uzanan bir şerit şeklindedir. Kuzeyden başlayarak Musul'un batısındaki Telafer ilçesi ve çevresindeki köylerden başlar. Doğuya doğru Musul'a devam eder, güneydoğuda ise Erbil, Altınköprü, Kerkük ve Tazehurmatu'ya kadar uzanır. Daha güneyde Dakuk (Tauk), Tuzhurmatu, Kifri, Karatepe ve Kızılrabağ'a uzanır, en sonunda Hanikin, Mendeli ve Bedre'ye ulaşır ve en güneyde Şahraban'da sona erer (Kemali & Sinjar, 2017, s. 16).

2.2.1. Telafer

Musul'un 60 km batısında yer alan Telafer (179.889), Türkiye sınırına en yakın Türkmen yerleşim birimi olması açısından önem taşımaktadır (Yiğit,1996, s. 195). Telafer, kuzeydoğudaki Zammar Dağı ve Sâsân Dağı'nın eteklerindeki Süsen Kıraçları ile çevrili bir konumdadır. Batı yönünde ise düzlük ve ovalık bir araziye yayılmıştır. Güney yönünde ise bağlık bir coğrafyada konumlanmıştır. İlçede toplam 18 mahalle mevcuttur, aralarında Kala, Hasanköy, Saray, Muallimin, Çolak, Kadisiye, Talaya ve Çelebler gibi mahalleler bulunmaktadır. Telafer'e Rebia, Iyâdiye ve Zemar nahiyeleri bağlıdır. Telafer ilçesi, 4.453 kilometrekarelik bir alanı kaplamaktadır (Dakuklu, 1969, s. 26-27). Telafer ilçesinin nüfusu yaklaşık olarak 517.000 kişiden oluşmaktadır. Telafer, Irak Türkmenleri açısından özel bir öneme sahiptir zira ilçenin merkezi nüfusu tamamen Türkmenlerden oluşmaktadır. Bu durum, ilçenin Türkmen kültürü ve kimliği için bir merkez olarak önem taşıdığını göstermektedir (Erkmen, 2009, s. 9). Telafer'in tarih boyunca kullanılan bazı isimleri şunlardır:

Asuriler: Şehre "*نمت عشتار-Nimet İştar"* veya "*تل عشتار Tel İştar*" adını vermişlerdir. Bu dönemde İştar, bereket, aşk ve savaş tanrıçası olarak bilinmektedir. Sümerler Dönemi'nde *"سيدة السماء Seyyidetü's-Semâ"* (Gökyüzünün Hanımefendisi) anlamına gelirken Akadcada

"الربه Er-Rabbe" genel olarak tanrıça anlamına gelir ve bireyin büyük tanrılara aracılık etmek için benimsediği kişisel tanrıça anlamına gelmektedir

Romalılar: Şehri *"تلسافاتا Tel Safata"* olarak adlandırmışlardır.

Osmanlı Dönemi: Şehir *"تل عفار Tel Afer"* olarak adlandırılmıştır. Bu isim, Osmanlı Coğrafya Sözlüğü'nde ve bazı Osmanlı haritalarında geçmektedir. İsim, hurma ağaçlarının tozlaşmasıyla ilişkili olabilir. Telafer, geçmişte hurma ağacı yetiştiriciliğiyle gelişmiş bir bölgeydi.

İzzettin İbn Esir:

"Musullu tarihçi İzzettin İbn Esir, hicri 544 olaylarına ilişkin olarak, Kutbuddin ve Cemaleddin duyulduğunda Musul süslendi ve askerler toplanarak Sincar'a doğru yürüdüler, oradan Tel Yafer'e ulaştılar." şeklinde bir ifade kullanmıştır (El-Raşid, 2017, s. 16-17).

Telafer adının kökeniyle ilgili farklı görüşler olsa da genellikle Aramice kökenli olduğu kabul edilir. "Tel" (tepe) ve "Ağbar" (toprak) kelimelerinin birleşmesinden oluştuğu düşünülmektedir. Zamanla, "Tell-Afar" adı "Telafer"e dönüşmüştür. Ancak, yerel halk genellikle bu adı "Tılafar" olarak telaffuz etmektedir (Saatçi, 2009, s. 108). Telafer, Osmanlı Salnamesi'nde 1909 yılında şu şekilde tanımlanmıştır:

"Dokuz mahalleye ayrılmış olan nahiyenin kasabaya adını veren yüksek bir tepecik üzerinde kurulmuş bir kalesi ve kale içerisinde güzel, muntazam bir hü- kümet dairesi, iki büyük hanı, bir hamamı, sekiz-on cami ve mescidi, bir sübyan mektebi ile diğer bazı düzgün binaları vardır."

Salnamede adı geçen kale, Telafer Kalesi'dir ve tarih boyunca işgallere karşı direnmiş olan şehir halkının birlik ve beraberliğini simgeler (Kemali & Sinjar, 2017, s. 17). Muhammed Horşid Dakuklu ise Telafer'i şu şekilde tanımlar:

"Bugün bir ilçe merkezi olan kasaba Irak'ın ikinci büyük ilçesi sayılır ve Irak'ta Türkmen ağacının Kerkük'ten sonra en büyük budağını meydana getirir. Kayalı ve dalgalı bir yer üzerinde kurulan kasabanın ortasından kuzeyden güneye doğru bir dere geçmekte ve şehri doğu ve batı semtlere bölmektedir. Derenin üzerinde altı köprü inşa edilmiştir. Böylece kasabanın iki yakası birbirine bağlanmıştır. Tatlı ve şirin olan suyunu bir gözden alan derenin insanlara faydası olarak kasabanın aşağısındaki narlı incirli bahçeleri sulamaktadır" (Bakır & Pekin, 2019, s. 18).

Ünlü İngiliz gezgin Austen Henry Layard, seyahatnamesinde Telafer'i şu şekilde anlatıyor:

"Çölde geçen üç saatlik bir yolculuk, alçak sıra tepeleri aşar aşmaz ulaştığımız Telafer'le sonuçlandı. Benim umduğumdan çok daha fazla öneme ve zengin bir görünüme sahipti. Kısmen yapay olan bir yükseltinin üzerine kurulmuş olan yapı, çeşitli şekillerde sayısız kulelerle iki yana uzanan duvarlarla çevrili bir taç şeklinde yükseliyordu. Bir bölümü zeytin, incir ve diğer meyve ağaçlarıyla kaplı bahçelerin içine kurulmuş güzel evleri ile şehir tepenin hemen dibinde uzanıyordu. Bu bakımlı toprakların ötesi, ıssız çölden başka bir şey değildi. Kalenin arkasındaki bir kayadan fışkıran ve Ebu Meryem'deki kadar bol akan bir kaynak, bahçelerini suluyor, değirmenlerini döndürüyordu." Layard, eserinde Telafer'in etnik yapısı hakkında şu tespitlerde bulunuyor:

"Telafer halkı köken olarak Türkmen'di ve Türkçe konuşuyordu. Yine de zaman içinde Araplarla karşılıklı yapılan evliliklerden dolayı Arapçayı da anlar hâle gelmişlerdi." Telafer halkının tamamen Türkmen olduğu, herkesin burada Türkçe konuştuğu ve aralarında hiçbir zaman yabancı dil konuşulmadığı bilinmektedir. Ayrıca, halkın sert mizaçlı ve kavgacı bir yapıya sahip olduğu da bilinmektedir (Saatçi, 2009, s. 109).

Telaferliler, İngiliz mandası döneminde kararlılıkla sömürgeciliğe karşı mücadele etmişlerdir. Irak, Suriye ve Türkiye'nin kesişim noktasında stratejik bir geçit rolü üstlenir. Bölge, üç nahiye ve yaklaşık 120 köyden oluşmaktadır. Tamamen Avşarlardan oluştuğu bilinmektedir. Bunun yanı sıra Bayat, Alabay, Seyyitler, Himmetli ve Çelebiler, Aliddevle, Başhaberli, Ferhatlı, Karabaşlı, Muratlı, İlhanlılar, Şeyhler, Babalar ve Çolaklar gibi Türkmen aşiretleri yaşamaktadır. İlçenin Değirmencük, Çeplen, Mahlebi, Faka, Karatepe, Şeyh İbrahim, Buhur, Deveboyunları, Boztepeler (Turmu) ve Malveren köy ve kasabaları da tamamen Türkmen nüfusa sahiptir (Bademci, 2016, s. 61-62).

2.3. Irak Türkmen Ağızları

Dünya genelinde, bilhassa Orta Asya, Anadolu ve Arap coğrafyasında, Türkler yaşamaktadır. Bugün, Irak Türkmenlerinin kullandığı dil, genellikle Azerbaycan Türkçesi ağızları içinde değerlendirilmektedir. Irak Türkmen ağızlarının, Oğuz grubu Türk lehçeleri içindeki konumuna baktığımızda, yapılan araştırmalarda bu ağızların genellikle güneybatı Oğuz grubunun batı koluna ait olan Azerbaycan Türkçesi ağızlarına dahil edildiği gözlemlenmektedir. Bu nedenle, Irak'ta konuşulan Türk ağızları genel olarak benzer bir çizgiye sahip olsa da belirli ağız farklılıkları bulunmaktadır (Bayatlı, 1996, s. 329).

Irak Türkmen ağızları, genel özellikleriyle uyum göstermelerine rağmen, şehir, ilçe, kasaba, köy ve hatta mahalleler arasında bazı farklılıklar barındırmaktadır. Örneğin, Kerkük ağzı ile Kerkük'ün bir mahallesi olan Tisin ağzı arasında belirgin farklılıklar vardır. Hatta Kerkük'ün farklı semtleri arasında bile bazı fonetik ayrılıklar gözlemlenebilir. Bu farklılıkların nedeni, Irak'ın farklı tarihi olaylara sahne olması ve çeşitli dönemlerde göç eden Türkmen boylarının yerleşimidir (Uluhan, 2021, s. 18).

Irak Türkmen Ağızları, yaklaşık 2,5-3 milyon insan tarafından konuşulmakta ve çeşitli bölgesel lehçelerle büyük benzerlikler göstermektedir. Bu ağızlar, İran'ın Güney Azerbaycan, Tahran ve Sava bölgelerinin lehçeleriyle benzerlik göstermektedir. Aynı şekilde, Türkiye'nin Urfa, Diyarbakır, Elâzığ ve Gaziantep bölgelerinin ağızlarıyla da ortak özelliklere sahiptir. Kıpçak lehçesi de Irak Türkmen Türkçesi ve ağızları üzerinde etkili olmuştur. Bunun yanı sıra, Batı Karadeniz kıyısındaki Bartın ve çevresi ağızları ile Irak Türkmen ağızları arasında da benzerlikler bulunmaktadır (Ercilasun, 1987, s. 48).

Irak Türkmen ağızları, /ng/ sesinin /v/ye ve /y/ye dönüştüğü bakımdan iki ana gruba ayrılır:

Birinci grup, özellikle Kerkük, Erbil, Dakuk, Hanekin, Karahan, Kızlarbat, Mendeli, Şahraban ve Bedre gibi bölgelerde yaşayan Türkmenler tarafından kullanılan /V/ grubunu temsil etmektedir.

İkinci grup ise, özellikle Telafer, Kifri, Altunköprü, Tezehurmatu, Tuzhurmatu, Beşir, Musul'un çevresindeki köyler ve kasabalar arasında Karakoyun, Reşidiye, Şırihan, Amirli ve Türkalan ağızlarını içerir ve /Y/ grubunu temsil etmektedir (Buluç, 2007, s. 282).

Başta Kerkük olmak üzere birkaç ağza ayrılmış olan Irak Türkmen şivesi, araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Ancak bu şiveler arasında sadece "v" ve "y" olmak üzere iki gruba ayrılmak yanıltıcı olabilir, çünkü Mendeli'den Telafer'e kadar farklı Türkmen bölgelerinde farklı ağızlar bulunmaktadır. Bu farklılıklar fonetik ve deyiş tarzı açısından belirgindir. Irak Türkmen ağızları genel olarak benzer olsa da şehirler, köyler ve kasabalar arasında farklılıklar görülmektedir (Çolakoğlu, 2017, s. 13). Telafer bölgesinde konuşulan ağız, diğer ağızlardan fonolojik açıdan daha fazla farklılık göstermektedir. Ayrıca, bu ağızda kullanılan bazı kelimelerin sadece Telafer ağzında var olduğu da belirtilmektedir (Gökdağ, 2019, s. 105).

Telafer Türkmen ağzı, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde olduğu gibi, konuşma dilinin yazı dilinden farklı olduğu önemli bir özellik taşır. Bu ağız, sadece sözlü gelenekte halk şiiri, hoyrat, atasözleri, masallar ve tiyatro gibi folklorik metinlerde kullanılırken, resmi

yazışmalarda ve sesli-görüntülü medya araçlarında Türkiye Türkçesi tercih edilmektedir. Telafer Türkmen ağzı, diğer Türkmen ağızlarına kıyasla Azerbaycan Türkçesine daha az benzerlik göstermektedir (Bayati, 2017 s. 33).

2.4. Irak Türkmen Edebiyatı

Irak Türkmen edebiyatını doğru bir şekilde değerlendirebilmek için, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinin edebi mirasına değinmek gerekir. Çünkü Irak Türkmenleri yüzyıllar boyunca bu iki büyük Türk devletinin hâkimiyeti altında yaşamış ve bu süreçte onların kültürel ve edebi etkilerini doğal olarak taşımışlardır. Türk edebiyatı yaklaşık 1500 yıllık bir geçmişe sahiptir ve bu uzun sürecin bilinen en eski örnekleri, 8. yüzyılda Orta Moğolistan'da dikilen Orhun Yazıtları'dır. Türkler, İslamiyet'i benimseyene kadar farklı alfabeler ve lehçeler kullanmışlardır. Ancak İslamiyet'in kabulüyle birlikte Arapça ve Farsçanın etkisi artmış, özellikle Osmanlı Dönemi'nde Türkçe, Arap harfleriyle yazılmıştır. Bu kültürel ve dilsel değişim, Irak Türkmenlerinin edebi üretimlerinde de kendini göstermiştir (Khedher, 2011, s. 53).

Tarihi süreçte Irak, farklı dönemlerde çeşitli Türk-Türkmen topluluklarının egemenliği altına girmiştir. Hicri 54 (Miladi 674) yılında başlayan bu süreç, Osmanlı'nın bölgeden çekildiği döneme kadar devam etmiştir. Bu nedenle Irak'ta, Türk-Türkmen kökenli toplulukların edebi faaliyetlerini çok erken dönemlerden itibaren görmek mümkündür. Her ne kadar elimizde bu erken dönemlere ait fazla yazılı örnek bulunmasa da Kaşgarlı Mahmud'un "Divan-ı Lügat-it Türk" eserinde bu döneme ait edebi izler mevcuttur. Ancak, bugüne ulaşan edebi metinlerin büyük çoğunluğu Osmanlı dönemine aittir ve çoğu şiir formundadır.

Irak Türkmen Edebiyatı'nın ilk ciddi örneklerine genel Türk edebiyatı araştırmaları içinde rastlanır. 1958'de gerçekleşen devrim sonrasında Türkmen edebiyatı kısmen bağımsız bir kimlik kazanabilmişse de bu tarihten önceki edebi üretimlerin büyük ölçüde Divan edebiyatının etkisiyle şekillendiği söylenebilir. Dönemin edebiyatı ağırlıklı olarak şiir türünde eserler ortaya koyarken düzyazı örneklerine ancak o dönemde yayımlanan gazete ve dergilerde rastlanmaktadır (Bayat, 1984, s. 10-11). Türk edebiyatı tarihçileri, Irak Türkmen edebiyatını Türk edebiyatının bir uzantısı olarak görürken İslam sonrası edebi gelişmeleri Divan edebiyatı ve Halk edebiyatı olmak üzere iki ana kategoriye ayırırlar.

2.4.1. Divan Edebiyatı

İslamiyet öncesinde Türk şiiri hece ölçüsüne dayalı ve çoğunlukla dörtlükler halinde yazılırdı. İslamiyet'in kabulüyle birlikte Arap ve Fars edebi geleneklerinin etkisiyle Türk şiirine aruz ölçüsü girmiş ve yeni nazım şekilleri benimsenmiştir (Dakuklu, 1992, s. 21). Bu dönemde Türk edebiyatı yalnızca etkilenmekle kalmamış, aynı zamanda Arap ve Fars edebiyatlarına da önemli katkılarda bulunmuştur. Özellikle Fars edebiyatı, Türk devletlerinin himayesinde uzun yıllar edebi dil olarak kullanılmıştır. Bu da Türklerin felsefi ve tarihî metinlerde önemli bir edebi birikim oluşturmasına zemin hazırlamıştır (Şakir, 1977, s. 9).

İslamiyet'in Türk toplumu üzerindeki etkisiyle birlikte, Semerkand ve Buhara gibi şehirler birer kültür merkezi haline gelmiştir. Bu ortamda gelişen edebiyat, Yusuf Has Hacib'in "Kutadgu Bilig" adlı eseriyle yazılı edebiyat formuna kavuşmuştur. Arap şiir anlayışına uygun olarak şekillenen mesnevi ve gazel türleri, zamanla Türk edebiyatında önemli bir yer edinmiştir (Şakir, 1977, s. 9-10).

Irak Türkleri, Osmanlı ve Azerbaycan divan şiiri geleneği içinde önemli bir konuma sahiptir. Bu gelenekten çıkan en önemli şairlerden biri Fuzulî'dir. Onun yanı sıra Bağdatlı Rûhî, Nevres-i Kadîm ve Garîbî gibi divan şairleri de bu edebi geleneğe katkıda bulunmuşlardır. 20. yüzyılda ise Hicrî Dede, Mehmet Sadık, Es'ad Nâib, Osman Mazlûm, İzzeddin Bayatlı, Mehmet İzzet Hattat ve Salâh Nevres gibi şairler Irak Türkmen edebiyatının gelişiminde etkili olmuştur (Ercilasun, 1993, s. 118).

2.4.2. Halk Edebiyatı

19. yüzyılda Avrupa'da yükselen milliyetçilik hareketleri, halk edebiyatı ürünlerine olan ilgiyi artırmıştır. Bu süreçte akademisyenler halk arasında yaşayan şarkı, efsane ve hikayeleri derlemeye başlamış; halkın kültürel mirası sistemli biçimde incelenmiştir. W. J. Thomas'ın halk gelenekleri için ilk kez kullandığı "folklor" terimi, zamanla Almanya'daki bilim insanlarının katkılarıyla akademik bir disiplin halini almıştır. Bu disiplin; sözlü edebiyat, müzik, dans, sahne ve görsel sanatları kapsayan geniş bir alana yayılmıştır. Türk kültüründe bu terim Ziya Gökalp tarafından "halkiyat" olarak Türkçeye kazandırılmıştır. Türkmen kültüründe ise özellikle halk şarkıları olan "horiyatlar" büyük önem taşımaktadır (Dakuklu, 1992, s. 3). "Hoyrat, Irak Türkmen edebiyatının şah damarıdır. Irak

Türkmenlerinin sözlü edebiyatında ve hatta günlük hayatında hoyrat olmazsa olmazların arasındadır. Küçükten büyüğe kadar herkes hoyrat söyleyebilir" (Bayatlı, 2021, s.18).

Halk edebiyatı, toplumun yaşam biçimini, düşünce yapısını, dil zenginliğini ve estetik anlayışını yansıtır. Türkmen halk edebiyatı da bu bağlamda halkın inançlarını, geleneklerini, müzik kültürünü, oyunlarını, ninnilerini, ağıtlarını ve daha birçok yönünü kapsar. Bu edebiyat türü, Türkmen toplumunun hayat tarzını ve sosyal yapısını doğrudan yansıtan önemli bir kültürel mirastır (Saatçi, 1996, s. 308).

BÖLÜM III

ŞAİRİN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

3.1. Hayatı

İhsan Faysal Abdülhamit Hüseyin Varka, bilinen adıyla İhsan Parçabağlı, 1982 yılında Musul'un Telafer ilçesine bağlı Su Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Fakir ve dar gelirli beş çocuklu bir ailenin en büyük çocuğu olarak yetişen Parçabağlı, çocukluğunu savaş ve ekonomik sıkıntılarla dolu bir ortamda geçirmiştir. Babası subay olan Faysal Abdülhamit Varkaoğlu, aynı zamanda şiirle de ilgilenen bir kişiydi. Annesi ise Hatice Raşit Muhammed'dir. Şairin doğduğu mahalle, yemyeşil doğası ve geniş tarlalarıyla ünlüdür. Özellikle "Parçabağ" bölgesindeki nar ve incir bahçeleriyle bilinmektedir. Şair, bu doğal güzelliklerin etkisiyle büyümüş ve bu nedenle kendisine *"Parçabağlı"* soyadını almıştır. Parçabağlı'nın çocukluğu, İran-Irak Savaşı'nın (1980-1988) zorluklarıyla geçmiş, babası savaşta yaralanarak sakat kalmıştır. Bu durum, ailenin yaşam koşullarını daha da zorlaştırmıştır (Parçabağlı, 2016, s. 1).

Fakir ve kalabalık bir mahallede büyüyen Parçabağlı, altı yaşında ilkokula başlamış ve o dönemde okul kıyafetleri ile çantasının rengini hâlâ hatırladığını ifade etmiştir. Annesine olan merhametiyle bilinen Parçabağlı, erken yaşlardan itibaren hayatın zorluklarını fark etmiş hem annesine hem de babasına yardımcı olmaya çalışmıştır. İlk, orta ve lise öğrenimini Telafer'de tamamladıktan sonra, Musul Üniversitesinde iki yıl öğrenim görmüş, ancak savaş koşulları nedeniyle üniversite öğrenimini tamamlayamamış ve Kerbela Üniversitesi'ne geçiş yapmıştır (Parçabağlı, 2011, s. 1).

Kerbela Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 2008 yılında mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından bir yıl boyunca Telafer'de avukatlık yapmıştır. 2010 yılında Türkiye'ye göç eden Parçabağlı, Ankara'da TÖMER dil kurslarına katılmış ve Gazi Üniversitesi'nde Uluslararası Kamu Hukuku alanında yüksek lisans yapmıştır. Yüksek lisans eğitimini tamamladıktan

sonra, Irak'a dönmüş, ancak 2014 yılında IŞİD'in bölgeyi işgali nedeniyle tekrar Türkiye'ye dönmek zorunda kalmıştır. Irak Dışişleri Bakanlığı'nda diplomat olarak görev yapmaya başlamış ve 2016 yılından itibaren Bağdat'ta ikinci sekreter olarak atanmıştır. 2020 yılında diplomatik görevle Türkiye'ye gönderilmiş ve şu anda Ankara'daki Irak Büyükelçiliği'nde çeşitli diplomatik ve konsolosluk görevlerini sürdürmektedir. Ayrıca Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde doktora yapmaktadır. Parçabağlı, evli olup Sükeyne adında bir kız çocuğu babasıdır (Yanar & Bayatlı, 2019). Parçabağlı, Telafer tarihinde bu bakanlıkta ve bu görevde yer alan ilk kişidir. Bu başarısı, sadece kişisel kariyerinde önemli bir adım olmakla kalmamış, aynı zamanda Telafer'in tarihindeki diplomatik başarılar açısından da bir ilki temsil etmiştir.

3.2. Edebî Kişiliği

Parçabağlı'nın edebî kişiliği, genç yaşlarda başlayan bir kariyerle şekillenmiştir ve çeşitli zorluklara rağmen gelişimini sürdürmüştür. Çocukluk yıllarında, evlerinde babasına ait kitapların bulunduğu küçük bir dolap varmış, bu dolapta Türkmenler ve Türkmen dili hakkında yasaklı kitaplar yer almaktaymış. O dönemde hükümet, Arapça dışındaki kitapların bulundurulmasını yasaklamıştı. Altıncı sınıfa geldiğinde bu kitaplardan bazılarını okumaya başlayan şair, zamanla şiiri anlamaya ve edebî ilgi duymaya başlamıştır. Aynı dönemde resme olan ilgisi de artmış, küçük bir siyah-beyaz televizyonla her cuma "Küçük Resim Atölyesi" programını izlerken maddi imkânsızlıklar nedeniyle kırtasiyelerde resim boyalarının fiyatlarını kontrol edermiş. İhsan Parçabağlı, edebî çalışmalarında *"Parçabağlı"* mahlasını kullanmaktadır. Bu mahlas, daha önce belirttiğimiz gibi, şairin doğup büyüdüğü "Parçabağ" bölgesindeki nar ve incir bahçelerinden ilham alınarak seçilmiştir. Şairin bu mahlasla kendini ifade etmesi, memleketine olan derin bağlılığını ve doğanın güzelliklerini eserlerine yansıttığını göstermektedir (Parçabağlı, 2024).

Parçabağlı, zor koşullarda şiir ve resimle tanışarak duygularını ve umutlarını kelimeler ve renkler aracılığıyla ifade etmeye başlamıştır. Zamanla hükümetin kısıtlamaları kısmen kaldırmasının ardından Türkmen dilinde yayın yapan "Yurd" gazetesi çıkmaya başlamış ve bu, onun edebî kariyerinin ilk adımlarını oluşturmuştur. Ortaokuldan mezun olduktan sonra şiir yazmaya başlamış, ilk dönemlerinde serbest şiirler yazmış ve Arapça olarak birçok şiiri "El-Afra" gazetesi, "Telafer Bugün" gazetesi ve çeşitli üniversite dergilerinde yayımlanmıştır. Daha sonra ana dili olan Türkmen dilinde şiir yazmaya başlamış ve bu değişimle dil aracılığıyla güç kazanmayı, ana dilinin diğer yabancı dillerden daha öncelikli

olduğunu vurgulamayı amaçlamıştır. Ana dilinde yazmaya başladığında kendini daha fazla tanıtmış ve toplumsal ve kültürel açıdan belirgin bir başarı elde etmiştir (Karabaş, 2020, s. 19).

Telafer ağzında yazılan şiirleri *"Yurd"* gazetesi, *"Su başı"* dergisi, *"Kardaşlık"* dergisi ve diğer üniversite dergilerinde yayımlanmış; Arapça çevirileriyle birlikte televizyon programlarına davet edilmiştir. İhsan Parçabağlı'nın şiirleri hem halk edebiyatı hem de divan edebiyatı geleneğine yakın bir üsluba sahiptir. Millî konulara yönelik şiirler ve hoyratlar kaleme almış ve bu eserlerinde toplumsal meseleleri derin bir duyarlılıkla işlemiştir. Türkiye'deki halk şiiri ve özellikle Bektaşi geleneği şairlerinden etkilenerek yazdığı şiirlerinin bir kısmını *"Sabır Dağı"* ve *"Mucize"* adlı şiir kitaplarında toplamıştır (Parçabağlı, 2016, s. 1). *"Sabır Dağı"* adlı kitabında, divan edebiyatının klasik formlarını kullanarak yazdığı şiirler öne çıkar. Ancak aruz yerine hece ölçüsü kullanmıştır. *"Mucize"* adlı kitabında ise halk şiiri ve hoyratlar öne çıkmaktadır. Bu eser, Türkmen halk şiirinin ve geleneksel hoyratların samimi ve doğrudan üslubunu yansıtmıştır. Parçabağlı, halk şiirinin ögelerini ve hoyratları kullanarak Türkmen kültürünü ve sosyal meseleleri derin bir duyarlılıkla işlemiştir. Şair, Türkmen kültürü ve toplumuna dair meseleleri işlerken, sosyal adaletsizliklere karşı cesur bir tutum sergilemiş ve toplumun sorunlarına duyarlı bir yaklaşımla şiirlerinde sosyal gerçekçiliği ön planda tutmuştur. Ayrıca, ünlü Türkmen şairi Felekoğlu'nun hayatını, şiir ve hoyratlarını 2016 yılında Bağdat'ta *"Felekoğlu"* adıyla kitaplaştırarak Türkmen edebiyatına değerli bir katkı sunmuştur (Yanar & Bayatlı, 2019). Parçabağlı, büyük Türk şairlerinden, özellikle Mahzuni Şerif'ten etkilenmiş ve bu etki, şiirlerinde belirgin bir şekilde hissedilmiştir (Parçabağlı, 2011, s. 1).

Küçüklüğünden beri resim ve sanatla ilgisi olan şair, ortaokulda Arap hat sanatına yönelmiş ve bu alanda Abdulkadir Seli'den eğitim almıştır. Kufi ve rika hatlarını öğrenmiş, üniversite yıllarında ise ünlü hattat Nabil Şerifi'den nesih hat dersleri almıştır. Hat yazısına olan bu tutku, Parçabağlı'nın sanatsal ifade biçimlerinde önemli bir yer tutmuştur. Şu anda sülüs hat eğitimi almakta olup birçok hat çalışması ve sergilerinde yer almaktadır. Hattat olarak bu sanat dalında sürekli bir öğrenme sürecinde bulunmuş ve bu alandaki bilgi ve deneyimini sürekli olarak geliştirmiştir. Edebiyat dünyasındaki etkisi, sadece şiirleriyle sınırlı değildir. Parçabağlı, Türkmen edebiyatı ve kültürü üzerine yazılar yazmış ve önemli Türkmen şairleri hakkında makaleler kaleme almıştır. Felekoğlu gibi Türkmen şairlerinin eserleri üzerine yazdığı makaleler, onun edebî bilgisi ve kültürel derinliğini göstermektedir. Türkiye'ye göç ettikten sonra, Türk edebiyatı ve kültürüyle de yakın bir ilişki kurmuştur. Ankara'da Tömer

dil kurslarına katılarak Türkçe bilgisini geliştirmiş bu dönemde Türk edebiyatı ve kültürü üzerine de çalışmalar yapmış ve şiirlerinde bu kültürel etkileri yansıtmıştır. Parçabağlı, edebiyat ve sanat alanında çeşitli etkinliklerde ve festivallerde yer almış, bu alanlarda önemli katkılarda bulunmuştur. 2011 yılında Türkiye'deki Gökçeada Festivali ve diğer birçok edebî etkinlikte Irak'ı temsil etmiştir. Şiirleri ve edebî çalışmaları, onun hem Türkmen hem de Türk kültürleri arasındaki köprüleri güçlendirmesine olanak sağlamıştır. Edebî kişiliği, derin bir kültürel bağlılık ve sosyal sorumluluk duygusuyla şekillenmiştir. Şiirlerinde ve hat sanatındaki katkılarıyla hem bireysel hem de toplumsal düzeyde derin bir etki bırakmayı başarmış ve edebî dünyada önemli bir iz bırakmıştır (Parçabağlı, 2024).

BÖLÜM IV

ŞİİRLERİNİN İNCELENMESİ

4.1. Sabır Dağı Divanı

4.1.1. Zihniyet

Edebî eserler, yazıldıkları dönemin sosyal, kültürel, tarihî ve dinî özelliklerini içinde barındırır. Çünkü her eser, yalnızca bireysel bir yaratıcılığın ürünü olmayıp, aynı zamanda dönemin zihniyetinden izler taşıyan bir zaman diliminin ürünüdür. Bu nedenle, bir metnin tema, yapı ve anlatımında, döneme egemen olan değerlerin ve düşüncelerin etkisi açıkça görülür. Bir eseri derinlemesine anlamak ve değerlendirmek, onun yazıldığı dönemin duygu ve düşünce dünyasını kavramaktan geçer. Özellikle şiirler, bu dönemin düşünsel ve duygusal izlerini yoğun bir şekilde yansıtır. Şiirlerdeki zihniyet hem temalarda hem de kullanılan üslupta kendini gösterir. Bu nedenle, bir edebî metni incelerken, o metni oluşturan dönemin değerlerini ve estetik anlayışını dikkate almak, metni daha iyi anlamayı ve değerlendirmeyi sağlar (Aktaş, 2013, s. 31). *Sabır Dağı Divanı*'nda yer alan şiirlerin zihniyeti, Alevi-Bektaşi inancının merkezinde bulunan değerler ve kavramlarla şekillenmiştir. Bu inanç sistemi, Ehli Beyt sevgisi, Kerbela Olayı, Hz. Ali ve On İki İmam'a duyulan bağlılık ile yoğrulmuş bir anlayışa dayanır.

Alevilik, İslam'ın bir yorumu olarak özellikle Hazreti Ali'yi sevme ve ona saygı gösterme temelinde şekillenmiş dinsel bir inanç sistemidir. Bu sevgi ve saygı, çoğunlukla «Alevîlik» ve «Alevîyet» terimleriyle ifade edilmiştir (Eröz, 1990, s. 33). Alevilik teriminin ortaya çıkışı, Peygamber'in ölümünden sonra yaşanan halifelik tartışmaları ve bu tartışmaların yol açtığı siyasî ayrışmalara dayanır. Özellikle üçüncü halife Hz. Osman'ın öldürülmesinin ardından, halifelik konusunda Ali'nin tarafını tutan topluluklar, Alevi olarak anılmaya başlanmıştır (Yazıcı, 2011, s. 55). Melikoff, bilimsel açıdan "Alevi" teriminin yanlış

kullanıldığını savunarak, Alevilerin tarihsel olarak asıl adının "Kızılbaş" olduğunu belirtir. Bu adın, Kızılbaşların kırmızı bir serpuş giymeleri nedeniyle verildiğini ifade eder. Yazar, "Kızılbaş" teriminin zaman içinde küçültücü bir anlam kaymasına uğradığını ve Celali isyanlarıyla birlikte dinî ve sosyal bir başkaldırı hareketi olarak algılandığını ileri sürer. Bu süreçte "Kızılbaş" kelimesinin, "dinsiz ve asi" anlamına gelmeye başladığını vurgular (Melikoff, 2009, s. 33-34). 19. yüzyılın sonlarına doğru ise "Kızılbaş" teriminin yerini "Alevilik-Bektaşilik" almış ve Türkiye'deki Alevilik-Bektaşilik, Türk kültür temeline dayanan özgün bir anlayış olarak şekillenmiştir. Bu anlayış, İran ve Arap Aleviliğinden farklı olup Türklerin İslam öncesi inançlarıyla İslam anlayışını birleştirerek bir sentez oluşturmuştur (A. Küçük & Küçük, 2009, s. 153). Alevilik ve Bektaşilik, benzer anlamlar taşısa da aralarında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Hacı Bektaş Veli'nin öğretilerini benimseyen ve onun felsefesini izleyenlere Bektaşi denir. Alevilik genellikle kırsal alanlarda, köylü nüfus arasında yayılırken, Bektaşilik daha çok şehirlerde örgütlenmiştir. Bektaşiliğin temelleri, 13. yüzyılda Hacı Bektaş Veli'nin öğretilerine dayalı olarak atılmıştır. Balım Sultan, Hacı Bektaş Dergâhı'nın kurumsallaşmasında önemli bir rol oynamış, on iki imam anlayışını "öğreti" haline getirmiştir. Aynı zamanda Balım Sultan, dergâhın "ikinci pir"i ve hatta asıl kurucusu olarak kabul edilmektedir (Saraç, 2011, s. 39-40). Balım Sultan, Bektaşiliğin kurallarını belirleyerek çağın gereksinimlerine uygun reformlar gerçekleştirmiştir. Onun döneminde ayin ve ritüellerde bazı yenilikler yapılmış, tekkelerin iç yapısı daha düzenli hâle getirilmiş ve tarikatın temel unsuru olan mücerred dervişler yetiştirilmiştir (Fığlalı, 2006, s. 164).

Parçabağlı'nın şiirleri, Alevilik kültüründen beslenen ve Bektaşilik öğretileriyle harmanlanmış önemli bir yapıya sahiptir. Şair, bu kültürün temel unsurlarını şiirlerine derinlemesine işlemiş, sözlü gelenekle aktarılan Alevilik-Bektaşilik inançlarının izlerini modern zamanlarda da sürdürmüştür. Parçabağlı'nın şiirleri, özellikle Alevilik-Bektaşilik öğretilerinin geleceğe taşınmasında önemli bir işlev üstlenmektedir. Zira, bu kültürün yazılı olarak değil de sözlü olarak aktarıldığı ve özellikle âşıklar ve dedeler tarafından yaşatıldığı bir gerçeklikte, Parçabağlı'nın şiirlerinde Alevilik-Bektaşilik öğretilerine dair izler bulmak mümkündür. Onun şiirlerinde, Hz. Ali'ye duyulan sevgi, İmam Hüseyin'in yiğitliği ve kahramanlığı, on iki imamın öğretileri ve Hacı Bektaş Veli'nin öğretileri gibi önemli dinî figürlerin izleri görülür. Ayrıca, Alevilik-Bektaşilik geleneğinin bir parçası olan Mehdi inancı gibi öğeler de Parçabağlı'nın şiirlerinde anlamlı bir biçimde yer almaktadır. Şairin eserleri, bu kültürün temel taşlarını ve onun ayakta durmasını sağlayan öğretileri nesilden

nesile aktarma işlevi görür. Sabır Dağı Divan'ındaki şiirlerin çoğu, Ehl-i Beyt'e olan derin sevgi ve bağlılığı ifade eder. Ehl-i Beyt, İslam'ın en saygın ailelerinden biri olarak kabul edilir ve bu şiirler, Hz. Ali, Hz. Hüseyin, Hz. Hasan, Hz. Fatma ve diğer Ehl-i Beyt üyelerinin yüceltilmesiyle şekillenir. Örneğin, "Nebî ve Ehl-i Beytine Salavât" şiiri, İmam Ali, Hz. Hüseyin ve diğer İmamlar'a yönelik salavatlarla doludur, onları yüceltir ve halkı onlara sevgiyle yaklaşmaya davet eder.

On İki İmam inancı, Hz. Muhammed'in Ehl-i Beyt'inin ve bu soydan gelenlerin diğer insanlardan farklı olduğu görüşünü benimseyen bir anlayıştır. Bu inanca göre, peygamberlik son bulmuş olsa da Hz. Muhammed'in soyundan gelenler bu geleneği devam ettirmekle sorumludur. Ehl-i Beyt ve onların soyundan gelenler, diğer insanlardan daha üstün kabul edilir. On İki İmamlar sırasıyla: İmam Ali, İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Zeynel Abidin, İmam Muhammed Bakır, İmam Cafer-i Sadık, İmam Musa Kazım, İmam Ali Rıza, İmam Muhammed Taki, İmam Aliyy'ün-Nakıy, İmam Hasan el-Askerî ve İmam Muhammed B. Hasan el-Mehdi olarak kabul edilir (Yazıcı, 2011, s. 339). Bu inanç, Alevi ozanların deyişlerinde sıkça işlenen ve Düvaz-deh İmam ya da Düvazimam adıyla anılan bir tema oluşturur. Aynı şekilde, Bektaşî edebiyatında da On İki İmam'ın ismi, özellikle gülbang ve nefeslerde, ibadetin temel ögesi olarak anılmaktadır (Yazıcı, 2011, s. 344-345). Şair, Hz. Muhammed'den başlayarak Ehlibeyt büyüklerinin her birine ayrı ayrı salavat getirerek onlara olan bağlılığını dile getirmektedir.

O kerbelâ aslanına

Yetmiş iki kaplanına

Katılağın toplamına

Hüseyin'e verin salavât (Sabır Dağı divanı, s. 4)

Yukardaki söz grupları, Kerbela hadisesi sırasında şehit olan Hz. Hüseyin ve 72 yoldaşına atıfta bulunulmaktadır. Şiir Kerbela'da şehit olan Hz. Hüseyin'i *"kerbelâ aslanı"* olarak niteler ve onun 72 kahraman yoldaşını da *"yetmiş iki kaplan"* olarak tarif etmektedir. Ayrıca, *"katılağın toplamı"* ifadesiyle, tüm bu şehitlerin toplamına salavat gönderilmesi istenmektedir. İmam Rıza'nın *"Horasan'da pirler piri"* olarak anılması, İmam Zeynel Abidin'in *"bin bir namazlı kâhı"* olarak tasvir edilmesi gibi ifadeler, İslami tasavvuf ve keramet inancına göndermeler yapmaktadır. Şiirin sonunda, İmam Mehdi'nin zuhuruna ve O'na duyulan özleme yer verilmektedir. Bu, İslam geleneğindeki Mehdilik inancının bir yansımasıdır.

Hazreti Ali, Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir ve birçok yönden edebî eserlere konu olmuştur. Hayatı, kahramanlığı, ahlakı, cömertliği, halifeliği, veliliği, âlimliği ve Ehl-i Beyt'ten olması gibi özellikleriyle edebiyatın farklı türlerinde işlenmiştir. Divan edebiyatında, tüm isim, künye, lakap ve sıfatları yanı sıra bedensel ve manevî özellikleriyle de yer almıştır. Şairler, bazen Hazreti Ali'ye atfedilen sözlerle, bazen de onunla ilgili ayet ve hadisleri, tabir ve deyimleri kullanarak şiirlerinin anlam dünyasını zenginleştirmişlerdir. Edebî ve tasavvufî remizlerle ele alınırken bile, metinlerde Hazreti Ali ile özdeşleşen olaylar, mekânlar, hâller ve eşyalar yer bulmuştur. Bu bağlamda, Hazreti Ali, Türk edebiyatında sadece bir tarihî şahsiyet olarak değil, aynı zamanda derin manalar taşıyan bir sembol olarak da karşımıza çıkar (Kaplan, 2018, s. 790). Parçabağlı Hz. Ali'ye yazılan şiirlerden etkilenerek, büyük bir özenle *Sensin Ali* şiirini yazmıştır. *Sensin Ali* şiirinde bütün dörtlüklerin son mısralarında Hz. Ali'ye*:"Pirim sensin Ali canım,""İmam sensin Ali canım,""Pirim mürşit Ali canım," "Aslan sensin Ali canım," "Merden sensin Ali canım"* şeklinde hitap ederek onu farklı sıfatlarla tasvir eder. Hz. Ali, çocukluğundan itibaren Hz. Muhammed'in yakınında bulunmuş ve yaklaşık yirmi yıl boyunca onun yanında kalmıştır. Bu süre zarfında, Kur'ân, hadis ve özellikle fıkıh konularında derin bir bilgi edinmiş ve kendini bu alanda kabul ettirmiştir. Rivayet ettiği hadislerin çoğu fıkıh konularıyla ilgilidir ve bu bilgileri Hz. Peygamber, Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Fâtıma'dan öğrenmiştir. Parçabağlı, Hz. Ali'yi Peygamber Muhammed'in yakın arkadaşı ve ona yol gösteren biri olarak tanımlar:

Sensin peygamber kardaşı,

İsra mirâçta yoldaşı,

Kaldırın o ağır daşı,

Aslan sensin Ali canım (Sabır Dağı divanı, s. 10)

Hz. Ali on iki imamdan birincisidir. Şiirlerinde sıkça Hz. Ali sevgisine yer veren Parçabağlı, Hz. Ali'yi güç ve bilgelik kaynağı olarak görür. Hz. Ali, "Kur'ân-ı nâtık" yani "konuşan Kur'ân" olarak bilinir ve insanları, özellikle Kur'ân hakkında derin bilgisinden faydalanmaları için "selûnî/bana sorunuz" diyerek teşvik etmiştir. O, "Sorunuz, bana Allah'ın kitabından sorunuz! Vallahi, Allah'ın kitabından hiçbir ayet yoktur ki, ben onun gece mi gündüz mü, ovada mı dağda mı inmiş olduğunu bilmeyeyim" şeklinde, ayetlerin indiği yer ve zamanı çok iyi bildiğini ifade etmiştir. Bu, onun Kur'ân bilgisindeki derinliğini

ve yetkinliğini vurgular (Delice, 2023, s. 483). Parçabağlı da Hz. Ali'yi manevî bir mürşit olarak tanıtır, onun halkı doğru yolda rehberlik eden bir önder olduğunu anlatır:

Sensin koru ekmek yeyen

Sensin sarı donu geyen

Sensin sorun benden diyen

Pirim mürşit Ali canım (Sabır Dağı divanı, s. 8)

Peygamber Efendimiz, "Ben ilmin şehriyim, Ali de onun kapısıdır" diyerek onu övmüştür. Parçabağlı bu beyitte, Hz. Ali'nin Kur'an'ın teviline (yorumuna) yol gösteren bir ilim sahibi olduğu belirtilir:

Sensin kur'ân sensin ezen

Sensin yeri gögı gezen (Sabır Dağı divanı, s. 8)

Parçabağlı Hz. Ali'nin Hayber Savaşı'nda ünlü savaşçı Merhab'ı mağlup edişini ve bu zaferle gurur duyulması gerektiğini vurgulanmaktadır:

Kin Merhib'i vurup utan

Merden sensin Ali canım (Sabır Dağı divanı, s. 11)

Şairlerin söz ve şiirlerinde Zülfikar'ı kullanmaları, düşman üzerindeki etkilerini ifade etmek için yaygın bir yoldur. Zülfikar, Hz. Ali'nin ünlü kılıcıdır ve hem tarihî hem de sembolik bir anlam taşır. Bu kılıç, cesaret, güç ve adaletin simgesidir (Kaplan, 2018, s. 797). Parçabağlı şu dörtlükte Zülfikar'ı şu şekilde anlatmaktadır:

Sensin şâhin merden herdem

Sensin dini koran herdem

Zülfekar'da varan herdem

*Sensin Merden Ali canım (*Sabır Dağı divanı, s. 10)

Parçabağlı, Hz. Ali'yi Bektaşi geleneğinin manevî kökü ve öncüsü olarak görür. Cedd-i Bektaş, Hacı Bektaş-ı Veli'nin ilham aldığı, öğretilerini temellendirdiği Hz. Ali'ye işaret eder:

Sensin haydar-i kerrâr

Sensin Abû Türâb vali

Cedd-i bektâş kızıl deli

Pirim sensin Ali canım (Sabır Dağı divanı, s. 10)

Parçabağlı'nın *"Gadîr Günü"* şiiri, Gadîr-i Hum olayını ve Hz. Ali'nin liderliğine verilen önemi vurgulayan coşkulu ve inançlı bir eserdir. Bu şiir sadece bir kutlama metni olmanın ötesinde, şairin Gadîr-i Hum'a ve Hz. Ali'ye dair derin inançlarını ve bu olaydan anladığı anlamları yansıtan bir zihniyete sahiptir. Gadîr-i Hum, Arapçada غدير الخم"Hum Gölcüğü" anlamına gelmektedir. Gadir-i Hum, Mekke ile Medine arasında, Cuhfe bölgesinde bir yerleşim yeridir. Bugün "Gurbe" olarak anılmaktadır. Rivayetlere göre, Hz. Peygamber burada insanlara bir hutbe vermiş ve Hz. Ali'nin faziletlerinden bahsetmiştir. Şii Müslümanlar bu olaya büyük önem verirler. Onlar için bu olay, Hz. Ali'nin hem taraftarı olmanın hem de halifeliğin tek hak sahibi olduğunun vurgulandığı en önemli olaydır. Saadet asrında yaşanmış bu olay, Şii inancında merkezi bir öneme sahiptir (Sallâbî, 2018, s. 743). Gadîr-i Hum olayı Ahmed b. Hanbel, Müslim, İbn Mâce ve Hâkim en-Nîsâbûrî gibi Sünnî muhaddislerin naklettikleri hadislerde de geçmektedir. Ahmed b. Hanbel'in naklettiği rivayete göre Hz. Peygamber bir sefer esnasında Gadîr-i Hum denilen yerde konaklamış, öğle namazını kıldırdıktan sonra Hz. Ali'nin elinden tutup "Ben kimin mevlâsı isem Ali de onun mevlâsıdır. Allah'ım, ona dost olana sen de dost ol, ona düşman olana sen de düşman ol!" (Emini, 2017, s. 127).

«من كنت مولاه فعَليٌّ مولاه».

Her yıl, 16 Mart tarihînde Gadîr-i Hum Bayramı olarak adlandırılan bugün, Şiiler ve Arap Alevileri tarafından bu olayın anısını canlı tutmak ve Hz. Ali'nin liderliğini ve manevî mirasını kutlamak amacıyla coşkuyla kutlanır. Bu bayram, toplulukların bir araya gelip birlik ve dayanışmayı pekiştirdiği, İslam'ın erken dönemlerinin ruhani liderliğine ve değerlerine vurgu yapan önemli bir etkinliktir (Sallâbî, 2018, s. 743). Parçabağlı'nın "Gadîr Günü" şiirinin zihniyeti de bu bağlamda değerlendirilebilir. Şiirde, Gadîr-i Hum'un İslam toplumu için taşıdığı anlam ve önem yüceltilir, Hz. Ali'nin liderliğine olan inanç ve bağlılık vurgulanır. Şiir, topluluğun bir araya gelmesi, manevî arınma ve ilahi lütufların kutlanması gibi temaları işleyerek bu önemli günün coşkusunu ve ruhani önemini yansıtmaktadır. *"Gelin hay İslam kardaşlar"* kelime grubu, şairin coşkulu ve heyecanlı ruh halini yansıtmaktadır. "Hay İslam" nidalarıyla Müslümanları bir araya gelmeye ve bu kutlu günü hep birlikte kutlamaya davet etmektedir. Parçabağlı'ya göre Gadîr-i Hum günü, günahların yıkanması ve hasenat (iyilik) kazanılması için bir fırsattır:

Bugün gadirdi duyulsun

Bize hasenat koyulsun

Bütün günahlar yuyulsun

Bugün gadir bayramımız (Sabır Dağı divanı, s. 13)

Gadîr-i Hum'un sadece tarihî bir olay olmadığını, aynı zamanda bugünün günahların affedildiği, iyiliklerin artırıldığı ve bereketlerin yağdığı bir gün olduğuna dair inancı açıkça ifade edilmektedir. Hz. Peygamber, Tebük Savaşı'na çıkarken Medine'yi yönetmek üzere Hz. Ali'yi görevlendirdi. Hz. Ali ise orduyla sefere katılmak istedi ve "Beni kadınlarla çocuklara mı bırakıyorsun?" diye sordu. Hz. Peygamber, "Sen bana, Mûsâ'ya göre Hârun menzilesinde olmaya razı değil misin?" dedi. Bunun üzerine Hz. Ali, "Razı oldum" dedi ve Tanrı rızasını kazanmış anlamına gelen "Murtazâ" lakabıyla anıldı (Delice, 2023, s. 488). Parçabağlı aşağıdaki dörtlüğün ilk mısrasında Hz. Ali'yi, Tanrı rızasını kazanmış anlamına gelen *"Aliyyü'l-Murtazâ"* olarak yüceltmektedir:

Aliyyü'l- Murtazâ geçer

Bir bir muhiplerin seçer

Dadar şerbetimiz içer

Bugün gadir bayramımız (Sabır Dağı divanı, s. 13)

"Yere göge nur saçılır" ve *"her örtülü yolar açılır"* ifadeleri, Gadîr-i Hum'un İslam'da yeni bir sayfa açtığını ve Müslümanlar için yeni bir umut ışığı olduğunu göstermektedir. Parçabağlı'nın "Gadir Günü" şiiri günümüzde de önemini korumaktadır. Şiir, Müslümanlara Gadîr-i Hum Bayramı'nın anlamını ve önemini hatırlatarak bu anlamlı günü kutlamaları için teşvik etmektedir.

Hz. Hüseyin, İslam tarihînde önemli bir figürdür. Hz. Hüseyin, İslam peygamberi Hz. Muhammed'in kızı Fâtıma'dan doğan ikinci torunu ve Hz. Ali'nin de ikinci oğlu olup künyesi "Ebû Abdillâh el-Huseyn b. Alî b. Ebî Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî eş-Şehîd"dir. 5 Şaban 4 (10 Ocak 626) tarihînde Medine'de doğan Hz. Hüseyin Kerbela'da Yezid'in emriyle Ömer b. Sa'd komutasındaki ordu tarafından 10 Muharrem 61 (10 Ekim 680) tarihînde şehit edilmiştir (Türkoğlu, 2012, s. 68). Alevilikte Muharrem ayı, Hz. Hüseyin'in şehit edilmesi nedeniyle "matem ayı" olarak kabul edilir. Bu ay, Alevi toplulukları için inançlarına bağlılığı yenileme ve Kerbela olayını anma amacı taşıyan ritüellerle anlam kazanır. Muharrem ayında Aleviler, Kerbela şehitlerinin acısını hissetmek ve onları anmak için 12 gün süreyle

Muharrem orucu tutarlar. Bu oruç, Kerbela şehitlerinin yaşadığı zorlukları anlamaya ve bu manevî duyguları derinden hissetmeye yönelik bir ibadettir (Yazıcı, 2011, s. 316).

Hz. Hüseyin'in Kerbela'daki şehadeti, çeşitli edebî türler ve formlarda işlenmiştir. Maktel-i Hüseyinler, bu konuda özel olarak yazılmış eserlerdir ve Hz. Hüseyin'in şehadetini detaylı bir şekilde anlatır. Ayrıca, Muharremiyeler ve Kerbela mersiyeleri de bu temayı işler ve hem halk edebiyatında hem de divan edebiyatında büyük bir yer tutar. Kerbela mersiyeleri, divan şiirinin çeşitli nazım şekillerinde yazılmıştır. Bunlar arasında gazel, kaside, mesnevi gibi daha geleneksel formların yanı sıra, murabba, muhammes, müseddes gibi farklı yapılar da bulunur. Bu türler, Hz. Hüseyin'in şehadeti ve Kerbela olayının derin etkilerini ifade etmek için kullanılmıştır. Şiirlerde kullanılan bu formlar, duygusal ve anlatımsal etkileri artırmak amacıyla seçilmiştir. Maktel-i Hüseyin'lerde ve Kerbelâ mersiyelerinde genellikle benzer bir anlatım tarzı görülür. Bu eserlerde, Kerbelâ Hadisesi'nin tarihsel süreci ayrıntılı bir şekilde ele alınır. Hz. Hüseyin'in erdemleri övülürken Yezid'in eleştirilmesi veya lanetlenmesi de önemli bir yer tutar. Olayların anlatımı genellikle tarihsel gerçeklere sadık kalarak yapılır. Ancak bazı olağanüstü unsurlar da eklenerek dramatik bir etki sağlanır. Bu tür eserler hem tarihî hem de edebî nitelikler taşıdığından Kerbelâ olayının anılması ve Hz. Hüseyin'in hatırasının yaşatılması açısından önemli bir rol oynar. Eserlerin içerdiği tarihsel bilgiler, olayın anlaşılırlığını artırırken, kullanılan edebî üslup ve temalar, metinlerin duygusal ve kültürel etkisini derinleştirir (Atik Gürbüz, 2019, s. 131).

Parçabağlı, şiirlerinde Hz. Hüseyin'in şehadetini, Kerbela'nın trajik boyutlarını ve onun İslam toplumundaki yerini derin bir duyarlılıkla işler. Şairin eserlerinde adalet, fedakârlık, hakikate bağlılık ve zulme karşı direniş gibi temalar, dinî bir zihniyetin ışığında yeniden şekillenir. *Nuru Sönmez Ya Hüseyin, Dinin Usmanı Hüseyin ve Ya Hüseyn* gibi şiirlerinde Hz. Hüseyin'i İslam'ın savunucusu, adaletin sembolü ve manevî bir rehber olarak işler. Bu şiirlerde, Hz. Hüseyin'in hak ve adalet uğruna verdiği mücadele, onun şahsında insanlık için bir örnek olarak sunulurken, aynı zamanda toplumsal hafızada Kerbela olayının bıraktığı derin izler de dile getirilir. *Nuru Sönmez Ya Hüseyin* adlı şiirinde Hz. Hüseyin'in dedesi peygamber efendimizden utanmadan başını kesip mübarek bedeninin üzerine atların bindirildiğini ve gezdirildiğini anlatırken anası Fatima, bacısı Sekine ve Zeynep'in kalplerinin kırıldığını ifade etmektedir:

Ciddîyden utanmadılar başıy kestiler

Mübârek cesedi üsne atlar minip gezdiler

Fatima Sekine Zeynep yüreğini ezdiler

Aslıy nurdan yuğrulma nuri sönmez yâ Hüseyn (Sabır Dağı divanı, s. 15)

Şair, Kâbe'yi yapan İbrahim peygamberin rüyasını, Hz. Hüseyin çocuklarını teker teker kurban verdiğini birbirine bağlamış ve Kerbela'da zalime karşı hak söylediğini ve Allah yolundan dönmediğini belirtmektedir:

Kâbeyi yapanın dışın Allahtan söz diledi

Elide bir bir uşağıy verip kurban eyledi

Dönmedi haktan o günde zâlıma hak söyledi

Hak üçün çok yorulubsan nuri sönmez yâ Hüseyn (Sabır Dağı divanı, s. 13)

Hz. Hüseyin'in başını kesip bir mızrağa diktiklerini ve çadırların ortasında zalimlerin ateş yaktığını ifade etmiştir. Muhtar es-Sekafi, Hz. Hüseyin'in ve onun yoldaşlarının katillerini bulup cezalandırmaya yönelik bir kampanya yürüttü. Bu süreçte, Kerbela'da yer alan birçok kişi yakalanarak idam edildi. Özellikle Ömer bin Sa'd, Şimr bin Zil-Cevşen ve Sinan bin Enes gibi önemli isimler cezalandırdığın şiirinde ele almıştır.

Kestiler Hüseyin başıy senin oka diktiler

Haymeleriy ortasında zâlımlar od ektiler

Uzatmadı cezaların muhtâr verdı çektiler

Adıya âşık olanlar sennen dönmez yâ Hüseyn (Sabır Dağı divanı, s. 13)

O gün Hüseyin'in haline tüm yerdeki ve göğün ağladığını, kardeşi imam Abbas'ın ne hâlde olduğunu ve Zalimlerin Hz. Hüseynin oğlu Hz. Zeynel'i zincirlerle bağladığını ifade etmektedir:

Senın hâlına o gün bütün yer gök ağladı

İmam abasın cesedı yerde susuz çağladı

Zâlımlar imam zeynelı zincirlerde bağladı

Yolıya âşık olanlar sennen dönmez yâ Hüseyn (Sabır Dağı divanı, s. 16)

Parçabağlı *Dinin Usmanı Hüseyin* şiirinde:

Senden gelmezdi dünyaya olmadı sırrın bilen

Acayip bir hulk-i Hoda rabbani sen ya Hüseyin

Ciddiy heyri halk-i Allahder sâkî kevser oğlusun

Dinin dayağı dıregı erkânısay yâ Hüseyin (Sabır Dağı divanı, s. 17)

Hz. Hüseyin'in ahlakî ve dinî özelliklerinin Tanrısal, olağanüstü olduğunu ve ceddi Hz. Muhammed'in sıfatlarını yansıttığını bahsetmektedir. Şiirde yer alan *"Haksızlara yol vermeden sulha da'va eyledin*" dizesi, Hz. Hüseyn'nin Kerbela'ya sadece savaşmak için değil, öncelikle sulh için gittiğini vurgulamaktadır. Bu durum hem tarihsel gerçeklerle hem de İslam'ın barışçıl yönüyle uyumludur. Şair, bu dizeyle Hz. Hüseyin'i sadece bir savaşçı değil, aynı zamanda barışa önem veren bir lider olarak sunmaktadır. *"Zeyneb ana kardaşı sen Eyyub'ı geçti sabrı"* dizesinde Hz. Zeyneb Ana'nın Kerbela olaylarındaki sabrının, Hz. Eyyub peygamberin sabrını bile aştığını ifade etmektedir. Bu durum, Zeyneb Ana'nın sadece bir yas tutan değil, aynı zamanda İslam'ın zorluklar karşısında sabırlı olmayı öğreten bir figürü olduğunu göstermektedir. *"Nuhun necat sefîynesi tûfânısay ya Hüseyin"* Bu beyitte Hz. Hüseyin, Hz. Nuh'un tufanından kurtulmayı sağlayan gemiye benzetilmektedir. Hz. Nuh Peygamber'in tufandan kurtulmak için yaptığı gemi, İslam'da selametin ve kurtuluşun sembolüdür. Hz. Hüseyin'in de İslam'ın selameti için kendini feda etmesi, onun bu kurtuluş sembolüyle ilişkilendirilmesine neden olmuştur. Kerbela'daki mücadelesi, İslam'ın geleceği için bir kurtuluş yolu olarak görülmektedir. *"İki cihanın sultânın aslanısay ya Hüseyin"* Hz. Hüseyin hem bu dünya hem de ahiret için önemli olan bir figür olarak tanıtılmaktadır. "İki cihanın sultanı" ifadesi, Hz. Muhammed'e işaret eder ve Hz. Hüseyin onun cesur ve güçlü bir torunu olarak "aslan" benzetmesiyle yüceltilmektedir. Bu ifade, onun cesaretini, kahramanlığını ve liderlik vasıflarını vurgulamaktadır. *"Kerbelânın sen yaralı kaplanısay ya Hüseyin"* Hz. Hüseyin, Kerbela'da şehit edilmesi sırasında gösterdiği direniş ve cesaretle *"yaralı kaplan"* olarak betimlenmektedir. Bu benzetme, onun savaş meydanındaki cesur duruşunu ve yaşadığı acılara rağmen teslim olmayışını simgelemektedir.

"Boğdıy batılı kanında islama çok yaradın"

"Kıydılar canıya Hüseyin başın taşa tutular"

"Sen yezîdde karşı durdun çekilmedin zulmündan"

"Yezîd'e bî'at vermedin hakka himâyet kalktın"

"Kanında döndü düzen yol din hakikat bilindi" (Sabır Dağı divanı, s. 17-18)

Yukardaki dizeler, Hz. Hüseyin'in zalime boyun eğmeyerek gerçek zaferi elde ettiğini göstermektedir. Şair, bu dizelerle Hz. Hüseyin'in şehadetini bir yenilgi değil, bir zafer olarak

sunmaktadır. Bu durum, şiire dramatik bir boyut kazandırır ve okuru derinden etkilemektedir.

Öte yandan Parçabağlı'nın *Ya Hüseyn* adlı şiiri, Kerbela'daki Hz. Hüseyin'in türbesinde bulunan on ana kapıdan biri olan Ümit Kapısı'na atıfta bulunur. Bu kapı, umut ve dua kapısı olarak bilinir ve ziyaretçiler için büyük manevî önem taşır. İmam Hüseyin'in türbesi, İslam dünyasında derin bir saygı ve sevgiyle anılan bir mekândır. *"Nûr îmân eyle kalbimi nûriden"* (Sabır Dağı divanı, s. 19) sözleriyle başlayan şiir, şair Hz. Hüseyin'den kalbini iman nuruyla doldurup aydınlatmasını istemektedir. Bu, Bektaşilerin en temel inanç ve uygulamalarından biri olan 'rica' (yalvarma, şefaat dileme) geleneğini yansıtır. *"Nûrû Kisâ"* ifadesindeki *Kisâ* kelimesi Arapçada "örtü" anlamına gelmektedir. Ahzab Suresi 33. ayetiyle ilişkilendirilen bu kavram, Hz. Peygamber'in Ehl-i Beyt'i bir örtü altında toplayarak onlar için dua etmesiyle sembolleşmiştir[1].

Hz. Hüseyin'in nurlu varlığının, Peygamber'in "Kisâ"sı içinde tecelli ettiği vurgulanmaktadır. Yani Hz. Hüseyin, Ehl-i Beyt'in en seçkin üyelerinden biri olarak Peygamber'in kutsal emanetini temsil etmektedir. Şair, İmam Hüseyin'in bu yüce konumunu şiirsel dille dile getirerek ona duyduğu derin saygı ve bağlılığı ifade etmektedir. *"Bab-i Ricam yetişen sultân Kaysa"* (Sabır Dağı divanı, s. 19) söz grubu Telafer halkı arasında söylenen rivayete göre, Hindistan Sultanı Kays, Kerbela olaylarının yaşandığı gün av yapmak için ormana çıkmıştır. Burada, karşısına aniden bir aslan çıkar ve ondan kurtulmak için Hz. Hüseyin'den yardım ister. Kerbela Savaşı sırasında ise bir fırtına kopar, toz bulutları içinde İmam Hüseyin'in nereye gittiği belli olmaz. Bazıları da "Yoksa Hz. Hüseyin göğe mi çıktı. Dedesi Hz. Muhammed'in Miraç'a çıkışı gibi?" diye düşünürler. Hz. Hüseyin, Kerbela'dan ayrılıp Kral Kays'a yetişir ve onu aslanın pençesinden kurtarır. Daha sonra Kerbela'ya geri dönen Hz. Hüseyin, orada şehit olur (Parçabağlı, 2024). Bu olağanüstü olaydan dolayı, şair *"Bab-i Ricam yetişen sultân Kaysa"* diyerek Hz. Hüseyin'in yüce konumunu ve Hindistan Kralı Kays'a gösterdiği kahramanlığı vurgulayarak *"Çağırdım gel bana yelleri ese"* (Sabır Dağı divanı, s. 19) şair, kendisi de Hz. Hüseyin'den yardım ve destek istemekte, Onun olağanüstü yardım verici gücüne sığınmaktadır.

Şairin Hz. Hüseyin'e karşı sergilediği yüksek derecede manevî bağlılık, adanmışlık ve aşk duygusu ön plandadır. Onu *"sultân", "tabîb", "can Hüseynim"* diye hitap ederek, ona karşı

[1] Ayrıntılı bilgi için bkz. Seyfullah Nizamoğlu, İdris Söylemez, Edebiyatımızda Ehl-i Beyt Sevgisi Çerçevesinde, Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, Bahar 2015, s. 83-96.

hissettiği bağlılığı ve sevgiyi dile getirmektedir. Şair, Hz. Hüseyin'den maddi-manevî yardım, şefaat ve şifa beklemektedir. *"Nûr-i îmân eyle", "Yetiş bana", "Tabibim ol sende derdim dağılır"* (Sabır Dağı divanı, s. 20) dizeleriyle, onun manevî gücünden istifade etmek istediğini vurgulamaktadır. Şiirin özündeki ana tema, şairin Hz. Hüseyin'e karşı gösterdiği mutlak teslimiyyet ve ben-ötesi bir bağlılıktır. *"Elsiz ayaksız Hüseynim düşmüşem", "Bağlamışam merkadına kollarım"* (Sabır Dağı divanı, s. 20) gibi ifadeler, kişinin kendi varlığını tamamen yok sayarak, Hz. Hüseyin'in varlığında erimeyi ve kaybolmayı arzuladığını göstermektedir. Bu, tasavvuftaki fenâfillâh (Allah'ta yok olma) kavramını çağrıştırmaktadır. Şairin Hz. Hüseyin'e karşı hissettiği bağlılığın temeli, salt bir akıl ve mantık çerçevesinde değil, aşkın bir çekime ve sezgisel bir ilişkiye dayanmaktadır. *"Nûr-i îmân eyle", "Nûrûn bahâr ile konsun dallarım"* gibi ifadeler, Hz. Hüseyin'in nûruyla, varlığıyla kurulan organik bir bağlantıya işaret etmektedir. Şairin, Hz. Hüseyin'den şefaat ve yardım dilemesi, Bektaşi inancındaki "evliya kültü" ve "şefaat" anlayışının bir yansımasıdır. Ayrıca şiirde, zâhirî ve bâtınî boyutlar iç içe geçmiştir. Şairin *"Bab-i Ricaya gelmişem"* ifadesi, fiziksel olarak Hz. Hüseyin'in türbesini ziyaret ettiğini gösterirken *"Nûrûn hulk olundu yere saçıldı", "Can Hüseynim sultân gönlüm tahtına" gibi* ifadeler, onun iç âlemindeki manevî dönüşüme işaret etmektedir. Şiir, şairin varoluşsal anlamda kendini arayışına ve gerçek benliğine ulaşma çabasına işaret etmektedir. *"Parçabağlı hasta düştü ağırır", "Can gönülden herdem Hüseyin çağırır"* gibi ifadeler, onun içsel çatışmalarını, dertlerini ve kendini bulma mücadelesini yansıtmaktadır. "Nûr-i Kisâ" (Peygamber Efendimizin örtüsü), "gül", "misk-i anbar", "bahar" gibi imgeler, Bektaşi mistisizmindeki sembolik anlamlarıyla öne çıkar. Bunlar; manevî arınma, cenneti andıran güzellik, manevîyatın yayılması gibi Bektaşi inançlarını temsil etmektedir. Böylece "Bab-i Rıca" şiiri, Bektaşi geleneğinin inançlarını, sembollerini ve uygulamalarını derin bir şekilde yansıtan mistik ve sembolik bir metin olarak değerlendirilebilir.

Hz. Zeynep, tekke şiirlerinde Ehl-i Beyt'in en değerli kadınlarından biri olarak anılır. Hz. Fatıma'dan sonra en kıymetli kadın olarak vasıf edilir ve Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin ile yalnızca bir abi-kardeş değil, aynı zamanda bir arkadaş ve yoldaş ilişkisi içinde olduğu vurgulanır. Kerbela'daki olaylarda, çocuklarını, yeğenlerini ve kardeşini şehit vermesi tüm Müslümanları derin bir üzüntüye boğmuştur. Ayrıca Hz. Zeynel Abidin'i koruma görevini üstlenmiş ve Yezid'in sarayında verdiği hutbelerle Ehl-i Beyt'in masumiyetini savunmuştur. Şairler tarafından Ehl-i Beyt'in dişi aslanı olarak tanımlanır. Bu, onun güçlü ve etkili bir lider olduğunu simgeler. Hz. Zeynep hakkındaki şiirler, sayıca az olsa da büyük bir değere

sahiptir. Bu şiirlerin ve Hz. Zeynep'in faziletlerinin çağdaş Alevî-Bektaşî şairler tarafından daha fazla işlenmesi, toplumda kadınlara örnek olacak ve onların toplumsal rollerde etkin olmalarını teşvik edecektir. Bu tür eserler, kadınların kendi çabalarıyla edilgen olmaktan kurtulmalarına ve toplumsal meselelerde aktif rol oynamalarına katkıda bulunabilir (Kocabıyık, 2014). Kur'an'da peygamberlere ve Müminlere atfedilen en önemli özelliklerden biri sabırdır. Bu özelliği şiirde ele aldığında, şairin deneyimi ifade etme anında hafızasında canlanan Kur'an atmosferden ayrı düşünülmez. Bu özelliğin yüceliği ve sabreden kişinin karşılaştığı zorlukların büyüklüğü nedeniyle, Allah sabredenlere büyük bir mükâfat vaat etmiş ve onlara güzel bir vaat bulunmuştur: "إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ" "Sabredenlere mükâfatları hesapsız ödenecektir." (Zümer/10). Bu özellik, neredeyse tüm erdemleri kapsar; ibadete sabır, cihat, günaha karşı sabır ve musibete sabretmektir.

Hz. Zeynep'in erken yaşlarında karşılaştığı acılara ve şiddetli olaylara karşı gösterdiği sabır, Kerbela Vakası'nda ve ardından gelen musibetlerde olağanüstü bir metanet ve sabır sergilemiştir. Aksi takdirde, kardeşi Hüseyin'in parçalanmış hâlde kan gölü içindeyken kardeşleri, yeğenleri, kuzenleri ve oğullarıyla birlikte katledilmelerinde nasıl davrandığından etkilenerek Parçabağlı *Sabır Dağı* adlı şiirini yazmıştır. Şair*, "Kerbela sabır dağı"* ve *"Yetmiş iki şehit"* (Sabır Dağı divanı, s. 29) ifadeleriyle Kerbela'da şehit olan 72 kişiyi ve bu musibete sabırla yas tutan Zeyneb ana'yı anlatmaktadır. *"Sadlayan"* ifadesi, onların kaybının Zeynep Ana'da derin acı bıraktığını ifade etmiştir. Şair, *"Kurumuş dili damağı"* ve *"Suya giden Ebe'l-Fazl"* (Sabır Dağı divanı, s. 29) ifadelerini kullanarak susuz kalan Zeynep Ana'nın, su getirmek için giden Ebe'l-Fazl'ı bekleyişini dile getirirken, bu esnada şehit düşmesi dolayısıyla boşuna beklemesini ima etmektedir. *"Hüseyin kardeş nerede kaldı?"* diyen Zeynep Ana, Hüseyin'in nerede olduğunu sorup cevap beklerken çaresizliği ve arayışı ifade etmiştir. *"İmam Hüseyin'in 'iyaların yetim kalan uşağların"* (Sabır Dağı divanı, s. 29) mısrasında, şair, Hz. Hüseyin'in ailesinin yetim kalan çocuklarından bahsedip hatırlatmaktadır. *"Mel'un kâfirler elinden sadlayan Zeyneb ana"* ifadesinde, Zeynep Ana'nın melun kâfirlerin elinden çektiği acıları anlatılmaktadır. Telafer ağzında "sadlamak" kelimesi Türkçede "yas tutmak", "ağlamak" veya "acı duymak" anlamlarına gelir. Yani, "sadlayan" ifadesi, yas tutan veya acı çeken kişi demektir. *"Kamçı zulmünden kolları sızlayan Zeyneb ana"* ve *"Şam yolunda kimsesi yok kalan, öz tek başına"* (Sabır Dağı divanı, s. 30) mısralarında, şair, Kerbela vakası bittikten sonra Şam'a sürülen sağ kalanların ne kadar eziyet çektiklerini anlatmaktadır. *"Hanı Hüseyin, hanı Abbas"* (Sabır Dağı divanı, s. 30) sesleyen Zeynep Ana, Hüseyin ve Abbas'ı kaybettikten sonra olan özlemi

ve hasreti ifade eder. *"Kerbela topraklarında çağlayan Zeyneb ana"* (Sabır Dağı divanı, s. 30) ifadesi, Kerbela topraklarında ağlayan Zeynep Ana'nın acısını ve onun derin üzüntüsünü anlatmaktadır. Parçabağlı, şiirin her mısrasında, Zeynep Ana'nın acısını ve sabrını anlatmaktadır.

Alevi-Bektaşi inancında, adaletin sağlanması ve kurtuluşun gerçekleşmesi için bir kurtarıcıya, yani Hz. Mehdi'ye duyulan inanç önemli bir yer tutar. Bu inanca göre, kıyametten önce, insanları zulümden kurtaracak ve dünyada adaleti tesis edecek olan Mehdi, doğru yolu göstermek için ortaya çıkacaktır. Mehdi inancı, adalet, doğruluk ve hakikatin yeniden tesis edilmesiyle özdeşleştirilir ve Alevi-Bektaşi şiirlerinde sıkça işlenen bir temadır (Zaman, 1997, s. 255). Parçabağlı'nın *Sâhib-i Zamân Yoluna ve Yetiş ya Sâhib-i Zamân* adlı şiirleri, Mehdi beklentisini ve İslam dünyasındaki olumsuzlukları dile getiren eserlerdir. Bu iki şiir, Edirneli Nazmî, Bâkî, İsmail Hakkı Bursevî, Vehbî, Pir Sultan Abdal ve Âşık Ömer gibi klasik Türk şairlerinin eserlerinde görülen temalarla güçlü bir ilişki içindedir. Bu şairler, Mehdi'nin geleceği ve adaleti sağlayacağı inancıyla, yaşadıkları dönemdeki zulüm ve haksızlıklardan kurtulmayı umut etmişlerdir (Atik Gürbüz, 2019, s. 20-22). Parçabağlı da aynı duygularla, şiirlerinde Hz. Mehdi'nin gelişini ve İslam'ın kurtuluşunu dile getirmiştir. *Sâhib-i Zamân Yoluna* adlı şiirinde İmam Mehdi'nin gelişini şiirlerinde güçlü metaforlarla ve tasvirlerle aktararak adalet, huzur ve güzellik dolu bir geleceğin müjdesini verir. Şiirlerinde Mehdi'nin gelişi, insanlığa manevî bir uyanış ve yeryüzüne barışın hâkim olacağı bir dönemin başlangıcı olarak betimlenir. Mehdi'nin gelişiyle ilgili semboller arasında en dikkat çekeni gül metaforudur:

Şavkı cihana saçılır

Muhammed sâhib-i zamânın

Yaranır güller açılır

Yoluna Sâhib-i Zamân (Sabır Dağı divanı, s. 21)

Gül, İmam Mehdi'nin gelişiyle birlikte yeryüzüne yayılacak olan güzellik, bereket ve saflığın simgesi olarak kullanılmıştır. Gül, İslam geleneğinde Hz. Muhammed ve Ehlibeyt'le özdeşleşen bir sembol olduğundan, Mehdi'nin gelişiyle doğanın ve insanlığın bir bütün olarak yenilenmesi ifade edilir. Parçabağlı, Mehdi'nin gelişini ayrıca bülbül ve kuş benzetmeleri ile resmeder:

Uzatmaz göz eyle kaşlar

Öter bılbıl öter kuşlar

Çırağ gibi yanar daşlar

Yoluna Sâhib-i Zamân (Sabır Dağı divanı, s. 21)

Mehdi'nin gelişiyle birlikte evrendeki her varlığın barış ve huzur içinde olacağını anlatmaktadır.

Parçabağlı, *Sabır Dağı Divanı* kitabındaki şiirlerinde Ehli Beyt'in derin izlerini açıkça hissettirmekte ve bu etkiyi özellikle memleketi Telafer'de türbesi bulunan İmam Saad bin Akil[1]'e yönelik yazdığı *İmam Saad Aşkına* şiirinde belirgin bir şekilde yansıtmaktadır. Şair, *İmam Saad Aşkına* adlı şiirinde İmam Saad'a duyduğu sevgi ve saygıyı, onun manevî gücüne olan bağlılığını şiirlerine aktarırken, aynı zamanda Ehli Beyt'in değerlerini ve öğretilerini de toplumsal bir simge olarak kullanmaktadır. İmam Saad'ın türbesi, Telafer halkı ve diğer şehirlerden gelen ziyaretçilerin ibadet, dua ve dileklerde bulunmak için sıkça ziyaret ettikleri bir yerdir. Ayrıca, Ehli beyt imamlarının doğum ve ölüm yıl dönümlerinde, özellikle Aşura ve Erbain günlerinde burada dinî merasimler de düzenlenmektedir. Parçabağlı şu beyitte:

Telafer bağını bilen

Bağın sularını bulan

Tekek[2] arkın ayrı gelen

Akil oğlu imam saad (Sabır Dağı divanı, s. 31)

Telafer'in güneyinde "İmam Saad'ın Bağları" olarak bilinen geniş alanların bulunduğunu belirtmektedir. Telafer halkının anlatımlarına göre, bölgedeki bağların sulama düzenini bugünkü hâliyle organize edenin İmam Saad olduğunu şiirinde ele alınmaktadır. *"Tekek*

[1] İmam Saad Türbesi: Telafer şehrinin merkezinde yer alan ve dokuz asrı aşkın bir geçmişe sahip olan önemli bir İslami anıt ve tarihi semboldür. Saad ibn Akil'e ait olan bu türbe, babası Ali ibn Ebi Talib tarafından Cezire bölgesinin valisi ve hâkimi olarak atanmıştır. Saad ibn Akil, bilgeliği ve hayat hakkındaki bilgisi ile tanınan bir kişiliğe sahipti. 80 yaşında, Ömer ibn Aziz döneminde vefat etmiş ve bu yerde defnedilmiştir. Türbenin yapım tarihi MÖ 537'de, Jamal Al-Din İbn Abdullah Abi Mansour Al-Amadi tarafından gerçekleştirilmiştir (Telaferi,2001, s.10). Bugün hala ziyaret edilen İmam Seed türbesi, bölgedeki İslami mirasın önemli bir parçasıdır. Türbenin yapısı, eski tarihi, mimari tarzı ve yazılarıyla bugüne kadar korunmuştur. Tarihi taşlara işlenmiş yazıtlar ve Osmanlı belgelerinde de bu türbenin tarihiyle ilgili bilgiler bulunmaktadır. Telafer halkının kalbinde büyük bir etkiye sahip olan türbe, Irak'ın diğer şehirlerinden de ziyaretçi çekmektedir. Binanın içinde altın renginde bir kafes şeklinde dekore edilmiş bir mezar bulunmaktadır. İnsanlar bu kabri tavaf eder, dua eder ve dileklerini söylerler. Dualarının kabul edilmesi durumunda bir sonraki gün armağanlarla birlikte türbeye gelirler ve İmam Saad'e şükranlarını sunarlar. Telafer halkı için kutsal bir yer olan bu türbe, ölülerini defnetmek için büyük bir mezarlık alanına dönüşmüştür. Binlerce mezar arasında 1757 yılında Telafer'in hâkimi Abdülfettah Aşur, Mustafa Bey El-Abbasi ve babası Aşur Ağa'nın da mezarları burada yer almaktadır (Telafer, 2012, s. 117).

[2] Tekek: bitki, iştil.

arkın ayrı gelen" ayrıca Telafer halkının anlatımlarına göre, bir kadın dağ kabağı fidesi dikmiş ve o zamanlar İmam Saad tarafından kurulan su kanalından su geçmemiş. Bunun üzerine kadın, fidesini sulamak için su talep etmiş. İmam Saad, kadın için özel bir su kanalı kurarak ektiği fidesini sulamasını anlatmaktadır. *"Sana ikrar sana vaad"* şair, yıllar boyunca İmam Saad'a olan bağlılığı ve vaatleri ifade etmesiyle *"Kabul olur sende duat"* İmam'ın kutsallığı ve ona yapılan duaların kabul olduğu düşüncesini anlatmaktadır. Şair, *"Sensin bizim bayrağımız"* söz grubunu kullanarak, İmam Saad'ın Telafer topluluğu için bir simge olduğunu ifade etmektedir. *"Başında kehkullu börük"* şair, İmam Saad'ın başındaki börük (külah) ile tanındığı ve *"Bildir bilmiyene görük", "Seni bilmez örsün örük"* vücuduna inanmayanların imam kendisin göstermesini mecazi bir şekilde ifade etmektedir. Şair, İmam Saad'a inanmayanları, Telafer yakınlarındaki Sincar dağlarında yaşayan ve dokumacılık mesleğiyle uğraşan "örsün örük" ifadesiyle Yezidilere benzetmektedir.

Sana şahıd bağ toprağı

Bağın imam Saad bağı

Yeri cennet firdos dağı

Akil oğlu imam saad (Sabır Dağı divanı, s. 33)

Şair, Telafer'deki bağlar toprağının İmam Saad'a tanıklık ettiği ve ahirette yeri cennet olduğunu tasvir etmektedir. Şair, *"Parçabağlı muvaliyem", "Sana aşık pir deliyem"* imama olan aşkı ve ona ulaşma arzusunu ifade etmektedir. "Açılsın yollar geliyem" şair, imamın türbesine ulaşmak için bir engel olduğunu bu engelin kalkmasıyla ziyaret edeceğini vaad etmektedir.

Parçabağlı, dinin özüne ve gerçek temsilcilerine saygıyı savunurken "malalar" gibi riyakârlıkla hareket edenleri şiirlerinde sert bir şekilde eleştirir. Şair eleştirel yaklaşımı, dinî istismar eden kesimlere yönelik keskin bir dille kaleme alınan *Malla* adlı şiirinde açıkça görülmektedir. Şiir, Müslüman toplumlarındaki belli bir tip insan grubunu eleştirmektedir. Bu insanlar dinî görünüşe önem verirler ancak özü itibariyle riyakâr ve dine aykırı davranışlar sergilerler. Şiirde kullanılan "mallalar" kavramı da bu tür insanları tanımlamak için kullanılmıştır. Şiir, bu insanları camide görünüşte dindarlık sergilemelerine rağmen, gerçekte dünyevî çıkarları peşinde koştukları, insanları soyarak zenginleştikleri, haramı helal saydıkları, riyakâr davrandıkları için eleştirmektedir. Şiirin genel vurgusu, bu insanların dışarıdan görünen dindarlıklarıyla iç dünyalarının uyuşmaması, gerçekte tamamen dünyevî

çıkarları peşinde koşmalarıdır. Öyleyse şiir, Müslüman toplumlardaki bu tür ikiyüzlü ve samimiyetsiz dindarlık anlayışına güçlü bir eleştiri getirmektedir.

Parçabağlı; Çobanoğlu'nun yalın, sade ve özlü dilini bu şiirde de hissettirmektedir. Ayrıca Parçabağlı'nın toplumsal sorunlara ve yozlaşmalara karşı eleştirel bir bakış açısını sunması, Çobanoğlu geleneğinin izlerini taşımaktadır. Şair, *"Başından leffesin hiç eksik koymaz"* söz grubunda malaların taktıkları takke'yı *"Leffe"*ye benzetmektedir. "Leffe" sözcüğü Arapça kökenli olup kıvrım anlamına gelmektedir. Genel olarak bakıldığında, şiir "malalar" olarak adlandırılan grubun dindarlık görüntüsünün altında yatan riyakârlık ve maddiyatçılığı sert bir dille eleştirilmektedir. Parçabağlı, bu kişilerin dinin özünden ne kadar uzaklaştığını ve onu kendi dünyevî amaçları için istismar ettiklerini dile getirmektedir. Şiir, dinin asıl temsilcilerinin bu "mallalar" olmadığını, onların sadece kendi çıkarlarını gözettiğini ifade etmektedir.

4.1.2. Yapı

Sabır Dağı Divanı adlı eserin yapısını incelerken iki temel başlık altında değerlenecektir. Birinci başlık beyitlerle yazılmış şiirlerden oluşmaktadır. Beyitlerle yazılan şiirler, Divan edebiyatı geleneğine daha yakın bir yapıya sahip olup ahenk ve anlam bütünlüğü, genellikle iki mısra arasında sağlanmaktadır. İkinci başlık, eserde yer alan dörtlükler şeklinde yazılmış şiirleri kapsayacaktır.

a. Beyitlerle yazılan şiirler

Sabır Dağı şiiri, divan edebiyatının nazım şekillerinden kıta şeklinde yazılmıştır. Ancak hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye şeması xa xa xa xa şeklindedir. Dokuz beyitten oluşan bir yapıya sahiptir. Her beyit, iki dizeden oluşur ve şiirin ana temasını vurgulayan belirli bir duygusal ve anlatımsal yoğunluk taşmaktadır. Beyitlerin her biri, Kerbela Olayını ve Hz. Hüseyin'in kız kardeşi olan Hz. Zeynep'in (Şiirde Zeynep Ana olarak anılmaktadır.) sabrını ve direncini ele almaktadır.

Şiirin her beytinde *"Zeynep ana"* ifadesi tekrar etmiştir. Bu tekrar, şiirin merkezindeki temayı ve Zeynep Ana'nın yaşadığı acıları sürekli vurgulamıştır. Her beyitte, Zeynep Ana'nın yaşadığı acılar, kardeşi Hüseyin'in durumu ve Kerbela'nın çeşitli yönleri ele alınmaktadır. Şiir, Zeynep Ana'nın sabır ve direnişini yüceltirken, Kerbela'nın tarihsel ve manevî önemini de vurgular. *"Sabır dağı", "kurumuş dili damağı", "kanını yaralı boş dönen Hüseyin", "çıplağ deve arkasında"* gibi imgeler, Kerbela olayının derinliğini ve

Zeynep Ana'nın yaşadığı acıları etkili bir şekilde yansıtır. Şiir, klasik beyit formu ile yazılmıştır. Her beyitte iki dize bulunur ve bu dizeler arasında uyumlu bir kafiye düzeni vardır. Beyitlerin düzeni, şiire ritmik bir yapı kazandırır ve anlamı güçlendirmektedir. Şiirin yapısı hem biçimsel hem de tematik olarak bir bütünlük oluşturur. Öyleyse şiir Kerbela olayını ve Zeynep Ana'nın bu olaydaki rolünü tarih ve dinî bir bağlamda ele almaktadır.

Dinin Usmanı Hüseyin şiiri, önceki şiir gibi hece ölçüsünü kullanılarak kıta şeklinde yazılmıştır. Kafiye sistemi xa xa xa xa şeklindedir. On iki beyitten oluşmaktadır. Bu yapı, şiirin anlam ve tema bütünlüğünü destekleyen bir biçimde düzenlenmiştir. Her beyit kendi içinde bir bütünlük taşırken, tüm kıtalar Hüseyin'in kişiliği ve tarihî rolü etrafında birleşerek tematik bir uyum sergilemektedir. Şiirde sık sık tekrarlanan "ya Hüseyin" ifadesi, ana temayı vurgulayan bir unsur olarak dikkat çekmektedir. Bu tekrar, Hüseyin'e duyulan hayranlık ve saygıyı pekiştirmekle birlikte, şiirin duygusal yoğunluğunu artırır ve okuyucuda derin bir etki bırakmaktadır. Hüseyin'in cesareti, sadakati ve liderliği, destansı bir dille anlatılmaktadır. Şiir, Kerbela Olayı'na ve Hüseyin'in bu olaydaki merkezi rolüne dikkat çekerken dinî ve tarihî bağlamları güçlü bir şekilde işlemektedir. Şiirin kafiye düzeni ve ölçüsü, klasik Türk şiir geleneğine uygun bir biçimde yapılandırılmıştır. Bu yapı, şiire ahenk katar ve akıcılığını artırır. Klasik nazım biçimlerinden faydalanılarak oluşturulan yapı, şiirin anlamını ve duygusunu güçlendirmektedir. İslam tarihinin önemli bir olayını ve dinî figürlerinden birini konu alarak okuyucuya dinî ve tarihsel bir perspektif sunmaktadır. Hüseyin'in fedakarlığı, İslam'ın savunulması ve zulme karşı direnmesi, dönemin sanat anlayışını ve dinî değerlerini yansıtmaktadır. Bu bağlamda şiir,sadece bir edebî eser olmanın ötesinde tarihî bir olayın ve dinî bir figürün anısını yaşatan bir metin olarak da değerlendirilebilir.

b. Dörtlükler şeklinde yazılan şiirler

Nebî ve Ehl-i Beytine Salavât şiir, her biri kendi başına bir bütünlük taşıyan 14 dörtlükten oluşmaktadır. Her dörtlük, belirli bir Ehl-i Beyt üyesine hitaben yazılmıştır ve bu üyelerin özellikleri veya yaşamları üzerinden onlara yönelik dualar ve salavatlar içermektedir. Her dörtlük, ses ve anlam kaynaşması ile şekillendirilmiş, dinî bir atmosfer ve derin duygular ile yüklüdür. Şiir, dilin gücünü ve estetik potansiyelini kullanarak okuyucuda derin bir duygusal etki bırakmayı amaçlamaktadır. Tema olarak İslam'ın kutsal kişiliklerine olan sevgi, saygı ve övgü öne çıkar. Bu, şiirin bir bütün olarak hem estetik hem de anlamsal bir güzellik sunmasını sağlamaktadır.

Sensin Ali adlı metin, on dokuz dörtlükten oluşmaktadır. Şiirin tüm kıtaları, Ali'yi merkeze alarak onun İslam'daki yeri ve önemi üzerinde yoğunlaşır. Şiir, Ali'nin kutsallığını ve İslam tarihîndeki rolünü överek öne çıkarmaktadır. Her dörtlüğün sonunda tekrar eden "sensin Ali canım" ifadesi, şiirin odak noktasını belirler. Şiirin bu tekrarlayan yapısı, okuyucuya güçlü bir manevî ve duygusal etki yaratır. Şiir, Ali'nin dinî liderlik vasfını, cesaretini, fedakarlığını ve sadakatini öne çıkarır. Şiirin her dörtlüğünde, Ali'nin farklı bir yönü ele alınarak vurgu yapılır. Ali, *"şahin", "güneşi döndüren"* gibi güçlü ve etkileyici imgelerle betimlenmiştir. Bu imgeler, Ali'nin cesaretini, liderliğini ve İslam dünyasındaki önemini vurgular. Şiirin dili, duygusal bir yoğunluk taşımaktadır. Kafiye düzeni, klasik Türk halk şiiri geleneğine uygun olarak oluşturulmuştur. Bu yapı, şiire ritmik bir akış kazandırır ve anlamını güçlendirir. Her dörtlük, biçimsel olarak birbiriyle uyumlu olup, anlam bütünlüğü taşır.

Gadir Günü adlı şiir koşma şeklinde yazılmıştır. 8'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye şeması abab cccb dddb eeeb… şeklindedir. Altı dörtlükten meydana gelmektedir. Parçabağlı ilk dörtlükte, Gadîr-i Hum Bayramı'nın kutlanmasına davet ederek şiiri coşkulu bir şekilde başlatır. *"Bugün gadir bayramımız"* kelime grubu, her dörtlüğün sonunda tekrarlanarak ana temayı vurgulayan bir ahenk yaratmaktadır. İkinci dörtlükte Gadir Bayramı'nın duyulması ve manevî arınma temaları işlenir. Üçüncü dörtlükte ilahi nur ve meleklerin gelişi anlatılır. Son dörtlükte Parçabağlı, Hz. Ali'nin muhipleri arasında olduğunu ifade eder, yani ona bağlı biri olarak kendini tanımlar. Muhib, Arapça kökenli bir terim olup sevgili, seven, dost anlamına gelir ve burada Hz. Ali'ye olan sevgi ve bağlılığı ifade eder. *"Yazar kalmaz muciplerden"* dizesinde ise Parçabağlı, muhiplerin sadece sevgi ve bağlılıkla kalmayıp aynı zamanda onun yolunda hareket eden, onun prensiplerini yaşayan kişiler olduklarını belirtir. Mucip, Arapça kökenli bir terim olup, bir şeyin hakkını veren, ona uyan, onun gereğini yerine getiren kişi anlamına gelir. *"Hem sünnet hem vaciplerden"* dizesinde ise Parçabağlı, Hz. Ali'nin sünnetine ve vaciplerine bağlılığını dile getirmektedir. Nakarat yine aynı biçimde tekrarlanarak şiirin ana temasını son bir kez daha hatırlatır. Görüldüğü gibi her dörtlüğün teması "Gadir Günü" adlı bayramın kutlanması ve önemi etrafında şekillenmiş olup *"Bugün Gadîr Bayramımız"* nakaratı her dörtlüğün sonunda tekrarlanarak şiirin ana temasını vurgulamaktadır.

Nuri Sönmez yâ Hüseyin adlı şiir, sekiz dörtlükten oluşmaktadır. Her dörtlük, Kerbela Olayı'nın trajik anlarını, Hz. Hüseyin'in fedakarlığını ve İslam dünyasında yarattığı derin etkiyi dile getirmektedir. Şiirde sıkça tekrarlanan "Nuri sönmez yâ Hüseyin" ifadesi, Hz. Hüseyin'in ışığının hiç sönmeyeceğini ve unutulmayacağını vurgulamaktadır. İlk dörtlükte

Hz. Hüseyin'in İslam uğruna canını feda etmesi ve bu uğurda çok yorulduğu belirtilir. Esaret altına alınan ailesinin acı çekmesi dile getirilmektedir. İkinci dörtlükte Hz. Hüseyin'in başının kesilmesi ve mübarek cesedine yapılan saygısızlıklar anlatılmaktadır. Fatima, Sekine ve Zeynep'in yüreklerini ezen zulüm vurgulanmaktadır. Üçüncü dörtlükte Hz. Hüseyin'in Allah'a olan bağlılığı ve kurban edilişi anlatılmaktadır. Hak yolundan sapmadığı ve zulme karşı geldiği belirtilmektedir. Dördüncü dörtlükte Hz. Hüseyin'in başının ok ucuna dikilmesi ve zalimlerin çadırları ateşe vermesi anlatılmaktadır. Hz. Hüseyin'e âşık olanların Hz. Hüseyin'den vazgeçmeyeceği ifade edilmektedir. Beşinci Dörtlükte Kerbela Olayı'nın acısının yer ve gök tarafından hissedildiği belirtilmektedir. Hz. Zeynel'in zincire vurulması ve yerin susuzluğuyla ağlaması vurgulanmaktadır. Altıncı dörtlükte Hz. Ali'ye olan düşmanlığın Hz. Hüseyin'e nasıl yansıdığı anlatılmaktadır. Su yollarının kapatılması ve Hz. Zeynep'in okla yaralanması dile getirilmektedir. Her su içenin Hz. Hüseyin'i yad ettiği belirtilmektedir. Yedinci dörtlükte Hz. Hüseyin'in şehit edilmesi ve Peygamber'in Ehl-i Beyt'ine yapılan zulüm anlatılmaktadır. Yezid'in yok olduğu ve Kerbela'da Hz. Hüseyin'in ışığının sönmediği vurgulanmaktadır. Sekizinci dörtlükte Hz. Hüseyin'in yolu, cehennemi cennetten ayıran bir yol olarak tanıtılmaktadır. Yezid'in yolunun reddedildiği ve Hz. Hüseyin'e olan minnettarlık ifade edilmektedir. Âşık olanların Hz. Hüseyin'in yolundan dönmeyeceği belirtilmektedir. Şiir, ses ve anlam kaynaşmasıyla güçlenen bir yapıya sahiptir. Her dörtlük, Kerbela Olayı'nın farklı bir yönünü ele alırken, şiirin bütününde Hz. Hüseyin'in fedakarlığı ve bu olayın İslam dünyasındaki etkisi güçlü bir şekilde ifade edilmektedir.

Sâhib Zamân Yoluna adlı metin on dörtlükten oluşmaktadır. Her dörtlük, kendi içinde belirli bir uyak düzeni taşır. Bu düzen, şiirin ahenkli ve akıcı bir şekilde okunmasına katkı sağlamaktadır. *"Yoluna Sâhib Zamân" ve "Muhammed sâhib zamânın"* ifadeleri, şiirde sıkça tekrarlanarak ana tema etrafında bir vurgu yaratır ve okuyucunun dikkatini bu tema üzerinde yoğunlaştırmaktadır. Şiir, Hz. Mehdi'nin ışığının tüm dünyaya yayıldığını ve yoluna çiçeklerin açıldığını ifade ederek başlamaktadır. İkinci dörtlükte kuşların ve bülbüllerin öttüğü, taşların bile ışık saçtığı bir atmosfer betimlenmektedir. Bu atmosfer, Hz. Mehdi'nin yolunun güzelliğini ve cazibesini yansıtmaktadır. Üçüncü dörtlükte Hz. Mehdi'nin dünyaya nur saçtığını ve onu sevenlerin bu nuru bulacağı belirtilmektedir. Bu, Hz. Mehdi'nin rehberliğinde bir arınma ve aydınlanma sürecine işaret etmektedir. Dördüncü dörtlükte Hz. Mehdi'nin Allah'ın kulu olduğu, hak yolunun beklenen temsilcisi olduğu ve ona gidenlerin doğru yolda olacağı ifade edilmektedir. Beşinci dörtlükte Hz. Mehdi'nin Allah'ın nurunun bir yansıması olduğu ve onun yolunun saf ve temiz olduğu anlatılmaktadır.

Hz. Muhammed'in soyunun son temsilcisi olduğu vurgulanmaktadır. Altıncı dörtlükte İmam Mehdi'nin, Hazreti Muhammed'in ve Hazreti Ali'nin sırrını taşıyan on iki imamdan biri olduğu belirtilmektedir. Şair, şiirde şahını çağırır ve onun yoluna bağlılığını ifade etmektedir. Yedinci dörtlükte Hz. Mehdi'nin, Fatima Zehra'nın evladı olduğu ve Haydar-ı Kerrâr'ın (Ali'nin) sözünü taşıdığı belirtilmektedir. Peygamber'e benzerliği vurgulanmaktadır. Sekizinci dörtlükte Hz. Mehdi'nin, hak yolunun beklenen kulu olduğu ve mucizelerle dolu bir yolunun olduğu ifade edilmektedir. Dokuzuncu dörtlükte İmam Mehdi'nin gelmeden önce sırların açığa çıkacağı ve gerçeklerin bilineceği belirtilmektedir. İnkâr edenlerin gerçeği bilmediği vurgulanmaktadır. Onuncu dörtlükte Hz. Mehdi'yi tanıyan ve ona dua edenlerin muratlarına kavuşacakları belirtilmektedir. Şair, sözünün de Hz. Mehdi'nin yoluna bağlı olduğunu ifade etmektedir. Her dörtlük, Hz. Mehdi'nin yüceliğini ve yoluna olan bağlılığı farklı açılardan vurgularken şiirin genel yapısı içinde bir ahenk ve düzen oluşturmaktadır.

Yetiş Ya Sâhib Zamân adlı şiir, on üç dörtlükten oluşmaktadır. Şiirin ana teması, İslam dünyasının yaşadığı zorluklar ve karanlık dönemlerde İmam Mehdi'nin kurtarıcı olarak gelmesi için bir yakarıştır. Şair, mevcut sıkıntılardan kurtulma umuduyla Mehdi'ye seslenir ve onun adalet ve huzuru getireceğine olan inancını dile getirir. Her dörtlük, genellikle bir çağrı veya yakarışla başlar ve bu tema etrafında gelişir. Şiirde kafiye düzeni belirgin bir şekilde kullanılmış, bu da metnin akıcılığını ve ritmini artırmıştır. Şiir, her dörtlüğün sonunda *"Gel yetiş ya Sâhib Zamân"* veya benzer bir ifadeyle İmam Mehdi'ye çağrıda bulunur. Bu tekrar, şiirin temasını pekiştirir ve duygusal etkisini artırır. Şiirde kullanılan dil, dinî ve mistik bir atmosfer yaratır. Arapça ve Türkçe kelimeler, şiirin ritmini ve anlamını zenginleştirir. Şiirin yapısı ve içeriği, dönemin sanat zevki ve anlayışına uygun bir şekilde bir araya getirilmiş ve bu yapıyla duygusal bir bütünlük sağlanmıştır.

Ya Hüseyn adlı şiir, nazım birimi dörtlük destan şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsünün 11'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması abab cccb dddb eeeb fffb tarzındadır. Dokuz dörtlükten oluşmaktadır. Her bir dörtlük, şiirin anlam ve ses yapısını oluşturan temel birimlerdir. Her dörtlükte kullanılan sesler ve kelimeler, anlamın derinliğini ve etkisini artırmaktadır. *"Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn"* dizesi, sık tekrarlanarak merkezi temayı vurgular. Şiirde kullanılan dil, Farsça ve Arapça kökenli terimlerle zenginleştirilmiştir. Bu da tasavvufî metinlerin klasik üslubunu yansıtmıştır. Şair, yoğun bir dinî ve manevî terminoloji kullanarak derin bir anlam ve duygusal etki sağlamaktadır. Birinci dörtlükte şair, kalbinin ve yolunun ilahi ışıkla

aydınlatılmasını talep eder. "Nûr îmân" (iman ışığı), manevî aydınlanmayı ve temizliği simgelemiştir. Şair, "Bab-i Ricaya" (Dilek Kapısı) gelmiş olduğunu belirterek Hüseyin'den bu manevî ışığın kendisine rehberlik etmesini ister. İkinci dörtlükte, "Nûrû Kisâ" ifadesi, Hüseyin'in ilahi ışığını ve kutsal varlığını belirtir. Şair, Hüseyin'in bu kutsal ışığının gözlerine dolduğunu ve manevî ihtiyacını karşılayacak gördüğünü ifade etmiştir. "*Yelleri ese"* (rüzgarlar estirmek), şairin çağrısının geniş bir etki yaratmasını simgelemiştir. Üçüncü dörtlükte ilahi ışığın yere yayıldığı ve bu ışığın etkisiyle çeşitli çiçeklerin açıldığı anlatılmıştır. *"Misk-i anbar"* (amber misk), değerli ve güzel bir kokuyu temsil eder ve toprağa karışan bu güzel kokunun şairin manevî talebini desteklediğini ifade etmektedir. Dördüncü dörtlükte şair*, "her çalışan"* (çaba gösteren) kişinin, aradığı hedefe ulaşacağını belirtmiştir. Kendisi uzaktan gelmiş ve perişan bir durumda olduğunu ifade etmektedir. Hüseyin'den, bu durumda olan canına yardım etmesini ve manevî ihtiyacını karşılamasını ister. Beşinci dörtlükte şair, Hz. Hüseyin'e selamlarını gönderir ve onun için dökülen kanı kutsar. Bu kanın ilahi bir değer taşıdığına inanmaktadır. Şair, Hüseyin'in kendisini tanımasını ve kabul etmesini, kendisinin de bu kutsal yere gelmiş olduğunu belirtmektedir. Altıncı dörtlükten şair kendini çaresiz ve savunmasız bir durumda, Hüseyin'in kabrine (merkad) sıkı sıkıya bağlı olarak tasvir etmektedir*. "Nûrûn bahâr"* (ilahi bahar) ile dallarının yeşermesi, manevî diriliş ve aydınlanma arzusunu temsil etmektedir. Yedinci dörtlükte şair, âşık olduğu ve hayatını adadığı Hüseyin'e yollarını açtığını ve kollarını onun kabrine bağladığını ifade etmektedir. İlahi baharın dalları yeşertmesini diler ve bu manevî dönüşümle kendisine huzur bulmayı umut etmektedir. Sekizinci dörtlükte şair, Hüseyin'i gönlünün sultanı olarak görür ve kendi kaderini onun himayesine bıraktığını dile getirmektedir. Gece gündüz dua ettiğini ve onun rahmetine sığındığını ifade etmektedir. Dokuzuncu dörtlükte şair, hastalanmış ve ağır bir acı içinde olduğunu belirtmektedir. Her daim Hüseyin'i çağırdığını ve onun bir tabip olarak derdini hafifleteceğini umduğunu ifade etmektedir. *Ya Hüseyn* şiirinin her dörtlüğü, şairin manevî arayışını ve Hüseyin'e duyduğu derin bağlılığı farklı yönlerden ele alınmaktadır.

İmam Saad Aşkına adlı metin dokuz dörtlükten meydana gelmektedir. Her dörtlük, belirli bir tema veya düşünceyi ifade etmekte ve İmam Saad'a olan bağlılık, ona duyulan sevgi ve saygı gibi konuları işlemektedir. Şiirin temel teması, İmam Saad'a duyulan derin sevgi, saygı ve bağlılıktır. İmam Saad'ın Telafer'deki manevî önemi ve onunla ilgili hatıralar, her dörtlükte işlenmiştir. Şair, İmam Saad'ın manevî gücünü ve Telafer halkı üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Bu etki hem toplumsal hem de bireysel düzeyde hissedilmektedir. Şiirde

ayrıca, İmam Saad'ın türbesine yapılan ziyaretlerin kutsallığı ve bu ziyaretlerin halk üzerindeki olumlu etkileri vurgulanmaktadır. Her dörtlükte, İmam Saad'ın kişiliği, halk üzerindeki manevî etkisi, onun Telafer'deki önemi ve kutsallığı işlenmiştir. Şiir, baştan sona İmam Saad'a duyulan derin bir saygı ve bağlılık temasını işlemektedir. Bu tema, dörtlükler boyunca süreklilik gösterir ve *"Akil oğlu imam Saad"* ifadesiyle her dörtlüğün sonunda vurgulanmaktadır. Şiirde, halk diline yakın, sade ve anlaşılır bir dil benimsenmiştir. Telafer'e ve İmam Saad'a özgü yerel unsurlar ve halk hikayeleri şiirde kullanılarak yerel bir bağlam oluşturulmuştur. Şair, İmam Saad'a duyulan sevgiyi ve saygıyı hem dinî hem de kültürel referanslarla dile getirmiştir.

Sekiz dörtlükten meydana gelen "*Malla"* adlı metin her dörtlük, ses ve anlam kaynaşmasıyla bir araya gelerek şairin toplumsal eleştirilerini ve manevî değerleri dile getirdiği düşüncesini yansıtmaktadır. İlk dörtlükte camilerin "mallalar" tarafından boşaltıldığı ve bu kişilerin aslında dinî değerleri anlamadığı, amaçlarının sadece maddi kazanç olduğu vurgulanmaktadır. İkinci dörtlükte, "mallaların" camiye gidenleri kandırdığı, evlerini dinarına göre süslediği ve halktan aldıklarıyla doydukları ifade edilmektedir. Üçüncü dörtlükte, "mallaların" binlerce sözü okuyup anlamadıkları, korkutucu oldukları ancak gerçek yüzlerini sakladıkları ve haram yemekten çekinmedikleri vurgulanmaktadır. Dördüncü dörtlükte, "malaların" başlangıçtan beri yalanlarını sürdürdükleri, camiye girenleri aldatıp doymadıkları ve sözlerini kendilerine uydurdukları anlatılmaktadır. Beşinci dörtlükte, "malaların" soruları cevapsız bıraktıkları, aşağılık davranışlar sergiledikleri ve her türlü sahtekârlığı yaptıkları ifade edilmektedir. Altıncı dörtlükte, "malaların" maddî çıkar için camileri sattıkları ve Allah'ın malını kendi malına kattıkları, dünya hayatında itibarlarını sürdürdükleri ama ahirette cezalandırılacakları anlatılmaktadır. Yedinci dörtlükte, Allah'ın yüceliğine vurgu yapılırken "mallaların" suçlu oldukları ve bu dünyada haksız kazanç peşinde koşmalarının cezasını çekecekleri ifade edilmektedir. Sekizinci dörtlükte, "mallaların" aklı büyük görerek kötü işler yaptıkları ve gerçek değerlerden uzak oldukları sonuçlandırılmaktadır. Şiirin her dörtlüğünde tekrarlanan temaların ve yapısal ögelerin nasıl bir araya geldiğini göstermektedir. Her dörtlük, bütün olarak şiirin ana temasını desteklerken kendi içinde de bir bütünlük taşımaktadır.

4.1.3. Tema

Parçabağlı'nın *Sabır Dağı Divanı* adlı kitabındaki şiirleri, metindeki inanç ve kültürel altyapıyı sanatsal bir ifadeyle yansıtır. Hacı Bektaş Veli'nin izinden giden bir anlayışla

yazılmış olan bu eserler, Alevi-Bektaşi inançları, tasavvufî derinlik ve dinî şahsiyetlere duyulan sevgi çerçevesinde değerlendirilebilir. Kitaptaki şiirlerin büyük kısmı Ehl-i Beyt sevgisi, onların yüceltilmesi, inanç, acılarının dile getirilmesi ve sözde din adamlarının eleştirilmesi gibi temalar üzerine yoğunlaşır.

4.1.3.1. Sevgi-Aşk

Ehl-i Beyt sevgisi ve onları övme teması yoğun bir şekilde işlenmiştir. Bu şiirlerde özellikle İslam'ın ilk kuşağının değerleri ve bu değerlere sahip çıkan şahsiyetlere olan derin bir sevgi ve saygı görülür. *Nebî ve Ehl-i Beytine Salavât* şiirinde, Hz. Muhammed ve Ehl-i Beyt'e olan sevgi, dua ve salavatlarla ifade edilir. Şiir, Allah'a ve Peygamber Efendimiz'e olan derin sevginin yanı sıra Ehl-i Beyt'in manevî üstünlüklerinin de halk arasında hatırlanmasını arzu eder. *Sensin Ali* şiirinde Hz. Ali'ye duyulan sevgi görülmektedir. *Nurî Sönmez Yâ Hüseyin* şiirinde ise Hz. Hüseyin'in yoluna ve adına duyulan derin aşka odaklanır. *Ya Hüseyn* şiiri de İmam Hüseyin'e olan derin sevgi ve gönülden bağlılık vurgulanır. Parçabağlı, tasavvufî bir üslup kullanarak Hüseyin'e duyulan aşkı ifade eder. Tasavvuf, bir aşk yolculuğu olarak tanımlanır ve bu yolculukta şefaat, merhamet ve sevgi en önemli unsurlardır.

Âşıkıyam, sana ettim yollarım

Bağlamışam merkadına kollarım

Nûrûn bahâr ile konsun dallarım

Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn (Sabır Dağı divanı, s. 20)

Gadir Hum, Hz. Muhammed'in Hz. Ali'yi halife olarak ilan ettiği yerdir. *Gadir Günü* adlı şiir, bu tarihî anın anlamını ve Hz. Ali'nin İslam toplumundaki liderliğini kutlar. *"Bugün gadir bayramımız"* ifadesiyle bu önemli günün sevincini ve manevî değerini dile getirir.

4.1.3.2. Övmek ve Yüceltmek

Parçabağlı, Ehl-i Beyt'in dinî ve ahlakî üstünlüklerine vurgu yaparak onları yüceltir. Şiirlerinde, Ehl-i Beyt'in hakiki İslam'ı temsil ettikleri, ahlakî ve manevî değerlere öncülük ettikleri anlatılır**.** *Sensin Ali* şiirinde Hz. Ali'nin hem liderlik hem de ahlakî üstünlüğü övülür. Şair, onu sadece bir lider ya da savaşçı olarak görmez. Aynı zamanda İslam'ın öğrettiklerini

en yüksek şekilde temsil eden biri olarak sunar. *Gadir Günü* şiirinde ise İmam Ali'nin Gadir Hum'daki halifelik ilanı ve liderliği üzerine vurgu yapılır:

Aliyyü'l- Murtazâ geçer

Bir bir muhiplerin seçer

Dadar şerbetimiz içer

Bugün gadir bayramımız (Sabır Dağı divanı, s. 13)

Şair**,** *Dinin Usmanı Hüseyin* adlı şiirinde ise Hz. Hüseyin'i yücelterek onun İslam'daki önemini ve kutsallığını över:

Haksızlara yol vermeden sulha da'va eyledin

Evliyâ-yi sâlih kollarin kervanısay Hüseyin

Sen yezîdde karşı durdun çekilmedin zulmündan

İslamın eli kılıcı kalkanısay ya Hüseyin (Sabır Dağı divanı, s. 17)

4.1.3.3. Acı ve Sabır

Şiirlerinde, özellikle Hz. Hüseyin'in Kerbela'daki acıları ve Ehl-i Beyt'in uğradığı zulüm sıkça yer bulur. İmam Hüseyin'in Kerbela'daki şehadeti, İslam'ın en büyük dramalarından biri olarak *Sabır Dağı Divanı* kitabındaki şiirlerinde önemli bir yer tutar. Bu acılar hem dinî bir mücadelenin sembolü hem de toplumsal bir direnişin ifadesi olarak öne çıkar.

Nuruî Sönmez Yâ Hüseyin şiirinde, Hz. Hüseyin'in Kerbela'daki şehadeti ve yaşadığı acılar dramatik bir şekilde anlatılır. Burada, onun mücadeleci ruhu ve zulme karşı direnişi, bir İslam kahramanlığı olarak yüceltilir. *Sensin Ali* şiirinde, Hz. Ali ve Ehl-i Beyt'in yaşadığı sıkıntılar, onların karşılaştığı zulüm ve haksızlıklar dile getirilir. *Sabır Dağı* şiiri, Kerbela'nın acısı, Hz. Zeynep'in sabrı ve zulme karşı direnişi gibi temalar etrafında örülmüştür. Şair, Zeynep Ana'yı insanlık ve İslam için bir sabır ve metanet sembolü olarak yüceltir. Bu tema hem bireysel hem de toplumsal olarak sabır, inanç ve adaletin önemini vurgular.

4.1.3.4. Eleştiri

Malla şiiri, İhsan Parçabağlı'nın *Sabır Dağı Divanı* eserindeki en dikkat çeken toplumsal eleştiri örneklerinden biridir. Şair, bu şiirde özellikle din kisvesi altında maddi çıkar peşinde koşan kişiler ve toplumda din adına yapılan yanlış uygulamaları hedef almıştır.

4.1.4. Dil ve Anlatım

Sabır Dağı Divanı adlı kitabındaki şiirlerde kullanılan dil genellikle halkın anlayabileceği sade bir Türkçe ile yazılmıştır. Bu sayede hem geniş kitlelere hitap eder hem de manevî mesajlar etkili bir şekilde aktarılır. Halk edebiyatının yalın anlatımı, tasavvufun derin anlamlarıyla birleşerek zengin bir edebî yapı oluşturur. Bu şiirlerde, Hz. Ali, Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt gibi İslam'ın önemli şahsiyetlerine duyulan sevgi ve saygı, dilin temelini oluşturur. *"Ali canım"* veya *"Sensin Ali"* gibi ifadeler hem bireysel bir sevgi hem de toplumsal bir aidiyeti yansıtır. Bu tür hitaplar, Alevi-Bektaşi inancının merkezindeki Ehl-i Beyt sevgisini açıkça ortaya koyar.

Alevi-Bektaşi şiirlerinde sıkça kullanılan tekrarlar da anlam ve duygusal etkiyi güçlendirir. Özellikle *"Sensin Ali"* gibi tekrarlar, Hz. Ali'nin manevî önemini sürekli hatırlatarak onun ilahi bir figür olarak yüceltilmesini sağlar. Aynı zamanda, şiirlerde kullanılan semboller derin anlamlar taşır. Örneğin, "şahin" Hz. Ali'nin cesaretini ve gücünü ifade eder. Bu semboller sayesinde, okuyucu veya dinleyici şiirlerde somut anlamların ötesinde manevî bir deneyim yaşar. Alevi-Bektaşi şiirleri, yalnızca dinî mesajlar vermekle kalmaz, aynı zamanda topluluğun kimliğini, tarihini ve kültürel değerlerini de aktarır. Bu nedenle, bu şiirler, dil ve anlatım özellikleriyle manevî bir derinlik sunar ve okuyucuyu ilahi bir yolculuğa çıkarır.

Kullanılan Arapça ve Farsça kelimeler, Osmanlı şiir geleneğinden izler taşır ve metinlerin dinî ve edebî derinliğini artırır. Türkmen ağzı özelliklerinin kullanılması, şiirlerin halk edebiyatı geleneğini korurken aynı zamanda güçlü bir mesaj içerdiğini göstermektedir. Örneğin, *Dinin Usmanı Hüseyin* adlı şiirinin aşağıdaki dizelerinde bu özellikler açıkça görülmektedir:

Ciddiy heyri halk-i Allahder sâkî kevser oğlusun

Dinin dayğı[1]*dıregı erkanısay ya Hüsayin*

[1] Dayağ: yaslanılacak yer.

Boğdıy batılı kanında islama çok yaradın

Nuh'un necat sefîynesi[1] *tûfânısay ya Hüseyin* (Sabır Dağı divanı, s. 17)

Malla adlı şiirinde ise:

Cevap vermez sual soranı dalar

Pili eti udar[2] *kemiği yalar*

Utanmaz mallamız sakalin bılar[3]

Yağsız olsa yemez aşı malaların (Sabır Dağı divanı, s. 42)

Bu, şiirlerin hem bireysel hem de toplumsal bir bağlamda güçlü bir kimlik ve inanç bütünlüğü sunduğunu kanıtlar. Böylece Alevi-Bektaşi şiirlerinin dilinde kullanılan semboller, tasavvufî ögeler ve manevî unsurlar topluluğun inançlarını, kimliğini ve tarihsel köklerini anlatan önemli bir ifade biçimidir. Bu şiirler, dilin ve anlatımın gücüyle manevî bir derinlik ve kültürel bağlılık oluşturur.

4.1.5. Ahenk

Ahenk, bir şiirin duygusal ve estetik etkisini artıran temel unsurlardan biridir. Şair, şiirinde ahengi sağlamak için vezin, kafiye, redif ve ses tekrarları gibi araçları kullanır. Sabır Dağı Divanı'nda yer alan şiirler de ahenk açısından zengin bir yapıya sahiptir. Bu kitaptaki şiirlerde, hem halk edebiyatı geleneğinin hece vezniyle oluşturduğu ritmik yapılar hem de divan şiirine özgü nazım şekilleri dikkat çeker. Şair, kimi şiirlerinde halk edebiyatının yalın ve akıcı üslubunu benimserken kimi şiirlerinde divan şiirinin klasik biçimlerini hece vezniyle birleştirerek özgün bir ahenk anlayışı ortaya koymuştur.

Şair, *Nebî ve Ehl-i Beytine Salavât* adlı şiirini ahenkli kılabilmek için çeşitli kafiye türlerinden ve diğer edebî sanatlardan faydalanmıştır. Yarım kafiye: "babası, budası, safâsı". Tam kafiye: "olan, dalan, gelen", "dağımız, sağımız, kahımız", "çırağına, dayağına, ayağına". Zengin kafiye: aslanına, kaplanına", "biri, piri", "daşına, yaşına, başına", "kemâlından, cemalından, cemalında"," kavrulan, savrulan". Tunç kafiye: "uyan, dayan, sayan", "özü, sözü, közü". Ana kafiyede ise kafiye bulunmamaktadır. "e-a" ek ve kelime redif olarak kullanılmıştır. Şair, ahengi redif ile sağlamıştır. Şiirdeki kelime tekrarlarından:

[1] Sefine: gemi.
[2] Udmak: yutmak.
[3] Bılamak: girletmek.

kelime başı tekrarları: “On iki” 2, “O” 4, “Mehdi” 2 kez tekrar edilmiştir. İfade tekrarı: “verin salavat” ifadesi 14 kez tekrar edilmiştir. Şiir, hece vezninin 8’li kalıbıyla yazılmıştır.

Benzer bir yapı *Sensin Ali* adlı şiirde de görülmektedir. Yarım kafiye: “bakan, yıkan”, “ağası, badesi, atası”, “Ali, geri, veli”. Tam kafiye: “gelen, delen, bölen”, “dünen, dönen, inen”, “merden, koran, varan”. Zengin kafiye: “yeyen, geyen, diyen”, “ezen, gezen, eyden”, “duran, vuran, buran”, “sorulan, yorulan, vurulan”, “cefası, vefası, kafası”, “çalışkanı, kalkanı, sultanı”. Tunç kafiye: “ölen, olan, dolan”, “kardaşı, yoldaşı, daşı”, “yatan, atan, utan”, “ordan, nurdan, burdan”. Kelime Tekrarları: kelime başı tekrarı: “Sensin” kelimesi 22 kez tekrarlanmış. Kelime içi tekrarı: “Muhammed” kelimesi 2 kez tekrarlanmış. Mısra tekrarı: “İmam sensin Ali canım” 3, “Merden sensin Ali canım” 3, “Aslan sensin Ali canım” 3, “Pirim sensin Ali canım” 7 kez tekrar edilmiş. Şiir, hece vezninin 8’li kalıbıyla yazılmıştır.

Gadir Günü adlı şiir 8’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Nakarat olarak kullanılan “Bugün gadir bayramımız” ifadesi, her dörtlüğün sonunda tekrar edilerek şiire ahenk kazandırmıştır. Bu tekrar, şarkı koşması çeşidini özelliklerine uygun bir biçim oluşturmuş ve şiirin ahengini güçlendirmiştir. Kafiyeler: tam kafiye: “duyulsun, koyulsun, yuyulsun”, “geçer, seçer, içer”. Zengin kafiye: “kardaşlar, yoldaşlar”, “saçılır, aşılır, açılır”. Kelime tekrarları: ikilemeler: “Bir bir”. *İmam Saad Aşkına* adlı şiir, 8’li hece ölçüsü ile yazılmış olup, ahenk ve ritim ana kafiyelerle desteklenmiştir. Şiirin dörtlüklerinde “Akil oğlu İmam Saad” ifadesi ana kafiye olarak kullanılmıştır. *Ya Hüseyn* adlı şiir, 11’li hece ölçüsüyle yazılmış bir destandır. Şiirde, ana kafiye düzeni olarak “Bab-i Rica’ya gelmişem ya Hüseyn” dizesi her beyitte tekrarlanır. Kelime tekrarları: kelime başı tekrarı: “Nur” 4, “sana” 3, “bana” 2 kez tekrar edilmiştir. İfade tekrarı: “Nûr îmân eyle”. Mısra tekrarı: “Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn”. Parçabağlı şiirlerinde ahenk unsurlarını başarıyla kullanmaya çalışmış, ancak yer yer kafiye açısından tutarsızlıklar ortaya çıkmıştır. Birçok dörtlükte ana kafilerin sabit olmadığı görülmektedir.

Nuri Sönmez Yâ Hüseyin adlı şiirde ana kafiye bazen “Adıya âşık olanlar sennen dönmez yâ Hüseyn” mısra tekrarıyla bazen de “Aslıy nurdan yuğrulma nuri sönmez yâ Hüseyn” mısra tekrarıyla şair ana kafiyeyi değiştirmiş. *Sâhib-i Zamân Yoluna* adlı şiirinde de ana kafiyeleri sabit tutamadığı görülmektedir. Birinci ve ikinci dörtlüklerde, *“Yoluna Sâhib-i Zamân”* nakaratı ana kafiye olarak sabitlenmiştir. Üçüncü ve yedinci dörtlüklerde, *“Muhammed Sâhib-i Zamânın”* ifadesi ana kafiye görevini üstlenmiştir. Dördüncü, beşinci, altıncı, sekizinci, dokuzuncu ve onuncu dörtlüklerde, ana kafiye olarak *“Yolu hak Sâhib-i Zamânın”* kullanılmıştır. Benzer bir durum, *Yetiş Ya Sâhib-i Zamân* adlı şiirde de görülmektedir. Her

iki şiir, ahenk oluşturma çabasıyla dikkat çekmekle birlikte, dörtlükler arasındaki değişken nakarat yapısıyla tutarlılığı tam olarak sağlayamamıştır.

Bunun yanı sıra şairin bazı şiirlerin dörtlüklerinde mısralar arasında kafiyenin bozulduğu görülmektedir. Ancak şair ahengi bazen ses yakınlıkları ile bazen de rediflerle sağlamıştır. *Nuri Sönmez Yâ Hüseyin* şiirinin ilk dörtlüklerinde kafiyenin bozulduğu görülmektedir, ancak ahengi -yâ Hüseyn redifiyle sağlamıştır:

Sen fedâ verdi canıyı bu islama yâ Hüseyn

Hak için çok yorulubsay nuruy sönmez yâ Hüseyn

Esir sürüldü ayâlıy vurup töktüler kanıy

Adıya âşık olanlar sennen dönmez yâ Hüseyn (Sabır Dağı divanı, s. 15)

İkinci dörtlükte de bozukluk görülmektedir şair ahengi "s" ve "z" gibi sessiz seslerinin yakınlığıyla ve ek şeklinde redifle – tıler - sağlamıştır.

Ciddîden utanmadılar Hüseyn başıy kestıler

Mübârek cesedi üsne atlar mınıp gezdıler

Fatima Sekine Zeynep yüreğini ezdiler

Aslıy nurdan yuğrulma nuri sönmez yâ Hüseyn (Sabır Dağı divanı, s. 15)

Şair aynı şekilde ahengi *İmam saad Aşkına* şiirinin ikinci dörtlüğünde -d ve -t seslerinin yakınlığıyla sağlamıştır:

Telafer'de imam Saad

Sana ikrar sana vaad

Kabul olur sende duat

Akil oğlu imam Saad (Sabır Dağı divanı, s. 31)

Aynın şiirin üçüncü, dördüncü ve beşinci dörtlüklerinde kafiye bozukluğu görülmektedir:

İmam Saad imamımız

Onda kılluğ namazımız

Belki verir murazımız

Akil oğlu imam saad (Sabır Dağı divanı, s. 31-32)

……

Hazreti sen ziyaretimiz

Sensin bizim bayrağımız

Senden bulluğ marakımız

Akil oğlu imam Saad (Sabır Dağı divanı, s. 32)

Ya Hüseyn adlı şiirin üçüncü dörtlüğünde kafiye bozukluğu görülmektedir:

Nûrûn hulk olundu yere saçıldı

Türlü güller ondan bitti açıldı

Misk-i anbar toprağına katıldı

Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn (Sabır Dağı divanı, s. 19)

Malla adlı şiirin bazı dörtlüklerine de kafiye bozukluğu görülmektedir:

Bin söz okuduysa biri alınmaz

Malladan korkılır yalğuz salınmaz

Haramı halaylı yiyer tanınmaz

Karnına göredir leşi mallanın (Sabır Dağı divanı, s. 41)

Parçabağlı'nın şiirlerinde dikkat çeken diğer bir husus, mısralar aralarında ölçüyü sabit tutabilmek için bazı kelimelerde ses düşürmeleri yapmıştır. *Nuri Sönmez Yâ Hüseyin* şiirde:

Ciddîyden utanmadılar Hüseyn başıy kestiler

Mübârek cesedi üsne atlar mınıp gezdiler

Fatima Sekine Zeynep yüreğini ezdiler

Aslıy nurdan yuğrulma nuri sönmez yâ Hüseyn (Sabır Dağı divanı, s. 15).

Aynı durum *Dinin Usmanı Hüseyin* şiirinde de görülmektedir:

Furat üsne başın verdin bir yudum su bulmdın

Kerbelânın yaralı kaplanısay ya Hüseyin (Sabır Dağı divanı, s. 41)

Malla adlı şiirde de görülmektedir:

Hak üsne oturan yüce Allah'tır

İhsan diyer kastim suçlu malladır

Neden bize malla kaşın salladır

Aklinden büyüktür yaşı mallanın (Sabır Dağı divanı, s. 42)

Şair, yukarıdaki iki şiirinde "üstüne" kelimesini kafiyeyi sabitlemek için "üsne" şeklinde yazmıştır.

Yukarda belirtiğimiz gibi *Sabır Dağı Divanı* adlı kitaptaki bazı şiirler, biçimsel olarak klasik divan şiiri nazım türlerinden gazel veya kıt'a yapısına uygun bir şekilde kaleme alınmıştır. Ancak, bu şiirlerde aruz vezni yerine hece vezni kullanılmıştır. Şairle yapılan mülakatta, şiirlerin biçimsel olarak divan şiiri türlerine uygun yazıldığı belirtilmiştir. Bununla birlikte şair, eserlerinde aruz ölçüsünü değil, hece ölçüsünü kullandığını ve vezni belirlerken parmak hesabı yöntemini tercih ettiğini ifade etmiştir. *Dinin Usmanı Hüseyin* adlı şiirde klasik gazel formunu kullanarak hece ölçüsü ile yazılmıştır. Aynı durum *Sabır Dağı* adlı şiirde de görülmektedir.

Tablo 1

Sabır Dağı Divanı Kitaptaki Şiirlerin Şekil Özellikleri

Şiir Adı	Vezin	Kalıp	Nazım Birimi	Şekil	Kafiye Şeması	Hacim
Nebî ve Ehl-i Beytine Salavât	Hece	8'li	Dörtlük	Destan	aaab cccb çççb dddb	14 Dörtlük
Sensin Ali	Hece	8'li	Dörtlük	Destan	abab cccb çççb dddb	19 Dörtlük
Gadir Günü	Hece	8'li	Dörtlük	Koşma	abab cccb çççb dddb	5 Dörtlük
Nurui Sönmez yâ Hüseyin	Hece	15'li	Dörtlük	Koşma	Xbab cccb çççb dddb	8 Dörtlük
Bâb-i Ricâ	Hece	11'li	Dörtlük	Destan	abab cccb çççb dddb	9 Dörtlük
Dinin Usmanı Hüseyin	Hece	15'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa	13 Beyit
Sâhib-i Zamân Yoluna	Hece	8'li	Dörtlük	Koşma	Abab cccb çççb dddb	10 Dörtlük
Yetiş ya Sâhib-i Zamân	Hece	8'li	Dörtlük	Koşma	Abab cccb çççb dddb	13 Dörtlük
Sabır Dağı	Hece	15'li	Beyit	Kıta	Xa xa xa xa xa	8 Beyit
İmam Saad Aşkına	Hece	8'li	Dörtlük	Destan	abab cccb çççb dddb	8 Dörtlük
Malla	Hece	11'li	Dörtlük	Destan	Abba cccb çççb …	8 Dörtlük

4.2. Mucize

4.2.1. Zihniyet

Kitaptaki şiirlerin zihniyeti incelendiğinde, bireyin içsel dünyası ile toplumun tarihî, dinî ve kültürel değerleri derin bir uyum içinde bir araya gelir. Şair, kişisel duygularını toplumsal bir bağlama ekleyerek bireyin deneyimlerinin yalnızca kendine ait olmadığını, aksine

kolektif bir hafızanın bir parçası olduğunu ifade eder. Bu şiirlerde bireysel acılar, umutlar, hayal kırıklıkları ve inançlar, millî ve dinî ögelerle harmanlanarak şairin kendi toplumuna ve kökenlerine olan bağlılığını güçlü bir şekilde ortaya koyar. Şair, geçmişin izlerini bugüne taşır ve halk kültüründen gelen imgelerle kolektif bir aidiyet duygusu oluşturur.

Türkmen kimliği, bazı şiirlerde önemli bir yapı taşı olarak karşımıza çıkar. *Türkmen Kızı* ve *Türkmen Marşı* gibi şiirlerde millî bilinç, yalnızca bir etnik aidiyetin ötesine geçerek kültürel bir mirasın yaşatılmasına ve bu mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasına dair güçlü bir sorumluluğa dönüşür. Bu şiirlerde şair, Türkmen halkının tarih boyunca yaşadığı zorlukları ve direniş ruhunu yüceltir. Bu durum, şairin kendi kimliğini bir birey olarak değil, bu halkın bir parçası olarak algıladığını gösterir ve toplumsal dayanışmayı ön plana çıkarır. *Türkmen Kızı* adlı şiir Türkmen kadınlarına ve kültürüne duyulan derin bir bağlılık ve hayranlığı yansıtmaktadır. Şair, kendi kültürel kimliğinin bir parçası olan Türkmen kadınlarının güçlü, yetenekli ve saygın konumlarını ön plana çıkararak onları övmektedir. Parçabağlı, Türkmen kadınlarının fiziksel güzelliklerinin yanı sıra entelektüel becerileri, geleneksel değerlere bağlılıkları ve vatanseverliklerini ön plana çıkararak onları yüceltiyor. Bu zihniyet, Parçabağlı'nın kendi dünya görüşünü ve Türkmen kültürüne olan bağlılığını yansıtmaktadır. Şiir, Türkmen kadınlarının tarihsel ve sosyokültürel konumunu dikkate alarak onların güçlü ve özgün kimliklerini övmektedir. Öyleyse şiirin kaleme alındığı tarihsel ve toplumsal bağlam da zihniyeti şekillendirmektedir.

Parçabağlı, Türkmen kadınlarının eğitim, kariyer, siyaset ve geleneksel sanatlar gibi alanlardaki başarılarını gözlemleyerek, onların güçlü ve saygın konumunu dile getirmektedir. Türkmen kadınlarını yüceltirken aynı zamanda Irak Türkmen toplumunun bütünlüğünü ve Irak'a sadakatini de açıkça ortaya koymaktadır.

Türkmen kızı bey kızı

Altı yıldız ay kızı

Güneşe karşı durar

Kılıç kalkan yay kızı (Mucize, s. 10)

"Altı yıldız ay kızı" (Mucize, s. 10) söz grubu, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan olmak üzere altı bağımsız Türk devletini temsil etmektedir. Bu altı Türk devleti, Türk kültürünün ve mirasının devamı olarak görülmektedir. "Ay" ise Türkiye'yi sembolize etmektedir. Bu sembolizm, Türkiye'nin Türk dünyasındaki liderliğine ve merkezi konumuna işaret etmektedir. Güneş ise büyük bir güç ve zorluk simgesi olarak

kullanılmıştır. Türkmen kızının, zorlu koşullara ve güçlü karşılıklara rağmen durabilen ve direnç gösteren bir kişiliğe sahip olduğunu belirtmektedir. Kılıç, Türk kültüründe ve edebiyatında özel bir yere sahiptir. Müslüman olduktan sonra Türklerin İslam kültürü içinde kaleme aldığı ilk eserlerden biri olan Kutadgu Bilig'de, kılıç sadece bir savaş aracı değil, aynı zamanda adalet ve doğruluğun simgesi, hâkimiyetin işareti ve genel olarak siyasi ve askerî gücün göstergesi olarak kabul edilmiştir. Bu eserde, devlet yönetiminde kalem ve kılıcın ayrılmaz iki parça olduğu vurgulanmıştır. Dede Korkut Kitabı'nda da kılıç, yaklaşık yüz yirmi yerde geçerek adından en çok söz edilen silah olmuştur. Türklerde demir, eski zamanlardan beri kutsal sayıldığından, demirden yapılan kılıç da kutsal olarak görülmüştür (Koşik, 2021, s. 12). Kalkan, silahların icat edilmediği eski zamanlarda Osmanlı askerlerinin korunma amacıyla kullandığı bir savunma aracıdır. Genellikle sol kola takılan bu alet, gürz, kılıç ve diğer saldırı araçlarının etkilerinden korunmak için kullanılmıştır (Yıldırım, 2024, s. 108). Kılıç, kalkan ve yay ise onun savaşçı ve mücadeleci niteliklerini temsil etmektedir.

Şairler, güzellik tasvirlerinde çeşitli semboller kullanırlar; bunlardan biri de sürmedir. Farsça kökenli bir kelime olan sürme, genel anlamda, kadınların göz kapaklarına süs amaçlı uyguladıkları siyahımsı veya lacivert tozdur. Sürme, genellikle gözlerin güzelliğini artırmak ve onları vurgulamak için kullanılır ve bu özelliği nedeniyle edebî eserlerde sıklıkla güzelliğin ve zarafetin sembolü olarak yer almaktadır (Yıldırım, 2024, s. 65). Parçabağlı Türkmen kızını şöyle tasvir eder:

Sürme çekmiş gözüne

Dili uyar üzüne[1]

Yaranmadan katılmış

Şeker şerbet sözüne (Mucize, s. 11)

Şair, gözlerin sürme ile süslenmesini, kişinin dilinin ve sözlerinin tatlılığını vurgularken, aynı zamanda bu güzelliğin ve zarafetin doğal ve samimi olduğunu ifade etmiştir. Parçabağlı son iki dörtlükte ise:

Öter Türkçe dilini

Öger Türkmen elini

Gümüş kemerden kurşağ[2]

[1] Üz: yüz, surat.
[2] Kurşağ: kemer.

Kapsar ince belini (Mucize, s. 11)

Türkmen kızı çağlıdır

Hem köylü hem dağlıdır

Türkmen dilin unutmaz

Irak'ına bağlıdır (Mucize, s. 11)

Dil, bir toplumun en önemli kültürel göstergelerinden biridir ve bir toplumun kimlik, aidiyet ve bağlılık duygularının temel unsurlarından biridir. "*Türkmen dilin unutmaz", "Irak'ına bağlıdır"* söz grupları, Türkmen dilinin ve kültürünün korunması ve aktarılmasında Türkmen kadınlarının merkezi rolüne vurgu yaparak, Türkmen kadınlarının Irak vatandaşlığı ve aidiyetini temsil etmesi, bütün Irak Türkmenlerinin Irak'a olan bağlılığını ve sadakatini simgeler. Öyleyse şiirdeki kadın temsili, Irak Türkmenlerinin bütünsel kimlik mücadelesinin önemli bir parçası olarak değerlendirilebilir.

Türkmen Marşı şiiri, Türkmen halkının millî kimliği, tarihî bilinci, kültürel değerleri ve İslami birliğe olan inancını yansıtan bir eser olarak öne çıkmaktadır. Şiir, Türkmenlerin geçmişten bugüne değerlerini koruma ve gelecek nesillere aktarma çabalarını vurgularken, millî varlık mücadelesini ve birlik duygusunu da zengin bir şekilde anlatılmaktadır. Bu bağlamda, Türkmen Marşı, Türkmen halkının ruhunu ve zihniyetini yansıtan önemli bir kültürel ve millî miras niteliğindedir.

Aslımız Türk bize Türkmen diyerler

Ana bizim baba bizim döl bizim

Savaşlarda gücümüzü bilirler

Kılıç bizim kalkan bizim kol bizim (Mucize, s. 3)

Bu dizelerde Parçabağlı, Türkmenlerin kökenlerine, tarihî mirasına ve kimliklerine olan güçlü bağlılıklarını etkili bir şekilde dile getirmektedir. Şair, Türk milletinin bir parçası olan Türkmenlerin, tarihî ve kültürel bağlarını vurgulamakta, bu kimliğin sadece bir etnik aidiyet olmadığını, aynı zamanda bir güç ve direncin sembolü olduğunu ifade etmektedir.

Iraklıyız Türkmen eli elimiz

Barış sever kanı sevmez elimiz

Gazel olur dünya ötse dilimiz

Bağça[1] *bizim bülbül bizim gül bizim* (Mucize, s. 3)

"Iraklıyız Türkmen eli elimiz" söz grubu, Iraklı Türkmenlerin hem Irak'ın genel coğrafyası içinde hem de Türkmen coğrafyası içindeki yerini belirlemektedir. *"Türkmen eli"* ifadesi, Türkmenlerin tarihî olarak bu topraklarda yaşadıklarını ve bu topraklara ait bulunduğunu vurgulayarak Türkmenlerin barışçıl bir yaşam tarzına sahip olduklarını ve şiddete karşı olduklarını belirtmektedir. Aynı zamanda, Türkmenlerin bilgelik ve adalete önem verdiklerini de ifade etmektedir.

Türkmenlerin konak ve han gibi mekanlarda misafirperverliği ve toplumsal dayanışmayı ön planda tutmaları, sosyal bağlarını güçlendiren önemli bir gelenektir. Oda ve kahve gibi mekanlar, Türkmenlerin geleneksel yaşam tarzını, kültürel alışkanlıklarını ve sosyal etkileşimlerini yansıtır. Bu, Türkmen kültürünün önemli bir parçasıdır. *"Bağça bizim bülbül bizim gül bizim", "Konak dolur evlerimiz hanımız", "Oda bizim kahve bizim çul bizim"* gibi her dörtlüğün son mısralarında yer alan ifadeler, Türkmenlerin yaşadıkları coğrafyanın doğal ve kültürel zenginliklerini sahiplendiklerini gösterir. Türkmenlerin doğa ve kültürel miraslarına olan bağlılıklarını yansıtan bu söz grupları, aynı zamanda Türkmenlerin bu zenginlikleri koruma ve yaşatma iradesini de ifade eder.

Altı devlet kurduk yıllar boyunca

Kanlar döktük al bayrağı koyunca

Düşman korkar adımızı duyunca

Gerçek bizim doğru bizim yol bizim (Mucize, s. 4)

Yukardaki ifadeler, Türkmenlerin tarih boyunca yaşadığı mücadeleleri ve zaferlerini anlatmaktadır. Bu söz grupları, Türkmenlerin geçmişine duydukları saygıyı ve gelecek nesillere aktarılması gereken bir mirası olduğunu gösterir. *"Altı devlet kurduk yıllar boyunca"* söz grubundaki altı devlet, daha önceki şiirde açıkladığımız gibi Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan olmak üzere altı bağımsız Türk devletini temsil etmektedir. Bu ifade, Türk milletinin tarih boyunca birçok devlet kurduğunu ve başarılarını vurgulamakla birlikte, modern dönemde bağımsızlıklarını kazanmış Türk devletlerini de anımsatmaktadır. Bu bağlamda, bu devletlerin her biri, Türk milletinin güçlü devlet geleneğinin birer sembolü olarak şiirde yer bulmuştur.

[1] Bağça: bahçe.

Şairin mekân algısı, kimliğin bir diğer ifadesi olarak öne çıkar. *Şehrim, Telafer ve Kerkük* gibi şiirlerde şehirler, bireyin yaşadığı bir coğrafyadan öte, kolektif belleğin, kültürel kimliğin ve duygusal aidiyetin sembolü haline gelir. Bu şehirler, Türkmen toplumunun tarihini, hafızasını ve köklerini içinde barındırır. Şair, bu mekânları kutsal bir değerle anarak okuyucuya, mekâna duyulan aidiyet hissinin bir kimlik unsuru olduğunu hissettirir. *Şehrim* şiir, Irak'ın Ninova ilinde bulunan Telafer şehrini ve şairin bu şehre olan bağlılığını şiirsel bir dille anlatmaktadır. Şair, Telafer'i *"ana şehrim", "şirindi cana şehrim", "tarihli koca şehrim", "yeşilli bağlı şehrim", "bağı nar incir şehrim", "Vergili varlı şehrim" ve "Telafer hanım şehrim"* (Mucize, s. 7-8-9) gibi ifadelerle övmüş ve bu şehre olan sevgisini dile getirmiştir. Şiirde Telafer'in bazı önemli özellikleri de vurgulanmaktadır. Şehir, yoncaları, gülleri, altın toprağı, tarihî kalesi, yeşil tepeleri ve dağları ile betimlenmektedir. Telafer halkının mert ve cesur olduğu, düşmanlara karşı dirençli olduğu da ifade edilmektedir. Şiirde, şehirde bağlar, nar ve incir ağaçlarının bulunduğu, bu meyvelerin ise oldukça lezzetli olduğu anlatılmaktadır. Ayrıca, Telafer'in baharının güzelliği ve her zaman sevilen bir mevsim olduğu da vurgulanmaktadır.

Bu şiirde şairin Telafer şehrine ve bu şehrin insanlarına olan bağlılığı ve sevgisi açıkça görülmektedir. Şair, şehri idealize ederek ve onu kusursuz bir yer olarak tasvir ederek kendi zihniyetini de yansıtmaktadır. Şiirde vurgulanan mertlik, cesaret, direnç ve sevgi gibi değerler de şairin zihniyetinin önemli unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır. Şehir, uzun yıllardır çatışmalar ve göçlerle boğuşmakta olmasına rağmen, şiirdeki duygular ve değerler hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Şiir, Telafer'in ve bu şehrin insanlarının kimliğini ve direncini korumaya devam etme arzusunu da yansıtmaktadır. Şiir, sade ve akıcı bir dil kullanılarak kaleme alınmıştır. Halk diline yakın ifadeler ve deyimler, şiirin anlaşılırlığını arttırmıştır. Şair, benzetme, tekrar ve kişileştirme gibi edebî sanatlardan yararlanarak şiire estetik bir değer katmıştır. Özellikle *"Telafer ana"* benzetmesi, şairin şehirle kurduğu derin bağını ve vatan sevgisini gözler önüne sermektedir. Telafer, burada yalnızca bir şehir olarak değil, şairin aidiyet duyduğu bir ana yurt, köklerine bağlı olduğu bir vatan olarak tasvir edilmiştir. Bu ifade, şairin memleketine duyduğu sevgi, özlem ve sadakati güçlü bir şekilde yansıtmaktadır.

Telafer adlı şiiri de *Şehrim* şiiri gibi Telafer'e olan derin sevgi ve bağlılığı yansıtır. Her iki şiir de benzer zihniyetle yazılmıştır. *Telafer* şiiri, şairin doğup büyüdüğü şehre olan derin sevgisini, gururunu ve bağlılığını içtenlikle ifade eden bir eserdir. Bu şiir, yalnızca bireysel duyguları değil, aynı zamanda bir toplumun kültürel, tarihî ve sosyal değerlerini de yansıtan

zengin bir zihniyeti barındırmıştır. *"Onu sever gönlüm gözüm sulanır"* (Mucize, s. 12) şairin Telafer'e olan sevgisi ve ona duyduğu özlem, gönlünün ve gözünün sulanmasına neden olmuştur. Bu ifade, şairin derin duygusal bağlılığını göstermektedir. *"Ezelden Türkmen bir rengi boyanır"* (Mucize, s. 12) Telafer'in tarih boyunca Türkmen kimliği ile özdeşleşmiş olduğunu ifade etmiştir. Bu, şehrin kültürel ve etnik kimliğine olan bağlılığı yansıtır. *"Hepsi Türkmen güzel bir yurt bağlanır"* (Mucize, s. 12) Şehrin tüm güzellikleri ve değerleri Türkmen kimliği ile bağlantılıdır ve bu, şairin kültürel köklerine olan bağlılığını vurgulamaktadır. *"Onu sever gönlüm gözüm sulanır"* Şairin Telafer'e olan derin sevgisi ve özlemi, gönlünün ve gözünün sulanmasına neden olur. Bu, şairin duygusal bağlılığını göstermektedir. *"Her şeye bir devası var yağlanır"* (Mucize, s. 12) Parçabağlı'ya göre Telafer'in her şey için bir çare ve şifa kaynağı olduğunu belirten bu ifade, şairin şehre olan inancını ve bağlılığını yansıtmaktadır. *"Kalesi bir büyük dağa dayanır"* (Mucize, s. 12) Telafer'in kalesi ve tarihî yapıları, şairin kültürel ve tarihî değerlere olan saygısını göstermektedir. *"Parçabağlı adım Türkmen okunur"* (Mucize, s. 13) Şairin Türkmen kimliğini vurgulayan bu ifade, onun kültürel mirasına ve etnik kimliğine olan derin bağlılığını göstermektedir. Şiirdeki zihniyet, doğal güzellikler, tarihî miras, Türkmen kimliği, toplumsal dayanışma ve vatanseverlik temaları etrafında şekillenmiştir. Bu temaların her biri, şairin ve onun temsil ettiği toplumun dünyaya bakış açısını, değerlerini ve inançlarını derinlemesine ortaya koymaktadır.

Kerkük adlı şiir, tarihî ve kültürel açıdan önemli bir şehir olan Kerkük'e duyulan sevgiyi ve bağlılığı anlatmaktadır. Şiirde kullanılan imgeler ve semboller, Kerkük'ün güzelliğini, Kerkük halkının kahramanlığını ve Türkmen kimliğinin önemini dile getirmektedir. Şair, Kerkük'ü *"başımın tacı", "firâkin acı", "sevdan çok çoktu"* (Mucize, s. 5) gibi ifadelerle nitelendirerek şehre olan sevgisini açıkça dile getirmektedir. Kerkük'ün doğal güzellikleri ve tarihî önemi vurgulanmaktadır. *"Yıldızın ayı", "dağların dumanı", "gözlerin toktu"* (Mucize, s. 5-6) gibi imgeler şehrin güzelliğini ve çekiciliğini canlı bir şekilde tasvir etmektedir. Kerkük'ün zorlu geçmişi ve kahramanca direnişi de ele alınmaktadır. *"Senin helkin kahraman", "çekilmez yay", "düşmanın yaman"* (Mucize, s. 5) gibi ifadeler şehrin maruz kaldığı zorlukları ve direnişini göstermektedir. Kerkük'ün Türkmen şehri olduğu ve Türkmen kimliğinin önemi vurgulanmaktadır. *"Türkmenin becı Kerkük", "Türkmen'in adı Kerkük", "damardaki kan Kerkük"* (Mucize, s. 6) gibi ifadeler şehrin Türkmen kimliğiyle olan güçlü bağını göstermektedir. *"Kerkük"* adlı şiir, sadece Kerkük'e duyulan sevgiyi ve bağlılığı değil, aynı zamanda şehrin tarihî, kültürel ve siyasi önemini de anlatan bir eserdir.

Şair, Kerkük'ü güzelliği, kahramanlığı ve Türkmen kimliğiyle öne çıkan bir şehir olarak tasvir etmektedir. Şiirdeki imgeler ve semboller, Kerkük'e dair güçlü bir duygu yüklemesi yapmaktadır. *"Yıldızın ayı"* ve *"dağların dumanı"* (Mucize, s. 5) gibi imgeler şehrin güzelliğini ve ihtişamını vurgularken *"çekilmez yay"* ve *"düşmanın yaman"* gibi ifadeler şehrin maruz kaldığı zorlukları ve kahramanca direnişini göstermektedir. Şiir, Kerkük'ün sadece bir şehir olmadığını, aynı zamanda Türkmen kimliğinin ve kültürünün önemli bir sembolü olduğunu da vurgulamaktadır. "*Türkmenin becı Kerkük" ve "Türkmen'in adı Kerkük"* gibi ifadeler şehrin Türkmenler için ne kadar önemli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Parçabağlı'nın şiirlerinde dikkat çeken bir diğer husus Alevi Bektaşi inancının etkilerinin ve unsurlarının yoğun şekilde hissedilmesidir. **"**Mucize**"** kitabındaki *Cananan, Mucize, Muhammed, Ezen Nedir, Kerbela Destanı, Nineme Dua* gibi şiirlerde Alevi-Bektaşi inancının derin izleri ve etkileri belirgin bir şekilde kendini gösterir. Alevi-Bektaşi öğretilerinin, dinî figürlerin ve mistik öğretilerin şiirlerinde sıkça işlenmesi, bu kültürün edebîyat üzerindeki etkisinin bir yansımasıdır.

Klasik edebiyatın önemli unsurlarından biri peygamber kıssalarıdır. Divan şairleri, eserlerinde peygamber kıssalarını ve peygamberlerin mucizelerini dinî motifler ve sanat unsurları olarak kullanmışlardır. Peygamberlerin hayatları, kavimlerini Allah'ın dinine çağırma çabaları, karşılaştıkları zorluklar, düşmanlarına karşı elde ettikleri zaferler ve mucizeleri gibi konular, klasik şiirlerde sıkça yer bulur. Şairler, peygamberler ile ilgili betimlemelerde sıklıkla telmihler kullanır. Bu telmihler, peygamberlerin hayatındaki belirli dönemler, mucizeler veya önemli figürlere yapılan göndermelerle eserlerin anlamını güçlendirir ve derinleştirir. Peygamber kıssalarından çeşitli söz sanatlarından - teşbih, telmih ve mübâlağa- yararlanmışlardır. Aynı zamanda, bu peygamberlerin hayatlarını doğrudan konu edinen bağımsız eserler de kaleme almışlardır (Çakın, 2020, s. 114). *Cananan* adlı Şiirde kullanılan dinî ve tarihî figürler, semboller ve olaylar, Alevi-Bektaşi geleneğinin öğretilerini ve inanç sistemini yansıtmaktadır. *"Şah Yakup kör olurmuydu?", "Yezit başı kesmeseydi", "Bulurmuydu Mehdi çağı", "Zeynep ana sabır dağı", "Eyyüb sabur olurmuydu", "Ali Düldül binmeseydi", "Şah Zeynel inlemeseydi", "Musa'ya nur inmeseydi", "Tur dağı tur olurmuydu?", "İnmeseydi İsa İncil", "İmam Bakırdaki o dil", "Kılsaydı Ademe secde"* gibi söz grupları, önemli dinî ve tarihî figürlerin yaşadıkları olaylar üzerinden iman, adalet, fedakârlık ve sabır gibi kavramlar ele alınmıştır.

İslam inancına göre mucize Peygamberlerin Allah'ın izniyle peygamberliklerini ispat etmek için yaptıkları, akılla açıklanması mümkün olmayan olağanüstü iş ve davranışlara verilen isimdir. Bu tür olaylar halkı hayrette bırakır ve yalnızca ilahi müdahale ile açıklanabilir.

Allah'ın peygamberi Muhammed'i desteklediği mucizelerden biri de ayın ikiye bölünmesidir. Bu mucize, bazı sahabelerin Hira Dağı'nı iki ay parçası arasında gördüğü şekilde gerçekleşmiştir. Bu mucize, Peygamber'in doğruluğunu kanıtlayan bir işaret istemeleri üzerine Mekke kâfirleri tarafından talep edildiğinde, Hicret'ten önce meydana gelmiştir. Ay'ın yarılması olayının Hz. Peygamber'in bir mucizesi olarak gerçekleştiğini bildiren sahih hadisler vardır: Buharî ve Müslim'in naklettiğine göre, Abdullah b. Mesud: "Ay ikiye bölündüğü zaman biz Hz. Peygamber ile bulunuyorduk. Bunun üzerine iki defa 'İşte, siz de şahit olun!' buyurdu." (Buharî, Menakıb, 37, Tefsiru sureti 54/1; Müslim, Münafikîn, 43,44) Klâsik Türk şiirinde, birçok kez Ay'ın ikiye bölünmesi mucizesine telmih yapılmıştır. Bu telmihler, genellikle şairlerin Peygamber Efendimizin mucizelerine ve İslam'ın ilahi yönüne vurgu yaparak ayın yarılmasını sembolik bir anlatım aracı olarak kullanmaları şeklinde ortaya çıkar (Kızmaz, 2016, s. 80). Hiç şüphesiz bu olayın her Müslümanın hayatında büyük bir etkisi vardır. Müslüman şair de bu olaydan etkilenmiş ve şiirinde bu olayı, cennetin efendileri olan Peygamber'in amcasının oğlu Ali bin Ebu Talib'in oğulları Hasan ve Hüseyin ile ilişkilendirmiştir. Şair *Mucize* adlı şiirinde *"Çağır ya Muhammed ayı bölsün ki ikiye" "Biri Hasan biri Hüseyin yarandılar avlıya",* Ay'ın yarılması" mucizesini, Resulullah'ın bize tavsiye ettiği iki mucize olan torunları Hasan ve Hüseyin makamlarını belirtmiştir.

Klasik Türk edebiyatı ve tekke edebiyatında, şairlerin eserlerine genellikle "hamdele" (Allah'a şükür) ile başlayıp "salvele" (Peygamber'e selam) ile devam etmeleri ve ardından "tevhid" (Allah'ın birliği), "münacaat" (Allah'a yakarış) ve "naat" (Peygamber'i övme) bölümlerine yer vermeleri yaygın bir gelenektir. Naatler, Peygamber Efendimiz'e duyulan sevgi ve hayranlığın estetik bir şekilde ifade edilmesi için önemli bir fırsat sunar. Divan şairleri, Peygamber Efendimiz'in üstünlüğünü ve ahlakî mükemmelliğini vurgulamak amacıyla eserlerinde genellikle tevhid ve münacattan sonra na'tlere yer vermişlerdir. Peygamber Efendimiz'in üstün ahlakî nitelikleri, fedakarlığı ve tüm insanlığa rehberliği gibi nedenlerle, edebiyatımızda Onun için birçok özel edebî tür ortaya çıkmıştır. Bu türler arasında naat, mevlid, esmâ-ı nebî, mirâcnâme, siyer, mucizât-ı nebî, gazavât-ı resûl, şemâil, hilye-i şerîf, şefaatnâme, ahlaku'n-nebî, muhammediye, hicretnâme ve kırk hadis gibi eserler bulunmaktadır. Bu edebî türler, asırlar boyunca binlerce eser üretmiş ve bir "Peygamber

Edebiyatı" oluşturmuştur. Bu eserler, halkın İslam'ı öğrenmesinde ve Peygamber Efendimiz'e derin bir sevgi beslemelerinde etkili olmuştur. Ayrıca, Peygamber Efendimiz'in doğumunu anma ve diğer dinî gelenekler de bu edebî gelenek çerçevesinde gelişmiştir. Naat geleneği, sadece klasik ve tekke edebiyatıyla sınırlı kalmayıp Tanzimat'tan günümüze kadar devam etmiştir (Erzen, 2019, s. 62). Parçabağlı, "*Muhammed"* adlı şiirinde Hz. Muhammed'in (sav) yüceliğini, diğer peygamberlerle olan benzerliklerini ve onlardan farklılıklarını etkileyici bir şekilde dile getirmektedir.

Ezan Arapça kökenli bir kelime olup "Müslümanlıkta namaz vaktini bildirmek için müezzinin yüksek sesle yaptığı çağrı" anlamına gelmektedir (TDK). Türk edebiyatında ise şiir, roman ve hikâye gibi pek çok türde işlenmiştir. Özellikle Tanzimat sonrası Türk şiirinde, ezan, şairlerin önemli ilham kaynaklarından biri olmuştur. Tevfik Fikret, Mehmet Akif, Yahya Kemal gibi şairler ezana olumlu bir yaklaşım sergilemiş ve eserlerinde ezanı farklı şekillerde işlemişlerdir. Ezan, Müslüman toplumlarda dinî, kültürel ve sosyal hayatın merkezinde yer alan bir unsurdur. Allah'ın büyüklüğünü ve Hz. Muhammed'in peygamberliğini ilan eden bu çağrı, aynı zamanda toplumsal birlikteliği pekiştirir ve bireylerin manevî hayatını şekillendirir. Ezanın İslam dünyasında ve özellikle Türk kültüründeki bu derin anlamı, edebîyat ve sanatla da birleşerek nesiller boyu süren bir miras oluşturmuştur (Çitçi, 2011, s. 70). *Ezen Nedir* şiirinde Parçabağlı, ezanın İslam kültüründeki derin anlamını ve manevî gücünü etkileyici bir dille işlemiştir. Şiir, ezanın Allah'ın büyüklüğünü, Hz. Muhammed'in peygamberliğini ilan eden ilahi bir çağrı olduğunu vurgulamaktadır. Aynı zamanda, ezanın yalnızca bir ses ya da laf değil, cennetten gelen bir seda ve Muhammed'e inen bir nida olduğunu ifade etmektedir.

Kerbelâ Hadisesi, Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir ve bu olayın edebî yansımaları, İslam'ın kabulünden sonra Türklerin kültürel ve dinî hayatında köklü bir iz bırakmıştır. Kerbelâ'nın etkisi, klasik Türk edebiyatından halk âşık edebiyatı na kadar geniş bir spektrumda hissedilmiştir. Bu olay, Divan edebiyatı, dinî-tasavvufî edebîyat ve özellikle Alevî-Bektaşî edebiyatında önemli bir tema olarak işlenmiş, zamanla efsanevi bir nitelik kazanmıştır. Kerbelâ hadisesinin etkisiyle, Hz. Hüseyin'in hayatı ve şehadeti efsanevi ve menkıbevî bir hale gelmiş, Şii müelliflerinin mezhebi gayretleriyle bu olayın hikayesi abartılarak anlatılmıştır. Bu süreçte, olay etrafında yeni inançlar ve batıni yorumlar oluşmuş, bazı hadisler uydurulmuş ve Kerbelâ'nın anlamı derinleştirilmiştir. Kerbelâ, sadece bir tarihî olay olarak değil, aynı zamanda bir kültür ve inanç ögesi olarak kabul edilmiştir. Matem tutmak ve bu konuyu işleyen eserler vermek, sevap kazanmanın bir yolu olarak görülmüştür.

Kerbelâ, dinî-tasavvufî edebiyatın yanı sıra, halk edebiyatında da önemli bir tema olmuş, halk âşıkları ve divan şairleri tarafından işlenmiştir. Bu nedenle, Kerbelâ Hadisesi, Türk edebiyatında hem lirik hem de epik bir kaynak olarak büyük bir öneme sahiptir (Türkoğlu, 2012, s. 108). Parçabağlı'nın *Kerbelâ Destanı* Kerbela Olayı'nın derin acısını ve bu olayın tarihî ve manevî boyutlarını yansıtan güçlü bir metindir. Şiir, Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'in yaşadığı trajediyi, bu olayın acısını ve üzüntüsünü dile getirir.

Arapça kökenli olan "dua" kelimesi, "seslenmek, istemek, çağırmak; yardım istemek" anlamına gelen dava ve davet terimleri gibi bir masdardır. Bu kelime, küçükten büyüğe, aşağıdan yukarıya doğru yapılan niyaz ve talepleri ifade eden bir isim olarak kullanılır. Divan şiirinde dua ve muska yazılarak kişilerin rahatsızlıklarının giderilebileceği düşünülmüştür ve bu düşünce şairlerin eserlerine yansımıştır (Yıldırım, 2024, s. 65). Parçabağlı *Nineme Dua* şiirinde Tanrı'ya olan inancı ve tevekkülü açıkça ortaya konmaktadır. "Rabbim", "İlahi", "sen" gibi hitaplar ve "eyleme" sözcüğünün tekrarlanması bu inancı pekiştirmektedir.

Toplumsal eleştiri, kitaptaki şiirlerin diğer bir zihinsel boyutunu oluşturur. *Telisi Neye Varır, Kalan Kulan Kimseler, Korku Kalmadı Artık, Önce insan sonra doktor ol, Mallalar ve Hak Acıdır* gibi şiirlerde şair, toplumsal yozlaşmaya ve ikiyüzlülüğe karşı sert bir tavır alarak bireyleri manevî değerlere ve ahlakî erdemlere sahip çıkmaya çağırır. Bu şiirler, toplumun yüzleşmesi gereken sorunları dillendirme amacını taşır ve bireyi toplumsal bir uyanışa davet eder.

Telisi Neye Varır şiirinin zihniyeti, toplumsal ve ahlakî değerlerin maddi kazanç uğruna feda edilmesini eleştiren, dünya malının geçiciliğini vurgulayan ve manevî değerlere bağlı kalmanın önemini savunan bir anlayışı yansıtır. Şiir, dönemin toplumsal eşitsizliklerini ve ahlakî çöküşünü eleştirirken manevî değerlere yönelmenin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Parçabağlı *"Telisi neye varır"* sorusunu, insanların hırs ve kazanç peşinde koşarken nihai olarak ne elde edeceklerini sorgulayan bir metafor olarak kullanmaktadır. "Telisi neye varır" sorusu, insanların amacının sadece maddi kazanç ve dünya malı olması durumunda manevî anlamda ne kazanacaklarını düşündürmektedir. Bu zihniyet, bireylerin ve toplumun genel yaşam anlayışını ve önceliklerini eleştirir ve dönemin toplumsal sorunlarına karşı bir tepki ve ahlakî uyanış çağrısı olarak değerlendirilebilir. *Kalan Kulan Kimseler* adlı şiir, dönemin toplumsal ve ekonomik değişimlerini sert bir şekilde eleştiren bir bakış açısına sahiptir. İslami öğretiler ve toplumsal normlarla uyumsuzluk, toplumda görülen adaletsizlikler ve sahtekarlıklar şiirin ana temaları arasında yer almaktadır. Irak halkı, Saddam Hüseyin

Dönemi'nde geçimlerini bahçelerden topladıkları turp ve maydanoz gibi ürünleri satarak sağlayan çiftçilerdi. 2003'te Saddam Hüseyin rejiminin devrilmesinin ardından, toplumsal dengeler değişmiş, bazı insanlar beklenmedik bir şekilde zenginleşmeye başlamıştır. Bu yeni zenginler, geçmişteki yoksulluk ve cahilliklerini unutarak kibirlenmiş, bencilleşmiş ve başkalarını küçümsemeye başlamışlardır. Toplumda sahte şeyhler de türemiş, haram yollardan kazandıkları paralarla gösterişli konaklar açmış ve kendilerini gerçek şeyh gibi göstermeye çalışmışlardır. Parçabağlı bu sosyal ve ekonomik değişimleri sert bir şekilde eleştiren bir tavır sergilemektedir:

Yengı karınları doydu soğana

Bak eyledikleri toza figana

Lanet olsun böyle karın doğana

Meydan kılıç kaldı pırti kimseye (Mucize, s. 23)

Korku Kalmadı Artık şiirinde, toplumsal çöküş, adaletsizlik ve ahlakî değerlerin yozlaşması gibi derin temalar işlenmektedir. Şair hem bireysel hem de toplumsal bir bakış açısıyla, yaşanan olumsuzlukları sorgularken toplumsal düzenin bozulduğuna dair güçlü bir eleştiri yapar. Şiir, özellikle günümüz dünyasında adaletin ve doğruluğun kaybolduğunu, insanların değerlerini yitirdiğini ve toplumsal bir çöküşün içindeyken bireylerin bencillik ve çıkar peşinde koştuğunu vurgular. Bir tür toplumsal çağrı ve eleştiri niteliği taşır. Adaletin, insanlık onurunun ve ahlakî değerlerin kaybolduğu bir dünyada, insanın kendini bulma mücadelesini anlatır.

"Önce insan sonra doktor ol" şiirinde kişinin ne kadar eğitim almış veya ünvan sahibi olursa olsun, gerçek insan olmadığı sürece bu özelliklerin anlam ifade etmeyeceğinden söz edilmektedir. Kur'an'da akıl ve düşünme kavramlarının önemine sıkça vurgu yapılır. Akıl sahibi olmanın, insanın yaratılış amacına uygun davranışlar sergilemesi açısından kritik bir rol oynadığı belirtilir. Akıl, insanın bilgiyi edinme, değerlendirme ve doğru sonuçlar çıkarma yeteneğini temsil eder. Ancak, bu yeteneği kullanmayanlar, hayvanlardan bile daha şaşkın ve akılsız olarak tanımlanır. İnsan ile hayvan arasındaki temel farklardan biri akıldır. Bu bağlamda Parçabağlı'nın şiirinde *"vahşi", "katır", "hayvan"* gibi benzetmeler, insan ile hayvan arasındaki farkları vurgulayarak, insani değerlerinin önemini eleştirel bir şekilde dile getirmektedir. "Üstat" kelimesi genellikle birine saygı göstermek veya onu övmek için kullanılır. Ancak Parçabağlı aşağıdaki beyitte karşı tarafın bu şekilde hitap edilmeye layık görülmediğini açık bir şekilde söylemektedir:

Parçabağlı derler bana

Üstat diyemem ben sana

Destek vermem bu isyana

Kültürüme oktur vahşi (Mucize, s. 22)

Şiirde kullanılan dil ve anlatım biçimi, çağdaş Türk şiirinin özelliklerini taşırken insan ile hayvan arasındaki farkları vurgulayarak toplumsal bir eleştiri getirir. Şair, toplumsal ve bireysel meseleleri ele alırken dil aracılığıyla güçlü bir eleştirel duruş sergilemektedir.

Parçabağlı'nın *Hak acıdır* adlı şiiri ise derin dinî ve ahlakî değerlerin yanı sıra toplumsal eleştirilerle şekillenmiştir. Şiir, sık sık vurgulanan *"Allah'ı tanıram deymesin gerek", "Muhammet resulüm deymesin gerek"* (Mucize, s. 47) gibi ifadelerle dinî inançların derinliğini ve kutsallığını ön plana çıkarmaktadır. Bu kelime grupları, Parçabağlı'nın dönemindeki ahlakî ve dinî değerleri koruma ve savunma çabasını yansıtmaktadır. Ahlakî eleştiriler şiirde sert bir dille dile getirilmektedir. *"Vicdanın satan", "Haramı helâla katıp yiyenler", "Yalanı gerçekten düzgün diyenler"* gibi kelime grupları, toplumda adaletsizlik ve iki yüzlülüğe karşı bir duruş sergilemektedir. Bu eleştiriler, dönemindeki ahlakî çöküşü ve dinî değerlerin yozlaşmasını sert bir şekilde eleştirmektedir.

4.2.2. Yapı

"Mucize" adlı eserinde yer alan şiirler, farklı yapısal formlar ve düzenlemelerle zenginleştirilmiştir. Şiirlerin büyük çoğunluğunun yapısını incelemek için üç ana başlık altında toplamak mümkündür. İlk olarak dörtlüklerden oluşan şiirler dikkat çekmektedir. Bu yapıda, her biri dört dizeden oluşan bölümler, anlamın derinliğini ve ritmini artıran bir düzenleme sunar. İkinci olarak iki dizelik birimlerden meydana gelen beyitler, kısa ve öz ifadelerle yoğun bir anlam yaratırken akıcılığı da sağlar. Üçüncü olarak serbest şiirler, belirli bir ölçü veya kafiye düzenine bağlı kalmadan yazılmıştır; bu, şaire özgürlük tanırken duyguların ve düşüncelerin daha serbest bir biçimde ifade edilmesine olanak sağlar. Böylece *Mucize*'deki şiirler, yapı bakımından bu üç farklı formda incelenecektir.

a. Dörtlükler Şeklinde Yazılan Şiirler

"Türkmen Kızı" adlı şiirin yapısını incelemek için öncelikle şiirin içerik ve biçim özelliklerine odaklanmak gerekir. Dörtlük şeklinde yazılmış altı dörtlükten meydana gelmiştir. Birinci, ikinci ve dördüncü dizeler birbiriyle kafiyelidir, üçüncü dize serbesttir.

Kafiye şeması aaxa şeklindedir. Bu şiiri oluşturan temel birimler, her bir dörtlükten oluşmaktadır. Her dörtlük, kendi içinde anlam bütünlüğü taşıyan ve ses açısından uyumlu olan dört mısradan meydana gelmiştir. Birinci dörtlükte Türkmen kızının güzellik ve şirin dilli oluşu vurgulanmıştır. Diliyle insanları neşelendirdiği ve dünyaya sevinç yaydığı belirtilmiştir. İkinci dörtlükte bilgili ve eğitimli olduğu anlatılmıştır. Zeki ve akıllı oluşuyla toplum içinde tanınan biri olduğundan söz edilmiştir. Üçüncü dörtlükte soylu ve savaşçı nitelikleri vurgulanmıştır *"Bey kızı"* ifadesi, onun soylu ve itibarlı bir konumda olduğunu gösterir. *"Altı yıldız ay kızı"* benzetmesi, altı yıldız, Türk dünyasının altı devleti temsil etmektedir. Bu, Türkmen kızının Türk halklarıyla ortak kökleri ve bağları olduğuna işaret etmektedir. Ay sembolünün Türkiye'yi ana yurt olarak işaret etmesi, kültürel bağlılığı ve ulusal gururu güzel bir şekilde yansıtmaktadır. Ayrıca onun cesur ve savaşçı bir ruha sahip olduğunu belirtmektedir. Türkmen kızının geleneksel güzellik bakımını vurgulayan dördüncü dörtlükte, onun gözlerine sürdüğü sürme, samimi ve tatlı konuşma üslubu dile getirmektedir. Sözlerindeki doğallık ve içtenlik, şerbete ve şekere benzetilerek anlatılmaktadır. Beşinci dörtlükte ise Türkçeyi akıcı bir şekilde konuşabildiği ve Türkmen kökenine, kültürüne olan bağlılığı bahsedilmiştir. Geleneksel kıyafetlerindeki gümüş kemer ve kuşak, onun köklü kimliğine işaret etmektedir. Altıncı dörtlükte hem köyde hem de dağda yaşayan Türkmen kızı, kültürünü ve dilini unutmaz. Irak'a duyduğu bağlılığı dile getirmektedir. Her dörtlükte Türkmen kızının farklı özellikleri ve kimlik unsurları vurgulanarak, şiirin yapısında anlam bütünlüğü ve ses uyumu sağlanmıştır.

Türkmen Marşı adlı metin nazım birimi dörtlük "koşma" şeklinde yazılmıştır. 11' kalıbı kullanılmıştır. Ayrıca bütün dörtlüklerde "ana kafiye" vardır. Kafiye şeması abab cccb dddb eeeb fffb gggb şeklindedir. Dizeler, belirli bir ritim ve uyak düzenine göre yazılmıştır. Şiirin her dizesi, anlam ve estetik değer taşıyan bir birim olarak işlev görmektedir. Şiir, milli duyguları, tarihî başarıları ve kültürel değerleri yüceltmek amacıyla kaleme alınmıştır. Birinci dörtlükte Türkmenlerin kökenleri ve kimlikleri üzerine vurgular; tarihî savaşlarda gösterdikleri güç ve savunma araçlarının önemi belirtilmektedir. İkinci dörtlükte Türkmenlerin yaşadığı coğrafya, barış arzusu ve dilin güzelliği ile doğal çevreleri anlatılmaktadır. Üçüncü dörtlükte Türkmenlerin vatan sevgisi, dostluk için fedakarlıkları ve geleneksel konukseverlikleri vurgulanmıştır. Dördüncü dörtlükte Türkmenlerin kurdukları devletler, döktükleri kan ve düşmanlara karşı olan güçleri ifade edilmektedir. Beşinci dörtlük Türkmenlerin Türk milletinin bir parçası oldukları, dil ve kültür birliği ile dinî kardeşlikleri anlatılmaktadır. Altıncı dörtlükte Türkmenlerin kültürel ve manevî değerlerinin güzelliği,

milli davaları ve geleneksel yaşamları vurgulanmaktadır. "Türkmen Marşı", düzenli ve uyumlu bir yapıya sahip olup her kıta belirli bir uyak düzeni ve hece ölçüsü ile oluşturulmuştur. Şiirin yapısı, Türkmen halkının milli bilincini ve değerlerini vurgulayan temalar etrafında şekillenir. Şiirin biçim ve içerik arasındaki uyum, Türkmenlerin tarihî ve kültürel mirasını yüceltmek amacıyla kaleme alınmıştır.

Şehrim adlı şiirde nazım biçimi hece vezni kullanılmıştır. 8 dörtlükten oluşmaktadır. Ayrıca kafiye şeması aaxa şeklinde görülmektedir. Her dörtlük, şairin memleketi Telafer'e olan sevgisini ve bağlılığını farklı açılardan ifade etmektedir. Şiirde, belirli bir kalıp ve ritim kullanılarak, ahenk ve bütünlük sağlanmıştır. Her dörtlük dört mısradan oluşur ve hece sayısı açısından bir dengelilik gözetilmiştir. Birinci dörtlükte Telafer'in şair için ne kadar önemli ve unutulmaz olduğu vurgulanmıştır. Şehre olan derin sevgisi dile getirilmiştir. İkinci dörtlükte Telafer'in doğal güzellikleri ve zenginlikleri betimlenmiştir. *"Yonca", "gül" ve "altun"* gibi kelimelerle şehrin eşsiz doğası ve maddi değeri anlatılmıştır. Üçüncü dörtlükte şehrin tarihî ve kültürel değeri, ayrıca mert ve cesur insanları anlatılmıştır. *"Koca", "yüce" ve "mert"* gibi ifadelerle şehrin köklü geçmişine ve güçlü karakterine vurgu yapılmıştır. Dördüncü dörtlükte şehrin doğal yapısı ve vatanseverlik özelliği öne çıkarılmıştır. *"Yeşilli", "tepeli" ve "dağlı"* kelimeleri şehrin doğal güzelliklerini, "yolları bağlı" ise şehrin düşmanlara karşı koruyucu tutumunu ifade etmektedir. Beşinci dörtlükte şehrin meyve bahçeleri ve halkının birliği anlatılmıştır. *"Nar", "incir" ve "zincir"* kelimeleri, şehrin bereketi ve birlik duygusunu ifade ederken, düşmanlara karşı savunma vurgusu yapılmıştır. Altıncı dörtlükte şehrin verimliliği ve her zaman sevilip sayıldığı anlatılmıştır. *"Vergili", "varlı" ve "barlı"* kelimeleri ile şehrin zenginliği ve verimliliği, "sevdalı yarlı" ifadesi ile de şehre duyulan sevgi belirtilmiştir. Yedinci dörtlükte şairin şehre olan sarsılmaz bağlılığı ve onu asla terk etmeyeceği vurgulanmıştır. *"Hanım şehrim", "damarda kanım şehrim"* ifadeleri ile şehre duyulan derin sevgi ve bağlılık, *"ölürüm yada vermem"* ile bu bağlılığın ne kadar güçlü olduğu belirtilmiştir. Sekizinci dörtlükte şehrin isminin yüreğinde kazılı olduğunu ifade eden şair, ona olan derin bağlılığını ve sevgisini bir kez daha vurgulamaktadır. Her dörtlükte farklı betimlemelerle şairin memleketine olan sevgisi ve bağlılığı dile getirilmiştir. Şiirin ana teması olan memleket sevgisi ve bağlılık, tüm dörtlüklerde tekrar edilerek şiire bütünlük kazandırılmıştır. Dörtlüklerdeki mısra sayısı, ses benzerlikleri, mısralardaki hece sayısının eşitliği ve aynı anlamın her dörtlükte farklı cümlelerle tekrar edilmesi şiire bütünlük kazandıran unsurlardır.

"Telafer" adlı şiir, Türk Aşık edebiyatı nazım şeklilerinden koşma ile yazılmıştır. Beş dörtlükten oluşmaktadır. Her dörtlük, ses ve anlamın birleşimiyle oluşmuş bir bütündür. Dörtlükteki her mısra, bir cümledeki bir kelime gibi işlevseldir. Şair, birinci dörtlükte Telafer'in çevresinin yeşilliklerle dolu olduğunu, kalenin büyük bir dağa dayandığını ve bu manzaraya duyduğu derin duygusal bağlılığı ifade etmektedir. İkinci dörtlükte şehrin havasının taze ve şifalı olduğunu her şeyin bir devası var olduğunu ve Telafer'in Türkmen kültürü için güzel bir yuva olduğunu vurgulanmaktadır. Üçüncü dörtlükte Telafer'in su kaynaklarının bolluğu, sularının coşkulu bir şekilde aktığı ve şehrin tarımsal verimliliği yansıtılmaktadır. Dördüncü dörtlükte baharın gelmesiyle doğanın canlandığına, ağaçların yeşerdiğine ve meyve verdiğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca şehrin lezzetleri ve doğanın güzellikleri anlatılmaktadır. Beşinci dörtlükte Telafer'in çevresinde yetişen ağaçlar, doğanın serin sularıyla çevrili olan şehir, şairin Türkmen halkına duyduğu sevgi ve Telafer'e olan bağlılığı ifade edilmektedir. Görüldüğü gibi, Parçabağlı'nın *Telafer* adlı şiiri her dörtlükte Telafer'e olan derin sevgisini farklı ifadelerle dile getirmiştir. Şiirde, her dörtlükte ses ve anlam kaynaşmasıyla oluşmuş bir birim olarak karşımıza çıkar. Dörtlüklerdeki mısra sayısı, ses benzerlikleri ve mısralardaki hece sayısının eşitliği gibi unsurlar, şiire bütünlük kazandıran önemli unsurlardır.

"Kerkük" adlı metin nazım birimi dörtlük şeklinde yazılmıştır. Altı dörtlükten oluşmaktadır. Hece ölçüsünün 7'li kalıbı kullanılmıştır. Kafiye şaması aaxa şeklindedir. Birinci, ikinci ve dördüncü dizeler birbiriyle kafiyelidir. Üçüncü dizler serbest. Her dörtlükte Kerkük'ün farklı bir yönü veya özelliği vurgulanmaktadır. Şiirin ana teması Kerkük'e olan sevgi ve bağlılık, şehrin Türkmen kimliği ve tarihî değerleridir. Birinci dörtlükte, Kerkük'ün Türkmenler için ne kadar değerli ve vazgeçilmez olduğu vurgulanmaktadır. Şehrin yabancılara bırakılmayacağı ve ayrılığın acı olduğu ifade edilmektedir. İkinci dörtlükte, Kerkük'ün sembollerini ve kahraman halkını anlatmaktadır. Bayraktaki sembollerle şehrin onurlu geçmişine vurgu yapılmaktadır. Üçüncü dörtlükte, Kerkük'ün doğal güzellikleri ve zor zamanları anlatılmaktadır. Şehrin zorluklara rağmen ayakta kaldığı vurgulanır. Dördüncü dörtlükte, Kerkük'ün sevgi dolu yapısını ve düşmanlarının bile ona olan hayranlığını anlatmaktadır. Şehrin adı herkesin dilinde olduğu belirtilmektedir. Beşinci dörtlükte, Kerkük'ün Türkmen kimliğine olan bağlılığı ve dünya için ne kadar önemli olduğu ifade edilmektedir. Şehrin tarihî önemine vurgu yapılmaktadır. Son dörtlükte, şairin Kerkük'e olan derin bağlılığı ve şehri hem ana hem de han olarak görmesi anlatılmaktadır. Türkmenlerin birlik ve beraberliğine vurgu yapılmaktadır. Her dörtlük, Kerkük'ün farklı bir özelliğini veya

yönünü ele almaktadır. Bu, şiirin anlam bütünlüğünü koruyup ve şairin Kerkük'e olan sevgisini çeşitli açılardan ifade etmektedir. Şiirde ahenk ve ritim, uyak düzeni ve ses tekrarlarıyla sağlanmıştır. Her dörtlüğün son iki kelimesi "Kerkük" ile biter, bu da şiire ahenk kazandırmaktadır.

"Tutuşlu Ellerim" adlı şiirin nazım birimi dörtlük "Koşma" şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 11'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması aaab cccb çççb dddb fffb şeklindedir. Beş dörtlükten oluşmaktadır. Her dörtlük kendi içinde bir bütünlük taşırken birbirleriyle de anlam ve tema bağlamında uyumlu bir şekilde ilişkilidirler. Şiirin ana teması, özlem, kayıp ve yalnızlık duygularıdır. Her dörtlükte bu temalar farklı imgeler ve ifadelerle işlenmektedir. İlk dörtlükte, şairin geçmişe duyduğu özlem ve nazlı yârinin hayali ile tutuşan elleri dile getirilmektedir. İkinci dörtlük, şairin dünyadan kopuşunu, içindeki acıyı ve yalnızlığını anlatılmaktadır. Üçüncü dörtlükte, ölüler ve sağlar arasında gezinme, doğanın sembolizmi ve şairin iç dünyasındaki karmaşa vurgulanmaktadır. Dördüncü dörtlük, şairin yalandan bıkkınlığını ve ömrünün tükenişini ifade etmektedir. Son dörtlük ise geçmişe duyulan özlemle birlikte şairin zamanla solduğunu ve her şeyini kaybettiğini dile getirmektedir. Görüldüğü üzere metnin bütün birimlerinde, özlem ve yalnızlık teması söz konusudur. Ses ve anlam kaynaşmasından oluşan birimler bu husus etrafında birleşirler. Bu da metnin gücünü alan ses ve söyleyişle ortaya çıkmaktadır.

"Acı Hayat" şiiri, nazım birimi dörtlük koşma şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 11'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması abab cccb çççb dddb fffb şeklindedir. Dört dörtlükten oluşmaktadır. Her dörtlük kendi içinde bir bütünlük taşır ve birbirleriyle uyumlu bir yapı oluştururlar. Şiirdeki temalar arasında doğa, aşk acısı, kayıp ve değişim gibi konular işlenmektedir. Dil ve imgeler, doğanın ve insanın iç dünyasının derinliklerine inmeyi sağlamaktadır. İlk dörtlükte dünyayı zalim olarak tanımlayan şair, sevdiğiyle olan acı ayrılığını ve yaşadığı derin üzüntüyü ifade etmektedir. İkinci dörtlükte doğayla olan ilişkisini kullanarak bu acıyı daha da pekiştirip bülbülün erken ölümü gibi imgelerle duygularını anlatmaktadır. Üçüncü dörtlükte şair, feleğe seslenerek neden yaşadığı bu acıların geldiğini sorgulamaktadır. Mevsimlerin değişimini, yaşadığı zamanın geçişini ve geçmiş güzel günleri hatırlatmaktadır. Son dörtlükte ise şairin toplumsal konumu ve yaşadığı kişisel çöküş vurgulanmaktadır. Saltanatının elinden alınması ve eski gücünden nasıl düşüş yaşadığı dile getirilmektedir. Bu dörtlükler, "ayrılık acısı" teması etrafında birleştirilmiştir. Her dörtlükte duygu ve düşünce aynı tema etrafında farklı

cümlelerle ifade edilmiştir. Mısra sayısı, ses benzerlikleri ve hece sayısının eşitliği, şiirin ritmik ve melodik bütünlüğünü sağlamaktadır. Bu unsurlar, her dörtlüğün aynı duyguyu derinleştirerek ve zenginleştirmektedir.

"Yar" adlı metnin nazım birimi dörtlük "koşma" şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 8'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması abab cccb çççb dddb fffb şeklindedir. Şair, ilk dörtlükte sevgilisinin bakışlarını marala, gözlerini denize, yürüyüşünü merham benzeterek onun güzelliğini ve çekiciliğini tasvir etmektedir. Bu benzetmeler, şairin sevgilisine duyduğu hayranlığı ve onun kusursuzluğuna olan inancını açıkça göstermektedir. İkinci dörtlükte şair, sevgilisinin dudaklarını pembe boyaya, elbisesini yeşil oyaya benzeterek onun güzelliğini görsel imgelerle betimlemektedir. Ayrıca, *"kurban olum güzel boya"* mısraı ile sevgilisine olan hayranlığını ve bağlılığını dile getirmektedir. Üçüncü dörtlükte şair, sevgilisinin evine gidip ondan su istediğini ve onu gelin olarak seçmek istediğini hayal etmektedir. Bu hayal, şairin sevgilisine olan derin sevgisini ve onunla bir yuva kurma arzusunu göstermektedir. Dördüncü dörtlükte şair, sevgilisinin boyunu selviye, kaşlarını gül kağıdına benzeterek onun kusursuz güzelliğini vurgulamaktadır. Ayrıca, *"deli eyliyor bakışıy"* mısrası ile sevgilisinin bakışlarının kendisini etkilediğini ve ona karşı hissettiği yoğun duyguları ifade etmektedir. Beşinci dörtlükte şair, sevgilisinin sarı saçlarını ve güzel yürüyüşünü övgüyle dile getirmektedir. Son mısrada ise *"İhsan diyer beni yorma"* diyerek sevgilisinden ona ilgi göstermesini ve onu ihmal etmemesini rica etmektedir.

"Gözlerin" adlı şiirinin nazım birimi dörtlük "koşma" şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 11'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan "ana kafiye" görülmektedir. Kafiye şeması xbxb cccb çççb dddb şeklindedir. Dört dörtlükten oluşan bir yapıya sahiptir. Her dörtlük, ses ve anlamın birleştiği birimlerden oluşur. Her mısra, tek başına bir kelime gibi değil, tamamlanmış bir bütünün parçası olarak işlev görür. Dörtlük içindeki her bir mısra, kendi başına anlam taşırken, diğer mısralarla bir araya geldiğinde dörtlüğün tamamlanmış bir küçük sistemi haline gelmektedir. Birinci dörtlükte sevgilisinin gözlerinin etkileyici gücü vurgulanmaktadır. Gözlerinin simsiyah ve karanlık bir balta gibi olduğu, şairin duygusal dünyasını nasıl yıktığı ve etkisi altına aldığı anlatılmaktadır. İkinci dörtlükte sevgilisinin gözlerinin akışı ve aşkın yayılan gücü metaforlarla ifade edilmektedir. Aşkın coşkusu ve etkisi, gözlerinin bakışlarının etrafında yayılır ve şairin duygusal deneyimleri bu etkiyle şekillenmektedir. Üçüncü dörtlükte sevgilisinin gözlerinin etkisiyle şaşkına dönen şairin iç dünyası anlatılmaktadır. Onun gözlerinin görüntüsü, şairin hayallerinde dağları aşıp

gitmesine neden olur ve sürekli bir içsel yaşamın parçası olur. Dördüncü dörtlükte sevgilisinin gözlerin derin duygusal etkisi ve bu etkinin zaman içinde nasıl değiştiği anlatılmaktadır. Gözlerinin şiddeti, şairin yüreğini ele geçirir ve onu yabancı bir ortama sürüklemektedir. Görüldüğü üzere bütün dörtlükler sevgilinin gözleri etrafında şekillenmiştir. Her dörtlükte sevgilinin gözleri teması farklı cümleler ve bakış açılarıyla tekrarlanmıştır. Her dörtlükte belirli bir mısra sayısı ve ölçü kullanılarak şiirin ritmi düzenlenmiştir.

"Önce insan sonra doktor ol" şiirinin nazım birimi dörtlük "koşma" şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 8'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan "ana kafiye" görülmektedir. Kafiye şeması xaxa bbba ccca şeklindedir. Üç dörtlükten meydana gelmektedir. Her dörtlük, belirli bir temayı işlemekte ve birbirini tamamlayarak şiirin genel mesajını oluşturmaktadır. İlk dörtlük eğitim ve ünvanın yetersizliğini, ikinci dörtlük insani değerlerin eksikliğini ve üçüncü dörtlük ise şairin bu duruma olan tepkisinden söz edilmektedir. Şiirde kullanılan *"vahşi", "katır", "hayvan"* gibi benzetmeler, insani değerlerden yoksun olmayı eleştirir ve bu şekilde ses ve anlam kaynaşması sağlanır. Dörtlüklerin sonunda yer alan "vahşi" kelimesi, her dörtlüğün ana fikrini pekiştirir ve bütünlük sağlar. Her bir dörtlük, kendi içinde anlamlı bir bütün oluştururken, dörtlükler birleştiğinde şiirin ana teması ortaya çıkar. Şiirin teması, insani değerlerin önemini vurgulamak ve eğitimin, unvanın bu değerlere sahip olunmadığı sürece anlamsız olduğunu belirtmektir. Öyleyse şiir şiiri, üç dörtlükten oluşan yapısıyla insani değerlerin önemini ele alan bir eleştiridir. Her dörtlük, belirli bir temayı işlerken, kullanılan benzetmeler ve tekrarlar şiirin ana temasını pekiştirir. Bu yapısal özellikler, şiirin hem ses hem de anlam açısından güçlü bir etki yaratmasını sağlar.

Dört dörtlükten oluşan "*Kalan Kulan Kimseler"* adlı metin "koşma" şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 11'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan "ana kafiye" görülmektedir. Kafiye şeması aaab cccb çççb dddb şeklindedir. Her dörtlük ayrı bir birimdir. İlk dörtlükteki *"Zaman zillesini tersine çaktı"* kelime grubu bütün birimlere ilişki içindedir. Şiir, Saddam Hüseyin rejiminin çöküşünden sonra yaşanan değişimlere yönelik eleştirilerden oluşmaktadır. Şiirdeki dörtlükler, genel olarak toplumsal değişimleri ve eleştirileri temsil eden bir tema etrafında birleşmektedir. Şiirde kullanılan dil ve üslup, dönemin sosyal ve kültürel ortamını yansıtır. Bu yapı, dönemin sosyal ve kültürel koşullarına uygun olarak şekillenmiş, ses ve anlam kaynaşmasından oluşan birimlerle belirli bir düzen içinde birleşmiştir.

"Telisi Neye Varır" adlı şiir üç bende ayrılmıştır ve her bir bent dört dizeden oluşur. Koşma şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 11'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması abab cccb çççb dddb şeklindedir. Her bent, kendi içinde bir tema etrafında birleşen ses ve anlam kaynaşmasından oluşturmaktadır. Parçabağlı şu şiirde:

Çok insanlar dinin satar paraya

Satar bilmez telisi neye varır

Çoku da var gözün tiker harama

Tiker bilmez telisi neye varır (Mucize, s. 28)

Dinin maddi kazanca dönüştürülmesini eleştiren bir ton kullanır. İnsanların dinin kutsallığını ve manevî değerlerini maddi kazanca araçsallaştırmalarını sorgular. Toplumsal adaletsizliklere ve ahlakî sorunlara dikkat çekmektedir. İkinci bent, farklı insan gruplarının maddi kazanç hırsını nasıl farklı şekillerde yaşadıklarını anlatır:

Kimi zengin malına haram katar

Kimi yoksul evden çulunu satar

Kimi de var dünya malına tapar

Dolur bilmez telisi neye varır (Mucize, s. 28)

Yukardaki kelime grupları, insanların bu hırsın etkisi altında nasıl farklı davranışlar sergilediklerini gözler önüne serer. Bu bent, toplumun farklı sınıflarındaki maddi kazanç hırsını ve bu hırsın ahlakî değerleri nasıl erozyona uğrattığını eleştirmektedir. Şiirin üçüncü bendi, Parçabağlı kendi bakış açısını ve dünya algısını yansıtmaktadır:

Parçabağlı bin derdini bir eder

Elhamd olsun sana diyer ey kadar

Dünya malın salır dünyada gider

Gider bilmez telisi neye varır (Mucize, s. 29)

Yukardaki söz grupları, dünya malının geçici doğasını ve manevî zenginliğin önemini dile getirmektedir. Bu yapı, her bir bendi ayrı bir temel konu ve eleştiri getirerek, derin düşünme ve sorgulama imkânı sunmaktadır. Şiirin dilinin sade ve doğrudan olması, mesajın net bir

şekilde iletilmesini sağlarken, yapısal düzeni de içeriğiyle uyumlu bir bütünlük sağlamaktadır.

Parcabağlı'nın üzerinde duracağımız "*Muhammed"* şiiri, "Rahmeten-li'l- âlem gelen" kelime grubuyla başlamaktadır. Nazım birimi dörtlük 'destan' şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 8'li kalıbı kullanılmıştır. Metin on iki dörtlükten ibarettir. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan 'ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması abab cccb çççb dddb fffb şeklindedir. Metnin bütün birimlerinde, Hz. Muhammed'in diğer peygamberlerle olan ilişkisini ve üstünlüğünü vurgulamaktadır. Her beyit kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturur ve belirli bir düzen içinde birleşmişler. Birinci dörtlükte Hz. Muhammed'in tüm alemlere rahmet olarak gönderildiği belirtilmiştir. İslam inancına göre, Hz. Muhammed tüm insanlığa rahmet olarak gönderilmiştir. Ayrıca yedi kat göğe yükseldiği Mirac olayına da işaret etmektedir. Mirac, Hz. Muhammed'in Allah'ın huzuruna yükseldiği ve peygamberlik görevinin manevî yüceliğini ifade eden bir mucizedir. İkinci dörtlükte Hz. Musa'nın Tur Dağı'nda vahiy aldığı, Hz. Yusuf'un kuyuya atılıp sonra bulunduğu ve Hz. Muhammed'in nurdan yaratıldığı anlatılmaktadır. Peygamberlerin mucizeleri ve Hz. Muhammed'in özel yaratılışı dile getirilmektedir. Üçüncü dörtlükte, Meryem Ana'nın Hz. İsa'yı doğururken çektiği acılar, hurmadan aldığı güç ve Hz. İsa'nın Miraç mucizesi anlatılmaktadır. Hz. Muhammed'in peygamberlik misyonunun benzersizliği vurgulanmaktadır. Dördüncü dörtlükte, Hz. İsmail'in Safa ve Merve tepeleri arasında çektiği zorluklar, Hz. Muhammed'in peygamberlik isimleri olan "Taha" ve "Mustafa" vurgulanmaktadır. İslam peygamberlerinin çektiği sıkıntılar ve Hz. Muhammed'in üstünlüğü anlatılmaktadır. Beşinci dörtlükte, Hz. Yahya ile ilgili bir kıssa anlatılmaktadır. Hz. Yahya'nın şehit edildiği ve bu olayın Hz. Muhammed'in peygamberliği sırasında gerçekleştiği belirtilmektedir. *"Koyu deyez deşte"* ifadesi, acı dolu bir durumu anlatmak için kullanılmıştır. Altıncı dörtlükte, Hz. Yakub ve Hz. İbrahim peygamberlerin mucizeleri ve sınavlarına değinilmektedir. Hz. Yakub'un oda yangınından korunması ve Hz. İbrahim'in ateşe atılmasına rağmen yanmaması anlatılmaktadır. *"Eminsin kimse danmadı"* ifadesi, peygamberlerin Allah'ın koruması altında olduğunu vurgulamaktadır. Yedinci dörtlükte, dünyanın geçici olduğu ve Allah'a yönelmenin önemi vurgulanmaktadır. Zekeriya peygamberin dualarının kabul edilmesi ve Kevser suyunun bereketi üzerine değinilmektedir. Sekizinci dörtlükte, Hz. Davud'un demiri işleyişi ve nurunun dünyayı aydınlatması anlatılmaktadır. Peygamberlerin getirdiği ilahi mesajın yayılmasına vurgu yapılmaktadır. Dokuzuncu dörtlükte, Hz. Süleyman peygamberin kuşlarla konuşması ve Hz. Eyyüb peygamberin sabrının övgüsü yapılmaktadır.

Peygamberlerin yaşamlarındaki mucizeler ve sınavlar anlatılmaktadır. Onuncu dörtlükte, Hz. Nuh peygamberin tufan gönderilmesi ve Ehli-beyt'e ilahi bilgi ve irfanın verilmesi anlatılmaktadır. On birinci dörtlükte, Hz. Muhammed'in insanlığa olan şefkat ve merhametinin vurgulanmasıyla, onun peygamberlik misyonunun kutsallığına işaret edilmektedir. "Resulümsün eyle kerem" ifadesi, Hz. Muhammed'in peygamber olarak insanlara lütuf ve ihsan getirdiğini ifade etmektedir. On ikinci dörtlükte, dört kutsal kitabın (Tevrat, Zebur, İncil, Kur'an) dört farklı bölümde verildiği ve bunların ayetlerinin okunması gerektiği vurgulanmakta ve Parçabağlı'nın Hz. Muhammed'e duyduğu derin sevgi ve saygı dile getirilmektedir. Bu dörtlüklerde her biri, İslam peygamberlerinin hayatından ve yaşadıkları olaylardan kesitler sunarak Hz. Muhammed'in peygamberlik misyonunun önemini ve üstünlüğünü vurgulamaktadır. Klasik Türk şiir geleneğine uygun olarak yazılmıştır ve bu gelenekteki nazım şekilleri, kafiye düzenleri ve tema işleme biçimlerine sadıktır. Dil ve üslubu ise, divan edebiyatının özelliklerini taşır. Özellikle beyitlerin yapısı ve redif kullanımı, divan şiirine özgüdür. Parçabağlı'nın *Muhammed* adlı şiiri, yapısal olarak düzenli bir kafiye şeması ve ahenk ile inşa edilmiştir. Her dörtlüğün sonunda tekrarlanan "Habîb Muhammedim sensin" ifadesi hem ses hem de anlam bütünlüğünü sağlamaktadır. Dinî ve tasavvufî temaların işlendiği bu şiir, klasik Türk şiirinin özelliklerini taşıyan ve dönemin sanat zevki ile kültürel anlayışını yansıtan önemli bir eserdir.

Korku Kalmaz Artık adlı metnin nazım birimi dörtlük destan şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 11'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması aaab cccb çççb dddb şeklindedir. Dokuz dörtlükten meydana gelmektedir. Dörtlüklerin her biri kendi içinde bir bütünlük taşır ve belirli bir durumu veya eleştiriyi ifade etmektedir. Bu dörtlükler, bir araya gelerek şiirin genel yapısını oluşturur ve şairin toplumsal eleştirilerini güçlü bir şekilde yansıtmaktadır. Birinci dörtlükte namus, ahlakî çöküş ve kadınların davranışları eleştirilir. İkinci dörtlükte dürüstlük ve doğruluk yerine yalanın ve sahtekarlığın çoğalması vurgulanır. Üçüncü dörtlükte dinî değerlerin ve vicdanın satıldığı, haramla helalin karıştırıldığı ele alınır. Dördüncü dörtlükte İslam'ın değerleri ve cihat anlayışının zayıfladığına dikkat çekilir. Beşinci dörtlükte hacıların ve dolar peşinde koşanların, yetimlerin haklarını gasp edenlerin eleştirisi yapılır. Altıncı dörtlükte güçlülerin yükseldiği, zayıfların sesinin duyulmadığı bir toplumda adaletin kaybolduğu vurgulanır. Yedinci dörtlükte çaresizlik ve yoksulluk içinde yaşayan insanların durumu ele alınır. Sekizini dörtlükte toplumsal düzenin bozulduğu ve dostluğun kalmadığı anlatılır. Son dörtlükte, genel bir değerlendirme yapılır. Toplumsal düzenin bozulduğu, korkunun ve

adaletin kalmadığı vurgulanır. "Korku Kalmaz Artık" şiiri, toplumsal değerlerin yitirilmesi, ahlakî çöküş, dinî değerlerin yozlaşması gibi konular etrafında şekillenen eleştirel bir yapıya sahiptir. Şair, eleştirilerini doğrudan ve sert bir şekilde ifade eder. Dinî ve ahlakî değerlerin çöküşünü, toplumsal düzenin bozulmasını şiirin ana teması yapmaktadır. Halkın konuşma diline yakın, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmaktadır. Şiirin her dörtlüğünde aynı uyak düzeni kullanılmıştır. Bu düzen, şiirin ahenkli bir yapıya sahip olmasını sağlamaktadır.

"Hak Acıdır" adlı metin Nazım birimi dörtlük destan şeklinde yazılmıştır. 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması abab cccb çççb dddb fffb şeklindedir. On üç dörtlükten ibarettir. Her dörtlüğün kendi içinde bir tema etrafında birleştiği bir yapıya sahiptir. Her bir dörtlük, aynı ölçüde ve uyak düzeninde yazılmıştır, bu da şiire bir ritm ve akış kazandırır. İlk dörtlükte, şeytana uyan ve vicdanını satan kişilerden bahsedilmektedir. Bu kişiler, Allah'ı ve İslam'ı tanıdıklarını iddia etseler de aslında doğru yoldan sapmışlardır. Şair, bu kişilerin Allah'a ve İslam'a mensup olduklarını iddia etmemeleri gerektiğini dile getirmektedir. İkinci dörtlükte, fitne çıkaran ve kardeşini para için öldüren kişiler eleştirilmektedir. Bu kişilerin Muhammed'in peygamber olduğunu iddia etmemeleri gerektiği vurgulanmaktadır. Üçüncü dörtlükte, Kur'an'dan ayetleri ve peygamberin sünnetini kabul etmeyenlerin cennete gireceklerini iddia etmemeleri gerektiği anlatılmaktadır. Ali'yi sevmeyenlerin minnetle karşılanmaları gerektiği ifade edilmektedir. Dördüncü dörtlükte, Kur'an'ı sadece okuyup anlamayan ve onun öğretilerine uygun yaşamayan kişiler eleştirilmektedir. Beşinci dörtlükte, haramı helal sayarak yiyenler ve gerçekleri çarpıtanlar eleştirilmektedir. Bu kişilerin Hüseyin'in (R.A) yasını tutmamaları gerektiği belirtilmektedir. Altıncı dörtlükte, terazide hile yapanlar, marifete yoksul olanlar ve imansız namaza düşkün olanlar eleştirilmektedir. Bu kişilerin camiye gitmemeleri gerektiği vurgulanmaktadır. Yedinci dörtlükte, kabirden para alanlar, ölüleri soyanlar ve nefsine düşkün olanlar eleştirilmektedir. Bu kişilerin dilencilikten uzak durmaları gerektiği anlatılmaktadır. Sekizinci kıtada, insanlığa düşman olanlar, iki yüzlü olanlar ve ana baba sözünü dinlemeyenler eleştirilmektedir. Bu kişilerin sıratı geçemeyecekleri vurgulanmaktadır. Dokuzuncu dörtlükte, zalimlerin yanında olanlar, onların elini öpenler ve zulme ortak olanlar eleştirilmektedir. Bu kişilerin zalimlerin yolundan dönmemeleri gerektiği belirtilmektedir. Onuncu dörtlükte, batılı yüceltenler ve doğruyu yanlışla karıştıranlar eleştirilmektedir. Bu kişilerin aslan derisini giymemeleri gerektiği anlatılmaktadır. On birinci dörtlükte, komşuluk hakkını bilmeyenler, günah yolunu sevip yoksulların göz yaşını silmeyenler eleştirilmektedir. Bu kişilerin cenneti hak etmedikleri

vurgulanmaktadır. On ikinci dörtlükte, doğruyu yanlıştan ayıramayanlar, mala tapanlar ve tembel olanlar eleştirilmektedir. Bu kişilerin ağaların abasını giymemeleri gerektiği belirtilmektedir. Son dörtlükte, batılı yıkanlar ve erenler övülmektedir. Eğri olanların ise bu öğretiye zarar vermemeleri gerektiği ifade edilmektedir. Her dörtlükteki ana tema genellikle adaletsizlik, vicdanın satılması, dinî değerlere bağlılık gibi konular etrafında şekillenmiştir. Şiir, sert bir üslupla toplumsal haksızlıkları ve ahlakî bozulmaları eleştirirken, aynı zamanda dinî referanslarla bu eleştirilerine derinlik katmaktadır.

"Cananan" adlı metin, dört mısralık sekiz bentten oluşmaktadır. Destan şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 8'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan 'ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması aaab cccb çççb dddb fffb şeklindedir. Şiirin yapısı, her bir bende içinde belirli bir tema veya düşünceyi işlerken, genel olarak manevî değerlere, adalet anlayışına, tarihî figürlere ve olaylara vurgu yapmaktadır. Her bendin dört satırdan oluşması, her bir fikrin ve duygunun kısa ve yoğun bir şekilde ifade edildiğini göstermektedir. Şiir, Alevi-Bektaşi geleneklerine ve inançlarına derinlemesine bir bakış sunar. Her bentte belirli bir tema işlenir ve manevî düşüncelerle tarihsel olaylar arasında bir bağ kurulur. Yapısal olarak düzenli ve her bentte belirli bir düşünceyi ele alarak yoğun bir şekilde ifade etmektedir. Şiir, özellikle *"olur muydu?"* şeklinde biten soru cümleleri ile yazılmıştır. Bu teknik, okuyucuya düşünme ve sorgulama fırsatı sunmaktadır. Çeşitli tarihî ve dinî figürler ile olayları metaforik bir şekilde işlemektedir. Bu simgeler, manevî ve tarihî bağlamda derin anlamlar taşımaktadır. Dinî değerlere, adalet anlayışına ve tarihî figürlere olan vurgular şiirin her bendinde tekrar etmektedir. Bu yapı, şiirin ana temasının sürekli olarak işlenmesini sağlamaktadır.

"Ezen Nedir" adlı şiir, nazım birimi dörtlük koşma şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 11'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması abab cccb çççb dddb fffb şeklindedir. Beş dörtlükten oluşmaktadır. Her dörtlükte ezanın önemi, manevî değeri ve İslam'daki yeri farklı açılardan ele alınmıştır. Her mısra eşit hece sayısına sahip olup, her dörtlükte ses benzerlikleri ve kafiyeler kullanılarak ahenk sağlanmıştır. İlk dörtlükte, ezan okunurken meleklerin geldiği ve Allah'ın nurunun yeryüzüne saçıldığı vurgulanmaktadır. Bu dörtlükte ezanın manevî gücü ve duanın kabul olma ihtimali üzerinde durulmaktadır. İkinci dörtlükte, ezanın başlama anı ve camilerin cemaati bekleyişi anlatılmaktadır. Namaz kılanların aldığı sevap ve bu sevapların katlanarak artması üzerinde durulmaktadır. Üçüncü dörtlükte, ezanın İslam'ın ve Hz. Muhammed'in sembolü olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, Allah'ın her şeyi sağlamış olduğuna ve gizli sırları

bildiğine değinilmektedir. Dördüncü dörtlükte, ezanın okunmasıyla namaz kılmanın önemi vurgulanmaktadır. Namaz kılmayanların sevap alamayacağı, müminlerin ise şeytana uymayacağı ifade edilmektedir. Beşinci dörtlükte, ezanın cennetten bir ses olduğu ve Hz. Muhammed'e gönderilen bir nida olarak anlatılmaktadır. Şair, gerektiğinde Allah için canını vereceğini belirterek fedakârlık ve iman konularına vurgu yapmaktadır. Görüldüğü gibi "ezanın manevî değeri ve önemi" teması bütün dörtlüklerde farklı söz gruplarıyla tekrar edilmiştir. Belirlenen bir duygunun farklı şiir cümleleriyle ifadesi söz konusudur. Bütün birimler "ezan" etrafında birleşmiştir. Belirtilen birimlerdeki mısra sayısı, ses benzerlikleri, mısralardaki hece sayısının eşitliği ve aynı anlamın her dörtlükte farklı cümlelerle tekrar edilmesi şiire bütünlük kazandıran unsurlardandır.

Dört dörtlükten oluşan "*Dostlar Arzusu"* adlı metin nazım birimi dörtlük koşma şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 11'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan 'ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması abab cccb çççb dddb fffb şeklindedir. Her dörtlük kendi içinde bir bütünlük taşırken, birbirleriyle de anlam ve tema bağlamında uyumlu bir şekilde ilişkilidirler. Her dörtlükteki tekrar eden *"Eskiden sevdiğim dostlarım hanı"* dizeleri, şairin geçmişteki dostluklarına duyduğu özlemi ve kaybı vurgular. "Yaralıyam bugün yaram kan sızlar" cümlesiyle başlayan ilk dörtlük, şairin içsel acısını ve derin bir hüzünle başa çıkmaya çalıştığını ifade etmektedir. İkinci dörtlükte doğa imgeleriyle (çürüyen yaprak) bu duygular daha da yoğunlaşır ve şairin iç dünyasının yansıtmaktadır. Üçüncü dörtlükteki "felek tatlı balımda" ifadesi, kaderine isyan eden bir ton taşırken, baykuş ve bülbül imgeleri ise karanlık ve umutsuzluk ile umut ve yaşama sevincini bir arada dile getirmektedir. Son dörtlük ise mevsimlerin değişkenliği üzerinden zamanın akışına ve yaşamın geçiciliğine dair bir yansıma sunmaktadır. Metnin bütün birimlerinde, geçmişe duyulan özlem ve kayıp duygusu ifade edilmektedir. Ses ve anlam kaynaşmasından oluşan birimler bu duygusal tema etrafında birleşmiştir.

"Raşid" adlı metin, nazım birimi dörtlük koşma şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 11'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması abab cccb çççb dddb fffb şeklindedir. Beş dörtlükten ibarettir. Her dörtlük, ses ve anlam kaynaşmasıyla oluşmuş bir birimdir. Dörtlükteki her mısra, cümledeki bir kelime gibidir. Mısralar, tek başlarına tam anlamlı değildir ve ancak bir araya geldiklerinde bütünlük arz etmektedirler. Birinci dörtlükte şair Raşid'in yokluğundan dolayı büyük bir duygusal acı çektiğini ve gözyaşlarına boğulduğunundun söz edilmektedir. İkinci dörtlükte Raşid'in annesinin derin üzüntü içinde olduğunu, her Cuma fal bakarak bir umut aradığını

ve kara giysiler giyerek acısını dışa vurduğunundun söz edilmektedir. Üçüncü dörtlükte Raşid'in babasının da büyük bir üzüntü içinde olduğunu, saçlarının ağardığını ve yüreğinin parçalandığını ifade eder. Baba da oğlunun yokluğundan dolayı zor bir durumda. Dördüncü dörtlükte Raşid'in kardeşlerinin ve bacılarının da onun yokluğundan çok etkilendiğini, her gün onun yolunu gözlediklerini ve bu bekleyişin onları da derinden yaraladığını belirtmektedir. Beşinci dörtlükte Şair, Raşid'e olan özlemini ve üzüntüsünü dile getirmektedir. Her dörtlükte, Raşid'in yokluğunun aile bireyleri ve şair üzerinde yarattığı "derin üzüntü", "bekleyiş" ve "ayrılık acısı" teması etrafında şekillenmektedir. Bütün birimlerde, bu yokluğun duygusal yansımaları ifade edilmektedir. Ses ve anlam kaynaşmasından oluşan birimler, bu husus etrafında birleşmiştir. Bu da Raşid'in yokluğunun yarattığı acının şairin iç dünyasından hareketle dile getirilmesi demektir.

"İtkün" adlı şiir, yedi dörtlükten oluşan bir yapıya sahiptir. Koşma şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsü 11'li kalıbı kullanılmıştır. Bütün dörtlükleri birbirine bağlayan ana kafiye görülmektedir. Kafiye şeması aaab cccb çççb dddb fffb şeklindedir. Her bir dörtlük, ses ve anlam kaynaşmasıyla oluşan birimlerden meydana gelmektedir. Üzerinde durduğumuz Raşid adlı metin gibi Raşid'in yokluğunun yarattığı "derin üzüntü", "bekleyiş" ve "ayrılık acısı" tema etrafında düzenlenmiştir. Şiirin bu yapısal özellikleri, şiirin bütünlüğünü ve anlamını güçlendiren unsurlardır. Her dörtlükteki mısra sayısının eşitliği, ses benzerlikleri ve mısralardaki hece sayısının uyumu gibi özellikler, şiirin akıcılığını ve estetik değerini artırır. Aynı zamanda her dörtlükte farklı cümlelerle aynı anlamı ifade etme çabası da şiirin zenginliğini ve derinliğini artıran unsurlardan biridir. Böylece şiirin içeriği ile biçimi birbirini tamamlayan bir yapı oluşturmaktadır.

Parçabağlı'nın "*Felek"* şiiri, nazım birimi dörtlük Mâni şeklinde yazılmıştır. Hece ölçüsünün 11'li kalıbını kullanılmıştır. Dört dizeden oluşan beş dörtlükten meydana gelmektedir. Kafiye şaması aaxa şeklindedir. Birinci, ikinci ve dördüncü dizeler birbiriyle kafiyelidir. Üçüncü dizler serbest. Şiir, klasik Türk şiirinde sıkça görülen dörtlük formunda yazılmıştır. Her dörtlük, şairin feleğe (kader) karşı hissettiği öfkeyi, isyanı ve acıyı dile getiren birer bağımsız anlam birimidir. Şiirin her dörtlüğü ses ve anlam bakımından bir bütünlük oluşturmuştur. İlk dörtlükte şair, yoksulluğun ve ayrılığın getirdiği acıyı anlatmaktadır. Feleğin, şairin kollarını mezar gibi sıktığını, gözyaşlarının kan gibi yazıldığını ifade eder. Vatan hasretinin unutulmaz bir acı olduğunu belirtmektedir. İkinci dörtlükte şair, feleğin zalimliğinden utanması gerektiğini söyler. İnsanların anneleri, babaları ve vatanları sayesinde beslenip yetiştiğini, bu üç şeyin insanların yaşamında çok önemli

olduğunu vurgulamaktadır. Üçüncü dörtlükte şair, feleğin neden kendisini bu kadar zorladığını ve umutsuz bıraktığını sorgulamaktadır. Cenneti cehennem gibi hissettiğini, feleğin sürekli kendisini yaraladığını ifade etmektedir. Dördüncü dörtlükte şair, feleğin kendisine neden bu kadar sert davrandığını anlamaya çalışmıştır. Feleğin verdiği sıkıntılar yüzünden işlerinin bozulduğunu ve tamamlanmadığını belirtmektedir. Beşinci dörtlükte şair, feleğin kendisinden ne istediğini ve halinin yeterli olmadığını sorgular. Karanlık gecelerde ve kış günlerinde çaresiz kaldığını ne bir battaniyesi ne de bir örtüsü olduğunu ifade etmektedir. Her dörtlük, şairin felek karşısındaki çaresizliğini ve isyanını farklı ifadelerle dile getirmiştir. Şiirde, her dörtlükte benzer temalar işlenmiş, bu unsurlar "feleğin adaletsizliği" teması etrafında birleşmiştir. Dörtlüklerdeki mısra sayısı, ses benzerlikleri, mısralardaki hece sayısının eşitliği ve aynı anlamın her dörtlükte farklı cümlelerle tekrar edilmesi, şiire bütünlük kazandıran unsurlardır.

b. Beyitlerle Yazılan Şiirler

"Kerbelâ Destanı" şiir, divan edebiyatı nazım şekillerinden kıta şeklindedir. Ancak hece ölçüsü kullanılmıştır. 19 beyitten oluşmaktadır. Beyitler, her biri iki dizeden oluşan ve anlam bütünlüğü taşıyan birimlerdir. Şiirin yapısı, ses ve anlamın bir araya gelmesiyle oluşturulan birimler etrafında tematik bir bütünlük sağlar. Bu tematik bütünlük, Kerbelâ Olayı'nı farklı açılardan ele alır ve okuyucuya dramatik bir anlatım sunar. Şiirdeki 19 beyit, anlam ve ses bakımından uyum içindedir. Her beyit, Kerbelâ trajedisinin farklı bir yönünü ele alır ve bunu dramatik bir anlatımla sunar. Ses ve anlam, şiirde belirli bir düzen içerisinde birleşmiştir. Anlamın yoğun olduğu bu şiir, ses düzeniyle de okuyucuda derin bir etki bırakmayı amaçlamıştır. Şiirdeki her beyit, dönemin sanat zevki ve anlayışına uygun olarak bir araya getirilmiştir. Bu beyitler, Kerbelâ Olayı'nın trajedisini, adaletsizliği, acıyı ve fedakarlığı anlatırken belirli bir düzen içinde birleşmiştir.

"Yalan Dünya" adlı şiir, hece ölçüsü kullanılarak kıta şeklinde yazılmıştır. Dokuz beyitten oluşmaktadır. Belirli bir ritim ve kafiye düzenine sahiptir. Her beyitte dünyayı eleştiren bir tema işlenmektedir. Her beyit, dünyadaki geçicilik, aldatıcılık ve tatminsizlik gibi konulara odaklanır. Şiirin yapısı, dünyayı eleştiren ve tasavvufî bir bakış açısını yansıtan bir bütünlük oluşturmaktadır. Birinci beyitte dünyanın geçici ve sürekli değişen doğasını ifade eder. İkinci beyitte dünyanın yüksek mevkileri bile boşa çıkardığını vurgulamaktadır. Üçüncü beyitte Sabır ve dünyanın kalıcı bir değer sunmadığını belirtmektedir. Dördüncü beyitte dünyanın vefasız ve büyük kişilikleri etkileyen doğasını ele almaktadır. Beşinci beyitte dünyanın ilişkilerdeki adaletsiz ve değişken yapısını açıklamaktadır. Altıncı beyitte

dünyanın bozukluk ve sapkınlıklarla dolu olduğunu belirtmektedir. Yedinci beyitte dünyanın doyumsuz ve tatminsiz doğasını vurgulamaktadır. Sekizinci beyitte dünyanın Allah'ın iradesiyle şekillendiğini ve geçici olduğunu ifade etmektedir. Dokuzuncu beyitte dünyanın manevî değerlerle uyumsuz ve geçici olduğunu belirtmektedir. Her beyit, şiirin ana temasını çeşitli açılardan ele alarak anlam bütünlüğünü sağlamaktadır. Şiirin yapısal birimleri, ses ve anlam kaynaşmasını yansıtır ve dönemin sanat zevki ve kültürel bağlamıyla uyum içindedir.

"Arz-u Hâl" şiiri, hece vezni kullanılarak gazel şeklinde yazılmıştır. Şiir toplamda 19 beyitten oluşmaktadır. Her beyit, ses ve anlam kaynaşmasıyla bir birim oluşturur. Beyitteki her mısra, cümledeki bir kelime gibidir ve bir araya geldiğinde tamamlanmış bir anlam bütünlüğü oluşturmaktadır. Şiir, aşkın, ayrılığın, çaresizliğin ve içsel yolculuğun derinliklerine inen bir temayı işler. Şiirde, birçok mısra aşkın tutkusunu ve çekimini yansıtmaktadır. *"Bilbil oldu öter dilim 'aşkına efgan olmuş"*, başlangıçtan itibaren aşkın coşkusunu ve içsel feryadı dile getirmektedir. "Kırmızı gül, sarı lale kattılar türlü renkler", aşkın ve tutkunun farklı yönlerini simgeleyen renklerle birlikte aşkın çeşitli duygularını ifade etmektedir. Şiirin ilerleyen kısımlarında, aşkın acıları ve ayrılıkların yarattığı derin etkiler vurgulanmaktadır. *"Ben yanaram o yanarmış ayırdı bizi felek"*, aşkın ve zamanın yarattığı ayrılığın acılarını dile getirirken, *"Yandı yıprandı içimse gölden ayrı kalmaz"*, iç çalkantıların ve ayrılık acılarının nasıl derinleştiğini ifade etmektedir. Şiirin son beyitlerinde ise şairin içsel durumunu ve aşkın nasıl bir dönüşüme uğrattığını görülmektedir. "*Dünyamı dar, hayatım zor etme kurban olmuşam"*, şairin aşkın ve yaşamın zorlukları karşısında nasıl bir ruhsal değişim geçirdiğini yansıtmaktadır. Şiir, genel olarak aşkın, ayrılığın, çaresizliğin ve içsel sorgulamanın temalarını işlemektedir. Her beyit, bu temalardan birini derinlemesine ele almakta ve şairin iç dünyasını okuyucuya aktarmaktadır. Şiirde ritim ve tonlama, duygusal etkiyi artırmak için kullanılmaktadır. Bazı beyitlerde sert ve acı dolu bir ton kullanılırken, bazılarında daha hüzünlü veya sakin bir ton tercih edilebilir. Bu, okuyucunun şiiri daha etkili bir şekilde hissetmesini sağlamaktadır.

"Kadın Olan Hanım Olur" başlıklı şiir, hece ölçüsünü kullanılarak kıta şeklinde yazılmıştır. Toplam 6 beyitten oluşmaktadır. Beyitler arasında anlam bağı bulunmaktadır. Birinci beyitte hayatın paylaşımlar üzerine kurulu olması gerektiğini, aksi halde toplumsal dengenin bozulacağını dile getirir. İkinci beyitte, kadının güzelliğinin hem dışsal hem de içsel olması gerektiği vurgulanmaktadır. Aksi takdirde kadının gerçek değerinin kirli bir yere sıçrayacağı söylenmektedir. Üçüncü beyitte, temiz olmasının önemli olduğu öne sürülmektedir. Dördüncü beyitte, makyajla elde edilen güzelliğin geçici ve "erimekte" olduğu dile

getirilmekte. Bu tür güzelliğin gerçek değeri olmadığı sezdirilmektedir. Beşinci beyitte, kadının "hanım" olmasının, yani toplumsal değerlere sahip çıkmasının önemi vurgulanmaktadır. Aksi takdirde *"hüsnü camalı"* yani dışsal güzelliği olan kadının da gerçek değerinin olmayacağı söylenmektedir. Son beyitte ise, Parcabağlı kadın haklarının bütüncül olarak talep edilmesi gerektiği dile getirilmektedir. Haklarına sahip olamayan kadının gerçek değerini yitirebileceği ifade edilmektedir. Görüldüğü üzere *Kadın olan hanım olur* şiiri, beyit yapısı, ses unsurları ve kadın teması etrafında şekillenen bir özelliğe sahiptir.

"Bahar" şiiri de hece ölçüsü kullanılarak kıta şeklinde yazılmıştır. On dört beyitten oluşmaktadır. Her beyit kendi içinde bir düşünceyi veya bir imgeler dizisini taşır ve genellikle kendi başına anlamlı bir bütünlük oluşturmaktadır. Şiir, baharın güzelliğini ve doğaya olan hayranlığı etkileyici bir şekilde tasvir ederek okurda huzurlu ve keyifli duygular uyandırmayı başarmaktadır. Ayrıca, şiirdeki dil sanatları ve kullanılan imgeler, okurun hayal gücünü harekete geçirerek onu şiirin atmosferine dahil etmektedir. *"Yemyeşil olur çiçekler açılır"* söz gruplar şair, bahar aylarında çiçeklerin açtığını ve rengarenk bir görüntü oluşturduğunu betimlemektedir. *"Yem yeşil"* sıfatı, çiçeklerin canlılığını ve tazeliğine işaret etmektedir. *"Fidanlar baş verir dallar bezenir"* söz grubu, bahar aylarında ağaçların filizlendiğini ve yeni yapraklar ile süslendiğini betimlemektedir. "Fidanlar baş verir" ifadesi, ağaçların büyüme ve gelişme sürecini gözler önüne serer. *"Çayır-çimen bezer her yeri yanı"* kelime grubu, bahar aylarında çayırların ve çimenlik alanların yeşerdiğini ve etrafa güzel bir koku yaydığını betimlemektedir. *"Çayir, çimen bezer"* ifadesi, yeşilliklerin yayılışını ve bolluğunu dile getirmektedir. *"Seyren olur güzel çoller bezenir"* kelime grubu, Parçabağlı bahar aylarında çöllerin bile güzel bir görünüme kavuştuğunu benzetmektedir. *"Siran olur"* ifadesi, çöllerin adeta birer seyirlik yer haline geldiğini kastetmektedir. "Seyre çıkar gezer gönül sultanı" burada şair, bahar aylarında insan ruhunun da canlandığını ve adeta bir sultan gibi gezintiye çıktığını kişileştirmektedir. *"Gönül sultanı"* ifadesi, insan ruhunun yüceliğini ve özgürlüğünü vurgulamaktadır. *"Çırpar zülfün telin nesim yüzüne"* söz grubu, şair bahar aylarında esen rüzgârı, saçları savrulan bir insana benzetmektedir. *"Çırpar zülfün"* ifadesi, rüzgârın zarif ve nazik hareketlerini dile getirmektedir. "Serilir serpilir teller bezenir" burada şair, bahar aylarında çiçeklerin açtığını ve etrafa güzel bir koku yaydığını kişileştirmektedir. *"Serilir serpilir"* ifadesi, çiçeklerin açışının görsel bir şölen gibi olduğunu vurgulamaktadır. Unutulmamalıdır ki dil sanatları, her zaman net ve açık bir şekilde ifade edilmez. Bazen, şairin kullandığı imgeler ve ifadeler, farklı yorumlara açık olabilir. Bu da şiirin anlamını ve etkisini zenginleştiren bir unsurdur. Her beyitte bahar teması etrafında çeşitli doğal ve

duygusal unsurlar anlatılmaktadır. Her beyit, diğerleriyle uyum içinde bir bütün oluşturmaktadır. Tematik olarak baharın farklı yönleri üzerinde durulurken, yapısal olarak da şiirin her bir kısmı birbirine bağlıdır ve birlikte anlamlandırılır.

"Güller Açılınca" adlı şiir, kıta şeklindedir. Altı beyitten oluşmaktadır. Şiirin başlığı *Güller Açılınca* söz grubu bütün beyitlerle ilişki içindedir. Şiir güller açılınca doğada neler olduğu söz konusudur. Metnin yapısı, "Güller açınca, el verir, dil verir, bal verir, dal verir, kol verir" tarzında bir cümle düşündürmektedir. İlk beyitte güllerin açılmasıyla doğada meydana gelen renk cümbüşünü dile getirir. Diğer beyitlerde kuşların ötüşüyle birlikte doğanın baharla canlandığı, arılara bal verdiği ve çevreye kokusunu yaydığı belirtmektedir. Şiirin son beytinde ise güllerin baharın enerjisini ve canlılığını yansıttığı ifade edilmektedir. Öyleyse *"güller açınca"* söz grubunu izleyen bölümler, doğanın canlanışını ve güzelliklerini anlatmak için ardı ardına sıralanır. Bu diziliş, doğanın renklerle dolup taşmasını, kuşların şarkılarını ve güllerin getirdiği canlılıkla çevreye yayılan kokuları betimler. Bu tür metinlerde dile getirilen konu, doğal bir bütünlük sağlayan önemli bir unsurdur.

"Hacı Legleg" adlı şiir, kıta şeklindedir. Sekiz beyitten oluşan bir nazım birimiyle şekillenmiştir. Şiir, her beyitte farklı bir temayı veya eleştiriyi işlerken genel olarak dinin istismar edilmesi, gösterişe dönüştürülmesi ve adaletsizliklerin vurgulanmasına odaklanmaktadır. İlk dört beyitte hacıların samimiyetsizliği ve dinî gösteriş için kullanılması eleştirilir. Hacıların sadece görünüşte dinî görevlerini yerine getirdiği, aslında içten olmadıkları ve bu yolla dinî değerlerin istismar edildiği vurgulanmaktadır. Sonraki dört beyitte adaletin çiğnendiği ve yoksulların haksızlığa uğradığı vurgulanmaktadır. Hacı olmak için şartların adaletsizce değiştirildiği, zenginlerin fakirlerin hakkını almalarını ve dinî değerlerin bu şekilde kötüye kullanıldığı sert bir dille eleştirilmektedir Her dörtlükte birbirini takip eden mısraların uyumu sağlanarak şiirdeki akıcılık ve anlam derinliği pekiştirilmiştir. Parçabağlı'nın kullanımı, dinî değerlerin samimiyetle yaşanması gerektiğini vurgulayan kuvvetli bir anlatıyı yansıtmaktadır. Bu eleştiri, dinî hassasiyetlerin ticari veya kişisel çıkarlar için nasıl araçsallaştırıldığını ve bu durumun toplumda nasıl bir ahlakî bozulmaya yol açtığını göstermektedir.

"Serçe Kuşu" adlı metin, kıta nazım şekli ile yazılmıştır. Altı beyitten oluşmaktadır. Her beyit kendi içinde anlam bütünlüğü taşır ve genel olarak serçe kuşunun farklı yönlerini ve özelliklerini betimler. Bu beyitlerin birbirine mantıklı bir şekilde geçişi, serçe kuşunun yaşamına dair bütünsel bir bakış açısı oluşturmaktadır. Şiirdeki ilk dizede, serçe kuşunun rafsız (yolları bilmeden) uçtuğu ve her yerde çoğaldığı anlatılır. Bu, serçe kuşunun özgür ve

doğal yaşamını yansıtır. İkinci dizede ise, serçe kuşunun yuva yapma alışkanlığı ve bu yuvayı deliklerde ve taşlarda kurduğu belirtilir. Bu betimleme, serçe kuşunun doğanın sunduğu imkanlardan yararlandığını ve doğal yaşamla uyum içinde olduğunu göstermektedir. Şiirdeki *"zıplar ötüşür"* ifadesinde ise serçe kuşunun ötme şekli ve bu ötüşün insanlar arasında nasıl farklı yorumlandığına dikkat çekilmektedir. Sonraki dizelerde ise serçe kuşunun insanlar arasındaki yerine ve taşınabilirliğine vurgu yapılmaktadır. Onun sadece doğada değil, insanların yaşadığı yerlerde de varlığını sürdürdüğü ve insanlarla yakın bir ilişki içinde olduğu belirtilmiştir. Bu durum, doğanın insan yaşamındaki doğal ve vazgeçilmez yerini ve serçe kuşunun bu bağlamdaki önemini ortaya koymaktadır. Şiirin sonunda ise, serçe kuşunun sakin ve dostça bir varlık olarak algılandığı vurgulanır. "Boşa ürkmez cana doyan bir kuştur" ifadesi, onun barışçıl ve insanlarla uyum içinde yaşayan bir varlık olduğunu göstermektedir. Parçabağlı, bu şiirde serçeyi doğal çevresindeki ve toplum içindeki rolü üzerinden işleyerek, onun doğasını ve insanlarla olan ilişkisini metaforik bir şekilde anlatmaktadır.

"Öğüt" adlı şiir, gazel şeklinde yazılmıştır. On üç beyitten oluşmaktadır. Her bir beyit kendi içinde tam bir bütünlük taşır; ses, ifade ve anlam açısından okuyucuda veya dinleyicide belirli bir düşünce veya duygu oluşturmaktadır. Beyitler birbirlerine bağımlı gibi görünmese de bir araya geldiklerinde yeni bir bütün oluşturur ve kendi anlam ve ses değerlerini koruyarak yeni bir işlev kazanmıştır. Bu işlev, bir bütünün parçası olarak birlikte var olmaktır. Parçabağlı'nın metninden herhangi bir beyit, diğerlerinden ayrı okunduğunda, hiçbir eksiklik hissedilmez. Her beyitte insanın manevî durumu, ahlakî sorumlulukları, dünya ve ahiret hayatına dair önemli öğütler dile getirmekte ve söz edilmektedir. Öyleyse metin, eşit derecede önemli unsurların bir araya getirilmesiyle oluşmuştur. Metne estetik bir bütünlük kazandıran öğeleri anlam yerine ses, ritim ve ifade biçimlerinde aramak daha isabetli olur.

"Nineme Dua" şiiri, kıta şekli ile yazılmıştır. Beş beyitten oluşmaktadır. Beyitlerin her biri, şairin ninesine olan duasını ve dileklerini Tanrı'ya ilettiği birer küçük dua birimidir. Her beyit, anlam ve ses açısından bir bütünlük oluşturur. Her bir mısra, cümledeki bir kelime gibidir. Mısralar tek başlarına belirgin bir anlam ifade etmese de bir araya geldiklerinde tamamlanmış küçük bir sistem hüviyetini kazanırlar. Birinci beyitte, şair ninesinin ölümünü ve Tanrı'ya emanet edildiğini belirtmektedir. Tanrı'dan ninesine azap indirmemesi için rahmet dilemektedir. İkinci beyitte Tanrı'nın kerim ve vedud sıfatları vurgulanarak O'ndan merhamet istenmektedir. Tanrı'nın rahman ve rahim sıfatları vurgulanarak, vahşete zarar

vermemesi dilenmektedir. Üçüncü beyitte Tanrı'dan ninenin mezarını cennet kılmasını dilenmektedir. Tanrı'ya yalvararak, kabrin dar olmamasını istemektedir. Dördüncü beyitte Ninenin mezarının nurla dolmasını dilemektedir. Ninenin salih insanlarla birlikte olmasını ve kötü insanlarla birlikte olmamasını dilemektedir. Beşinci beyitte Tanrı'nın kadir ve muktedir olduğu vurgulanmaktadır, mağfiret dilenmektedir. Ninenin günahlarının affedilmesi ve mekanının ateş olmaması istenmektedir. Her mısra aynı hece sayısına sahiptir, bu da şiire ritmik bir akış kazandırmaktadır. Şiirin her beytinde uyaklı kelimeler kullanılarak bir ahenk oluşturulmuştur.

"Felek Oğlu" şiiri, kıta şeklinde yazılmıştır. Dokuz beyitten oluşmaktadır. Beyitlerin her biri, şairin şiire olan derin saygısını ve onun toplumsal rolünü yücelten ifadelerden oluşur. Her beyit, anlam ve ses açısından bir bütünlük oluşturur. Birinci beyitte şair, şiirin önemini ve kutsallığını vurgulamaktadır. Şiirin kurallarını belirleyen ve ona değer katanın Felek Oğlu olduğunu söylemektedir. İkinci beyitte şair, Felekoğlu'nun adının doğadaki her şey tarafından bilindiğini ve sorulduğunu ifade eder. Kumruların bile onun adını bildiğini ve sorduğunu dile getirmektedir. Üçüncü beyitte Felekoğlu'nun derin ve bilgece sözlerinin, cahilleri bile düşündüren ve zorlayan bir etkiye sahip olduğunu dile getirmektedir. Dördüncü beyitte Felek Oğlu zalimlere karşı çıkan ve mazlumların yanında duran bir güç olarak tasvir edilmektedir. Beşinci beyitte Felekoğlu'nun yanlış yolda olanlara doğruyu gösteren keskin bir dille cevap verdiği belirtilmektedir. Altıncı beyitte şair, Felekoğlu'nun karanlık dünya içinde hakikati gören bir ışık olduğunu ifade etmektedir. Yedinci beyitte Felekoğlu, Hakk'a ulaşmak için çabalayan ve bu yolda başkalarına da rehberlik eden bir liderdir olduğundan söz edilmektedir. Sekizinci beyitte Felekoğlu'nun az ve öz konuşan, her sözü bir sanat eseri gibi işleyen biri olduğu belirtilmektedir. Dokuzuncu beyitte Felekoğlu'nun şöhret ve şan kaynağı olduğu ve aynı zamanda kötülere karşı bir delil ve kanıt olduğu ifade edilmektedir. "Felek Oğlu" şiirinde, şairin derin hayranlığı ve saygısı çerçevesinde Felekoğlu'nun bilgeliği, adaleti, hak yolunu savunması ve toplumsal rolü temaları işlenmektedir.

"Bayram" adlı şiir, kıta şeklindedir. Beş beyitten oluşmaktadır. Her beyitte bayramın farklı yönleri ve geleneksel kutlama biçimleri ele alınır. Bayramın toplum üzerindeki olumlu etkileri, birlik, beraberlik, tatlı paylaşımı ve geleneksel kutlamalar vurgulanmaktadır. Birince beyitte bayramın, gönülleri hayra doğru yönlendirdiği ve insanların birbirlerine kavuşup tatlı tatlı konuştukları anlatılmaktadır. Bayramın getirdiği sevinç ve birliktelik duygusu öne çıkmaktadır. İkinci beyitte komşuların birbirlerine saygı göstererek ağırladıkları, şeker, şerbet ve bal gibi ikramlarla tatlı bir atmosferin oluşturulduğu ifade

edilmektedir. Komşuluk ilişkilerinin önemi ve bayramın bu ilişkileri pekiştirdiği vurgulanmaktadır. Üçüncü beyitte çocukların yeni ve güzel elbiseler giyip süslendiği, evlerin neşeyle bezendiği anlatılmaktadır. Bayramın, çocuklar için özel ve mutlu bir zaman olduğu, evlerin de bu mutluluğa katkıda bulunduğu belirtilmektedir. Dördüncü beyitte düşmanların barıştığı ve aralarının düzeldiği, selamlaşarak tokalaştıkları anlatılmaktadır. Bayramın, küsleri barıştırdığı ve insanlar arasındaki sorunları çözdüğü vurgulanmaktadır. Son beyitte Parçabağlı'nın bayramda barışı çağırdığı, sazıyla türkü söyleyip çaldığı anlatılmaktadır. Sanatın ve müziğin, bayramın neşesini ve barışını pekiştiren bir unsur olduğu ifade edilmektedir. Şiir, her beyitte aynı ölçü ve uyak düzenine sahip olup, bayramın neşesini ve coşkusunu yansıtan bir yapıya sahiptir.

"Savaş" adlı şiir, kıta şeklinde yazılmıştır. On beyitten oluşmaktadır. Her beyit, ses ve anlam kaynaşmasıyla oluşmuş bir birimdir. Beyitlerdeki her mısra, cümledeki bir kelime gibidir. Mısralar, tek başlarına belirli bir anlam veya görüntü ifade etmezler. Ancak bir araya geldiklerinde anlam kazanır ve tamamlanırlar. Birinci beyitte savaşın tarafsız doğasından ve herkesi eşit şekilde etkilemesinden bahsedilmektedir. İkinci beyitte savaşın masumları ve zalimleri ayırt etmeden herkesi etkisi altına almasına vurgu yapılmaktadır. Üçüncü beyitte savaşın insanlığa getirdiği acı ve zulmü ifade edilmektedir. Dördüncü beyitte bilgelik ve hikmetin yokluğunda akılsızlığın ne tür felaketlere yol açabileceğini anlatılmaktadır. Beşinci beyitte savaşın insanlar arasındaki ilişkileri nasıl zedelediğini ve koparabildiğini gösterilmektedir. Altıncı beyitte savaşın, süregelen şiddetin ve tahribatın artarak devam etmesinden söz edilmektedir. Yedinci beyitte savaşın her yaş ve her boyuttaki insanı etkileyebileceğini ve herkesin potansiyel bir tehlike altında olduğunu belirtilmektedir. Sekizinci beyitte savaşın hedefi olan düşmanı nasıl bir tehlike olarak algıladığını ve geniş bir yıkım getirebileceğini ifade edilmektedir. Dokuzuncu beyitte savaşın hızla ve her şeyi yok ederek geçtiğini anlatılmaktadır. Son beyitte ise Parçabağlı, savaşın yıkıcı doğasına ve insanlığa getirdiği acılara bir son verme çağrısında bulunmaktadır. Şiirde tekrar eden "götürür" sözcüğü, savaşın sonuçları ve getirdiği yıkımın vurgulanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Görüldüğü gibi "savaşın getirdiği acı" tüm beyitlerde farklı kelime gruplarıyla tekrar edilmiştir. Belirlenen bir duygunun farklı şiir cümleleriyle ifadesi söz konusudur. Bütün birimler "savaşın getirdiği acı" etrafında birleşmiştir. Bu birimlerdeki mısra sayısı, ses benzerlikleri, mısralardaki hece sayısının eşitliği ve aynı anlamın her beyitte farklı cümlelerle tekrarı, şiire bütünlük kazandıran ögeleridir.

c. Serbest Şiirler

"Mucize" şiiri, serbest nazımla yazılmış olup klasik Türk şiirinin katı kurallarından daha özgür ve modern bir yapıya sahiptir. Serbest şiirler, geleneksel ölçü ve kafiye kurallarına bağlı kalmaz ve şiirin anlamı, ses ve görsel düzenlemeleri üzerinden ifade edilmektedir. Her dize, mucizevi bir olayı ve dinî bir temayı işlemektedir. Şiir, Peygamber'in mucizesini ve İslam'ın kutsal figürlerini konu almaktadır. Serbest şiirlerde görsel düzen, şiirin duygusal etkisini artırmak için kullanılmıştır. Dizelerin uzunlukları ve yerleşimleri, okuyucunun dikkatini çekmek ve duygusal etki yaratmak amacıyla düzenlenmiştir.

4.2.3. Tema

Parçabağlı, çağdaş Türk şiirinin önemli isimlerinden biri olarak, eserlerinde derin bir duygusallık ve zengin bir anlatım dili kullanmaktadır. *Mucize* kitabındaki şiirlerinde bireysel duygular ile toplumsal temaları harmanlayarak okuyucusunu hem kişisel bir yolculuğa hem de kolektif bir bilinçle yüzleşmeye davet eder. Türkmen kimliğinin, kültürel değerlerin ve manevî unsurların etkili bir şekilde işlendiği eserlerinde, kimlik ve kültürel değerler, vatan sevgisi, memlekete özlem, doğa, aşk, kayıp, özlem, öğüt, umutsuzluk, kader, eleştiri ve dinî gibi evrensel temalar öne çıkmaktadır.

4.2.3.1. Vatan Sevgisi, Kimlik, Aidiyet, Kültürel ve Gelenek Değerler

Mucize'deki bazı şiirlerinde, Türkmen kültürünün ve kimliğinin derinliğine dair zengin temalar yer almakta; doğanın, geleneklerin ve insan ruhunun içsel dinamikleriyle harmanlanarak güçlü bir anlatım sergilenmektedir. Bu temalar, okuyucuyu düşündürmeye ve duygusal bir bağ kurmaya davet eder. Bu temalar, özellikle kitabın ilk metinlerinde görülmektedir: *Kerkük, Telafer, Şehrim, Türkmen Marşı, Türkmen Kızı*. Parçabağlı, Türkmen kimliği, tarihsel ve kültürel bağlarla derin bir şekilde ele almaktadır. Bu tema, özellikle *Kerkük* ve *Şehrim* şiirlerinde öne çıkar. Türkmenlerin köklerine olan bağlılıkları ve toplumsal aidiyetleri vurgulanır. *Telafer* şiirinde ise doğanın bereketi ve güzellikleri, yurt sevgisiyle birleşerek güçlü bir tema oluşturur. Doğanın unsurları, Türkmen yaşam tarzının ve kültürel değerlerin yansıması olarak ortaya çıkar. *Türkmen Marşı* şiirinde, kahramanlık, birlik ve dayanışma duygusu belirgin bir şekilde işlenmiştir. Bu tema, tarihsel bağlamda savaş ve direniş üzerinden ele alınarak Türkmen halkının cesaretini ve kararlılığını ortaya koyar. *Türkmen Kızı* şiirinde Türkmen kadınlarının özellikleri, toplumsal rolleri ve

gelenekleri açıkça betimlenmiştir. Geleneksel değerlerin korunması ve genç nesillere aktarılması teması, şairin eserlerinde sıkça rastlanan unsurlardandır.

4.2.3.2. Bireysel/ Toplumsal Eleştiri

"Mucize" kitabının birkaç şiiri, toplumsal eleştirinin yanı sıra bireysel duyguları derinlemesine irdeleyen temalarla doludur. Bu şiirlerdeki eleştiriler, yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal yapıyı da sorgular nitelikte, Parçabağlı, *Hacı Legleg* şiirinde hac ibadetinin derin anlamını sorgularken insanların dinî niyetlerinin nasıl maddiyata dönüştüğüne dikkat çeker. Hac ibadetinin manevî boyutunun kaybolması, zenginlerin ibadetlerini nasıl bir gösteriş haline getirdiğiyle ilişkilendirilir. Bu bağlamda, yazar, gerçek ibadet anlayışının kaybolmasına dair eleştirilerini ortaya koyar. *Kadın Olan Hanım Olur* şiirinde, kadınların toplumsal konumları ve rollerine dair bir eleştiri sunar. Kadınların geleneksel beklentiler ve toplumsal normlarla nasıl şekillendiğini, ahlakî değerlerin önemini vurgulayarak dile getirir. Bu şiir, kadın haklarının savunulması ve toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine düşündürür.

"Kalan Kulan Kimseler" şiirinde, zamanın geçişi ve insanların değişen değerleri üzerinde durulur. Geçmişteki değerlerin özlemi, günümüzdeki ahlakî çöküşle birleştirilerek ele alınır. Bu tema, toplumun değer yargılarındaki değişimi ve bireylerin bu değişim karşısında yaşadığı bunalımı yansıtır. *Telisi Neye Varır* şiirinde, dinî ve manevî değerlerin maddiyatla ilişkisi sorgulanır. İnsanların dinî duygularını paraya satması, içsel çatışmalarını ortaya koyarken, ahiretteki durumlarıyla dünya malına olan bağlılıkları arasındaki çelişkiyi ele alır. Bu bağlamda, yazar, maddiyatın manevî değerlere etkisini sorgular. *Hak Acıdır* şiirinde, ahlakî değerlerin kaybı ve vicdan sorgulaması üzerinde durulur. İnsanın içsel çatışmalarını ve toplumun ahlakî çöküşünü ele alarak, bireylerin vicdan azabı çekmelerinin nedenlerini araştırır. Bu tema, toplumsal sorunların birey üzerindeki etkisini yansıtır. *Korku Kalmadı Artık* şiiri ise Parçabağlı'nın derin bir toplumsal eleştiri ve bireysel duyguları harmanladığı bir eserdir. Şiir, bireylerin iç çatışmalarını, toplumsal adaletsizlikleri ve manevî değerlerin kayboluşunu çarpıcı bir dille anlatmaktadır.

4.2.3.3. Kayıp /Özlem / Hüzün /Acı/Ayrılık

Parçabağlı'nın *Raşid* ve *İtkün* şiirlerinde kayıp, özlem ve derin duygusal acı temaları ön plana çıkmaktadır. Bu şiirlerde, Raşid adında bir figürün yokluğu, onun ailesi ve sevdikleri

üzerinde yarattığı derin izleri ifade eder. Şair, Raşid'in yokluğunu ve bunun getirdiği ızdırabı, sevgi dolu bir üslupla dile getirirken aynı zamanda zamanın geçişinin bu kaybı nasıl derinleştirdiğine de vurgu yapar. Kayıp teması, Raşid'in yokluğuyla birlikte başlayan bir acı ve özlem olarak yansıtılmaktadır. Parçabağlı, Raşid'in aile bireyleri üzerindeki etkilerini güçlü bir biçimde ifade eder. Aile üyelerinin hissettiği derin üzüntü, gözyaşları ve özlem, şiirlerin ana yapısını oluşturur. *"Coştu gönlüm gözlerim doldu kana"* dizesi, şairin duygusal karmaşasını ve Raşid'in yokluğuna karşı duyduğu derin özlemi açıkça belirtmektedir. Özlem ise, şairin içsel dünyasındaki hisleri dışa vurmakta önemli bir rol oynar. *"Yıllardır yıllar bu dertle yanaram"* ifadesi, şairin kaybı nasıl uzun bir süre boyunca taşıdığını ve bu acının zamanla nasıl derinleştiğini anlatmaktadır. Raşid'in hatıraları, geçmişle bağlantıyı sürdürmekte ve şairin duygusal yükünü artırmaktadır. *"Hatıralarım resmin baştan silinmez"* dizesi, geçmişin unutulmaz izlerini vurgulayarak, kaybedilen kişinin anısının önemine dikkat çeker. Her iki şiir, kaybedilen bir yakın nedeniyle duyulan derin hüzünle doludur. Raşid'in yokluğu, şairin iç dünyasında yoğun bir acı ve melankoli yaratır. Şair, bu hüzün aracılığıyla duygusal derinliğini ve iç çatışmalarını ifade eder.

"Dostlar Arzusu" şiirinde dostlara duyulan sevgi ve özlem teması işlenir. Şair, artık yanında olmayan dostlarını anarak onlara karşı duyduğu sevgiyi ve hasreti dile getirir. Bu dost sevgisi, ayrılık acısıyla birleşerek derin bir özlem şeklinde ifade edilmiştir. *Tutuşlu Ellerim* adlı şiiri, aşk, ayrılık ve derin bir yalnızlık temalarını işler. Şair, *"nazlı yar"* ifadesiyle sevdiği kişiyi hatırlatırken aşka duyduğu özlemi dile getirir. *"Ayrıldım dünyamdan"* dizesi, yaşadığı ayrılık acısını ve yalnızlık hissini vurgular. İlerleyen bölümlerde içsel sıkıntı ve ızdırap ön plana çıkar; *"Izdırap içinde"* ifadesi, duygusal bir çöküşü sembolize eder. Zamanın geçiciliği ve yaşamın sona ermesi de şiirin önemli bir boyutudur; *"Öldüm kefenimi biçen kalmadı"* dizesi, kayıpların kalıcılığını sorgular. Doğa imgeleri, aşk ve ayrılığın yansımalarını simgeler; *"Baharda bir solmuş gül gibi söndüm"* ifadesi, doğanın canlılığı ile şairin ruh halinin zıttı olan solgunluğunu ortaya koyar. Sonuç olarak bu şiir, aşkın getirdiği coşku ile ayrılığın getirdiği acının birleştiği derin bir duygusal yoğunluk taşır. *Savaş* şiiri, savaşın insana ve topluma olan olumsuz etkilerini, yıkıcılığını ve acımasızlığını vurgulayan bir yapıya sahiptir. Şiir, savaşın ayrım gözetmeden herkesi etkilediğini; zengin, fakir, masum ve zalim demeden her canlıyı hedef aldığını ifade eder. Özellikle, savaşın insanlık üzerindeki derin yaralarını ve dostluk ile barışın ne kadar önemli olduğunu ortaya koyar. Parçabağlı, savaşın getirdiği acıları, kayıpları ve çatışmaların doğurduğu düşmanlıkları dile getirirken, savaşın bir çıkmaz olduğunu ve sonuçlarının yıkıcı olduğunu güçlü bir dille betimler.

4.2.3.4. Tabiat

"Şehrim" adlı şiirinde, şair kendi şehri Telafer'i öne çıkararak vatanına olan derin sevgisini dile getirir. Şehrin doğal güzellikleri, tarihî ve kültürel unsurları, onun ruhunda güçlü bir bağ oluşturur. Şiir, doğal unsurları (yonca, güller, toprak) betimleyerek doğanın estetiğini yüceltir. Bunun yanı sıra, şehrin tarihî, kahramanlıkları ve kültürel mirası, şairin kimliğini ve milli duygularını pekiştirir. *Telafer* şiirinde ise, bu yer şairin doğduğu yer olması nedeniyle Türkmen kültürünün ve tarihinin sembolü haline gelir. Bölgenin doğal güzellikleri, su kaynakları ve tarımsal zenginliği vurgulanarak bu yerin bir cennet olduğu anlatılır. Aynı zamanda, şair Telafer'e olan özlemi ve sevgisiyle birlikte, bu yurdun kendisi için ne kadar değerli olduğunu ifade eder. *Bahar* şiirinde bahar, doğanın canlandığı ve yeni başlangıçların simgesi olarak öne çıkar. Baharın güzellikleri, umut ve mutluluğun kaynağı olarak sunulur. Şiirde bahar, aşk ve güzellik temalarını güçlendirir. Doğanın canlılığıyla birlikte yaşamın neşesini ve huzurunu sembolize eder. Şair, bahar mevsimiyle birlikte ruh halini ve içsel duygularını ifade eder.

"Güller Açınca" şiirinde ise güller, aşkın ve güzelliğin sembolü olarak kullanılır. Güllerin renkleri ve kokuları, duygusal bir atmosfer yaratır. Doğanın estetik yönü ön plana çıkar ve bu şiir, doğanın zenginlikleri ile insan ruhunun birbirine olan bağlılığını gösterir. Şair, duygusal halleri güller üzerinden ifade ederken aşkın ve doğanın güzelliğini bir bütün olarak sunar. Son olarak *Serçe Kuşu* şiirinde serçe, özgürlüğü ve doğanın sade yaşamını simgeler. Şiir, serçenin günlük yaşamını betimleyerek doğanın basit ama değerli yönlerini vurgular. Serçe, doğanın bir parçası olarak hayatın döngüsünü ve doğanın güzelliklerini yansıtır. Aynı zamanda, bu şiir insan ruhunun doğadaki unsurlar ile nasıl etkileşimde bulunduğunu sorgularken, insanların doğa ile olan ilişkisini de ifade eder.

4.2.3.5. Aşk /Sevgi

Parçabağlı'nın *Mucize* adlı kitabında aşk ve sevgi temaları, derin ve çeşitli yönleriyle ele alınmıştır. Bu şiirlerde aşk ifade edilirken sevgi, dostluk, sadakat ve özlem gibi duygular da zengin bir işleyişle ortaya konulmuştur. Parçabağlı, şiirlerinde insan ilişkilerindeki duygusal yoğunluğu, doğaya ve vatanına duyduğu derin bağlılıkla harmanlar. *Gözlerin* şiiri aşka dair duygusal yoğunluklarla doludur. Şair, sevgilinin gözlerini doğanın güzellikleriyle özdeşleştirir, sevgilinin bakışlarından aldığı ilhamla aşkın büyüsünü işler. *Yâr* şiirinde aşk, sevgi ve güzellik temaları yoğun bir şekilde işlenmiştir. Şair, sevgilinin fiziksel özelliklerine

ve güzelliğine hayranlıkla bakarken, aynı zamanda içsel duygularını da dile getirir. Aşk, yalnızca bir duygusal bağ değil, aynı zamanda güzellik ve çekicilikle harmanlanmış bir his olarak ele alınır. Bu şiir, aşkın insan üzerinde bıraktığı derin etkiyi ve sevgiliye duyulan özlemi vurgular.

"Bahar" adlı şiirde bahar mevsiminin tazeliği ve güzelliğiyle aşk dolu duygular arasında bir bağlantı kurulur. Şair, baharın coşkusunu ve canlılığını, sevgiliye duyulan hayranlıkla eşleştirir. Doğadaki uyanış, bir aşkın başlangıcı gibi betimlenir. *Güller Açınca* şiirinde ise güller, aşka ve sevgiye dair bir sembol olarak kullanılır. Güllerin açılışı ve renklerinin yaydığı enerji, aşkın getirdiği güzellikler ve tutku ile özdeşleştirilir. Şair burada sevgiliye olan duygularını güller aracılığıyla ifade eder.

"Arz-u Hâl" şiiri, sevgiliden uzak kalan bir âşığın içsel yangınını anlatır. Aşk burada karşılıksız ya da ulaşılamaz bir duygu olarak işlenir. "Kerem gibi" ve "deli divane olmak" gibi imgeler, aşkın çileli ve derin etkisini ortaya koyar. Sevilen kişiye duyulan bağlılık ve acı, aşkın temel temasını oluşturur. Parçabağlı'nın Mucize kitabında, aşk ve sevgi temaları yalnızca bireysel duygularla sınırlı kalmaz; doğa, vatan, dostluk ve manevî değerlerle iç içe geçmiş, çok katmanlı bir duygu olarak okuyucuya sunulur.

"Bayram" şiirinin teması, bayramın getirdiği neşe, birlik ve beraberlik duygusudur. Şiir, bayramın insanları bir araya getiren, dostluk ve kardeşlik bağlarını güçlendiren bir zaman dilimi olduğunu ifade eder. Düşmanların barıştığı, komşuların birbirine saygı gösterdiği ve çocukların neşeyle süslendiği bu dönem, toplumda dayanışmanın ve sevginin hâkim olduğu bir atmosferi yansıtır. Bayramın, insanların kalplerini birleştiren bir kutlama olduğu ve bu vesileyle insan ilişkilerinin güçlendiği mesajı verilmektedir.

4.2.3.6. Öğüt

Parçabağlı'nın *Öğüt* adlı şiirinde, insanlara ahlakî değerler ve doğru yaşam prensipleri konusunda verilen nasihatler ön plana çıkar. Şiir, bireylerin yaşamlarında dikkat etmeleri gereken önemli hususları, insanlık hallerini ve toplumsal sorumlulukları vurgulayan bir öğüt niteliğindedir. Yaşamın kısa ama anlam dolu olduğuna, ahiret inancının önemine ve insan ilişkilerinde vefanın ve saygının esas olduğuna dair derin bir mesaj içermektedir.

4.2.3.7. Kader/ Umutsuzluk/ Çaresizlik

"Felek" adlı şiirin temel teması, insanın hayatındaki zorluklar, acılar ve feleğin (kaderin) adaletsizliği karşısında duyulan sitemdir. Şiirde, felek insana sürekli zorluklar yaşatan, umutsuzluk ve çaresizlik yaratan bir güç olarak resmedilir. Şair, feleğin verdiği acılara, yoksulluğa, çaresizliğe ve engellere karşı çıkmakta, kaderin haksızlığından ve merhametsizliğinden şikâyet etmektedir. Şiirin teması, kader karşısında insanın kırılganlığı, umutsuzluk, çaresizlik ve hayata dair sitemlerle şekillenir. Bununla birlikte, vatan sevgisi ve aile gibi insana dayanma gücü veren unsurlar da tematik olarak vurgulanır; bu da kaderin zorlayıcı gücüne karşı içsel bir direnç oluşturur.

4.2.3.8. Edebî şahsiyetler

"Felek Oğlu" şiirinin teması, Felekoğlu'nun karakteri üzerinden toplumsal değerlere, hak ve adalete vurgu yapmaktadır. Şiir, Felekoğlu'nun yalnızca bir birey değil, aynı zamanda bir temsilci olarak zalimlere karşı çıkan ve mazlumların yanında duran bir figür olduğunu ortaya koyar. Bu bağlamda, Felekoğlu, toplumda adalet arayışını ve erdemli bir yaşamın gerekliliklerini simgeler. Şair, Felekoğlu'nu bir bilgelik kaynağı olarak tanıtarak onun hak yolunda yürüyen, doğruyu söyleyen ve insanları aydınlatan bir lider rolü üstlendiğini vurgular. Bu yönüyle Felekoğlu, toplumsal dayanışmanın ve erdemin bir sembolü haline gelir. Felekoğlu'nun karakteri, bireylerin kendi iç dünyalarında ve toplumsal ilişkilerinde bu değerleri nasıl yansıtmaları gerektiği konusunda bir yol gösterici olarak ortaya çıkar. Şiir, aynı zamanda bireylerin ve toplumun doğru ve yanlışı ayırt etme bilincini geliştirmesi gerektiğini de ifade eder. Felekoğlu, bu bilinçle hareket eden bir figür olarak, toplumsal değerlerin ve erdemlerin korunması adına bir çağrı yapar.

4.2.4. Dil ve Anlatım

Parçabağlı'nın Mucize adlı kitabındaki şiirlerin dili ve anlatımı, okuyucuya zengin imgeler, derin duygular ve güçlü bir toplumsal mesaj sunar. Şiirlerinde kullandığı dil ve anlatım biçimleri, onun edebî kimliğini oluşturan önemli unsurlardır. Parçabağlı'nın dili, Türkmen ağızların ve halk kültürünün izlerini taşıyarak, okuyucularına hem yerel hem de evrensel bir deneyim sunmaktadır. Parçabağlı'nın şiirlerinde Irak Türkmen ağızlarının zengin söz ve mecaz varlığı kendini mükemmel bir şekilde hissettirmektedir. Telafer ağzı, Irak Türkmencesi içinde kendine has özellikleri bakımından dikkati çeken bir değişkedir. Eski

Türkçe ve Doğu Türkçesine ait bazı ses ve biçimbirimlerin (ağrığverduğuy, "verdiğin" köŋül>göyül "gönül", soŋra>soyra "sonra") dönüşmesidir. Ünlü düşmesi, ünlü değişimi, ünsüz değişmeleri, ünsüz ikizleşmeleri vb. özellikle yer verilmesi dikkat çekicidir. *Kalan kulan kimseler* adlı şiirinde şu dörtlüklerde kendini göstermektedir:

Zaman zillesini tersine çaktı

Karaçılar hatun partalı taktı

Görmeyenler gördü Turp satan kalktı

Çarşı Pazar kaldı kırti kimseye

İki heket bilmez oldu söz diyen

Malında ögınır haram zad yiyen

Mıklacılar olmuş haçiya giyen

Oda kahve kaldı zırti kimseye (Mucize, s. 23)

Telafer Türkmenlerinin çeşitli sebeplerle lehçelerini unutmaya yüz tuttuğu bir dönemde Parçabağlı'nın şiirlerinde az önce saydığımız unsurların varlığını lehçe korunumunu da sağlamaktadır. Türklük, soydaşlık, Müslümanlık vurgusu *Türkmen Marşı* adlı eserde de kendini en iyi şekilde göstermektedir. Parçabağlı'nın şiirlerinde dikkat çeken bir diğer husus Alevi Bektaşi inancının etkilerinin ve unsurlarının yoğun şekilde hissedilmesidir. *Kerbelâ Destanı* adlı şiirde:

Nerdesin ya Rasûlullâh Hüseyne kalmadı kimse

Kana karaya boyanan sahrâ-yi Kerbelâ'ya bak

Topraklara sarılmışa kanatları kırılmışa

Bacısından çok utanan o sahib livaya bak (Mucize, s. 62)

Cananan şiirinde ise:

Yanmasaydı fedek bağı

Bulur muydu Mehdi çağı

Zeynep ana sabır dağı

Eyyüb sabur olurmuydu?

Ali Düldül binmeseydi

Şah Zeynel inlemeseydi

Musa'ya nur inmeseydi

Tur dağı tur olurmuydu? (Mucize, s. 38-39)

Eserlerinde genellikle açık ve sade bir dil kullanır. Bu durum, okuyucunun duygularıyla kolayca bağ kurmasını sağlar. Örneğin, *Bayram* adlı şiirinde bayramın getirdiği sevinç ve toplumsal birlikteliği çok net bir şekilde ifade eder:

Bayram olur gönül eğler hayra doğru

Kavuşur herkes konuşur dil tatlı tatlı

Komşu komşuyu saygılar, derin agırlar

Dağıtılar şeker, şerbet bal tatlı tatlı (Mucize, s. 83)

Bu dizelerdeki *"gönül"* ve *"hayra doğru"* ifadeleri, bayramın ruhunu ve toplumsal bir araya gelişin sıcaklığını yansıtır. Duygusal bir derinlik olmadan doğrudan ifade edilen bu olumlu duygu, okuyucuda hemen bir sıcaklık hissi uyandırır. Ayrıca şiirlerinde Türkmen kültürüne ve toplumsal değerlere sıkça yer verilir. *Bayram* şiirinde, bayramın getirdiği birliktelik ve barış temaları ön plandadır:

Düşmanlar barışır araları düzelir

Selamlaşır tokalaşır el tatlı tatlı

Parçabağlı çağır söyle bayramda barış

Al sazıyı türkü oku çal tatlı tatlı (Mucize, s. 83)

Savaş adlı şiirinde, savaşın yıkıcılığı, doğa ve insanlık üzerindeki etkileri güçlü bir görsellikle ifade edilir:

Küçüğü büyüğü yoktur dögişin[1]

Şeytana uyanı uçar götürür

Hedefi, düşmanı, sebebi canlar

Kocaman ağızı açar götürür (Mucize, s. 80)

Bu dizelerde *"şeytana uyan"* ifadesi, savaşın doğasına bir atıfta bulunarak, savaşın ne kadar acımasız ve yıkıcı olduğunu vurgular. "Uçar götürür" ifadesi ise, savaşın hızlı ve

[1] Dögiş: dövüş

durdurulamaz etkisini ima eder. Bu tür görseller, okuyucunun zihninde savaşın acımasız yüzünü canlandırır. Parçabağlı, sembolik bir dil kullanarak derin anlamlar yaratır. *Felek Oğlu* şiirinde, derin bilgi ve hikmet arayışı sembollerle ifade edilir:

Hâkimi söz hikmetlerle

Her cahili yoran sensin (Mucize, s. 68)

"Cahili yoran" ifadesi, bilgeliğin önemini ve derin anlayışın gerekliliğini simgeler. Bu tür semboller, okuyucunun yalnızca yüzeysel bir anlamın ötesine geçmesini sağlar ve daha derin düşünmelere teşvik eder. Parçabağlı'nın *Mucize* adlı kitabındaki şiirlerin dili ve anlatım biçimleri, okuyucuya derin bir düşünsel ve duygusal yolculuk sunarken zengin bir kültürel mirası da aktarır. Bu unsurlar, Parçabağlı'nın şiirlerinin edebî değerinin yanı sıra toplumsal ve kültürel meselelere de ışık tutmasını sağlamaktadır.

4.2.5. Ahenk

Mucize adlı kitaptaki şiirlerin birçoğu halk şiiri biçimlerine uygun olarak yazılmış olup 7'li, 8'li ve 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kitaptaki şiirlerin ahenk yapısı, şairin kafiye kullanımı, redifler ve tekrarlarla desteklenmiştir. Bu şiirlerde ahenk unsurları, yarım, tam, zengin ve tunç kafiye türlerinin dengeli kullanımıyla sağlanmıştır. Özellikle, kelime ve mısra başı tekrarları, şiirin ritmini güçlendirirken redifler ise anlam bütünlüğü ve müzikalite katmıştır. Şair, ahengi oluştururken hece ölçüsünü başarılı bir şekilde kullanarak akıcı ve etkileyici bir anlatım elde etmiştir. Bu unsurlar, şiirlerin okunduğunda hem kulağa hem de zihne hitap eden bir yapı oluşturmasına katkıda bulunmuştur. Şair, *Şehrim* adlı şiirinde ahengi daha çok kafiye, redif ve hece vezniyle sağlama yoluna gitmektedir. Kafiye konusunda oldukça başarılı. Kafiye çeşitleri şöyledir: Zengin kafiye: "yonca" ile "konca", "tunca" arasında. Tam kafiye: "koca" ile "yüce", "aca" ve "bağlı" ile "dağlı", "bağlı" ve "varlı" ile "barlı", "yarlı" ve "hanım" ile "kanım", "canım" ve "yazdı" ile "azdı", "kazdı" arasında tam kafiye görülmektedir. Tunç kafiye: "incir- zincir – incir". Redif: ek olarak -a, -lı, -ım, -dı, kelime ise şehrim redif olarak görülmektedir. Mısra Başı Kelime Tekrarları: "Telafer" 2 kez. Vezin: 7'li hece vezinle yazılmıştır.

Telafer adlı şiirde "Onu sever gönlüm, gözüm sulanır" ana kafiye her dörtlüğün sonunda tekrar edilerek şarkı koşmanın özelliklerine uygun bir biçim oluşturulmuştur. Ancak dördüncü dörtlükteki 4.dizede kafiye bozulması görülmektedir. Ancak şair ahengi -ım, sulanır ek ve redif ile sağlamıştır. 11' li hece ölçüsüyle yazılmıştır. *Kerkük* adlı şiirde ise

ünsüz tekrarları üzerinden bir ahenk oluşturulmuştur. İlk dörtlükte "k" ünsüzü 7 defa tekrarlanarak belirgin bir ahenk sağlanmıştır. Kafiyeler: Yarım kafiye: "becı", "tacı", "acı" arasında görülmektedir. Tam kafiye: "can" ile "han", "kan" "ayıy", "sayıy", "yayıy", "adı", "dadı", "yadı", "toktu", "çoktu", "oktu" arasında görülmektedir. Redif: "Kerkük" kelime redif olarak görülmektedir. Mısra Başı Kelime Tekrarları: "Türkmen" kelimesi 3 kez tekrar edilmiştir. Mısra içi Kelime Tekrarları: "hem-hem" ifadesi de tekrar edilmiştir. İkilemeler: "çok çok" ifadesi mevcuttur. Vezin: 7' li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Türkmen Kızı adlı şiir, ahenk unsurlarıyla zengin bir yapı sunmaktadır: Kafiye: Zengin kafiye: "güzeldir" ile "özeldir", "gazeldir" arasında. Tam kafiye: "gözüne" ile "üzüne", "sözüne", "dillidir" ile "tellidir", "bellidir" arasında. Ayrıca "dilini" ile "elini", "belini" ve "çağlıdır" ile "dağlıdır", "bağlıdır" arasında tam kafiye görülmektedir. Redif: şiirde ek redif olarak -dir, -lidir, -ini kelime olarak ise "kızı" şeklindedir. Mısra Başı kelime Tekrarları: "Türkmen" 4 kez tekrarlanmış. Mısra içi kelime tekrarı: "var", "kızı". İfade tekrarı: "Türkmen kızı" ifadesi 3 kez tekrarlanmış. Vezin: 7' li hece kalıbı kullanılmıştır.

Cananan adlı şiirin ahenk unsurları incelendiğinde, şiirin yapısında kafiye çeşitliliği ve tekrarların önemi belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Kafiye: bütün dörtlüklerde ana kafiye vardır. Yarım kafiye: "bulmasaydı" ile "dolmasaydı", "olmasaydı" arasında. Ayrıca "küsmeseydi- esmeseydi- kesmeseydi" arasında da görülmektedir. Tam kafiye: "bağı- çağı- dağı" arasında görülmektedir. Ancak dördüncü dörtlükte kafiyenin bozulduğu görülmektedir:

Ali Düldül binmeseydi

Şah Zeynel inlemeseydi

Musa'ya nur inmeseydi

Tur dağı tur olur muydu? (Mucize, s. 39)

Ayrıca "İncil- dil- kandil" arasında tam kafiye görülmektedir. Zengin kafiye: "mücde- necde- secde", "para- kara- dara". Kelime tekrarları: "para para". Kelime başı tekrarı: "şah" 2 kez tekrarlanmış. Ayrıca "olur muydu?" ifadesi bütün dörtlüklerin sonlarında tekrarlanmış. Vezin: şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır. *Muhammed* adlı şiirin ahenk yapısı incelendiğinde, şairin ses ve ritim unsurlarını başarılı bir şekilde kullandığı görülmektedir. Şiirde bütün dörtlüklerde ana kafiye bulunmakta ve bu düzen, şiirin melodik yapısını güçlendirmektedir. Yarım kafiye: "gelen- dalan", "Turda- nerde- nurda", "geçer-biçer- içer", "kuşa- boşa- coşa". Tam kafiye örnekleri arasında "safâ- cefa- Mustafa", "deşte- deşte- dişte", "kanmadı-

yanmadı- danmadı", "buyurdu- yoğurdu- doyurdu" ve "tufan- irfan- çoban" gibi dizeler yer almaktadır. Şiirde tunç kafiye örnekleri de gözlemlenmektedir, örneğin: "acı- ilacı- miracı", ve "fusûl- usûl- Resul". Kelime tekrarları "coşa coşa" ifadesiyle ikileme belirginleşirken, mısra tekrarı olarak "Habîb Muhammedim sensin" ifadesi her dörtlükte öne çıkmaktadır. Ayrıca "ol" kelimesinin iki kez başta tekrarlandığı görülmektedir. Vezin: şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

"Türkmen Marşı" adlı şiirin bütün dörtlüklerde ana kafiye vardır. Birinci dörtlükte "döl, kol" yarım kafiye görülmektedir. İkinci dörtlükte "elimiz, elimiz, dilimiz". Üçüncü dörtlükte "kanımız, canımız, hanımız" tam kafiye görülmektedir. Dördüncü dörtlükte "boyunca, koyunca, duyunca" yarım kafiye görülmektedir. Beşinci dörtlükte "adaşız, soydaşız, kardaşız" zengin kafiye görülmektedir. Altıncı dörtlükte "havamız, sefamız, davamız" yarım kafiye görülmektedir. Kelime tekrarları: Mısralar arası kelime tekrarı: Türkmen 4, Türk 2, ilimiz 2, dilimiz 2, gerçek 2 kez tekrar edilmiştir. Mısra içi tekrarı: "bizim". Hece ölçüsünün 11'li kalıbına yer verilmiştir. *Felek* adlı şiirinin ilk dörtlüğünde kafiyenin bozulduğu görülmektedir:

Yoksuluk durarken ayırdı felek

Burdu kollarımı kayırdı felek

Ağladı gözlerim yazdı kanında

Vatanı unutmak hayırdı felek (Mucize, s. 86)

Ancak şair ahengi "felek" kelime redifle sağlamıştır. Benzer bir yapı, dördüncü dörtlükte de görülmektedir:

Ne etmiştim konuş etiğim felek

Veren ettin işim ektiğim felek

Vurdun tekmeni dağıtın işimi

Koymadın bitirim eksiğim felek (Mucize, s. 86)

Diğer dörtlüklerde *"utandı, batanda, vatanda"* zengin kafiye görülmektedir. "*zalim, hâlim, halım"* tam kafiye görülmektedir. Kelime tekrarları: Mısra başı tekrarı: "Ne" 3 kez. Mısra içi tekrarı: "Ne". Mısralar arası tekrarı: "felek" 15 kez tekrar edilmiştir. Hece ölçüsünün 11'li kalıbıyla yazılmıştır. *Tutuştu ellerim* adlı şiirinde ana kafiye görülmektedir. Kafiyeler çeşitliği arasında: Yarım kafiye: "daldı, geldi, çaldı" arasında. Ayrıca "döndüm, söndüm,

sundum" arasında da görülmektedir. Tam kafiye "ağırdım, çağırdım, bağırdım" ile "sağları, dağları, bağları" arasında. Zengin kafiye "tükendi, dökendi, bükendi" arasında görülmektedir. Kelime tekrarları: Mısra içi tekrarı: "gezdim". Mısralar araları tekrarı: "bir" 2 kez. 11'li hece vezniyle yazılmıştır

Şair *Acı Hayat* şiirinin ahengi kılabilmek için daha çok kafiyelere önem vermiştir. Yarım kafiye: "küle, göle,", "öterken, örterken, biterken" ve "hanı, canı, beni" arasında görülmektedir. Tam kafiye: "canımı, kanımı" ve "bağlarım, dağlarım, çağlarım" arasında görülmektedir. Kelime tekrarları: Mısra içi tekrarı: "neden". Hece vezninin 11'li kalıbına yer verilmiştir. Şair, *Gözlerin* adlı şiirde her dörtlükte belirgin bir ana kafiye kullanarak şiire güçlü bir ahenk kazandırmıştır. Tam kafiye "şaşar, aşar, yaşar" ile "bağlar, çağlar, ağlar" ve "bî-can, bî-kan, bî-han" arasında görülmektedir. Redif: "gözlerin" kelime redif olarak görülmektedir. Kelime tekrarları: Mısra başı tekrarı: "Ne". Mısralar arası tekrarı: "bir" 2, "eylesin" 3, "gözlerin" 5 kez tekrar edilmiştir. Vezin: şiir, 11'li hece vezniyle yazılmıştır. *Önce insan sonra doktor ol* şiirinde ana kafiye görülmektedir. Kafiyeler arasında: Tam kafiye "satır, çatır, katır" ile "bana, sana, isyana" arasında görülmektedir. Zengin kafiye "dershane, sana, insana" arasındadır. Redif: -tur vahşi ek ve kelime redif olarak görülmektedir. Kelime tekrarları: ikilemeler: "çatır çatır". Mısralar arası tekrarlar: "oktur" 2 kez. Vezin: şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır. *Kalan kulan kimseler* adlı şiirde kafiye çeşitleri arasında: Yarım kafiye: "çaktı, taktı, kalktı" ile "diyen, yiyen, giyen" arasında. Tam kafiye: "karsızdır, arsızdır, darsızdır" arasında görülmektedir. Zengin kafiye "soğana, figana, doğana" arasında görülmektedir. Redif: "kimseye" kelime redif olarak görülmektedir. Kelime tekrarları: Mısralar arası tekrarlar: "zaman" 2, "kaldı" 4, "kimseye" 4 kez tekrar edilmiştir. 11'li hece ölçüsüne yer verilmiştir.

Şair, *Ezen nedir* adlı şiirinin her dörtlüğünde belirgin bir ana kafiye kullanarak şiire güçlü bir ahenk kazandırmıştır. Kafiye çeşitleri arasında: Yarım kafiye "*Nurun, veren*" arasında görülmektedir. Tam kafiye:*"seda, nidâ, fedâ"* arasında. Zengin kafiye: "*Melekler, dilekler"* ile *"huda, suda, hûta"* arasında görülmektedir. İkinci ve dördüncü dörtlükte kafiyenin bozulduğu görülmektedir:

Ezen başlar okur Allâh-ü ekber

Şevk olur Cami'ler yolları bekler

Namaz kılan alır sevabı ekler

Bir bedeli bini veren Allah'ım

Ezen okununca kıllılar namaz

Kılmayanlarsa sevabı almaz

Mü'min olan kimse şeytana dalmaz

Zikreder çağırır rahmin Allah'ım (Mucize, s. 45)

Ancak şair yine ahengi -er ve -maz ek redifle sağlamıştır. Hece ölçüsünün 11'li kalıbına yer verilmiştir. *Dostlar Arzusu* şiir şarkı koşma şeklinde yazılmış ve nakarat kullanılarak *"Eskiden sevdiğim dostlarım hanı"* bir şarkı formuna dönüştürülmüş. Kafiyeler arasında: Yarım kafiye "sızlar, sazlar" ile "söküldü, döküldü, büküldü" ve "balımda, dalında, hâlimde" arasında görülmektedir. Tam kafiye "yazlar, nazlar, kazlar" arasında görülmektedir. Kelime tekrarları: ikilemeler: "aram aram". Mısra tekrarı: "Eskiden sevdiğim dostlarım hanı". Mısra içi tekrarı: "yeter". Hece ölçüsünün 11'li kalıbına yer verilmiştir. Aynı şekilde *Raşid* adlı şiir de koşma şeklinde yazılmış ve "Koyma gözlerim yollarda gel artık" nakaratının tekrar edilmesiyle bir şarkı formuna bürünmüştür. Kafiye çeşitleri arasında: Yarım kafiye "kana, sana" ile "düşmüş, pişmiş, şaşmış" ve "çıkarlar, bakarlar, sıkarlar" arasında görülmektedir. Tam kafiye "atar, katar, yatar" ile "nerde, derde, perde" arasında görülmektedir. Kelime tekrarı: ikilemeler: "derde dert", "nerdesin nerde". Mısra başı tekrarı: "senin için" 2 kez. Mısra tekrarı: "Koyma gözlerim yollarda gel artık". Hece ölçüsünün 11'li kalıbına yer verilmiştir.

"Yar" adlı şiir, kafiye çeşitliliği ve iç tekrarlarla zenginleşmiş bir yapıya sahiptir; Kafiye: bütün dörtlüklerde ana kafiye vardır. Yarım kafiye "benzer, bezer" ile "geçeydim, içeydim, seçeydim" ve "burma, durma, yorma" arasında görülmektedir. Tam kafiye "boya, boya, oya" arasında. Zengin kafiye "kağışıy, yakışıy, bakışıy" arasında görülmektedir. Kelime tekrarları: "yar yar". Mısra içi Kelime Tekrarları: "yar". Vezin: şiir, 8'li hece vezniyle yazılmıştır.

"Telisi Neye Varır" şiiri, halk edebiyatı nazım şekillerinden biri olan koşma biçiminde yazılmıştır. Şair, her dörtlükte belirgin bir ana kafiye kullanarak şiire güçlü bir ahenk kazandırmıştır. Kafiye çeşitleri arasında yarım kafiye *"biter, Satar"*arasında görülmektedir. Hece ölçüsünün 11'li kalıbına yer verilmiştir. Ancak şiirin ikinci ve üçüncü dörtlüklerinde kafiyenin bozulduğu görünmektedir.

Kimi zengin malına haram katar

Kimi yoksul evden çulunu satar

Kimi de var dünya malına tapar

Dolur bilmez telisi neye varır

Parçabağlı bin derdini bir eder

Elhamd olsun sana diyer ey kadar

Dünya malın salır dünyada gider

Gider bilmez telisi neye varır

"İtkün" adlı şiirde ana kafiye görülmektedir. Yarım kafiye "çizerim, yazarım, kazarım", "eriyor, eriyor, tarıyor" ve "ellerim, yollarım, kollarım" arasında görülmektedir. Tam kafiye "coştu, boştu, hoştu" arasında görülmektedir. Kelime tekrarları: ikilemeler: "yıllardır yıllar", "dalğa dalğa". Mısralar arası tekrarlar: "Raşid" 3, "bilmez" 7, "dönmüşem" 3 kez tekrar edilmiştir. Hece ölçüsünün 11'li kalıbına yer verilmiştir. Şair, *Korku kalmadı artık* şiirinde dörtlükleri ana kafiye ile birbirlerine bağlamaya çalışmışsa da ana kafiyede bozuk olduğu görülmektedir. Ancak ahengi "kalmadı" kelime redifle sağlamıştır. Kafiyeler ise: Tam kafiye "Bakarlar, takarlar, yakarlar" ile "Diyenler, giyenler, yiyenler", "Neylesin, söylesin, dinlesin", "Gezer, bezer, sezer" ve "Çalan, talan, yalan" arasındadır. Zengin kafiye "Çara, ara, para" arasındadır. Ancak bazı dörtlüklerde kafiye bozukluğu görülmektedir. Şair beşinci dörtlükte kafiye bozukluğunu -anlar eki rediftir.

Hanı hacı hanı dolar alanlar

Yetimler ağzından lokma çalanlar

Hanı sözler hanı dibli yalanlar

Kimsesiz dullara gömlek kalmadı (Mucize, s. 53)

Hemen ardındaki dörtlükte ise mez eki rediftir.

Küvetli yetişir zayıf yetişmez

Seslendise onu kimse işitmez

Yoksullar soluyor kuşu ötüşmez

Adalet bir vergi bölmak kalmadı (Mucize, s. 53)

Sekizinci dörtlükteki bozluğu da maz eki rediftir.

Veren oldu nesil suçu sanınmaz

Karıştı ortalar düzen tanınmaz

Bizi gören ağlar kaçar inanmaz

Mehabet dostluğa dönmek kalmadı (Mucize, s. 54)

Kelime tekrarları: ikilemeler: "ağa mağa". Mısra içi tekrarı: "hanı" kelimesi iki farklı mısra içinde tekrarlanmış. Mısralar arası tekrarı: "İslam" 2, "kalmadı" 9 kez tekrar edilmiştir. Hece vezninin 11'li kalıbına yer verilmiştir. Aynı durum *Hak acıdır* adlı şiirde de görülmektedir. Şiirin dörtlüklerindeki ana kafiyede kafiye bulunmamaktadır. Şair ahengi "gerek" kelime redifle sağlamaktadır. Kafiyeler: Tam kafiye "*atan, satan*" ile "*yiyenler, diyenler, giyenler"*, "*vuranlar, buranlar, duranlar"*, "*alanlar, çalanlar, kalanlar"*, "*çalanlar, alanlar, salanlar"* ve "*boyunlar, oyunlar, koyunlar"* arasındadır. Yarım kafiye "*kesenler, esenler, küsenler"* ile *"gezenler, ezenler, düzenler"* arasında. Zengin kafiye "*araya, yaraya, paraya*" ile "*sünnet, cennet, minnet*" ve "*namûsun, fânûsun, kamûsun*" arasındadır. Ancak on ikinci dörtlükte kafiye bozukluğu görülmektedir:

Yeter oldu kalkın hay hor yatanlar

Aldatmasın sizi mala tapanlar

Egriy doğruya bilmip katanlar

Ağalar abasın geymesin gerek (Mucize, s. 50)

Kelime tekrarları: ifade tekrarları: "deymesin gerek" 7, "geymesin gerek" 2 kez tekrar edilmiştir. Mısra başı tekrarı: "Kur'ândan" 3 kez tekrar edilmiştir. Hece vezninin 11'li kalıbına yer verilmiştir.

Öte yandan kitaptaki ikiliklerle yazılan 13 şiir ise gazel ve kıt'a yapısına uygun olarak kaleme alınmış, ancak bu şiirlerde aruz vezni yerine hece vezni kullanılmıştır. *Bahar, Kerbelâ Destanı, Nineme Dua, Yalan Dünya, Serçe Kuşu, Felek Oğlu, Kadın olan Hanım olur, Güller Açınca, Savaş, Bayram, Hacı Legleg* adlı şiirler hece ölçüsünü kullanılarak divan edebiyatı nazım şekillerinden kıta ile yazılmıştır. *Arz-u Hal* ile *Öğüt* adlı şiirler ise gazel şeklinde yazılmıştır. *Mucize* adlı şiir ise kitabında yer alan serbest ölçülü tek şiirdir. Serbest ölçü, belirli bir hece veya aruz kalıbına bağlı kalmadan, şairin duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etmesine olanak tanır. Bu şiirde geleneksel ölçülerin katı kuralları yerine, duygu yoğunluğu ve anlatımın akıcılığı ön plandadır.

Tablo 2

Mucize Kitabındaki Şiirlerin Şekil Özellikleri

Şiir Adı	Vezin	Kalıp	Nazım birimi	Şekil	Kafiye Şeması	Hacim
Türkmen Kızı	Hece	7'li	Dörtlük	Mâni	aaxa aaxa aaxa aaxa..	6 Dörtlük
Türkmen Marşı	Hece	11'li	Dörtlük	Koşma	xbxb cccb dddb eeeb	6 Dörtlük
Şehrim	Hece	7'li	Dörtlük	Mâni	aaxa aaxa aaxa aaxa..	8 Dörtlük
Telafer	Hece	11'li	Dörtlük	Koşma	aaab cccb çççb dddb	5 Dörtlük
Kerkük	Hece	7'li	Dörtlük	Mâni	aaxa aaxa aaxa aaxa	6 Dörtlük
Tutuşlu Ellerim	Hece	11'li	Dörtlük	Koşma	aaab cccb çççb dddb	5 Dörtlük
Acı Hayat	Hece	11'li	Dörtlük	Koşma	abab cccb çççb dddb	4 Dörtlük
Yar	Hece	8'li	Dörtlük	Koşma	abab cccb çççb dddb	5 Dörtlük
Gözlerin	Hece	11'li	Dörtlük	Koşma	xbxb cccb çççb dddb	4 Dörtlük
Önce insan ol sonra doktor	Hece	8'li	Dörtlük	Koşma	xaxa bbba ccca	3 Dörtlük
Kalan Kulan Kimseler	Hece	11'li	Dörtlük	Koşma	aaab cccb çççb dddb	4 Dörtlük
Telisi Neye Varır	Hece	11'li	Dörtlük	Koşma	aaab cccb çççb dddb	4 Dörtlük
Muhammed	Hece	8'li	Dörtlük	Destan	abab cccb çççb dddb	12 Dörtlük
Korku Kalmadı Artık	Hece	11'li	Dörtlük	Destan	aaab cccb çççb dddb	9 Dörtlük
Hak Acıdır	Hece	11'li	Dörtlük	Destan	abab cccb çççb dddb	13 Dörtlük
Cananan	Hece	8'li	Dörtlük	Destan	aaab cccb çççb dddb	8 Dörtlük
Ezen Nedir	Hece	11'li	Dörtlük	Koşma	abab cccb çççb dddb	5 Dörtlük
Dostlar Arzusu	Hece	11'li	Dörtlük	Koşma	abab cccb çççb dddb	4 Dörtlük
Reşid	Hece	11'li	Dörtlük	Koşma	abab cccb çççb dddb	5 Dörtlük
İtkün	Hece	11'li	Dörtlük	Koşma	aaab cccb çççb dddb	7 Dörtlük
Felek	Hece	11'li	Dörtlük	Mâni	aaxa…	5 Dörtlük
Bahar	Hece	11'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa…….	14 Beyit
Kerbelâ Destanı	Hece	16'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa xa xa xa	19 Beyit
Mucize	Serbest	------	-------	-------	----------	-------
Arz-u Hâl	Hece	15'li	Beyit	Gazel	aa xa xa xa xa xa	19 Beyit
Felek Oğlu	Hece	8'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa xa …..	9 Beyit
Nineme Dua	Hece	15'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa xa	5 Beyit
Yalan Dünya	Hece	15'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa xa…..	9 Beyit
Serçe kuşu	Hece	11'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa xa xa	6 Beyit
Öğüt	Hece	15'li	Beyit	Gazel	aa xa xa xa xa xa…	19 Beyit
Kadın olan Hanım olur	Hece	15'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa xa xa	6 Beyit
Güller Açınca	Hece	11'li	Beyit	Kıta	Xa xa xa xa xa	6 Beyit
Savaş	Hece	11'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa xa….	10 Beyit
Bayram	Hece	13'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa xa	5 Beyit
Hacı legleg	Hece	11'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa…..	8 Beyit

4.3. Kitaplanmamış[1] Şiirler

4.3.1. Zihniyet

Parçabağlı'nın kitaplanmamış şiirlerinde yer alan zihniyet, bir birey olarak şairin kişisel duygu ve düşüncelerinin yanı sıra, Türkmen toplumunun ortak değerlerini ve tarihsel-kültürel dinamiklerini de kapsar. Türkmen kimliğini, manevî değerleri ve vatan sevgisini şiirlerinde bir araya getiren şair hem bireysel hem de toplumsal düzeyde derin bir iz

[1]Yazarın henüz kitaplaştırmadığı şiirleri için Irak Türkmen Türkçesinde kullanılan "kitaplanmamış" terimi tercih edilmiştir.

bırakmayı başarmıştır. Şairin kitaplanmamış birçok şiirinde vatan sevgisi, yalnızca kişisel bir aidiyet duygusunun ötesine geçer. Bu sevgi, halkın ortak değerleri ve kültürel mirasıyla harmanlanmış bir ideolojiye dönüşmüştür. Parçabağlı'nın *Kurtuluşa Doğru* adlı şiiri vatanseverlik ve mücadele ruhunu yansıtmaktadır. 2017 yılında Irak'ın Telafer şehrini IŞİD'den geri almak için yapılan zorlu operasyonun ruhunu ve koşullarını yansıtan bu şiir, Parçabağlı'nın yaşadığı topraklara duyduğu derin sevgi ve bu topraklar için verilen mücadeleyi coşkulu bir dille anlatılmaktadır. Şiirin çıkış noktası, şairin geleceğe dair umutları ve vatan için verilen fedakarlıklardır.

Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlükte "deli" kelimesi şu şekilde tanımlanır: 1.Deli (sıfat): Akıl sağlığını kaybetmiş, akli dengesi bozulmuş, mecnun. 2.Coşkulu, azgın: "Bu deli öfkeyi kime veya nelere, bir namlu gibi, çevireceğini bilemiyordu." 3.(Mecaz) Aşırı ve taşkın davranışları olan, çılgın: "Ben delinin biriyim, ateşe girerim." 4.(Mecaz) Bir şeye veya bir kişiye aşırı derecede tutkun: Kitap delisi, oyun delisi, sinema delisi". Kamus-ı Türkî'de de "deli" kelimesi benzer şekilde tanımlanır: 1.Akıl ve bilinci yerinde olmayan, çılgın, mecnun, divane, meczup. 2.Azgın, davranışlarında pervasız. 3.Bir şeye aşırı derecede düşkün: Kitap, av, oyun delisi. 4.Her şeyin vahşisi, eğitimsizi, sert ve zararlısı. Halk edebiyatında ve alp/Alperen tipi anlatımlarda da "deli" kelimesi kullanılmıştır. Bu bağlamda Köroğlu'nun Delisi, Dede Korkut'un Deli Dumrul, Deli Karçar ve Deli Dündar'ı, Karagöz'ün Tuzsuz Deli Bekir'i ilk akla gelen örneklerdir (Demirbilek, 2011, s. 70). Parçabağlı ise *Kurtuluşa Doğru* şiirinde "deli" kelimesi şu şekilde kullanılmıştır:

Kınamayın genci bugün deli olmuştur diye

Deli olsa ne varıymış düşen vatandır bugün

Parçabağlı'nın bu dizelerde kullandığı "deli" kelimesi, gençlerin vatan için gösterdiği yoğun duygusal tepkileri ve coşkulu davranışları anlatır. Vatanın düşmüş olması, gençlerin bu yoğun duygusal tepkilerini ve aşırı davranışlarını haklı çıkarır. Burada "deli" olmak, vatanın düşmüş olduğu bir zamanda, onun için mücadele etmenin doğal bir sonucu olarak görülmektedir. Namık Kemal'in makalelerinde, bugün kullandığımız anlamdaki "millet" kavramı genellikle "kavim," "cins," "fırka," ya da "ümmet" olarak geçer. Ona göre, bu kavimlerin içinde yer alan "Türk kavmi," tarih boyunca Arap ve diğer kavimlerden olan kardeşleriyle birlikte İslamiyet'e en büyük hizmeti yapmıştır. Namık Kemal, bu hizmetleri "Hilâfet-i seniyyenin asabiyet-i asliyesi olan bu fırka" olarak tanımlar ve bu hizmet neticesinde Türk kavminin "şan" ve "şeref" kazandığını belirtir (Gündoğdu, 2016, s. 251). Parçabağlı'nın şu dizeleri de benzer bir anlayışı yansıtır:

"Yürüyün kavim kardeşler düşmana gare edek

Öldüysek ger öldürdisek bir büyük şandır bugün"

Parçabağlı'nın yukardaki mısralarında, vatan uğruna savaşmanın ve bu uğurda can vermenin yüceliği vurgulanırken milletin birlik ve beraberlik ruhu da güçlü bir şekilde ifade edilmektedir. Namık Kemal, şehitlik kavramını sadece vatan savunması ve kahramanlık bağlamında değil, aynı zamanda dinî bir bağlamda ele alarak, şehitlerin Allah katındaki yüceliğini ve bu dünyadaki fedakârlıklarının ahirette karşılıksız kalmayacağını vurgular. Onun bakış açısına göre, şehitlerin ruhları Allah'a ulaşmak için büyük bir özlem taşır ve bu özlemleri karşılık bulur, çünkü Allah katında makbul bir yere sahiptirler. Bu düşünce, Namık Kemal'in şehitleri kutsal bir kurban olarak görmesi ve onların dökülen kanlarının Allah katına yükselmesi fikriyle pekişir (Gündoğdu, 2016, s. 257). Faruk Nafiz Çamlıbel de bu geleneği sürdüren önemli isimlerden biri olarak, şehitlik temasını eserlerinde etkili bir şekilde işlemiştir. Şiirin birleştirici ve telkin edici gücünden yararlanarak, millî bağlamda büyük öneme sahip olan "şehâdet" kavramını, "şehit", "şüheda" ve "kan" gibi terimlerle birlikte eserlerinde işlemiştir (Somuncu & Gülcü, 2021, s. 200). *Kurtuluşa Doğru* şiirinde de benzer bir şekilde, vatan uğruna canını verenlerin yüceliği ve bu fedakârlığın toplum için taşıdığı anlam üzerinde durulmaktadır.

"Demeyin mecbur değiller gençler ölüme gitsin

Vatan için ölüm bize şan-i sultandır bugün"

"Girmişiz yurt pazarına pahalıy almak için

Ucuz değil verdiğimiz dökülen kandır bugün"

"Yürüyün bir saf olalım düşmanın karşısında

Ya vatan ya şehit olmak bize imandır bugün"

"Yürüyün bir saf olalım düşmanın karşısında

Ya vatan ya şehit olmak bize imandır bugün"

"Dönmeyiz yolumuz haktır yolumuzdan eminiz

Düşmanın çokluğu şahit hakka burhandır bugün"

"Yürü durma hak uğruna hakkın yolu erenler

Bu yolda şehit olanın yeri canandır bugün"

Parçabağlı yukardaki söz gruplarıyla şehitliğin yüceliğini ve bu fedakârlığın bir onur kaynağı olarak görülmesi gerektiğini ifade eder. Bu yaklaşım, şehitliğin yalnızca tarihî veya dinî bir olgu olmadığını, aynı zamanda milletin moral değerlerini ve millî bilincini pekiştiren bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Parçabağlı'nın yaklaşımı, Faruk Nafiz Çamlıbel ve Yahya Kemal Beyatlı gibi Türk edebiyatının önemli isimlerinin eserlerindeki şehitlik temasına benzer bir anlayış sergilemektedir. Bu şairler, şehitlik temasını işlerken, tarihsel derinlik ve millî değerlerle harmanlayarak okuyucularına derin bir duygusal etki bırakmayı hedeflemişlerdir. Parçabağlı da aynı şekilde, şehitlik temasını vatanseverlik ve direniş ruhu çerçevesinde ele alarak, okuyucularına milli birlik ve dayanışma duygularını aktarmaktadır. Parçabağlı, vatanlarından ayrı düşmüş insanların yaşadığı derin acı ve özlemi şu söz gruplarıyla yansıtmaktadır:

Kalmışız gurbet ellerde bir gelen bir giden yok

Biz vatansız, vatan bizsiz geme mihmandır bugün

Telafer'in IŞİD kontrolüne girmesiyle birlikte insanların farklı yerlere göç etmek zorunda kalmasının yarattığı trajediyi dile getirir. Vatandan uzak kalmanın yarattığı çaresizlik ve yalnızlık, burada güçlü bir şekilde hissedilmektedir. Vatanın ve vatanda yaşayan insanların birbirine olan bağlılığı, bu ayrılıkta derin bir hüzne dönüşmüştür. Parçabağlı müminlerin zor zamanlarda imanlarını korumanın ve ona sıkı sıkıya sarılmanın ne kadar zor olduğunu vurgulamaktadır:

Öyle bir zor gündür işte ehli iman olana

Batılla hak meydandadır fasl-i furkandır bugün

Müslüman bilginler, bazı durumlarda bağlam gereği farklı anlamlar vermiş olsalar da genellikle "furkân" kelimesinin Arapça kökenli bir kelime olduğunu ve "f-r-k" kökünden türediğini kabul ederler. Kelimenin asıl anlamı, "gerçek/doğru (hakk)" ile "yanlış/sahte (bâtıl)" olanı ayıran şeklindedir (Hacımüftüoğlu, 2012, s. 82). Parçabağlı'nın bu bağlamda kullandığı "furkân" kelimesi, doğru ile yanlışın, hak ile batılın ayrıştığı zor günleri anlatmak için kullanılmıştır. İman sahibi kişilerin, inançlarını koruma çabası ve hak ile batılın savaşı, bu dizelerde belirgin bir şekilde öne çıkar. Şair, bu zorlu günlerde hakikatin savunulmasının ve batıla karşı durmanın önemini vurgulamaktadır.

Yolumuz hak yolu kardeş şah Hüseyin dergahımız

O bizim necet gemimiz Nuh-i tufandır bugün

Parçabağlı yukardaki dizelerinde, Hz. Hüseyin (ra.) ve Hz. Nuh (as.) sembolizmi üzerinden derin bir anlam yüklenmiştir. Şair ilk dizede Hakk'a yönelen yolun ve doğrunun sembolü olarak Hz. Hüseyin'i (ra.) benzetmektedir. Hz. Hüseyin (ra.), İslam tarihînde adalet mücadelesinin sembol isimlerinden biridir ve doğruluğun, adaletin ve İslam'ın doğru yolu üzerinde durmuş bir lider olarak kabul edilmektedir. İkinci dizede ise Hz. Nuh'un (as.) hikayesi üzerinden bir metafor kurulmuştur. Hz. Nuh (as.), insanlığın ikinci atası olarak bilinmektedir. O, Allah tarafından insanlara peygamber olarak gönderilmiş, 950 sene insanları Allah'ın dinine davet etmiştir. Ancak insanlar onun ortaya koyduğu apaçık delillere rağmen inkâr ve tekzip yolunu ikrar ve tasdike tercih etmişlerdir. Bununla yetinmeyerek bir de meydan okuyup azap ve mucize talebinde bulunmuşlardır. Hz. Nuh (as.) da küçük bir grup dışında tasdik etmediklerini görünce onlara yönelik beddua etmiştir. Bunun üzerine Nuh'un (as.) Tufanı diye bilinen olay yaşanmıştır. Bu olaydan önce Allah'ın emri ile bir gemi inşa ederek iman getirenlerin kurtuluşuna vesile olmuştur. İşte bu gemi hakkında birçok tartışma ve inceleme yapılmaktadır. Söz konusu inceleme ve tartışmalarda olayı gündeme getirip insanlığa mesaj veren ayetlerdeki hikmet ve ibretlik noktaları tespit edip yeniden hatırlatmaktan ziyade geminin nereye indiği noktası üzerinde durulmaktadır. Geminin nereye indiği tartışılırken geminin nerede yapıldığı hususunun gündeme getirilmediği dikkat çekici bir durumdur (Geçit, 2020, s. 147).

Her zamanın bir Hüseyni bir de Yezid'i varmış

İşte çağımız Yezid'i bizim düşmandır bugün

Yezid, tam adıyla Yezid bin Muaviye (H. 26-64), Emeviye Devleti'nin ikinci halifesidir ve Şam'da doğmuştur. Zamanında, İslam tarihinin en acı olaylarından biri olan Kerbela Vakası gerçekleşmiştir. Bu olayda, Hz. Hüseyin (ra) ve ailesi, Kerbela'da zulümle katledilmiştir. Yezid, bu trajik olayın baş sorumlusu olarak tarihe geçmiştir (Derdiyok, 2016, s. 153). Şair, tarihteki Hz. Hüseyin (ra) ve Yezid arasındaki çatışmayı günümüze taşır ve güncel düşmanlıkları bu tarihî sembollerle açıklar. Hz. Hüseyin (ra), adalet ve hak mücadelesinin sembolü olarak anılırken, Yezid, zulmün ve haksızlığın simgesi olarak tasvir edilir. Yukarıdaki dizelerinde, Yezid'in sembolize ettiği zulüm ve düşmanlık, günümüzün adaletsizlik ve düşmanlıklarına atıfta bulunmak için kullanılmıştır.

Kılıç, Türk kültürünün tarih boyunca önemli bir sembolüdür. Atlı göçebe kültürden imparatorluğa uzanan süreçte Türk'ün elinden ve belinden eksik etmediği kılıç etkin bir savaş aleti olmasının yanı sıra zengin çağrışımlar üreten bir sembol vasfı kazanmıştır (Tanrıbuyurdu, 2012, s. 140-141).

Kalkın herkes yürüyeyim bugün meydan mert ister

Mertliğe layık olan bir kılıç kalkandır bugün

Bu dizeler, kılıcın cesaret ve mertliğin bir sembolü olarak nasıl önemli bir rol oynadığını ifade eder. Kılıç, sadece bir savaş aracı değil, aynı zamanda bir erdem ve onur simgesidir. Şair, meydanın cesur ve yiğit kişilere ihtiyaç duyduğunu belirterek, kılıcın bu nitelikleri yansıttığını vurgular. Bu bağlamda, kılıç, Türk kültüründe büyük bir anlam taşır ve savaşçı ruhunu, onuru ve cesareti simgelemektedir. Sahrâ kelimesi "Ova, düzlük, düz ve geniş yer.", "Ova, kır.", "Yazı, kır, ova, düz yer, düzlük, engin.", "Çöl.", "Çöl, kır, düzlük." gibi anlamlara gelmektedir. Klasik Türk şiirinde "sahrâ" kelimesi, çöl, kır ve ova gibi anlamlarla birlikte, zengin bir çağrışım alanı ve geniş bir kavram yelpazesi sunar. Bu kelime, şairler için hem somut hem de soyut varlıkların betimlenmesinde yeni ve farklı imgeler yaratmak için bir kapı aralar. "Sahrâ," zamanla divan şiirinde derinleşmiş ve çeşitli anlamlar kazanmıştır. Özellikle çöl anlamında, güçlü bir sembolizm ve derin bir edebî anlatım aracı olarak sıkça kullanılmıştır. Bu kullanım, özellikle Leyla vü Mecnun hikâyesinin etkisiyle şiirlerde kendine geniş bir yer bulmuştur. "Sahrâ" aşkın ve yalnızlığın bir metaforu haline gelmiş, şiirlerde çeşitli anlam katmanlarıyla zenginleştirilmiştir (Kaplan & Çomoğlu, 2016, s. 230).

Ölüyor çocuklarımız kalmışlar çöl sahrada

Ezilir dökülür boşa masum kurbandır bugün

Parçabağlı "Çöl, Sahrâ" kelimesi, aşkın ve yalnızlığın değil, işgal altındaki toprakların ve insanların yaşadığı çaresizliğin sembolü olarak da karşımıza çıkmaktadır. "Fitne", Arapça "fetn" kökünden türetilmiştir ve başlangıçta bir nesneyi ateşle yakmak anlamına gelir. Altın ve gümüşün saflığını test etmek için potada eritmek gibi anlamları da vardır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde "karışıklık, kargaşa" olarak tanımlanan "fitne", diğer sözlüklerde "ayrılık, ittifaksızlık, hengâme, döğüş, mekkârlık, şûriş, şikak ve kavga" gibi anlamlarla da karşılanır. Klasik Türk şiirinde ve edebiyatında "fitne" kavramı, dönemin sosyal, siyasi ve dinî karmaşalarını anlatmak için bir araç olarak kullanılmıştır. Şairler ve yazarlar, "fitne"yi insan doğasının zaaflarını, toplumsal huzursuzlukları ve bireyler arasındaki çatışmaları ifade etmek için kullanmışlardır. Bu terim hem bireysel hem de toplumsal düzeyde kargaşa ve çatışmayı simgeler (Karakuş, s. 391). Şiirde fitne, toplumsal huzursuzluk ve kargaşayı, toplumun birliğini bozmaya çalışan IŞİD gibi kötü güçleri temsil eder. Fitne sönsün, fitnenin sona ermesini, kargaşanın ve çatışmanın bitmesini dilenmektedir:

"Yürü arka dönme kardeş yürü vatana doğru

Recm eyleyin fitne sönsün Daiş şeytandır bugün"

Şiirde en belirgin izlek, "vatan için mücadele"dir. Şair, vatanını işgal altında gören bir halkın yaşadığı acıları, mücadele azmini ve kurtuluş umudunu şiirine yansıtmıştır. *"Vatan için ölüm bize şan-ı sultandır bugün"* gibi ifadeler, bu izleğin ne kadar belirgin olduğunu göstermektedir. Bu izlek, diğer izleklerle (birlik, umut) bir araya gelerek şiire derinlik ve anlam katmaktadır. Şiirin yazıldığı tarihsel ve coğrafi bağlam ise bu izleklerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Öyleyse metin, Türk milletini kahramanlıkla harekete geçmeye çağıran, gençlerin vatan uğruna ölmeye hazır olduğunu ifade eden, vatan için mücadele eden gençlerin ve masumların zor şartlar altında öldüğü gerçeğini acı bir şekilde dile getiren, etnik veya dinî ayrım yapmadan Türk milletinin birlik ve beraberliğini vurgulayan, herkesin aynı vatanın evlatları olduğunu belirten, doğru yolda olduklarına inandıkları için geri dönmeyeceklerini ifade eden, terör örgütlerine ve düşmanlara karşı mücadele edilmesi gerektiğini vurgulayan ve fitne çıkaranların cezalandırılması gerektiğini ifade eden bir zihniyetle söylenmiştir.

Güçlü bir millî kimlik ve aidiyet duygusuna sahip olan Parçabağlı şiirinde, Türkmen kimliğine, diline, kültürüne ve tarihîne olan derin bir bağlılık ve gurur yansıtmaktadır. Şair, *Yurdumuz* adlı şiirinde Türkmen ilçesi Telafer'de yaşayanlara seslenerek birlik ve beraberlik içinde olmalarını, dillerini, bayraklarını, kendi değerlerini ve kültürel miraslarını korumalarını ve sürdürmelerini teşvik etmektedir. Aynı zamanda, şairin bir derin ve mücadele ruhu da var olduğu görünmektedir. Şiirinde, Türkmenlerin kendi kimliklerini ve haklarını savunmaları gerektiğini belirten bir mesaj içermektedir. Türk dili, şiirde vurgulanan önemli bir unsurdur. Parçabağlı şu mısralarda:

"Okur Türkme'nin dilini"

"Telafer'de kalemiz var"

İlk dizede dilin bir kimlik belirleyicisi olduğunu ve korunması gerektiğini vurgulamaktadır. Şair, Türkmen dilinin ve Telafer'in, Türk millî kimliğinin bir parçası olduğunu vurgulamaktadır. Bu, millî kimlik duygusunun merkezinde, dil ve yerleşim birimlerinin önemli bir rol oynadığını ifade etmektedir. *"Yurdumuz, balamız var"* söz grubu, şehrin ve halkın, yurtsever bir bağlılık ve sevgi ile ifade edilen derin bir aidiyet duygusunu temsil etmektedir. *"Balamız"* kelimesi, yerleşim yerinin ve halkının özdeşleşmiş olduğu, korunan bir değer olarak görüldüğünü ifade etmektedir. Şair, *"Telafer'de kalemiz var", "Türk kuruşu*

hanlarımız", "Kaldıran Türk adlarımız", "Kaldırsın Türkmen bayrağın" söz ve söz gruplarını kullanarak Telafer'deki bulunan bütün varlıklar Türk olduğunu ispat etmek amacıyla dile getirmektedir.

Parçabağlı'nın dili ve şiirlerinde kullandığı semboller Türkmen kimliğinin somut ve soyut pek çok farklı yönünü yansıtmaktadır. *Sevgilim Mavi Bayrak* adlı şiirin merkezinde yer alan ve hiç şüphesiz Türkmen bayrağını simgeleyen *"Mavi Bayrak"*, Türkmen kültürünün ve kimliğinin somutlaşmış hali olarak sevgili figürünü daha soyut bir kavramı temsil etmektedir. Türkmen bayrağındaki mavi renk; tarihsel kökenlerden gelen ululuk anlayışını, manevi saflığı, bağımsızlığı ve koruyucu bir kültürel kimlik bilincini yansıtır. Şairin sevgilisi üzerinden dile getirdiği aşk, bağlılık, tapınma gibi duygular, esasen bu Türkmen kimliğine, medeniyet anlayışına yapılan göndermelerdir. Sevgili figürü, Türkmen halkının tüm erdemlerini, güçlerini, ruhunu somutlaştıran bir sembol işlevi görmektedir. Öyleyse *"Mavi Bayrak"* kavramı, Türkmen'in ortak kimliğinin ve zihniyetinin bütünsel ifadesi haline gelmektedir. Şair, sevgilisi aracılığıyla Türkmen kültürünün temel niteliklerini yüceltmekte, ona sınırsız bir bağlılık sergilemektedir. Böylece *"Mavi Bayrak"* sembolü şiirin merkezinde yer alarak, sevgili figürünü Türkmen kimliğinin ve zihniyetinin daha soyut bir temsili haline getirmektedir.

Öte yandan *Güzeller Bağından* adlı şiirinde, memleketindeki doğanın güzelliğini ve baharın neşesini anlatmaktadır. Telafer'in doğası, kuzey kısmında dalgalı ve bazı tepelerle kesintiye uğramış olup, güney kısmında düzlük ve geniştir. Telafer'in topraklarının çoğu tarıma elverişlidir. Bu nedenle, halkı tarımla uğraşmaktadır. Şehirde, başta buğday ve arpa gibi yağışa dayalı (kıraç tarım) çeşitli ürünler yetiştirilmektedir. Ayrıca batı kesimlerinde pamuk, karpuz ve kavun ekilmektedir. Ancak şehir, incir ve nar üretimiyle ünlüdür. Nitekim, Ninova Valiliği Tarım Müdürlüğü'nün istatistiklerine göre, şehirde yaklaşık 100 bin incir ağacı ve 70 bin nar ağacı bulunmaktadır. Bu ağaçlar, şehrin ortasında bulunan "su başı" kaynağından beslenmektedir. Bu şiir, tabiat güzelliklerine derin bir hayranlık ve sevgiyle bakışıyla dikkat çekmektedir (El-Raşid, 2017, s. 20). Şair, bostanların, meyve ağaçlarının ve doğanın diğer unsurlarının güzelliğini coşkuyla tasvir etmektedir. Doğanın ve bostanların detaylarına dalıp giderken, yaşadığı şehrin kızlarına gazel eder ve onların güzelliği ile nazik olmalarının bostanda çalışmalarına mâni olmadığını anlatmaktadır. Parçabağlı, bu şiirinde *"Güzeller bağından meyve dereydim"* ifadesiyle, kızların toplandığı, güzelliklerin sergilendiği bir yeri tasvir etmektedir. Aynı zamanda *"Gülleylası gülden güle konanda"* ifadesiyle güllerin arasında dolaşan kelebeklerin doğanın güzelliğini ve zarafetini gösterdiğini anlatmaktadır.

"Nazlı yarın çiğinin egbe eğende" ifadesi, Telafer ağzında "çiğin" Türkiye Türkçesinde *"omuz"* ve *"egbe"* Türkiye Türkçesinde "torba" anlamına gelmektedir. Bu kelimeleri kullanarak, bağlara giden yârin omuzunda sallanan torba ve yârin halini tasvir etmektedir. *"Şirini bal narlar ağız yaranda"* ifadesiyle, olgunlaşmış narların patlama halini anlatır. *"Güzeller eline kına yakanda"* ifadesi ise kına yakmanın geleneksel bir güzellik ve evlilik hazırlığı sembolü olduğunu, aynı zamanda genç kızların yetişkinliğe geçişini temsil ettiğini belirtir. *"Ay şığında bir bir Sergü yığanda"* söz grubundaki *"Sergü"* kelimesi Telafer bağlarında incir türlerinin bir türünün ismidir.

Irak Türkmenleri, zengin bir kültürel mirasa sahip olmalarına rağmen, uzun yıllar boyunca çeşitli yönetimlerin baskı ve ayrımcılığıyla karşılaşmışlardır. Bu baskılara rağmen, Türkmenler kimliklerini koruma ve toplumsal direniş sergileme konusunda büyük bir kararlılık göstermişlerdir. Özellikle Kral Faysal Dönemi'nde yaşanan düzmece referandum ve Kerkük'te gerçekleştirilen protestolar, Türkmenlerin kendi kimliklerini savunma mücadelesinin simgeleri olmuştur. Bu olaylar, Türkmenlerin millî şuurunun güçlü olduğunu ve bağımsızlıklarını korumak için verdikleri mücadeleyi açıkça ortaya koymaktadır Irak Türkmenlerinin tarih boyunca yaşadığı kimlik mücadelesi, sadece coğrafi ve kültürel bağlamda değil, aynı zamanda bireysel kimlikler ve toplumsal dinamikler açısından da büyük bir öneme sahiptir (Saatçi, 2017, s. 185). Parçabağlı'nın *Türkmen Olmak Suçtur Dedi* adlı şiiri bu mücadelenin ve kimlik arayışının derinliklerine ışık tutar. Şair bu şiirini serbest şiir tarzında alışılmadık bir şekilde yazmıştır. Şair, bu tarzı kullanarak milliyetini ifade etmek için sınırsız ve özgür bir anlatım istemiştir. Türkmen milliyeti hakkında serbest şiir yazarken şairin zihniyeti, duygu, kültürel kimlik, tarih ve kişisel deneyimlerin birleşiminden oluşmaktadır. Şair, Türkmen kimliği ile olan derin bağını ifade ederken kökenleri ve kültürüyle gururunu yansıtır.

Şiirin ilk satırından itibaren, Türkmen olmanın bir suç olarak algılandığı bir toplumda yaşamanın getirdiği zorluklar vurgulanmaktadır. *"Türkmen olmak suçtur dedi"* ifadesi, Türkmen kimliğinin sürekli olarak inkâr edilmesi ve baskı altında tutulmasını ifade etmektedir. *"Türkmenem dedim"* Şair sürekli olarak Türkmen olduğunu vurgulamaktadır.

Bana ne milletsin dedi

Türkmenem dedim

Ne milletsin dedi

Sen ne milletsin dedim

Aslım sorma dedi

Bu bölümde, bir Irak Türkmeni'nin kimlik sorgulaması ve karşı tarafın kimliğini kabul etmemesi görülmektedir. Irak Türkmenleri, kimliklerini sürekli olarak açıklamak ve savunmak zorunda kalmışlardır. Bireyin defalarca "Türkmen" olduğunu belirtmesine rağmen, karşı tarafın bu kimliği inatla kabul etmemesi, Türkmenlerin kimlik mücadelesinin zorluklarını ve dışlanmışlıklarını yansıtmaktadır. "Kalbimde aslın varsa eğer dedim" bu ifade, kimliğin sadece resmî belgelerde değil, bireyin kalbinde ve ruhunda da olduğunu vurgular. Irak Türkmenleri için kimlik, resmî belgelerden çok daha derin bir anlama sahiptir; bu, kültürel ve tarihsel kökler ve bireysel aidiyet duygusuyla ilgilidir.

Kimliğin Arap okuyor dedi

Çünkü Arap devletinde yaşıyoruz dedim

Resmî belgelerde Arap olarak geçiyor olsa da birey bunun yaşadıkları devletin yapısından kaynaklandığını ifade eder. Bu, Irak Türkmenlerinin kimliklerinin resmî belgelerle değil, bireyin kendi beyanıyla belirlenmesi gerektiğini savunan bir duruştur. Irak'ta Türkmenler, resmi kimlik belgelerinde sıklıkla Arap olarak kaydedilmiş (Saatçi, 2017, s. 178). Bu da kimliklerini koruma ve tanıtma mücadelesinde ek bir zorluk yaratmıştır. *"Ben bay atlıyım / Ben mor atlıyım"* dizeleri, Türkmen kimliğinin ve tarihinin derin izlerini yansıtmaktadır. Bayat, Oğuzların bir boyu olarak bilinir ve tarih boyunca Türkmenlerin önemli bir kısmını oluşturur. Bayatlar, Selçuklu döneminden itibaren El-Cezire ve Suriye bölgelerine göç etmişlerdir. Bu bölgelerdeki *"Bayat ili"* adındaki yerleşim yerleri, Bayatların kültürel izlerini sürdürdüğünü göstermektedir (Saatçi, 2009, s. 23). *"Bay atlı"* ifadesi, Bayatların tarihsel kahramanlıklarını ve soyluluklarını temsil etmektedir. Bayatlar, Türkmenlerin savaşçı ve kahraman yönlerini simgeler ve bu ifade, şairin Türkmen kimliğini vurgulayan bir sembol olarak kullanılmaktadır. Muratlı, Bayat boyunun bir kolu olarak bilinir. Muratlılar, Kerkük, Telafer ve Tuzhurmatu bölgelerinde yerleşim göstermişlerdir. Bu topluluklar, Türkmen kimliğinin ve kültürünün bir parçası olarak kabul edilmektedir (Saatçi, 2009, s. 43). *"Mor atlı"* ifadesi, Muratlıların tarihsel ve kültürel önemini simgeler. Şair bu ifadeyi kullanarak Muratlıların Türkmen kimliği ve kültüründeki yerini vurgulamaktadır. Şair, Türkmen kökenlerinden ve kültürel özelliklerinden bahsederken bayraklar, gelenekler ve yerleşim yerleri gibi semboller kullanmaktadır. Bu unsurlar, Türkmen kimliğinin zenginliğini ve derinliğini ifade etmektedir:

Ben üç kaleliyim

Kerkük

Erbil

Telafer

Kerkük, Erbil ve Telafer, Türkmenlerin tarih boyunca yerleştiği ve kültürel miraslarını sürdürdüğü önemli şehirlerdir. Bu şehirler, Türkmen kimliğinin ve kültürünün simgeleri olarak kabul edilmektedir. *"Üç kaleli"* ifadesi, bu üç şehirle olan derin bağları ve bu şehirlerin Türkmenler için taşıdığı kültürel önemi temsil edilmektedir. Şair, bu şehirleri Türkmen kimliğinin önemli parçaları olarak sunmaktadır. *"Ben tek yıldızlı, Çift kuşaklı, Mavi bayraklıyım"* şair, bu sözleriyle Türkmen milli bayrağını tarif etmektedir. Şair, Türk dünyasında adları bilinen Türkmen kişilerinden örnek olarak zikretmektedir. Akademik bir kişi olan İhsan Doğramacı'yı seçerek şöyle demektedir:

"Ben doğramacı balasıyım"

Hemen ardından ünlü sanatçı Abdürrahman Kızılay'a şu sözlerle işaret etmektedir:

"Ben Altun Hızma şarkılıyım"

Şair, *"Açıl dilim açıl dilim", "Okullara saçıl dilim", "Bu şiiri babam felek oğlu yazdı"* alıntı yaparak büyük ve önemli edebî şahsiyet sayılan Felek oğlun'a işaret etmektedir. Şair, *"Arap'sın dedi", "Kürtsün dedi"* Türkmen Kimliğin çatışması ve bu kimliğin sürekli sorgulanması tasvir etmektedir. Şair, kimlik ve aidiyetin karmaşıklığını, toplumsal ve siyasi çatışmaları, kültürel mirasın önemini ve kişisel deneyimlerin kimlik üzerindeki etkisini derinlemesine ele alındığı görünmektedir.

Parçabağlı'nın şiirlerinin bir kısmı, yakın çevresine, aile üyelerine ve edebî dostlarına yazılmıştır. Bu eserlerde, şairin sevgi, saygı ve hayranlık duyguları öne çıkmaktadır. *Güzel Kızımız* şiiri, şairin yeğeni Hatice'ye ithaf edilmiş ve onun yüceltilmiş bir tasvirini sunarak, geleneksel aile ve toplum değerlerini yansıtan bir zihniyet barındırmaktadır. Şiirde Hatice, ailenin ve toplumun gözünde büyük bir değer ve güzellik taşıyan bir figür olarak resmedilir. Şiirdeki imgeler ve dil sanatları, Hatice'nin özel niteliklerini ve ailenin sevgisini açığa vurmaktadır. *"Körpe kuzumuz"* benzetmesi, Hatice'nin henüz bir çocuk olduğunu dile getirmektedir. Aynı zamanda, Hatice'nin sevimli ve şirin bir varlık olduğunu ve ailenin onu ne kadar sevdiğini göstermektedir. *"canımız", "hayatımız", "arzumuz", "malımız", "mülkümüz", "bütün dünyamız", "anamız", "babamız", "özümüz"* ifadeleri ailenin ona

olan sevgisini ve bağlılığını vurgulanmaktadır. Şairin Hatice'ye karşı duyduğu sevgi ve gurur açıkça hissedilir. Onun güzelliği, *"güzellerin güzeli", "dilberi şevkı cihanın", "ay yıldızı güneşi"* gibi sıfatlarla yüceltilirken, erdemli ve bütün bir karaktere sahip olduğu *"çiçek", "gazel", "cemal", "kemal"* gibi imgelerle vurgulanmıştır.

Benzer şekilde, *Şair Rıza Çolakoğlu'na* adlı şiirinde Rıza Çolakoğlu'na olan saygısını dile getirmektedir. Rıza Çolakoğlu, Çağdaş Irak Türkmen edebiyatının önemli şairlerinden biridir. 1952'de Telafer'de doğmuş, Çolaklı aşiretine mensuptur. Edebîyat merakı genç yaşta başlamış ve 1960'larda şiirle tanışmıştır. Ünlü şair Felekoğlu ile tanışması, edebî kariyerinde dönüm noktası olmuştur. Şiirlerinde özgürlük, sevgi, ümidi, özlem ve toplumsal duyguları işlemiş, genellikle hece ölçüsü kullanmıştır. *"Yaşamak İçin"* ve *"Memleketim Telafer İçin Şiirler"* adlı kitapları dikkat çekmiştir. Çolakoğlu, edebî ve siyasî nedenlerle hapis cezasına çarptırılmış, zorluklarla mücadele etmiştir. Şiir dışında hikâye, fıkra ve bilmece türlerinde eserler vermiş, çeşitli makaleler kaleme almıştır. Rıza Çolakoğlu, Iraklı Türkmen kökenli bir şair, folklor araştırmacısı ve çevirmen olarak önemli bir konuma sahiptir. Telafer ve çevresindeki Türkmen folkloruyla yakından ilgilenmiş ve bu konudaki çalışmalarıyla ön plana çıkmıştır (Al-Khalaf, 2021, s. 26). Şairin Rıza Çolakoğlu'na olan hayranlığı ve saygısı ön plana çıkmaktadır. Şiirin genelinde, Çolakoğlu'nun şairliğinin ve eserlerinin üstünlüğü vurgulanmakla birlikte, onun kişiliği, duruşu ve toplumsal konumu da ön plana çıkarılmaktadır.

Şiirde kullanılan dil ve üslup, şairin Çolakoğlu'na olan derin saygısını ve hayranlığını yansıtmaktadır. Şiirde, *"Ey şehrimin dev şairi yazarı", "Bülbül-ü şiirsin", "Seni bilmeyenler yukarı baksın"* gibi övgü dolu ifadeler kullanılmaktadır. Çolakoğlu'nun şiirlerinin *"güzel fikirler", "m'anali sözler"* ve *"irfan"* içermesi, onun entelektüel derinliğine ve düşünsel yetkinliğine vurgu yapmaktadır. Şair, Rıza Çolakoğlu'nu *"yıldız", "ay", "deniz"* gibi doğal güzelliklerle kıyaslamayı reddetmektedir. Onun eşsiz bir değer taşıdığını, karanlık içinde parıldayan bir "ışık" olduğunu belirtir. Ayrıca, onun *"moderen şiirin irfanı"* olması, çağdaş ve ilerici düşünce yapısına sahip olduğunu göstermektedir. Çolakoğlu'nun "barış", "insanlık" ve "savaşa karşı" duruşu da öne çıkarılmaktadır. Bu, onun toplumsal ve politik bağlamda da önemli bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. Şairin, Çolakoğlu'nu *"tunç"* ve *"bakır"*a yakıştırmaması, onun eşsiz değerini vurgulamaktadır. Ayrıca, Çolakoğlu'nun *"Telafer'in tek şairi"* olarak tanımlanması, onun yerel ve bölgesel öneminin altını çizmektedir. *"Rıza çolakoğlu ve Mulla Bakır", "Başka uymaz onur, ün, nam şaşılır"* Rıza Çolakoğlu ve kardeşi Mulla Bakır'ın şöhretini, onurunu ve ününü vurgularken,

onların şiirsel yeteneklerinin başka hiçbir şairle karşılaştırılamayacak düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Bu iki kardeşin sanatsal anlamda erişilmez olduklarını, onlara duyulan büyük hayranlığı dile getirir. Şiirsel anlamda ve toplumsal açıdan Çolakoğlu ailesi, Türkmen kültürünün bir sembolü haline gelmiştir. Mulla Bakır'ın da şairlik yönü, Rıza Çolakoğlu'nun mirasını devam ettirmiş ve edebî gelenekte kendine önemli bir yer bulmuştur. Çolakoğlu'nun *"Kürt Arap Acem"* tarafından kıskanılması, onun sanatsal ve kişisel üstünlüğünü göstermektedir. Bu durum, Çolakoğlu'nun toplumsal ve kültürel sınırları aşan bir konuma sahip olduğunu da vurgulamaktadır. Şiir, Rıza Çolakoğlu'nun şiirsel yetkinliğinin yanı sıra, entelektüel derinliğini, toplumsal duruşunu ve kişisel önemini de derinlemesine yansıtmaktadır.

Şairin aşk ve bağlılık üzerine yazdığı şiirlerde, duygusal bir yoğunluk ve içsel çatışmalar göze çarpmaktadır. Bu şiirlerde, aşk hem bir mutluluk kaynağı hem de bir acı, bir beklenti, bir arayış olarak vurgulanır. Aşk, şairin kişisel dünyasında derin izler bırakır ve insan ruhunun karanlık yönleriyle yüzleşmeye dair bir çağrı yapmaktadır. *Aşk* başlıklı şiirde Parçabağlı, aşkın derin ve yakıcı etkilerini, sevgiliye duyulan özlemi ve aşkın yol açtığı acıları çarpıcı bir şekilde ifade etmektedir. Şair, bir dizi mecaz ve sembol kullanarak aşkın insan ruhunda yarattığı derin yaraları, sevgilinin vefasızlığına rağmen aşıkın ona olan tutkusunu ve ayrılık acısının yakıcılığını dile getirmektedir. *"Aşka tutulmuş bir mecnun aşkı canana neyler"* Mecnun, kelime anlamı olarak "deli" ya da "aklını kaybetmiş" demektir. Ancak edebîyat ve halk kültüründe daha çok Leylâ ile Mecnun hikâyesinin erkek kahramanı olarak bilinmektedir. Mecnun'un gerçek adı Kays olup Benî Âmir kabilesinden şair Kays b. el-Mülevvahü'l-Amirî olduğu kabul edilir. Mecnun, sevgilisi Leylâ'ya olan tutkulu aşkı yüzünden "mecnun" (delirmiş) olarak adlandırılmış ve adeta aşkın, sadakatin, imkânsız sevdanın sembolü haline gelmiştir (Pala, 2020, s. 313). Şair yukardaki mısrada aşka delicesine tutulmuş, Mecnun gibi çılgınca âşık olmuş bir kişinin, sevgilisine (canana) aşkını nasıl ifade edeceği sorusudur. Mecnun, Leyla aşkıyla tanınan ve aşkın verdiği acılarla çıldıran ünlü bir âşık olarak bilinmektedir. *"Ayrılık zor olsa aşka böyle kanana neyler"* Ayrılığın zorluklarını çeken, aşka bu denli bağlanan kişinin durumu ne olacaktır? Ayrılık acısına rağmen aşka bu kadar bağlı olan âşığın içinde bulunduğu çıkmazı ifade etmektedir. Şair, sevgilinin vefasızlığını ve aşkın yakıcı etkisini çarpıcı bir şekilde ifade etmektedir. *"Od olsa, aşık kül olmuş bi vefa yar elinden"* dizesiyle, âşığın aşk ateşinde kül olduğu fakat sevgilisinden bir türlü vefa göremediği anlatılmaktadır. Burada *"od"* (ateş) ve *"kül"* kelimeleriyle, aşkın yakıcı ve tüketici yönü vurgulanmakta, aşığın kendini sevgili uğruna

adeta yakıp kül ettiği, ancak sevgiliden beklediği vefayı bulamadığı dile getirilmektedir. *"Bi vefa yar elinden od, küle yanana neyler"* ifadesiyle, şair, zaten vefasız bir sevgiliye gönül vermiş bir âşığın, daha fazla yanmasının ne anlam ifade edeceğini sorgulamaktadır. Bu dizede, sevgilinin vefasızlığına rağmen, aşkın yakıcı etkisinin hâlâ sürdüğüne dair bir çaresizlik ve ironi bulunmaktadır. Şair, zaten kül olmuş bir âşığın yeniden yanmasının neye yarayacağını sorarak, aşkın anlamsız ve yıkıcı tarafını derin bir üzüntüyle dile getirmektedir. *"Fırtına kopsa yel esse savursa külün unun"* Aşk fırtınasının, âşığın kül ve tozunu savurması durumu dile getirilir. Âşığın aşk ateşinde yok olup gittiği, paramparça olduğu vurgulanmaktadır.

"Ferhat gibi dağı kazar yolu imana neyler" Klasik Türk edebiyatında Ferhat, sevgilisi Şirin için dağları kazan, onun uğruna zorluklara katlanan ünlü bir âşıktır (Pala, 2020, s. 162). Burada da âşığın, Ferhat gibi dağları kazıp yol açmaya çalıştığı ama bunun sonuçsuz kaldığı anlatılmaktadır. *"Kerem kül oldu dolaştı yolunu büdüremeden"* Kerem, aşkı uğruna köle olan ve yolunu bulamayan bir başka ünlü aşk kahramanıdır. Burada da aşk yolunda kaybolup giden âşığın durumu Kerem'in hikâyesine atıfla dile getirilmektedir.

"Aşk ateşinde kavrulan aşıka çare maşuk

Yoksa suç lokmanda suçlu dermana neyler"

"Verse bile lokman ilaç kalıcısın bulammaz

Be vefa kalbi olmayan yarı yamana neyler"

Lokman Hekim, Doğu ve Batı kültürlerinde efsanevi bir figür olarak bilinir. Gerçek kimliği hakkında net bilgi bulunmamakla birlikte, genellikle hikmet ve hekimlikle tanınır. Kur'an'da adı geçen Lokman Hekim, çeşitli rivayetlere göre Habeşistanlı, Hz. İbrahim'in akrabası veya Hz. Davud'un veziri olabilir. Türk-İslam kültüründe tıbbın atası olarak kabul edilir ve uzun ömür sürdüğüne inanılır. Mezarının yeri hakkında birçok rivayet bulunmaktadır. Edebiyatı mızda da güçlü bir imaj olarak kullanılmıştır (Taşkesenlioğlu, 2016, s. 173). Şair, Lokman Hekim'in tıbbın ve hikmetin simgesi olarak bilindiğini ancak aşkın derin acısı karşısında bile Lokman Hekim'in çare bulamayacağını ifade etmektedir. Beyitlerde, aşk ateşiyle kavrulan bir âşığın dertlerine sadece sevgilinin çare olabileceği, vefasız bir kalbin ise hiçbir ilacın veya hekimin iyileştiremeyeceği vurgulanmaktadır. Lokman Hekim'in büyük bir bilgelik ve şifa kaynağı olarak tanınmasına rağmen, vefasız sevgiliye karşı acının devam edeceği belirtilmektedir. *"Aşk ateşinde kavrulan aşıka çare maşuk"* Aşk ateşinde yanan, acı çeken âşığa çare olabilecek tek kişinin sevgili (maşuk) olduğu ifade edilmektedir. Âşığın kurtarıcısı

ve çaresi ancak sevgilisi olabilir. *"Büyüktür bahri uşşak dağları derindir"* Âşıklar denizinin (bahri uşşak) büyüklüğü ve aşk dağlarının derinliği vurgulanmaktadır. Aşkın sonsuzluğu ve derinliği, âşığın içinde bulunduğu çaresizliği ve mücadelenin zorluğunu dile getirmektedir.

Gel sevdiğim gel adlı şiirde şairin şiir boyunca sevgilisine duyduğu derin aşk ve sevgiliye kavuşma arzusunun dile getirildiği görülmektedir. İlk dizeden itibaren *"Bekletme kalmadı sabrım dayanım"* ifadesi, şairin sabrının tükendiğini ve sevgilisini bir an önce yanında görmek istediğini göstermektedir. Bu bekleyiş sürecinde yaşadığı keder ve çile, *"Kederdir çiledir sensiz her anım"* dizesiyle somutlanmaktadır. Şairin içsel huzursuzluğu ve sevgiliye duyduğu özlem, *"Ne içim rahattır ne çevre yanım"* ifadesiyle derinleştirilmektedir. Şiir, şairin sevgilisine olan bağlılığını ve umudunu vurgulamaktadır. *"Gönül sever oldu sana bağlandı"* ve *"Yol bekleyen gözler kana bağlandı"* ifadeleri, sevgilisine olan derin bağını ve bu bağlılığın getirdiği umudu yansıtmaktadır. Şairin sevgilisine duyduğu bu derin sevgi, umudunu canlı tutar ve onu ayakta tutmaktadır. *"Bekler ümit dalar nice gelirsin"* ifadesi, şairin umudunu ve bekleyişini açıkça ifade etmektedir. Şair, sevgilisi için fedakârlık yapmaya hazır olduğunu dile getirmektedir. *"itmişem yolların vefalı hanım"* ve *"dökülsede eğer yolunda kanım"* ifadeleri, sevgilisi için her türlü fedakarlığı yapmaya hazır olduğunu ve sevgilisine olan sadakatini göstermektedir. Şairin sevgilisine duyduğu bu derin bağlılık ve sadakat, şiirin genel temasını oluşturmaktadır. Şiir boyunca şairin sevgilisine olan sevgisi ve ona duyduğu hasret sürekli vurgulanmaktadır. *"Sensiz içim uzak keyf-ü safadan"* ve *"Aşkından geçmezem geçer cefadan"* ifadeleri, şairin sevgilisinin yokluğunda yaşadığı mutsuzluğu ve ona duyduğu derin hasreti yansıtmaktadır. Şairin sevgilisine olan bu derin sevgisi, onun için her türlü zorluğa katlanmaya hazır olduğunu göstermektedir. Şiirin sonunda şairin sevgilisine kavuşma arzusu ve bu arzuya yönelik duaları dile getirilmektedir. *"Mırazımdır dileklerimle du'am"* ve *"Gel sevdiğim gel aşkında yanayım"* ifadeleri, şairin sevgilisine kavuşma arzusunu ve bu arzunun gerçekleşmesi için dua ettiğini göstermektedir. Şair sevgilisine olan derin ve tutkulu aşkını, ayrılık acısını, umutlarını ve özlemlerini samimi ve duygusal bir üslupla dile getirmiştir. Şiirin dili sade ve yalındır, halk arasında yaygın olarak kullanılan kelimelerden oluşmuştur. Şairin sevgilisine olan aşkını ve bu aşktan doğan duygusal dalgalanmalarını içten bir şekilde ifade ettiği bu şiir, okuyucuyu derinden etkiler ve zihniyetini açıkça yansıtmaktadır.

"Aşkın Fermanı" adlı şiirinde *"Aşk zalimdir yoktur dinî imanı", "Güçlü geldi ayrılığın fermanı", "Bilmez nere gitsin bulur dermanı", "Muhabbetin hasretin eken bilir", "Ayrılığın acısın çeken bilir", "Paralanmış yüreğin diken bilir", "Sevdim sevda oldu eller yabanı"*

kelime grupları, birlikte düşünüldüğünde bir insanın aşkın ve ayrılığın getirdiği acılarla nasıl yüzleştiğini ve bu duygusal deneyimlerin insanda nasıl derin etkiler yarattığını göstermektedir. Aşk, şairin gözünde zalimdir ve insanın dinî inançlarına zarar verebilecek kadar güçlüdür. *"Ferman"* kelimesi, aşkın kararlı ve mutlak yönetimine işaret ederken, ayrılık acısının ve sevdanın insanın içini nasıl parçaladığını ve yüreğinin nasıl diken diken olduğunu dile getirmektedir. Şiirdeki imgeler de bu acımasız aşk temasını desteklemektedir. "Ayrılığın fermanı"nın *"güçlü geldiği", "aşk harmanının savrulduğu", "yüreğin paralandığı"* gibi betimlemeler, aşkın yıkıcı gücünü ve acılarını ön plana çıkarılmaktadır. Aşk, adeta bir doğa gücü gibi tarif edilmekte; kontrol edilemez, önüne geçilemez ve her şeyi yok edebilir. *"muhabbet", "hasret", "sevda"* gibi kavramlar da aşkın farklı yönlerini vurgulamaktadır. Bunlar, aşkın hem olumlu (sevgi, bağlılık) hem de olumsuz (hasret, acı) yanlarını temsil etmektedir. Parçabağlı, aşkın tüm boyutlarıyla insanı sardığını, içten içe kemirdiğini ve ruhunu paramparça ettiğini dile getirmektedir.

Şair *Sınırlama* adlı şiirinde sevgilisinden ayrı olduğu için büyük bir özlem ve hasret duyar. Bu duygular, şiirin ilk dörtlüğünde *"dol beni şad eyle gönlüm"* ve *"yırt karanlık gecelerim"* mısralarıyla açıkça ifade edilmektedir. Şair, sevgilisine kavuştuğunda yaşayacağı güzel anları hayal eder ve bu hayallerini şiirde dile getirmektedir. Bu duygular, şiirin bazı dörtlüklerinde *"kavuşalım ışık saçsın etrafın semah dönem", "diskinir muştuluğ iste güneşi şafak gibi"* gibi ifadelerle açıkça ifade edilmektedir. Sevgilisinin geri döneceğine dair umut ve beklenti içindedir. Bu duygular, şiirin birçok dörtlüğünde *"gel benimle baş başa kal", "taş beni götür beni", "gel durdur akmasın artık"* gibi ifadelerle dile getirilmektedir. Sevgilisi gelmediği durumlarda çaresizlik ve umutsuzluk duygularına kapılmaktadır. Bu duygular, şiirin son dörtlüklerinde *"sensiz dolar hüzün içim", "son bahar ol beze dalım"* gibi ifadelerle açıkça görülmektedir. Şair sonunda sevgilisinin gelmesini kaderin eline bırakır ve teslimiyet göstermektedir. Bu duygular, şiirin son dörtlüklerinde "gömülünce kon üstüme kokla beni yoklarken" gibi ifadelerle görülmektedir. Şiirde kullanılan bazı geleneksel imgeler ve kavramlar ise *"kemer kuşak"* söz grubu, geleneksel Türk şiirinde sıklıkla kullanılan bir benzetmedir. Sevgiliyi saran ve onu koruyan bir kemer veya kuşak olarak tasvir etmektedir. Şairin sevgilisini bu şekilde benzetmesi, geleneksel edebîyat anlayışından etkilendiğini göstermektedir. *"Pervaneler"* tasavvufta "aşığın şam'a (mum alevinin ışığına) pervane gibi koşması" anlamına gelen bir benzetmedir. Şairin sevgilisini ışık saçan bir varlık olarak tasvir etmesi ve pervanelerle ilişkilendirmesi, tasavvufî edebîyat geleneğinin bir yansımasıdır. *"dalğalan bayrak"* Bu ifade geleneksel Türk şiirinde

kahramanlık ve yiğitlik imgelerini çağrıştırmaktadır. Şairin sevgilisini bayrakla özdeşleştirmesi, onun yüceliğini ve değerini bu şekilde vurgulamak istemesinden kaynaklanmaktadır. *"Şad eyle gönlüm"* şairin sevgilisine duyduğu özlemi ve hasreti ve onunla mutlu olmak isteğini açıkça ifade etmektedir. *"Yırt karanlık gecelerim"* şairin yalnızlık ve üzüntü duygularını ve sevgilisinin bu duyguları ortadan kaldıracağına dair umudunu yansıtmaktadır. *"doldur yaralarımı"* şairin sevgilisinin onu iyileştireceğine dair inancını ve sevgisinin ona şifa olacağını umut etmesini göstermektedir. *"hay huzur"* tasavvufta sıklıkla kullanılan bir kavramdır. Dünyevi zevklerden ve sıkıntılardan uzak, huzur ve mutluluk dolu bir ruh halini ifade etmektedir. Şairin sevgilisine kavuştuğunda hissedeceği huzuru ve mutluluğu bu kavramla simgeleştirmesi, tasavvufî inanç sisteminden etkilendiğini göstermektedir. *"melhem"* kelimesi "şifa kaynağı" anlamına gelmektedir. Tasavvufta, Allah'ın şifa verici gücü ve bu güce sahip olan manevî önderler (pirler) sıklıkla *"melham"* olarak adlandırılır. Şairin sevgilisini şifa kaynağı olarak görmesi, tasavvufî inanç sisteminin şiirdeki yansımalarından biridir. Şiirde kullanılan benzetmeler, metaforlar ve imgeler oldukça güçlü. Suyun dolan bardak gibi coşması, ateşin alev alev ocak gibi sınırlaması, yaraların mutlu bir merhem ile doldurulması, etrafı kuşatma ve göğse sığınma gibi ifadeler şairin duygularını somutlaştırmıştır.

Ey Gelin adlı şiirde *"gelin"* sevgiliyi simgelemektedir. Şair, sevgilisine "gelin" diye hitap ederek onunla bir araya gelme arzusunu dile getirmektedir. Bu hitap şekli, sevgiliye duyulan derin ve tutkulu aşkı ifade eder. Şair, sevgilisine karşı duyduğu yoğun sevgiyi *"sevdam", "gülümü", "güzelim"* gibi sevgi dolu sözcüklerle ifade etmektedir. Şairin sevgilisinden ayrı kalması, onun ruhsal dengesini bozmuş ve derin bir acıya sebep olmuştur. Şairin ifadelerinde bu acı ve huzursuzluk açıkça görülmektedir*: "Kendimi ara gelin", "Geceler yatmaz oldum", "İçlerim yara"* söz grupları, şairin derinden sarsıldığını ve iç çatışmalar yaşadığını göstermektedir. Şair, sevgilisine sık sık "gel" diyerek onunla bir arada olma arzusunu dile getirmektedir. *"Gel beraber sevişek", "Sen ol bana hal gelin"* gibi ifadeler, birliktelik talebini açıkça ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, şairin sevgilisi karşısında kendini zayıf hissettiği ve ona muhtaç olduğu da görülmektedir *"Kul kurban satan gelin", "Utana atan gelin"* şair, sevgilisinden yardım, şefkat ve bağışlanma istemektedir. Buna rağmen, şairin sevgilisine duyduğu aşktan vazgeçmeyeceği ve ona kavuşma arzusunun süreceği de açıkça belirtilmiştir *"Sevmedim seni çok gelin", "Olmaz böyle yok gelin"* bu dizeler, şairin kararlılığını ve sevgilisine olan bağlılığını yansıtmaktadır. Şiirin ana teması, ayrılık acısı ve sevgiye duyulan özlemdir. Şiirde âşık, sevdiğinden ayrıldığından beri çok üzgün ve

perişandır. Sevgilisini her an düşünmekte ve ona kavuşmak için yalvarmaktadır. Ayrılık acısı, âşığı halsiz düşürmüş ve adeta bir ölüye çevirmiştir. Şiirin dili sade ve yalındır; duygular açık ve net bir şekilde ifade edilmiştir. Kullanılan dil, halk arasında yaygın olarak kullanılan kelimelerden oluşmaktadır. Şiirin üslubu ise duygusal ve içtendir; şair, sevgilisine olan aşkını ve ayrılık acısını samimi bir şekilde dile getirmektedir.

Yalnızlık, ayrılık ve hasret üzerine yazılan şiirler, şairin duygusal kırılmalarını, içsel boşlukları ve kayıp duygusunu yansıtır. Şairin zihniyeti, ayrılıkla başa çıkmaya, kayıpları kabullenmeye ve hasretin etkilerini anlamaya çalışır. *Vefasız Yar* adlı şiirinde *"Vefasız yar", "Aldattı yâr beni saldı", "Gitti bir çirkini aldı", "Avrat oldu ona kaldı", "Gönlüm ona dost belenmiş", "Genç saçıma kara elenmiş", "Sevda sevdim dost bulmadım", "O yardan ayrı kalmadım"* gibi söz grupları bu metnin zihniyetini ortaya koymaktadır. İhanete uğramış ve terk edilmiş bir aşığın duygu dünyasını yansıtmaktadır. Şarkıda kullanılan ifadeler, şairin yoğun bir öfke, kırgınlık, acı ve yalnızlık yaşadığını gösterir. Aynı zamanda, sevgiye olan inancını da kaybetmiş gibi görünmektedir. Geleneksel Türk şiirinde sıkça işlenen temalardan biri olan "vefasızlık" temasına dayanmaktadır. Metnin son dörtlüğünde *"Parça bağlı ağlama sen / Yüreğini dağlama sen / Çal sazında bağlama sen", "sen"* zamiri, şairin kendi iç dünyasına yaptığı bu seslenişte, duygusal yoğunluğunu ve yaşadığı hayal kırıklığını derinleştirmek için kullanılmıştır. Bu metin sadece bir ayrılık şiirinden öte, bir insan ruhunun derinliklerine inen bir şiirdir. Şair, bu metinde vefasızlık ve ayrılık acısının bir insan üzerinde yaratabileceği yıkıcı etkileri tasvir etmektedir. Metnin zihniyeti, öfke, kırgınlık, acı, yalnızlık ve umutsuzluk gibi yoğun duygularla yüklüdür. Bu duygular, şairin ruhsal bir dönüşüm geçirmesine neden olur. Ayrılık öncesinde naif ve güven dolu bir birey olan şair, ayrılık sonrasında kırılgan, öfkeli ve umutsuz bir insana dönüşür. Bu dönüşüm, parçanın en çarpıcı ve etkileyici yönlerinden biridir.

Hasret Ateşi şiiri, hasretin yakıcı etkisini ve kişinin ruhunda yarattığı tahribatı güçlü bir şekilde tasvir etmektedir. Şiir boyunca kullanılan imgeler ve semboller, hasretin bir ateş gibi can yakıcı olduğunu ve kişinin benliğine işleyerek onu tükettiğini açıkça ortaya koymaktadır. Hasret duygusu, şiir boyunca kullanılan *"sıkılır", "yanar" ve "acı"* gibi kelimelerle vurgulanan derin bir acıya neden olur. Bu acı hem fiziksel bir ıstırap hem de derin bir duygusal keder olarak tasvir edilmektedir. Şair, hasret nedeniyle kendini yalnız ve çaresiz hisseder. Bu umutsuzluk, *"kâbus", "ölüm" ve "karanlık"* gibi imgeler aracılığıyla yansıtılmıştır. Bu imgeler, şairin içinde bulunduğu karanlık ruh halini ve umutsuzluk hissiyatını sembolize edilmektedir. *"Yanar canım" ve "hasretten"* gibi ifadelerin tekrarı,

şairin içinde bulunduğu sürekli acı ve hasret halini pekiştirir. Bu tekrar, şiire vurgulu bir söylem kazandırmaktadır. *"Hasret Ateşi"* şiiri, hasretin insanın ruhunu ve özünü sarsan, yakan, tüketen bir his olduğunu çarpıcı imgeler, semboller ve dil kullanımı ile derin bir şekilde ortaya koymaktadır. Şair, hasretin insanı mahkûm eden, onu yok edebilecek kadar güçlü olduğunu vurgulamaktadır.

Garip şiirindeki *"Durmaz garibin gözyaşı doluhur duman olur", "Ağladıkça yadlar ilin dayanmaz pişman olur", "Bulmaz o ana tadın gurbette nişan olur", "Dert mevsime benzer gariplerin hayat sistemi", "Garip garip yad elinde Arar derdine çare", "İşte böyle bir hal var tüm garip olanların", "Yoksulluğa benzer gurbet garibe isyan olur"* kelime grupları birlikte düşünüldüğünde metnin zihniyeti ortaya çıkar. Bu zihniyet, 2017'de Telafer'ın IŞİD tarafından ele geçirilmesi ve bunun sonucunda birçok insanın evlerinden uzak kalmak zorunda bırakılmasıyla doğrudan bağlantılıdır. Yukardaki beyitlerde bu zorunlu göçün ve insanların memleketlerinden uzaklaşmasının getirdiği derin acıyı, yalnızlığı ve çaresizliği dile getirmektedir. Şiirde kullanılan ifadeler, gariplerin sürekli gözyaşı dökmesi, gurbetin tadını bulamaması, derdine çare araması ama bulamaması gibi temalar etrafında şekillenir. Bu durum, gariplerin iç dünyasındaki derin yalnızlık ve acının bir ifadesidir. "ana tadın" (yani memleketinin, kendi ülkesinin) lezzetinin gurbette (yabancı ülkede) bulunamadığı dile getirmektedir. Garip/göçmen insan, sürgün olduğu yerde kendi kültürünün, ait olduğu toplumun izlerini, tadını bulamamaktadır. Gurbet hayatı, ona kendi memleketinin özlemini hissettirmekte, ama ona o tadı ya da hissi verememektedir. Öyleyse metnin zihniyetinin merkezinde, zorunlu göç, memleket özlemi, yalnızlık ve çaresizlik temaları yer almıştır. Şiirdeki garip figürü, memleketinden koparılmış, gurbet ellerde yalnız ve çaresiz bırakılmış insanları temsil etmektdir. Bu zihniyet, insanların kendi kültürlerinden ve topraklarından uzaklaştıklarında yaşadıkları derin özlem ve yalnızlığı güçlü bir şekilde ifade etmektir.

Şair, eserlerinde bireysel ve toplumsal meseleleri İslami bir perspektifle ele alarak ahlakî değerleri yüceltmekte ve insanın faniliğine dikkat çekmektedir. Şairin inanç ve teslimiyetle ilgili şiirlerinde, bireyin Tanrı'ya olan bağlılığı ve bu bağlılık üzerinden ruhsal bir arınma süreci ele alınır. *İlahi Sen Rahm Eyle Bak* şiiri hem bireysel hem de toplumsal düzeyde yaşanan zorlukların Allah'a bir yakarış ile dile getirildiği etkileyici bir ilahidir. Şair, insanların güvenilmezliğini, kardeşlik ve dostluk ilişkilerinin bozulmasını, dünyanın huzurunu kaybetmesini ve bereketsizliği anlatırken, Allah'tan merhamet dilemektedir. Şiirin temel yapısında toplumsal bir çöküşe dair eleştiriler öne çıkar ve bu durumun tek çözümünün

ilahi rahmet olduğu vurgulanmaktadır. Şair, toplumdaki bozulmayı, dostlukların ve kardeşliklerin zarar görmesini dile getirmektedir:

Güvenilmez halımıza

İlahi sen rahm eyle bak

Kol atmayan dalımıza

İlahi sen rahm eyle bak

Parçabağlı, toplumdaki bozulmayı, dostlukların ve kardeşliklerin zarar görmesini dile getirmektedir. İnsan ilişkilerinde yaşanan yozlaşma ve güven kaybı, şiirin ana temalarından biridir:

Dost dostunu şere hişler

Kardeş kardeşini dişler

Bereket yok hepsi işler

İlahi sen rahm eyle bak

Şair, geçmişin ağır yüklerini taşırken, ilahi bir adalet ve rahmet beklentisi içerisindedir. Bu zihniyet, inanç dünyasında huzur bulmayı ve yaşamın çetin sınavları karşısında sabır göstermeyi yansıtır:

Kesilip kurt kuşun payı

Çekilmi bu elin yayı

Bilinmi bayramlar ayı

İlahi sen rahm eyle bak

Ayrıca dünya nimetleri karşısında insanların ahlakî değerlerden uzaklaşmasına eleştirel bir bakış sunarken, ilahî rahmet ve müdahalenin gerekliliğini vurgulamaktadır:

Kimi altın gümüş giyer

Kimi yoksul yoğum diyer

Çoğu haram huvar yiyer

İlahi sen rahm eyle bak

Yukardaki dizelerde, zengin ve fakir arasındaki derin uçurumu dile getirmektedir. Bu, adaletsizlik ve sosyal eşitsizliğin altını çizen bir eleştiridir. Zenginlerin bolluk içinde

yaşarken fakirlerin yoksulluk içinde sürünmesi, toplumsal adaletsizliğe yönelik güçlü bir mesaj vermektedir. *"Çoğu haram huvar yiyer"* ifadesi, insanların helal-haram sınırlarını göz ardı ederek kazanç sağladığını belirtmektedir. Ahlakî çöküşün bir işareti olan bu davranışlar, toplumun dinî ve manevî değerlerden uzaklaştığını göstermektedir. *"Kalmayıp çoğunun dinî"* dizesi de dinî değerlerin zayıfladığını ve insanların ahlakî yol göstericiden uzaklaştığını vurgulamaktadır. *"Kalmayıp çoğunun dinî / Çoğalıp yetimler ini"* dizeleri, manevî çöküşle birlikte yetim kalanların çoğaldığını, yani savaşlar, yoksulluk ya da başka sebeplerle ölümlerin arttığını belirtir. Bu, toplumsal yıkımı ve parçalanmayı simgelemektedir.

Pahalanıp kesim fiyat

Viran olup bizde niyet

Zor oluptı ölüm, hayat

İlahi sen rahm eyle bak

Telafer ağzında *"kesim"* çeyiz anlamında kullanılmaktadır. Çeyiz, geleneksel Türk kültüründe ve özellikle Türkmen toplumunda evliliğin önemli bir parçasıdır. Evlilik öncesi hazırlıklar arasında çeyiz hazırlamak, ekonomik ve sosyal açıdan ciddi bir yük getirebilir. "Pahalanıp kesim fiyat" ifadesi, ekonomik koşulların kötüleştiğini, çeyiz hazırlamanın maliyetinin arttığını ifade eder. Telafer gibi toplumlarda çeyiz hazırlama süreci hem kültürel hem de ekonomik açıdan büyük bir önem taşımaktadır. Ancak bu fiyatların pahalanması, evlenmek isteyen gençler ve aileler için büyük bir engel oluşturmaktadır. *"Viran olup bizde niyet"* burada *"Niyet"*, evlenme ve yuva kurma isteğini temsil etmektedir. Ancak "viran olup" ifadesi, bu niyetin bozulduğunu, yıkıldığını, yani insanların bu ekonomik zorluklar nedeniyle evlenme isteğin gerçekleşmesinin zorlaştığını ifade etmektedir. Toplumsal bağların kuvvetli olduğu bir kültürde, evlenip aile kurma isteği çok önemli bir yer tutar. Ancak bu dizeler, evlenmenin artık maddi sebeplerle zorlaştığını ve insanların umutlarının yıkıldığını, bu durumun da toplumu olumsuz etkilediğini göstermektedir. *"Zor oluptı ölüm, hayat"* dizesi, yaşamın ve ölümün zorluklarının artığını ve insanların hem bu dünyada hem de ölüm karşısında çaresiz kaldığını ifade etmektedir. Bu da modern toplumda karşılaşılan ruhsal sıkıntılara ve belirsizliklere işaret etmektedir. Öyleyse bu metnin zihniyeti, toplumsal adaletsizlikler, ahlakî çöküş ve zorluklar karşısında derin bir dinsel inançla şekillenmektedir. Şair, toplumun manevî, ahlakî ve sosyal değerlerinden uzaklaştığını, bu durumun da toplumda büyük bir bozulmaya yol açtığını düşünmektedir. Bu zihniyet, İslamî değerler

çerçevesinde bir eleştiri getirirken, çözümü ilahi merhamet ve kurtuluşta bulunmaktadır. Ayrıca, ekonomik sorunlar ve insanların dünyevi tatlara kapılmasının, manevî değerleri terk etmesinin eleştirisi yapılmaktadır. Şiir, bireysel ya da toplumsal kurtuluşun, yeniden ahlakî ve dinî değerlere sarılmakla mümkün olduğunu ifade etmektedir. Toplumdaki yoksulluk, adaletsizlik, yetimlerin çoğalması, dinî inancın zayıflaması gibi temalar, İslamî zihniyetin toplumsal ve ahlakî bozulmalara karşı ne denli hassas olduğunu yansıtmaktadır.

Kibir, insanın hem kendi içinde hem de toplumla olan ilişkilerinde tehlikeli sonuçlara yol açabilen bir duygudur. Şair *Kibir Olma* şiirinde, kibirli bir insanın sonunun ne olacağını çarpıcı bir şekilde tasvir ederek kibirden uzak durmamız gerektiği konusunda bizi uyarmaktadır. Kibirli bir insanın nasıl aciz ve çaresiz bir hale geldiğini anlatan imgeler ve semboller, kibir duygusunun tehlikelerini açıkça ortaya koymaktadır. *"Güneşlerde çiğlerini pişirme"* mısrası, kibirli bir insanın haddinî aşarak imkânsız şeylere kalkışacağını ve bu nedenle başarısızlığa uğrayacağını göstermektedir. *"Kül olup savrulur yele dönersin"* mısraı, kibirli bir insanın yok olup gideceğini ve hiçbir iz bırakmayacağını göstermektedir. *"Sertliğin kaybeder çula dönersin"* mısraı, kibirli bir insanın zamanla zayıflayacağını ve aciz bir hale geleceğini göstermektedir. *"Küle, tüle, mala, çula döner"* Bu ifadeler, insanın ölümle birlikte maddi değerlerinin ve görünüşünün nasıl değişip yok olduğunu betimler. Kül ve tül, insanın cansız bedeni; mal, servet ve varlıkları; çul ise yoksulluğu ve çaresizliği sembolize eder. Bu sıralama, insanın ölümle birlikte tüm görkeminin ve gücünün yok olup gittiğini vurgular.

4.3.2. Yapı

a. Beyitlerle Yazılan Şiirler

Kurtuluşa Doğru adlı şiir, geleneksel nazım şekillerinden kıta ile yazılmıştır. 27 beyitlerden oluşmaktadır. Beyit beyit kendi içinde bir bütünlük taşımaktadır. Şiirdeki temel tema "vatan sevgisi" etrafında yoğunlaşmakta ve bu tema her beyitte farklı söz gruplarıyla, görsel imgelerle ve retorik unsurlarla yeniden işlenmektedir. Bu tekrar ve çeşitleme sayesinde, şiirin asıl teması güçlü biçimde vurgulanmaktadır. Ayrıca, mısra sayısının eşitliği, hece uyumu, ses benzerliklerinin kullanımı gibi yapısal unsurlar da şiirin bütünlüğünü ve ritimsel ahengini sağlamaktadır. Böylece, içerik ve biçim bir bütün oluşturmaktadır. Her beyit, kendi başına anlamlı bir ifade taşırken, bir araya geldiklerinde bir temsil ve anlam bütünlüğü oluşturmaktadır. Birbirini takip eden beyitler, akışı sağlayan geçişlerle birlikte daha büyük

bir anlam bütünlüğü sunmaktadır. Her beyitte güçlü bir anlam bütünlüğü bulunmakta ve vatan sevgisi, mücadele, şehitlik gibi temalar işlenmektedir.

b. Dörtlüklerle Yazılan Şiirler

Şairle yapılan mülakatta *Yurdumuz* adlı şiirini "Hümâsî- خماسي" şeklinde olduğunu belirtmiştir. Ancak şiiri dikkatlice incelenildiğinde, yedekli koşma şekline benzediğini görülmektedir. Şair birinci yedekli dörtlükte yedekli koşmanın kuralını sağlamamıştır. Şiir Dört yedekli dörtlükten oluşmaktadır. Şiir, milli kimlik ve aidiyet duygusu etrafında şekillenir. Yapısal olarak, yedekli dörtlüklerden oluşur ve her bir yedekli dörtlük belirli temalar etrafında birleşmektedir. Ses ve ahenk yapısı, uyak, redif, ses tekrarları ve aliterasyon gibi unsurlarla güçlendirilir. Bu yapılar, şairin estetik anlayışını ve dönemin zevklerini yansıtmaktadır. İlk yedekli dörtlükte, Telafer'in güzelliklerine ve şehrin insanlarına olan sevgiyi dile getirirken, ikinci yedekli dörtlükte, Türkmen kimliğine ve Telafer'in tarihî mirasına vurgu yapmaktadır. Üçüncü yedekli dörtlük, toplumdaki dayanışmayı ve dostluk ilişkilerini ele almaktadır. Dördüncü yedekli dörtlük, Türkmen kimliğinin ve bayrağının yüceltilmesi ile özgürlük ve bağımsızlık arzusunu dile getirmektedir. Görüldüğü gibi, bütün birimlerde şehrin güzellikleri, tarihî mirası, toplumsal dayanışma ve özgürlük arzusu temaları etrafında birleşilmiştir.

"Türkmen Olmak Suçtur Dedi" adlı şiir, serbest nazım biçiminde yazılmıştır. Belirli bir kafiye veya ölçüye bağlı değildir, bu da şairin ifadelerinde özgür olmasını sağlamaktadır. Şiir, bir diyalog biçiminde ilerleyerek şairin Türkmen kimliğini savunma sürecini anlatır. Bu süreçte şair, kimliğini sorgulayan kişiye karşı Türkmen olduğunu vurgularken yaşadığı kültürel ve sosyal zorlukları da dile getirmektedir. Şiirin büyük bir kısmı diyalog şeklinde ilerler. Şair, kimliğini sorgulayan birine karşı kendi kimliğini savunur. Bu diyalog, şiire dinamik bir yapı kazandırır ve okuyucuyu şiirin içine çeker. Şiirde geçen diyaloglar, şairin kimliğini ve aidiyetini sorgulayan kişinin ısrarcı tutumunu ve şairin buna karşı gösterdiği direnci gösterir. Şair, Türkmen kimliğini ve kökenlerini çeşitli açılardan detaylandırır. Türkmen olduğunu vurgularken, aynı zamanda diğer kimliklerle karıştırılmasına karşı çıkmaktadır.

"Sevgilim Mavi Bayrak" adlı şiir serbest nazımla yazılmış olup belirli bir ölçüye bağlı değildir. Her dize, anlamını ve estetiğini koruyacak şekilde düzenlenmiştir. Dizeler arasında anlam bütünlüğü ve akışkanlık mevcuttur. İlk bölümde, Türkmen kimliğinin yüceliğine ve ona duyulan hayranlığa vurgu yapılmaktadır. Şair, sevgilisi için gökten bir parça yırtmak, Ay'ı indirmek gibi büyük hayaller kurmaktadır. Orta bölümde, sevgiliye olan bağlılık ve onu

yüceltme arzusu ifade edilir. Şair, sevgiliyi en yüksek mertebeye koyma isteğini dile getirmektedir. Son bölümde, Türkmen kimliği ve kültürel miras ön plana çıkar. Şair, gök ve denizin Türkmenlere ait olduğunu ve bunları Türkmen'e taptırmak istediğini belirtmektedir. Bu bölümde, şairin kimlik ve kültürle olan bağını görmek mümkündür. Böylece *Sevgilim Mavi Bayrak* şiiri, güçlü imgeler ve derin temalarla örülmüş, anlam ve biçimin uyumlu bir şekilde kaynaştığı bir yapıya sahiptir. Şiirdeki her birim, bütünün anlam ve estetiğine katkıda bulunur. Şair, sevgilisi aracılığıyla Türkmen kültürünün temel niteliklerini yüceltmekte ve ona sınırsız bir bağlılık sergilemektedir.

"Ne Fayda" serbest şiir tarzında yazılmıştır. Bu tarz, belirli bir ölçü ve kafiye düzeni olmaksızın yazılan şiirlerdir. Şair, duygularını ve düşüncelerini özgürce ifade etmektedir. Şiirin ana teması, derin bir keder ve hayal kırıklığıdır. Şair, yaşadığı acıları ve pişmanlıkları dile getirmektedir. Şair, geçmişte yaptığı hatalardan dolayı duyduğu pişmanlığı ve bu pişmanlığın yarattığı içsel çatışmayı ifade etmektedir. Şiir boyunca şair, içinde bulunduğu durumdan çıkış yolu ararken çaresizliğini dile getirmektedir. *"Çağlasan da ne fayda"* gibi tekrar eden vurucu ifadeler kullanarak şiirin ana temasını vurgulanmaktadır.

On dörtlükten meydan gelen *Şair Rıza Çolakoğlu'na* adlı metin her dörtlüğü, belirli bir ritim ve ahenkle yazılmış olup, genellikle dörtlüklerde ahenk ve ritim sağlamak için kafiye ve redif kullanılmıştır. Şehrinin tek şairi olarak adlandırılan bir şairin sanata ve şiire olan tutkusunu, şiirin gücünü ve derinliğini anlatmaktadır. Şiirin dörtlüklerinde şairin kalemiyle boğulduğunu, şiirin büyüsüyle coştuğunu ve dünyayı güzelliklerle doldurduğunu dile getirir. Ayrıca, insanın derinliklerine inen fikirlerin, sözlerin içinde gizli sırlar barındırdığını ve okuyanları derin düşüncelere sevk ettiğini vurgular. Şiir aynı zamanda karanlık ve zalim doğuşların da eleştirisini yapar, doğanın çeşitli ögeleriyle şairin kişiliğini ve eserlerini benzetir. Son olarak şairin barışı ve adaleti savunduğunu, modern şiirin bilgi ve irfan olduğunu ifade eder ve şairin şehrine ve diğer şairlere duyduğu saygıyı dile getirir. Bu dörtlüklerin her biri, farklı imgeler ve duygularla dolu olarak şiirin genel yapısını oluşturur, her dörtlükteki tema ve imgelem, şiirin derinliğini ve zenginliğini artırır. Şiirin bütün birimlerinde, şairin hocasına duyduğu derin saygı, minnettarlık ve hayranlık ifade edilmektedir. Ses ve anlam kaynaşmasından oluşan birimler bu husus etrafında birleşirler.

Felek Oğlu şiiri, dokuz beyitten oluşmaktadır. Beyitlerin her biri, şairin şiire olan derin saygısını ve onun toplumsal rolünü yücelten ifadelerden oluşur. Her beyit, anlam ve ses açısından bir bütünlük oluşturur. Birinci beyitte şair, şiirin önemini ve kutsallığını vurgulamaktadır. Şiirin kurallarını belirleyen ve ona değer katanın Felekoğlu olduğunu

söylemektedir. İkinci beyitte şair, Felek oğlu'nun adının doğadaki her şey tarafından bilindiğini ve sorulduğunu ifade eder. Kumruların bile onun adını bildiğini ve sorduğunu dile getirmektedir. Üçüncü beyitte Felekoğlu'nun derin ve bilgece sözlerinin, cahilleri bile düşündüren ve zorlayan bir etkiye sahip olduğunu dile getirmektedir. Dördüncü beyitte Felekoğlu, zalimlere karşı çıkan ve mazlumların yanında duran bir güç olarak tasvir edilmektedir. Beşinci beyitte Felekoğlu'nun yanlış yolda olanlara doğruyu gösteren keskin bir dille cevap verdiği belirtilmektedir. Altıncı beyitte şair, Felekoğlu'nun karanlık dünya içinde hakikati gören bir ışık olduğunu ifade etmektedir. Yedinci beyitte Felekoğlu, Hakk'a ulaşmak için çabalayan ve bu yolda başkalarına da rehberlik eden bir liderdir olduğundan söz edilmektedir. Sekizinci beyitte Felekoğlu'nun az ve öz konuşan, her sözü bir sanat eseri gibi işleyen biri olduğu belirtilmektedir. Dokuzuncu beyitte Felekoğlu'nun şöhret ve şan kaynağı olduğu ve aynı zamanda kötülere karşı bir delil ve kanıt olduğu ifade edilmektedir. *Felekoğlu* şiirinde, şairin derin hayranlığı ve saygısı çerçevesinde Felekoğlu'nun bilgeliği, adaleti, hak yolunu savunması ve toplumsal rolü temaları işlenmektedir.

Güzel Kızımız şiiri altı beyitten oluşmaktadır. Her beyitte, ses ve anlam kaynaşması bulunur. Bu kaynaşma, beyitlerin bir tema etrafında birleşmesini sağlamaktadır. İlk beyit, herkesin Allah'a dua ederek kızın varlığını istediğini ve onun ne kadar güzel ve tatlı olduğunu ifade etmektedir. İkinci beyit, kızın dünyanın neşesi, ayı, yıldızı ve güneşi olduğunu; onun güzelliğinin her yerde koktuğunu ve bahar mevsimini anımsattığını dile getirmektedir. Üçüncü beyit, kızın çiçek ve gazel gibi güzel olduğunu, arının bile ondan bal sunduğunu belirtir. Ayrıca kızın canları, hayatları ve arzuları olduğunu ifade etmektedir. Dördüncü beyit, kızın cemal (güzellik) ve kemal (olgunluk) olduğunu ve bütün güzellikleri temsil ettiğini belirtir. Şair, iki gözünün başka hiçbir şeyi görmediğini ifade etmektedir. Beşinci beyit, kızın mal, mülk ve bütün dünyaları olduğunu belirtir. Aynı zamanda kızın anne, baba ve özleri olduğunu ifade etmektedir. Altıncı beyit, şairin şiiri kime ithaf ettiğini belirtir. Kızın adının Hatice olduğunu ve onun güzel yavru, körpe kuzu olduğunu ifade etmektedir. Bu beyitler, şairin güzellik, değer ve duygusal bağlamdaki anlam yüklemelerini temsil eder. Her bir beyit, kendi içinde birimler halinde düzenlenmiş ve bütünsel olarak bir tema etrafında yapılandırılmıştır.

Kibir Olma adlı metin sekiz dörtlükten oluşmaktadır. Her dörtlüğün belirli bir tema etrafında toplanmasıyla oluşur. Her dörtlük, kibir ve gururun zararlarını farklı açılardan ele alır ve bu temalarla şiirin bütünlüğünü sağlar. Şiirin ana teması, kibirden kaçınmak ve alçakgönüllü olmaktır. Birinci dörtlükte, kibirli olmanın tehlikelerini vurgular. Kibirli insanların sonunda

pişmanlık yaşayacakları ve küçülecekleri anlatılmaktadır. İkinci dörtlükte zenginliğin geçici olduğu ve ölümle birlikte herkesin eşit hale geleceği ifade edilmektedir. Zenginlik ve kibir, ölümün getirdiği gerçeklikle yüzleşince anlamsızlaşır. Üçüncü dörtlükte kibirli insanların yükselip sonunda düşeceği anlatılmaktadır. Kibirli davranışlar, kişinin ruhunu yakar ve sonunda hiçliğe dönüşmesine neden olur. Dördüncü dörtlükte kibirli olanların sonunda aşağılanacağı ifade edilmektedir. Alçakgönüllü olmanın, insanı yüceltirken kibir olmanın onu değersizleştirdiği vurgulanmaktadır. Beşinci dörtlükte dünyanın geçiciliği ve kibirli insanların gölgelerinin büyük görünmesine aldanmamaları gerektiği anlatılmaktadır. Güneşin bulutlarla kaybolması gibi kibir de zamanla yok olur. Altıncı dörtlükte maddi zenginliklere kapılmama gerektiği ve dünya malının geçici olduğu vurgulanmaktadır. Zenginlik, kibirli kişiyi sonunda değersiz hale getirmektedir. Yedinci dörtlükte insanın topraktan geldiği ve tekrar toprağa döneceği ifade edilmektedir. Kibirli davranışlar, insanı yüksekten düşürdüğünde kırılmasına neden olur. Ölüm, zengin ya da kibirli demeden herkesi eşitlemektedir. Sekizinci dörtlükte şair kendi sözlerinin hikmet dolu olduğunu belirtir ve kibirli olanların değersiz hale geleceğini ifade etmektedir. Alçakgönüllü ve bilgece yaşamanın önemi vurgulanmaktadır. Her dörtlük, kibir ve gurur temasını farklı açılardan ele alır ve bu temalarla bütünlük sağlar. Şiirde ahenk ve ritim, uyak düzeni ve ses tekrarlarıyla sağlanmıştır. Her dörtlüğün sonunda benzer uyaklar kullanılarak ritmik bir ahenk kazandırılmıştır.

Güzeller Bağında şiir, toplamda yedi dörtlükten oluşmaktadır. Her bir dörtlükte, şairin doğaya ve güzelliklere olan hayranlığı, bağın güzelliklerini betimleyerek anlatılmaktadır. Her dörtlüğün son dizesi *"Güzeller bağından meyve dereydim"* ifadesiyle biterek redif oluşturur. Bu redif, şiirin ana temasını pekiştirir ve her dörtlüğün sonunda tekrarlanarak şiire ahenk katmaktadır. İlk dörtlükte şair, baharın geldiği zamanda güzellerin bağa dolduğu anları betimler. Bu anlarda bağın meyvelerini toplama arzusunu dile getirmektedir. İkinci dörtlükte güller ve bülbüllerin etkileşimi üzerinden doğanın ahengini ve güzelliğini anlatır. Şirin narların olgunlaşmasını, güzelliğin bir simgesi olarak betimler. Üçüncü dörtlükte seher vaktinde, nazlı yarın meyve tanelerini topladığı anları betimler. Bu dörtlükte, narların olgunlaşması ve bağın güzelliği ön plana çıkar. Dördüncü dörtlükte bahçıvanların bağda çalıştığı, narları topladığı ve gece ay ışığında meyveleri topladıkları anları betimlemektedir. Beşinci dörtlükte şair, bağbanların suyu arka (küçük su kanalı) yıkadığını ve ellerine kına yakarak şirin narları topladığını anlatılmaktadır. Altıncı dörtlükte dut ağaçlarının meyve verdiği, tatlı dutların piştiği ve bağların verimli olduğu anları betimlemektedir. Yedinci

dörtlükte baharın sonlarında kuşların uçuşunu ve bağda sepet çatmasını (hazırlamasını) anlatılmaktadır. Şiirde kullanılan sesler, doğanın ve bağın huzurunu, dinginliğini yansıtır. "Güller", "bülbüller", "şirin narlar" gibi sesler, şiirin akışını ve ahengini sağlamaktadır.

Parçabağlı'nın *Garip* şiiri, On beyitten ibarettir. Gurbete düşen insanlar, vatanlarından ve sevdiklerinden koparılarak yeni bir yere uyum sağlamak zorundadırlar. Bu durum, onlarda büyük bir yalnızlık ve aidiyetsizlik duygusu yaratmaktadır. Şair, bu acıyı şu kelime gruplar ile dile getirmektedir:

"Durmaz garibin gözyaşı doluhur duman olur"

"Ağladıkça yadlar ilin dayanmaz pişman olur"

Bu dizelerde gurbetin yarattığı pişmanlık ve özlem duygusu açıkça ifade edilmektedir. Garip, vatanından ayrılmanın acısıyla sürekli ağlamakta ve pişmanlık duymaktadır. Her şeye rağmen, şiirde umut ve dayanışma mesajı da verilmektedir. Garip kalan insanlar, bir gün tekrar vatanlarına döneceklerine dair umutlarını yitirmemişlerdir. Ayrıca, birbirlerine destek olarak bu zor günleri atlatmaya çalışmaktadırlar. Şair, bu umudu ve dayanışmayı şu dizelerle söz gruplar ile işaret etmektedir:

"Ya barışır ya da küser öz kendi kendinle"

"Dolup dolanır her yeri arar vatan tadını"

Bu dizelerde gurbetin zorluklarına rağmen, umudunu ve direnişini yitirmeyen gurbetçinin ruh hali yansıtılmaktadır. Garip, vatanına kavuşma hayalini kurarak ve birbirine destek olarak bu zorlukları aşmaya çalışmaktadır. Gurbetin yarattığı acı ve yabancılaşma duygusu, garip kalan insanların duygusal dünyasında da büyük bir dalgalanmaya yol açmaktadır. Bu insanlar, bazen umutlu ve coşkulu, bazen de kederli ve öfkeli hissetmektedirler. Şair, bu duygusal dalgalanmaları şu kelime grupları ile ifade eder:

"Bazen ağlar bazen güler bazen unutur gezer"

"Bazen kendin gafil eyler mecburen nisyan olur"

Bu dizelerde gurbetin insan ruhunda yarattığı karmaşık duygusal durum açıkça görülmektedir. Garip, yaşadığı zorluklarla başa çıkabilmek için bazen umudu ve coşkusunu yitirmekte, bazen de kendini unutmaya çalışmaktadır. Garip kalan insanlar, bir gün tekrar vatanlarına döneceklerine dair umutlarını yitirmemişlerdir. Ayrıca, birbirlerine destek olarak bu zor günleri atlatmaya çalışmaktadırlar. Şair, bu umudu ve dayanışmayı şu dizelerle vurgular:

"Yadladıkça yanar canı akraba dost ahbabın"

"Kavuşmaya hayal biner Yollara Ne şan olur"

Bu dizelerde gurbetçinin akrabalarını, dostlarını ve sevdiklerini anımsayarak teselli bulmaya çalıştığını ve vatanına dönme hayalini kurduğunu görmekteyiz. Bu anılar ve hayal, gurbetçinin yaşadığı acıyı hafifletmektedir. Metnin bütün birimlerinde, gurbet acısı teması ifade edilmektedir. Ses ve anlam kaynaşmasından oluşan birimler, bu gurbet acısı etrafında birleşmiştir. Bu da metnin gurbet acısını, içsel yalnızlık ve çaresizlik duygularını ses ve söyleyiş yoluyla dile getirmesi demektir.

Hasret Ateşi şiiri, 19 dörtlükten oluşmaktadır. Her dörtlük dört mısrada, genellikle aynı kafiye düzeniyle yazılmıştır. Parçabağlı, sade ve etkileyici bir dil kullanmaktadır. "Hasret" teması, şiirin merkezinde yer alır ve her dörtlükte farklı bir açıdan işlenmektedir. Şair, hasretin insanı nasıl içten içe yaktığını, gecelerin nasıl hüzünle dolduğunu, bu duygunun vücudu nasıl etkilediğini dile getirmektedir. Her dörtlük kendi içinde bağımsız bir bütünlük taşırken, genel olarak "hasret" teması etrafında birleşmiştir. Bu düzenli yapı, şiirin akıcılığını ve bütünlüğünü sağlamaktadır. *Hasret ateşi* şiiri derin bir duygusal yük taşımaktadır. Şairin duygusal çalkantıları, içsel savaşları ve özlemleri bu eserde yoğun bir şekilde işlenmiştir. Her dize, okuyucuya şairin iç dünyasını ve duygularını derinden hissettirmektedir.

Aşkın Fermanı metin dört dörtlükten oluşmaktadır. Her dörtlük, ses ve anlam bağlamında birbiriyle kaynaşmış bir birim oluşturmaktadır. Her mısra, cümledeki bir kelime gibi tek başına belli bir anlam ifade etmese de dörtlük bütünü içinde tamamlanmış küçük bir sistem haline gelmektedir. Birinci dörtlükte aşkın geçmişte nice aşıkların zamanını nasıl tükettiği ve aşkın zalim doğası vurgulanmaktadır. Aşığın kendi sevgisini dile getirirken yaşadığı acılar ve dilinin yaktığı zorluklar ifade edilmektedir. İkinci Dörtlükte ayrılığın kesin bir kararla aşıkları nasıl savurduğu ve birçok aşkın bu ayrılık karşısında nasıl dağıldığı anlatılmaktadır. Ayrılığın dermanını nerede bulacağı belirsizdir. Üçüncü dörtlükte sevginin özlem dolu halleri ve ayrılığın getirdiği acılar üzerine yoğunlaşır. Kalbin parçalanmış olduğu ve bu acıların derinliklerini yürekten hissettiği ifade edilmektedir. Dördüncü dörtlükte zamanında sevdiği ve sevdasının artık yabancı ellere dönüştüğünü dile getirmektedir. Her dörtlük, ayrılık acısını farklı sözcük gruplarıyla tekrar ederek işlemiştir. Bu, belirli bir duygunun veya temasının çeşitli şiirsel ifadelerle zenginleştirilmesidir. Dörtlüklerin hepsi, ayrılık acısı etrafında birleşmiş ve bu tema çeşitli açılardan derinlemesine incelenmiştir. Her bir dörtlükteki mısra sayısı, ses benzerlikleri ve hece sayısının eşitliği, şiirin bütünlüğünü ve estetik yapısını güçlendiren unsurlardır. Bu özellikler, şiirin melodik akışını ve duygusal

derinliğini artırarak, okuyucuya güçlü bir duygusal deneyim sunar. Bu da şiirin içsel tutarlılığını sağlar ve tema üzerindeki vurguyu pekiştirmiştir.

Gel sevdiğim gel adlı şiir, 12 dörtlükten oluşan lirik bir aşk şiiridir. Her dörtlük, aşk ve özlem temasını farklı yönleriyle ele alarak, anlam bütünlüğü ve ses uyumu içinde tamamlanmış küçük sistemler (birimler) haline gelmiştir. Şiirin yapısı, her dörtlüğün belirli bir tema etrafında toplanmasıyla oluşmuştur. Her dörtlük, sevgiliye duyulan aşkı ve bu aşkın getirdiği duygusal yoğunluğu farklı açılardan ele alır ve bu temalarla şiirin bütünlüğünü sağlamaktadır. Şiirin ana teması, sevgiliye duyulan derin aşk ve bu aşkla yanıp tutuşan bir yüreğin özlemidir. Şiirde kullanılan dil ve imgeler, geleneksel Türk şiirine ait unsurları taşımaktadır. Aşk, özlem ve sadakat gibi temalar, Türk edebiyatında sıkça rastlanan konulardır. Şair, bu geleneksel unsurları modern bir şekilde ifade ederek hem geçmişe olan bağlılığı hem de güncel duyguları harmanlamıştır. Şiirde ahenk ve ritim, uyak düzeni ve ses tekrarlarıyla sağlanmıştır. Her dörtlüğün sonunda benzer uyaklar kullanılarak ritmik bir ahenk kazandırılmıştır. Her dörtlük, aşk ve özlem temasını farklı açılardan ele alır ve bu temalarla bütünlük sağlamıştır. Şairin duygusal ifadeleri, şiirin anlam bütünlüğünü korur ve okuyucuya güçlü bir mesaj iletilmiştir.

Ey Gelin metin on altı dörtlükten oluşuyor. Her bir dörtlük, genellikle sevgiliye yöneltilmiş duygusal ve içten sözlerle dolu. Şiirdeki temel tema aşk, özlem ve ayrılık acısı üzerine kurulu. Şair, sevgilisine olan derin duygularını ifade ederken, onunla birlikte olma arzusunu ve ayrılığın verdiği acıyı dile getirmektedir. Her dörtlük, sevgilinin güzelliği, şefkati, sevgi dolu sözleriyle ve onunla olan özleminin etkileriyle dolu. Şiirin dilinde halk edebiyatının özellikleri ön plana çıkıyor; samimi, duygusal ve içten bir üslup kullanmaktadır. Aynı zamanda bazı dörtlüklerde şairin sevgilisinden duyduğu hayal kırıklığı veya ayrılığın verdiği acı ifade ediliyor. Şiirin yapısı, her dörtlüğün birbirine bağlı ama aynı zamanda bağımsız bir bütünlük oluşturduğu şekilde düzenlenmiş.

Vefasız Yar adlı şiir, geleneksel Türk halk şiiri özelliklerini taşıyan bir yapıya sahiptir. Şiir, dört dörtlükten oluşan ve tekrarlanan bir dize ile ana temayı vurgulayan bir yapıya sahiptir. İlk dörtlükte*, "aldattı", "gitti", "avrat oldu"* gibi ifadelerle yarının sadakatsizliği ve değişimi vurgulanmaktadır. Dize sonlarında *"ben neynim"* ifadesi tekrarlanarak şairin içsel sorgulaması ve hayal kırıklığı belirtilmektedir. İkinci dörtlükte de benzer bir kalıp izlenmiştir. *"Sürmelenmiş", "belenmiş", "elenmiş"* gibi kelimelerle yarının değişen tavrı ve şairin iç dünyasındaki karışıklık ifade edilmektedir. Üçüncü dörtlükte, şair sevdanın verdiği acıları ve yarın dost olmamasını, hiçbir teselli bulamamasını dile getirmektedir. *"O*

yardan ayrı kalmadım" ifadesiyle de yarına olan bağlılığı vurgulanmaktadır. Son dörtlükte ise şair kendi ruhuna seslenmekte ve onu teselli etmeye çalışmaktadır. Yine *"ben neynim"* tekrarı, şairin iç çaresizliğini ve yaraya olan isyanını belirtmektedir. Her dörtlükte aynı tema olan vefasızlık ve ayrılık acısı farklı sözcük grupları ve imgelerle ifade edilmiştir. Şiirin bütünlüğünü oluşturan unsurlar arasında dörtlüklerdeki benzer mısra sayısı, ses benzerlikleri, hece ölçüsü ve aynı temanın farklı cümlelerle tekrarlanması dikkat çekmektedir.

Aşk şiiri on beyitten oluşmaktadır. Her beyit, ses ve anlam kaynaşmasıyla oluşturulmuş bir birimdir. İlk beyitte aşka tutulmuş bir Mecnun'un canana olan aşkını anlatır. Ayrılığın zorluğunu ve aşka olan bağlılığı vurgular. İkinci beyitte aşığın, vefasız sevgiliden gelen acı ile nasıl kül olduğunu ifade etmektedir. Üçüncü beyitte fırtınanın ve yelin aşığın külünü savurması, aşkın getirdiği acıyı ve aşığın çaresizliğini anlatmaktadır. Dördüncü beyitte zorlu ve engebeli yolların, Ferhat gibi aşkla dolu birini bile nasıl imana yönlendirebileceğini vurgulamaktadır. Beşinci beyit Kerem'in kül oluşu ve yolunu bulamaması, aşkın zorluklarını ve aşığın çaresizliğini simgelemektedir. Altıncı beyitte aşkta çareyi yalnızca maşukta bulabileceğini, başka hiçbir şeyin bu acıyı dindiremeyeceğini anlatmaktadır. Yedinci beyitte lokman Hekim bile aşka çare bulamazsa, vefasız bir kalbin ilaçla bile iyileştirilemeyeceğini ifade etmektedir. Sekizinci beyitte aşkın denizinin ve dağlarının ne kadar büyük ve derin olduğunu, aşığın bu zorluklar karşısında ne yapabileceğini sorgulamaktadır. Dokuzuncu beyitte dağların maşuk gibi sevgilisine naz yapması ve aşığın bu durum karşısında acı çekmesi dile getirilmektedir. Son beyitte şairin kendi acısını ve aşkını dile getirmesi, yansa bile kül olmuş olsa bile aşkın önemini vurgulamaktadır. Her beyit, aşığın yaşadığı duygusal durumları ve aşkın getirdiği zorlukları anlatırken, şiir yapısı itibariyle de düzenli ve tematik bir bütünlük sergilemektedir. Bu da şiirin hem içerik hem de biçim açısından güçlü bir eser olduğunu göstermektedir.

Sınırlama adlı şiir yirmi altı beyitten ibarettir. Şiirde, duygu ve düşüncelerin ifadesi ses ve anlam kaynaşmasıyla gerçekleştirilmiştir. Her beyit, kendi içinde tamamlanmış küçük bir sistem olarak görülür, ancak tüm beyitler bir araya gelerek şiirin genel temasını oluşturmaktadır. İlk beyitlerde, şair gönlünün huzur bulmasını ve rahatlamasını dile getirir. Hayatın coşkusunu dolan bir bardak gibi tasvir eder ve içsel huzura kavuşmayı arzu eder. Karanlık gecelerin sona ermesini ve aydınlığa kavuşmayı arzu etmektedir. Alev alev yanan bir ocak gibi karanlıkların sınırlanmasını hayal etmektir. Yaralarının iyileşmesini ve mutlu olmayı dilerken, duvarların yarıklarının kapanması gibi içsel yaralarının da kapanmasını

arzu etmektedir. Etrafının sevgiyle sarılmasını ve sükûnet içinde dinlenmeyi istemektedir. Şair, okşanarak ve şirin bir uykuya dalmayı arzular. Ana baba kucağında yatan bir çocuk gibi rahatlamayı hayal etmektedir. Sevgi dolu dokunuşlarla yaralarının iyileşmesini ve huzur bulmayı dilemektedir. Ayrıca suyun serin olmasını ve gözlerinin elğam (mikrop) kapmamasını, sevgilisinin dudaklarını kurutmadan suvarmasını istemektedir. Dertlerine ortak olmasını, dertlinin derdine bıçak gibi keskin bir çözüm bulmasını arzu etmektedir. Kavuşmayı ve ışık saçmayı, semah dönerek aşkı çırak gibi yanmayı dilemektedir. Umut ve rahatlama isteğiyle, kandırılmayı ve ümitlere bağlanarak rahat olmayı arzulamaktadır. Acılardan kaçmayı ve gizli sınırları çabukça aşarak kaçmayı hayal etmektedir. Sevgilisiz içinin hüzünle dolmasını ve sesinin duyulmaz olmasını, bıçak gibi keskin bir şekilde acımasızca doğranmayı anlatmaktadır. Son olarak şair ayrılık ve vefa temalarını işlemektedir. Ölmeden önce sevgilisiyle buluşmayı ve vefalı toprak gibi sarılmayı istemektedir. Gömüldüğünde üstüne konulmasını ve koklanmayı, dalgalanan bayrak gibi yükselmeyi dilemektedir. Şiirin bütün birimlerinde, sevgi, huzur ve özlem gibi duyguların derinliği ifade edilmektedir. Ses ve anlam kaynaşmasından oluşan birimler bu husus etrafında birleşirler. Metin, bu düşünceden gücünü alan ses ve söyleyişle oluşturulmuştur.

İlahi Sen Rahm eyle Bak şiir, dörtlükler halinde düzenlenmiş olup her dörtlük bir tema veya düşünceyi ifade eder. Her dörtlük, belirli bir konu veya durumu ele alır ve bu yapı içinde bir bütünlük sağlar. Şiir 11 dörtlükten oluşmaktadır. Her dörtlüğün sonu *"İlahi sen rahm eyle bak"* şeklindeki nakarat ile bitmektedir. Bu tekrar, şiirin temasını pekiştirmek ve ilahi yardıma duyulan ihtiyacı vurgulamak amacı taşımaktadır. Şiir, toplumsal ve manevî sorunları dile getirir. Her dörtlük, farklı bir toplumsal veya manevî problem üzerinde durur. Şiirin teması, ilahi merhamet ve yardım talebidir. Her dörtlükte toplumsal ve manevî sıkıntılar, ekonomik eşitsizlikler, dinî değerlerin zayıflaması gibi konular ele alınmaktadır. Şiir, bu temaları bir araya getirerek okuyucuda derin bir etki bırakmayı amaçlamaktadır.

4.3.3. Tema

Parçabağlı'nın kitaplanmamış şiirlerde işlenen temalar, bireysel duygulardan toplumsal meselelere, aşkın coşkusundan vatan sevgisinin derinliğine kadar geniş bir yelpazeye sahiptir. Şairin eserleri, hem insanın iç dünyasındaki karmaşık hisleri hem de bir toplumun ortak değerlerini dile getirir. Aşk, özlem, keder gibi bireysel duygular; vatan sevgisi, milliyetçilik, kültürel miras gibi toplumsal bağlamlarla iç içe geçer. Bu temalar, şairlerin duygu dünyalarını olduğu kadar yaşadıkları dönemin zihniyetini ve ruh halini de yansıtır.

Şiirlerde doğa betimlemeleriyle süslenen aidiyet duygusu, tarihî ve kültürel bağlarla güçlendirilir.

4.3.3.1. Vatan Sevgisi ve Milliyetçilik

Şairin eserlerinde vatan sevgisi ve milliyetçilik, yalnızca bireysel bir duygudan öte, toplumsal bir bilinç ve kimlik meselesi olarak ele alınır. Şiirlerde memlekete duyulan aşk, tarihî ve kültürel bağlarla derinleşerek, milletin varoluşunu ve bağımsızlık arzusunu yüceltir. *Kurtuluşa Doğru* adlı şiirde vatan sevgisi ve milliyetçilik, bir halkın bağımsızlık mücadelesinin simgesi olarak öne çıkar. Şiirin satırlarında, vatansız bir yaşamın imkansızlığı vurgulanırken, her bir bireyin bu kutsal topraklar uğruna verdiği mücadelenin önemine dikkat çekilir:

Vatansız olmuyor yaşam olmuyor işte kardeş

Bize dünya cennet olsa yurtsuz zindandır bugün

Anneler kurban kesiyor vatan sağ olsun diye

Paramparçalanır yürek ölen civandır bugün

Sevgili Mavi Bayrak adlı şiirinde Türkmen kimliğinin sembolü olan bayrağa duyulan aşk ve milli onur, derin bir sevgiyle anlatılmaktadır. Şair, bayrağı bir sevgiliye benzeterek milliyetçiliği ve vatanseverliği güçlü bir şekilde ifade eder:

Elimde olsaydı

Gökten bir parça yırtacaktım

Ayı indirecektim

Kutup yıldızını kuparıp götürecektim

Seni doğal yapacaktım

Dağları birleştirecektim

Seni en üste kurup yüceltecektim

Memleket sevgisi ve kültürel köklere bağlılık, şairin en güçlü temalarından biridir. *Yurdumuz* adlı şiirinde yurt, sadece bir toprak parçası değil, aynı zamanda bir kimlik ve sevgi sembolüdür:

Telafer'de şanlarımız

Türk kuruşu hanlarımız

Kaldıran Türk adlarımız

Yurdumuz balamız var

Telafer'de kalemiz bar

Şair, Türkmenlerin kültürel ve tarihî değerlerini koruma ve bu mirası geleceğe taşıma görevine vurgu yapar. *Türkmen olmak suçtur dedi* adlı şiirde Türkmen kimliğinin dışarıdan bakıldığında nasıl algılandığını ve buna karşı verilen karşı duruşu konu alır:

Bana Arapsın dedi

Dilim türkmendi dedim

Kimliğin arap okuyor dedi

Çünkü arap devletinde yaşıyoruz dedim

Gerçekten dedi

Gerçektir dedim

İnanmadı!

……

Arapsın dedi

Türkmenem dedim

Kürtsün dedi

Türkmenem dedim

Türkmen olmak suçtur dedi.

4.3.3.2. Aşk, Sevgi

Şair, aşkı şiirinde yıkıcı, yoğun ve kaçınılmaz bir güç olarak tasvir eder. Aşk, insanı hem bedenen hem ruhsal olarak kavuran, her türlü engeli aşmaya zorlayan bir ateş gibi sunulur. *Aşk* adlı şiirde aşkı, adeta bir yangın ya da fırtına gibi tanımlar. Kişiyi hem bedenen hem de ruhsal olarak kavurur. *"Aşkı canana neyler"* şeklindeki tekrarlarla, aşkın insanı nasıl sarıp sarmaladığını ve ona karşı koymanın ne denli zor olduğunu vurgular.

Ey Gelin derin bir sevginin ve kavuşamamanın getirdiği ızdırabın bir dışavurumudur. Şair, sevgiliye duyduğu aşkı abartılı bir içtenlikle işlerken ayrılığın getirdiği kederi samimi bir şekilde yansıtır. Şiir, geleneksel halk edebiyatındaki aşk ve ayrılık temalarını, Parçabağlı'nın özgün diliyle birleştirerek sunar:

Sevdamı tapan gelin

Gülüşüm kapan gelin

Gel yüzüm gülmez oldu

Gönlümü yapan gelin

Kendimi ara gelin

Gel bana yara gelin

Geceler yatmaz oldum

İçlerim yara gelin

Gel sevdiğim gel adlı eser aşkı yüceltme, özlem ve sadakat temalarını harmanladığı bir şiirdir. Sevgili, şair için maddi bir varlıktan öte, adeta manevî bir sığınak ve kutsal bir rehberdir. Onun varlığı hayatın anlamını belirler:

Sensiz içim uzak keyf-ü safadan

Mutluluk sen yokken değil vefadan

Aşkından geçmezem geçer cefadan

Gel sevdiğim gel aşkında yanayım

Sınırlama adlı şiir bir aşkın, sevginin ve arayışın çok yönlü duygularla betimlenmesi üzerine kurulmuş. Teması, sevgiliye duyulan yoğun özlem, huzura erme arzusu ve duyguların sınırsız bir şekilde ifade edilmesi olarak öne çıkmaktadır. *Aşkın Fermanı* adlı şiirde aşkın insan üzerindeki zalim etkisini, onun acı veren doğasını ve ayrılığın getirdiği ıstırabı işler. Şair, aşkın hem bireysel hem toplumsal olarak yıkıcı gücünü vurgular. Aşk hem güçlü hem de kontrol edilemez bir duygu olarak tasvir edilir. Şairin kullandığı "*Aşk zalimdir yoktur dinî imanı"* dizesi, aşkın insana karşı merhametli olmadığı ve kimseyi ayırmadan her kesimi etkileyen bir acı olduğuna işaret eder. *Güzel Kızımız* adlı şiirinde sevgi teması, derin bir hayranlık ve yüceltilmiş bir duygusal bağla işlenir. Şair, bu sevgiyi yalnızca bireysel bir duygu olarak değil, aynı zamanda saygı, değer verme ve güzelliklerin korunması gerektiği bir his olarak tasvir eder.

4.3.3.3. Ayrılık, Yalnızlık, Keder ve Hasret

Şair, *Vefasız Yar* adlı şiirinde, sevginin karşılıksız kalması ve ihanetin acısını işlerken, aynı zamanda ayrılığın verdiği sarsıntıya karşı bir direnç oluşturma çabasını da dile getirir. Bu, Türk halk şiirinde sıkça rastlanan bir tema olup, içtenlik ve duygusal derinlikle aktarılmıştır. *Ey Gelin* şiirinde ayrılığın getirdiği yoğun hasret, hemen her dizede kendini hissettirir. Sevgilinin uzaklarda olması, şairin yüreğinde derin yaralar açmıştır:

Sel aldı gözüm gelin

Al inan sözüm gelin

Ayrılığın çok zalim

Zahmetti dözüm gelin

Hasret Ateşi şiirinin ana teması, "Hasretin ve Ayrılığın Getirdiği Derin Acı" üzerinedir. Şiir, özlemle kavrulan bir yüreğin, sevgiliye duyduğu hasretin her anında hissettirdiği yanışları ve içsel çalkantıları yoğun bir duygusallıkla ifade etmektedir. *Garip* adlı şiirin teması gurbetteki yalnızlık üzerine odaklanır. Şair, gariplerin (yalnız insanların) yaşadığı zorlukları ve içsel ızdırapları anlatır.

4.3.3.4. Doğa

Güzeller Bağında adlı şiir, doğa ile insan arasındaki uyumu ve baharın insan üzerindeki etkisini en saf haliyle yansıtan bir Türkmen halk şiiridir. Şair, basit ama zengin imgelerle estetik bir duyarlılık yaratır. "Güzeller bağından meyve dereydim" ifadesi, şiirin ana teması olan doğa ve insan güzelliklerine duyulan özlemi güçlü bir şekilde somutlaştırır.

4.3.3.5. Öğüt

Şair, *Kibir Olma* adlı şiirinde insanlara kibir ve gururdan kaçınmayı, alçakgönüllü olmayı tavsiye eder. Kibirli ve gururlu bir şekilde yaşamaya çalışan kişinin sonunda ne olacağına dair uyarılarda bulunmaktadır. Bu bağlamda, şiir bir tür ahlakî öğüt verir: Dünya malı, makamı ve yüksekliği aramak geçici ve aldatıcıdır; insanın sonu ise toprakla birleşmek olacaktır. O yüzden kibirden uzak durmak, alçakgönüllülükle yaşamak daha doğru bir yoldur.

4.3.3.6. Edebî şahsiyetler

Şair *Şair Rıza Çolakoğlu'na* adlı şiirinde Rıza Çolakoğlu'nu överek onun sanatını ve şiirini yüceltir. Şairin değerini, eserlerinin derinliğini ve onun toplumdaki etkisini anlatmaktadır.

4.3.3.7. Toplumsal Eleştiri

İlahi sen rahm eyle bak adlı şiir, toplumsal eleştiriyi Tanrı'ya yönelen bir dua şeklinde dile getirmektedir. Şairin, toplumdaki kötülüklere, yoksulluğa ve adaletsizliğe karşı merhamet ve rahmet dilemesi toplumsal eleştirinin çözümü için bir umut olarak sunulmaktadır.

4.3.4. Dil ve Anlatım

Parçabağlı'nın kitaplanmamış şiirlerindeki dil, yoğun bir duygusal yüklülük taşır. Vatan, aşk, acı, ölüm, şehitlik gibi derin temalar üzerinde yoğunlaşırken, dilin duygusal yükü, okuyucunun bu temalarla empati kurmasına olanak sağlar. *Kurtuluşa Doğru* şiiri askeri ve kahramanlık temalarını işlerken, halk şiirine özgü bir dil kullanır. Basit ama güçlü bir üslup, okuyucuyu derinden etkileyebilir. *"Deli olmuştur diye"* gibi ifadeler, söylemde sert bir ton ve vurgu oluşturur. Şair, zaman zaman abartılı bir şekilde duyguları dile getirir. *"Şehit olmak bize şan-i sultandır bugün"* gibi ifadeler, kahramanlık ve vatan sevgisiyle ilgili güçlü bir duygusal anlam taşır.

Şair, halkın diliyle özdeşleşmiş kelimeleri, deyimleri ve argo ifadeleri kullanarak doğrudan bir anlatım gücü oluşturur. *"Sünni biziz şii biziz bir vatan evladıyız"* gibi ifadeler, etnik ve dinî kimliklere gönderme yaparak vatanın birliği ve toplumsal dayanışmanın altını çizer. Bu tür ifadeler, okuyucuya net bir kimlik ve aidiyet duygusu kazandırır. Şairin dili, somut imgelerle zenginleştirilmiştir. *"Mavi bayrak", "Kurtuluş" ve "şehit"* gibi imgeler, belirli bir kültürel ve toplumsal bağlamda okuyucuya net bir anlam ifade eder. Aynı zamanda bu imgeler, halkın yaşadığı gerçekliklere dair bir yansıma sunar. Şair, önemli kavramları ya da duyguları pekiştirmek için tekrarlar kullanır. *"Yürüyün ey kahramanlar" ve "Ben Türkmenem dedim"* gibi yinelemeler hem anlamı pekiştirir hem de okuyucuyu bu duygulara katılmaya davet eder. Şiirlerinde halk edebiyatının etkilerini görmek mümkündür. Özellikle Türkmen ve Türk kültürüne ait geleneksel ögelere sıkça yer verilir. "Ben Altun köprülü'yüm" gibi yerel kimlik belirleyiciler, şairin halk edebiyatına olan bağlılığını gösterir.

4.3.5. Ahenk

Kitaplanmamış şiirlerde ahenk unsurları, kafiye, redif, kelime ve mısra tekrarları gibi öğelerin bilinçli kullanımıyla sağlanmıştır. Şair, geleneksel halk şiiri ve modern yaklaşımlar arasında bir denge kurarak etkileyici bir ritmik yapı oluşturmuştur. *Vefasız yar* adlı şiirde ana kafiye "vefasız yara ben neynim" olarak görülmektedir. Kafiye çeşitleri arasında: yarım kafiye: "bulamadım, alamadım, kalamadım". Tam kafiye: "Saldı, aldı, kaldı". Tunç kafiye: "Sürmelenmiş, belenmiş, elenmiş". "ağlama, dağlama, bağlama". Kelime tekrarları: Mısralar arası kelime tekrarı: "Sen" 3, "ona" 2, "yar" 6, "dost" 2 kez. Mısra tekrarı: "Vefasız yâre ben neynim" 4 kez. 8'li hece vezni ile yazılmıştır. *Ey gelin* şiirde yarım kafiye: "atan, satan, utan". "Fettan, katan, atan", "ay, say, ey". Tam kafiye: "yatma, batma, katma". "inan, ayan, boyan". "Bal, mal, hal", "çok, yok, ok", "Kokla, yokla, okla", "Yana, bana, sana", "dağım,bağım, yağım", "gözüm, sözüm, dözüm", "yaz, naz, kaz", "tapan, kapan, yapan". Zengin kafiye: "güzel, gazel, ezel". Tunç kafiye: "ara, yara, yara" Kelime tekrarları: ikilemeler: "güle güle". Mısra başı tekrarı: "gel" 4, "kendini" 3, "sen" 3 kez. Mısralar arası tekrarlar: "bana" 7, "ben" 3, "yara" 2, "oldu" 2, "dağ" 2, "bir" 2, "gelin" 47 kez. 7'li hece vezni ile yazılmıştır.

Aşkın fermanı şiirde kafiyeler arasında: Yarım kafiye: "eken, çeken, diken", "zamanı, yabanı, çobanı". Zengin kafiye: "zamanı, imanı, yamanı". "Fermanı, harmanı, dermanı". Kelime tekrarları arasında: Mısra başı tekrarı: "Aşk" 5 kez. Mısralar arası tekrarı: "bilir" 3, "dinî" 5, "aşkların" 2 kez. Mısra içi tekrarı: "öldü". Mısra tekrarı: "Aşk zalimdir yoktu dinî imanı". Hece ölçüsünün 11li kalıbıyla yazılmıştır. *İlahi sen rahm eyle bak* şiirde yarım kafiye: "tuzu, uzu, tozu", "fiyat, niyet, hayat". Tam kafiye: "halımıza, dalımıza", "payı, yayı, ayı", "dinî, ini, bini", "çaya, aya, vaya", "sözüm, dözüm, gözüm". Mısralar başı tekrarlar: "kimi" 4 kez. Mısra tekrarı: "İlahi sen rahm eyle bak". Hece ölçüsünün 11li kalıbıyla yazılmıştır. *Kibir olma* şiirde yarım kafiye: "düşürme, şişirme, pişirme", "benlikten, zenginlikten, enlikten", "kalksan, baksan, yaksan". Tam kafiye: "kaş, çaş, baş". Kelime başı tekrarı: "birgün" 2, "büklük" 2 kez. Mısralar arası tekralar: "kalan" 2, "olan" 3, "olup" 2, "dönersin" 8, "görünce" 2 kez. Redif ise -a dönersin olup ek ve kelime olarak görülmektedir. Hece ölçüsünün 11li kalıbıyla yazılmıştır.

Şair *Güzeller bağında* adlı şiirini ahenkli kılabilmek için kafiyelerden en çok kelime tekrarlarına ağırlık vermektedir. Ayrıca üçüncü dörtlükte kafiye bozukluğu görülmektedir:

Seherin vaktinde bağa inende

Nazlı yarın çiğnin egbe eğende

Karğasenı narı olup değende

Güzeller bağından meyve dereydim

Ancak şair ahengi redif ile -ende eki - sağlamıştır. Bu dörtlüğün hemen ardından aynı bozukluk görülmektedir şair yine ahengi redif ile –anda eki - sağlamıştır:

Bağvancılar bağa çeper kuranda

Nazik eller şirin narı kıranda

Ay şığında bir bir Sergü yığanda

Güzeller bağından meyve dereydim

Altıncı ve yedinci dörtlüklerde de aynı şekilde bozukluk görülmektedir. Şair ahengi redif ile -anda/ -ende eki - sağlamıştır:

Dut ağacı silpekleri düşende

Türlü türlü tatlı dutu pişende

Bizim ilde bağlar barın verende

Güzeller bağından meyve dereydim

Baharın sonunda kuşlar uçanda

Kanatların büküp serip açanda

Güzeller Urgul'da sepet çatanda

Güzeller bağından meyve dereydim

İkilemeler: "küme küme", "bir bir", "türlü türlü". Mısra başı tekrarı: "güzeller" 10, "bizim" 2 kez tekrar edilmiş. Mısra içi tekrarı: "gül" 2, "bağ" 2, "su" 2, "nar" 4, "ilde" 2, "el" 2, "olanda" 2 kez tekrarlanmış. 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. *Sevgili Mavi Bayrak* ve *Türkmen Olmak Suçtur dedi* adlı şiirlerde şair, ahengi sağlamak için vezin, kafiye gibi geleneksel ahenk unsurlarına değil, daha çok deruni ahenge yer vermiştir. Şair *Yurdumuz* adlı şiirini "Hümâsî- خماسي" şeklinde yazdığını belirtmiş olsa da şiir yedekli koşmaya benzemektedir. Şiir dört -yedekli- dörtlükten oluşmaktadır. Ancak şair birinci yedekli dörtlükte yedekli koşmanın kuralına tam olarak uymamıştır:

Okur Türkmen'in dilini

Yurdumuz var, balamız var

Telafer'de kalemiz var

Sever Telafer elini

Yurdumuz, balamız var

Telafer'de kalemiz var

Hasret ateşi adlı şiirinde, kefiye çeşitleri arasında: Yarım kafiye "çeker, döker" ile "hasretlerin, kıymatlanır" arasında. Tam kafiye "alsın, kalsın, salsın", "canım, kanım, yanım". Zengin kafiye: "boyanır, dayanır, uyanır". Ancak sekizinci dörtlükte kafiye bozukluğu görülmektedir:

İnanma iki öldüm

İşkence güne gördüm

Mihnetim sen de sürsüm

Sürülmüş yanar canım

Ancak şair ahengi redif ile -üm eki- sağlamıştır. On ikinci dörtlükte de bozukluk görülmektedir:

Hasretim uyan artık

Beyzaram inan artık

Yüreğim sinem yırtık

Çekerem yanar canım

On sekizinci dörtlükte de benzer bozukluk görülmektedir:

Şu haster göçlü gelir

O çağdan moçlu gelir

Dalgası derin delir

Delinir yanar canım

Kelime tekrarları ise: ikilemeler: "güle güle", "para para", "gün be gün". Mısra başı tekrarı: "hasret" kelimesi 8, "O" 3, "Şu" 3 kez tekrar edilmiştir. Mısra içi tekrarı: "hasret" 8, "alsın" 4 kez. Mısra tekrarı: "Sıkılır yanar canım", "kül olsun yanar canım". İfade tekrarı: "yanar

canım” 20 kez. Hece ölçüsünün 7’li kalıbına yer verilmiştir. *Şair Rıza Çolakoğlu’na* adlı şiirde ana kafiye görülmektedir. Kafiye çeşitleri arasında: yarım kafiye: “kelam, kalem”, “güldür, seldir, boldur”, “fikir, sır, var”, “yıldız, gündüz, deniz”, “şığa, ağa, dağa”, “dil, el” arasında görülmektedir. Tam kafiye: “baksın, aksın, taksın”, “insandır, irfandır, tufandır” arasında. Cinaslı kafiye ise son iki dörtlükte görülmektedir:

Altına yakışmaz dostum tunç bakır

Şehrime yakışan tam iki şair

Rıza Çolakoğlu ve Mulla Bakır

Başka uymaz onur, ün, nam şaşılır

Parçabağlı gurur eğer beylini

Saygı hocasının öper elini

Över şairleri över elini

Kıskanır Kürt Arap Acem şaşılır.

Kelime tekrarları: mısra başı tekrarı: “şiirlerin” 2, “seni” 2 kez tekrar edilmiştir. Mısralar arası kelime tekrarı: “kalem” 2, “şair” 2, “şiir” 6, “herdem” 2, “içinde” 2, “deyseler” 3, “benzersin” 3, “bilir” 3, “el” 2 kez tekrar edilmiştir. Hece ölçüsünün 11’li kalıbına yer verilmiştir.

Öte yandan *Kurtuluşa Doğru, Güzel Kızımız, Sınırlama* adlı şiirler divan edebiyatı nazım şekillerinden kıta ile yazılmıştır. *Aşk, Garip* adlı şiirler ise gazel şeklinde yazılmıştır. Ancak hece vezninin 15’li kalıbına yer verilmiştir.

Tablo 3

Kitaplanmamış Şiirlerin Şekil Özellikleri

Şiir Adı	Vezin	Kalıp	Nazım Birimi	Şekil	Kafiye Şeması	Hacim
Kurtuluşa Doğru	Hece	15'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa xa …..	27 Beyit
Sevgili Mavi Bayrak	Serbest	-------	-----	-----	-----	---
Türkmen olmak Suçumdur Dedi	Serbest	-------	----	----	----	----
Yurdumuz	Hece	8'li	Dörtlük	Koşma	abab cccb çççb	4 Dörtlük
Güzeller Bağında	Hece	11'li	Dörtlük	Koşma	abab cccb çççb	7 Beyit
Aşk	Hece	15'li	Beyit	Gazel	aa xa xa xa xa …..	10 Beyit
Ey Gelin	Hece	7'li	Dörtlük	Mâni	Aaxa aaxa aaxa….	16 Dörtlük
Vefasız Yar	Hece	8'li	Dörtlük	Koşma	aaab cccb çççb	4 Dörtlük
Aşkın Fermanı	Hece	11li	Dörtlük	Koşma	aaab cccb çççb	4 Dörtlük
Gel sevdiğim gel	Hece	11'li	Dörtlük	Destan	Aaab cccb çççb	12 Dörtlük
Sınırlama	Hece	15'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa….	26 Beyit
Garip	Hece	15'li	Beyit	Gazel	aa xa xa xa xa…	10 Beyit
Şair Rıza Çolakoğlu'na	Hece	11'li	Dörtlük	Destan	xbxb cccb çççb	10 Dörtlük
Güzel Kızımız	Hece	15'li	Beyit	Kıta	xa xa xa xa xa xa	6 Beyit
Hasret Ateşi	Hece	7'li	Dörtlük	Destan	Abab cccb çççb	19 Dörtlük
İlahi Sen Rahm eyle Bak	Hece	11'li	Dörtlük	Destan	Abab cccb çççb	11 Dörtlük
Kibir Olma	Hece	11'li	Dörtlük	Destan	Abab cccb çççb	8 Dörtlük

BÖLÜM V

SONUÇ

İhsan Parçabağlı'nın Sabır Dağı Divanı, Mucize ve henüz kitaplarda yer edinmemiş şiirlerinin tamamı yapı, tema, zihniyet, dil ve anlatım ile ahenk unsurları açısından incelendiğinde şairin toplumcu kimliğinden hareketle halkla kurduğu bağ ve kültürüne bağlılığı dikkati çekmektedir. Sanatı toplum için fayda ekseninde değerlendirdiği düşünülen şairin, geleneksel motiflerle dini figürleri harmanladığı gözlenmektedir. Sabır Dağı Divanı adlı eserine Alevî-Bektaşi inancının yön verdiği görülmektedir. Hz. Ali, Hz. Hüseyin, On İki İmam ve Kerbela temaları şiirlerin omurgasını oluşturmaktadır. Aynı zamanda "mallalar" olarak tanımlanan dinî istismarcılara karşı ciddi bir toplumsal eleştiri yapılmaktadır. Yapı bakımından değerlendirildiğinde eserin hem dörtlük hem de beyitlerle kurulduğu tespit edilir. Beyitle yazılmış şiirlerde aruz yerine hece vezni kullanılması dikkat çekici bir olgudur. 8'li, 11'li ve 15'li hece ölçüleri tercih edilmekle birlikte şairin dili yalın, halkın anlayabileceği ölçüde sadedir. Realist tasvirler, tasavvufî ögelere ve sembollere yer verilerek oluşturulmuş ve toplumcu eksende kurgulanmıştır. Sözcük ve söz grubu tekrarlarına sıkça başvurulduğu; özellikle "Sensin Ali" gibi ifadelerin hem duyguyu hem vurguyu artırdığı gözlenmektedir. Ahenk ise çeşitli kafiye türleri (yarım, tam, zengin, tunç), redifler ve ses tekrarlarıyla sağlanmış; bazı şiirlerde kafiye bozuklukları olsa da redifler ve ses uyumu ile bu durum dengelenmiştir. Benzer biçimde şairin Mucize adlı eserinde Türkmen kimliğini merkeze alarak milliyetçi çizgide ilerlediği görülmektedir. Türkmen kadını, Türkmen şehirleri, Türkmen gelenekleri ve Türkmen dili şiirlerde bir kültürel miras olarak yüceltilmekte; bu yolla toplumsal bilinç inşa edilmeye çalışılmaktadır. Kelime seçimi, söz varlığı ve sözdizimi açısından şairin izleklerinin yapıyla paralellik kurularak oluşturulduğu düşünülmektedir. Yapı bakımından değerlendirilirse koşma, destan, mâni ve kıta nazım şekilleriyle yazılan şiirler çoğunlukta olduğu; 7'li, 8'li ve 11'li hece ölçüsüyle yazılmakla birlikte bir şiirde serbest ölçüye de yer verildiği dikkati çekmektedir. Dilin akıcı, millî ve

manevi değerleri aktaran güçlü bir halk dili olması; Türkmen ağızlarına yer verilmesi, şiirleri yerel ve ulusal bağlamda zenginleştirmiştir. Ahenk bakımından ele alındığında kafiye ve rediflerle desteklenmiş yapı ortaya çıkmaktadır. İsimler ve mekânlar üzerine kurulan şiirlerde tekrarlar, ritim açısından vurgu ile öne çıkarılır. İhsan Parçabağlı'nın henüz yayımlamadığı şiirlerinde ise sanat için sanat anlayışının ağır bastığı tespit edilmektedir. Şiirlerde daha çağdaş bir zihniyet ve toplumsal duyarlılık öne çıkmaktadır. Şiirlerde savaş, göç, yoksulluk, kültürel asimilasyon gibi toplumsal konular işlenmiştir. Ayrıca şiirler; aşk, özlem, acı gibi bireysel duygularla harmanlanarak işlenmiştir. Türkmen kimliği, birlik ve beraberliğin korunması gereken bir değer olduğu şiirlerde sıklıkla vurgulanmıştır. Şiirler hem dörtlük hem beyit nazım birimleriyle oluşturulmuştur. Bu şiirlerde aruz ölçüsüne yer verilmemiş, tüm şiirler hece vezniyle yazılmıştır. 7'li, 8'li, 11'li ve 15'li hece kalıpları yaygın biçimde kullanılmıştır. Dil; açık, sade, anlaşılır ve halkla bütünleşiktir. Şiirlerde yerel sözcükler ve deyimler, argo ifadeler ve imgeler kullanılmış; tekrarlar ile anlam pekiştirilmiştir. Ahenk yönünden çeşitli kafiye biçimleri, redif, nakarat ve ses benzerlikleriyle ritmik yapı güçlendirilmiş; bazı şiirlerde ölçü bozuklukları rediflerle dengelenmiştir. Ayrıca serbest ölçülü şiirlere de bu grup içinde yer verilmiştir.

Parçabağlı'nın şiirleri; Türkmen halkının kültürel belleğini, tarihsel hafızasını ve manevî değerlerini canlı tutan, bireysel ve toplumsal duyguları bir araya getiren önemli edebî belgelerdir. Bu yönüyle hem edebî hem kültürel hem de tarihî açıdan dikkate değer bir miras niteliğindedir. Mistik ve romantik bir duyuş biçiminin şairin şiirlerinde "millî romantik duyuş" hâlini aldığı, toplumsal yarar açısından tasarladığı sanat anlayışının yerini zamanla sanat için sanat fikrine bıraktığı gözlenmektedir.

KAYNAKLAR

Acar, Ö., & Duman, B. (2024). Irak Türkmenleri'nin Türkmen dilini ve kültürünü koruma çabaları. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 15,* 1681-1698.

Aktaş, Ş. (2013). *Şiir tahlili.* Ankara: Akçağ.

Al-Khalaf, N. H. I. (2021). *Irak Türkmen şairi Rıza Çolakoğlu'nun şiirleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Atik Gürbüz, İ. (2019). Osmanlı metinlerinde mehdi tasavvurları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 89,* 11-42.

Bademci, A. (2016). *Irak'ta Türkmen dramı.* İstanbul: Post.

Bakır, A., & Pekin, S. (2019). Anahtarlarıyla Türkmen şehri Telafer'in tarihsel geçmişi. *Oğuz-Türkmen Araştırmaları Dergisi, 3,* 10-51.

Bayat, F. (1984). *Irak'ta Türkmen edebiyatı tarihi (1958-1968*). Bağdat: Kardaşlık.

Bayatlı, H. K. (1996). *Irak Türkmen Türkçesi*. Ankara: TDK.

Bayatlı, N. (1993). Irak tarihinde Türkmenler. *Türk Yurdu, 13*(65), 6–8.

Benderoğlu, A. (1996). Irak Türkmen edebiyatında şiir, hikâye ve roman. *Irak'ta Türk varlığı* içinde (s. 16-18). Ankara: ORSAM.

Buluç, S. (2007). *Kerkük hoyrat ve manilerinde başlıca ağız özellikleri*. Ankara: TDK.

Çakın, M. B. (2020). Hz. Mûsâ Kıssası'nın XVI. yüzyıl klasik Türk Şiiri'ne yansıması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17*(1), 104-128.

Çetin, N. (2011). *Şiir tahlilleri 1.* Ankara: Öncü.

Çetişli, İ. (2004). *Metin tahlillerine giriş.* Ankara: Akçağ.

Çitçi, S. (2011). Yahya Kemal ve Mehmet Âkif'in eserlerinde Ezan. *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları,* (5), 69-84.

Çolakoğlu, R. (2017). *Telafer folkloru*. İstanbul: Kerkük.

Çolakoğlu, R. (2024). *Telafer ağız sözlüğü*. Ankara: Kültür Ajans.

Dakuklu M. (1969). Telafer ilçesi. *Kardaşlık Dergisi, 9,* 26-27.

Dakuklu, İ. (1992). *Türkmen halk edebiyatı sanatları* (1. Baskı).

Delice, G. (2023). Karamanlı Aynî ve Dîvânı'nda Hz. Ali motifleri. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature, 9*(3), 477-503.

Demirbilek, S. (2011, Kasım). *Türk kültüründe "deliler" ve bunların Dede Korkut Oğuznâmelerine yansıması.* VIII. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi'nde sunulmuş bildiri, İzmir.

Derdiyok, İ. Ç. (2016b). Kadı Burhaneddin Divanı'nda sevgili imgesi yönünden Hz. Hüseyin ve Hz. Hasan. G. Öz (Ed.), *Uluslararası Kerbela ve Hz. Hüseyin sempozyum bildirileri kiabı* içinde (s. 145–158). Ankara: Yol.

Dilçin, C. (1997). *Örneklerle Türk şiir bilgisi.* Ankara: TDK.

El- Samancı, A. (1999). *El-Tarihül siyasi li Türkmen el-Irak* (1. Baskı). Beyrut: Dar El Saki.

El-Hasani, A. (1982). *El-Irak kadimen ve hadise*. Bağdat: El-rafideyin.

El-Raşid, A. (2017). *Telafer tarihinin özeti*. İstanbul: Kerkük.

Ercilasun, A. B. (1987). Irak Türkleri dili ve edebiyatı. M. Nakip & Z. Köprülü (Eds.), *Irak Türkleri sempozyumu tebliğleri, 31 ocak 1987* içinde (s. 24–25). Ankara: Gazi Üniversitesi.

Ercilasun, A. B. (1993). *Türk dünyası üzerine makaleler-incelemeler*. Ankara: Akçağ.

Erkmen, S. (2009). Unutulmuşluğun karanlığında umudun aydınlığına uzanan bir Türkmen kenti: Telafer. *Ortadoğu Analiz, 1*(5), 6–22.

Erzen, M. H. (2019). Şemseddîn-İ Sivâsî Divânı'nda Hazret-İ Muhammed. *Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2*(3), 61-78.

Fığlalı, E. R. (2006), *Türkiye'de Alevilik Bektaşilik*. İzmir: İlahiyat.

Geçit, M. S. (2020). Kutsal kitaplara göre Hz. Nuh'un gemisi nerede yapıldı, nereden kalktı, nerede indi?. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6*(2), 147-171.

Gökdağ, B. A. (2019). Telafer ağzı. *Karadeniz Araştırmaları, 16*(61), 102–119.

Gündoğdu, M. A. (2016). Namık Kemal'in şiirlerinde "millet", "şehitlik", "maksat" ve "vatan" kavramları. *Turkish Studies, 11*(20), 245–264.

Güven, O. (2020). *Irak Cumhuriyeti inceleme raporu.* Kars: Serhat Kalkınma.

Hacımüftüoğlu, H. (2012). Kuran'daki "furkân" kavramına dair farklı bir yaklaşım. *Kelam Araştırmaları, 10*(1), 83–105.

Hürmüzlü E. (2003). *Irak'ta Türkmen gerçeği* (1. Baskı). İstanbul: Kerkük.

Hürmüzlü, H. (2013). *Irak Türkmen Türkçesi sözlüğü* (2. Baskı). Kerkük: Fuzuli.

Kaplan, H. (2018). *IV. Uluslararası Alevilik ve Bektaşilik sempozyumu*. Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi.

Kaplan, M., & Çomoğlu, S. (2016). Klasik Türk şiirinde Sahrâ. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature, 2*(1), 229-266.

Kemali, U., & Sinjar, A. M. S. (2017). *Irak yönetimi altında Türkmenler (1918–2003)*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

Khedher, M. (2011). *Irak Türkmen edebiyatında siyasal iletişim*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kızmaz, M. (2019). 16. yüzyıl klâsik Türk şiirinde İslamî motifler çerçevesinde iki sayısı. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3*(7), 2016.

Kocabıyık, D. (2014). Musibetlerin anası Hz. Zeynep binti İmam Ali. *Özlenen Rehber*, (135), 6–9.

Kolcu, A. İ. (2004). *Çağdaş Türk dünyası edebiyatı*. Ankara: Salkımsögüt.

Koşik, H. S. (2021). Divan şiirinde farklı türleriyle yer alan bir savaş aleti: Kılıç. *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi, 8*(20), 11–38.

Küçük, A., & Küçük, M. A. (2009), *Türkistan'dan Türkiye'ye Alevilik Bektaşilik (Dinler tarihi açısından bir yaklaşım)*. Ankara: Berikan.

Kurnaz, C., & Halil, Ç. (2013). *Divan şiiri şekil bilgisi.* Ankara: Berikan.

Küzeci, Ş. (2019). *Irak'ta Türk varlığı.* Kerkük: Kerkük.

Mahmood, H. H. (2020). Geçmiş ve gelecek arasında Iraklı Türkmenler: Politik uygulamaların tarihsel eleştirisi. *Sosyolojik Bağlam*, *1*(1), 66–75.

Melikoff, I. (2009). *Uyur idik uyardılar Alevilik-Bektaşilik araştırmaları*. İstanbul: Demos.

Pala İ. (2022). *Ansiklopedik divan şiiri sözlüğü* (33. Baskı). İstanbul: Kapı.

Parçabağlı, İ. (2011). *Sabır Dağı divanı*. Bağdat: Memhedün.

Parçabağlı, İ. (2016). *Mucize*. Bağdat: Emir.

Saatçi S. (2003). *Tarihten günümüze Irak Türkmenleri* (2. Baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Saatçi, Ö. (2017). Irak Türkmenlerinin ana dilleri Türkçeyi ve Türk kimliğini yaşatma süreçleri. Y. D. Bozkuş, A. Işıdan, M. Caduk & S. Yıldırım (Eds.), *Uluslararası Ortadoğu Kongresi (dil, tarih ve edebiyat) bildiriler kitabı* içinde (Cilt 1, s. 172–193). Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.

Saatçi, S. (1996). *Tarihi gelişim içinde Irak'ta Türk varlığı*. İstanbul: TTK.

Saatçi, S. (1997). *Irak (Kerkük) Türk edebiyatı, başlangıçtan günümüze kadar Türkiye dışındaki Türk edebiyatları antolojisi (Nesir-Nazım)* (1. Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı.

Saatçi, S. (2009), *Irak Türkmen boyları oymakları ve yerleşme bölgeleri* (1. Baskı). İstanbul: Kerkük.

Şakir, M. B. (1977). *Irak'ta Türkmen edebiyatı örnekleri*. Bağdat: Kültür.

Sulaıman, H. İ. (2021). *Irak Türkmen şairi Felekoğlu ve şiirleri üzerine bir inceleme*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Tanrıbuyurdu, G. (2012). Klâsik Türk şiirinde kılıç duası. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 9,* 139-166.

Taşkesenlioğlu, L. (2016). Çetin bir iddia: Lokman ile bahse giren şairler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *4*(31), 171–179.

Telaferî, C. (2001). *Cevle Eteriye ve Siyahiye fi Medinet Telafer*. Bağdat: Alem el-Eter ve el-Siyaha.

Telaferi. C.(2012). *Mucez tarih Telafer* (1. Baskı). Bağdat: Dar.

Türk Dil Kurumu. (2019). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK.

Türkoğlu, S. (2012). *Bekâî Kitâb-ı Kerbelâ (İnceleme-Tenkitli metin)*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Uluhan, Ç. (2021). *Irak Türkmen ağızları*. Ankara: TDK.

Yanar, A., & Bayatlı, İ. S. (2019). *Irak Türkmen edebiyatında çağdaş hoyratçılar.* Ankara: Berikan.

Yazıcı, M. (2011). *Alevilik (Alevi deyişlerinin ve gülbanklarının sosyolojik analizi)*. İstanbul: Çıra.

Yiğit A. (1996). *Türk ülkeleri ve Türklerin yaşadıkları bölgelerin coğrafyası* (1. Baskı). Elâzığ: TİSAV.

Yıldırım, O. (2024). *XIX. yüzyıl divan şiirinde halk kültürü unsurlarının kullanımı*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

EKLER

Ek 1. Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 21.05.2025-E.1116361

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Komisyonu

2025 AİLE YILI

Sayı : E-77082166-302.08.01-1116361 21.05.2025
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Aya AHMED ABDULHAMED'in, Dr. Öğr.Üyesi Arife Ece EVİRGEN'in** danışmanlığında yürüttüğü ***"Telaferli Türkmen Şair İhsan Parçabağlı'nın Hayatı ve Şiirleri Üzerine Bir İnceleme"*** adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **10.12.2024** tarih ve **20** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2024 - 1862

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

DAĞITIM
Gereği:
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Arife Ece EVİRGEN

Bilgi:
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 2. Sorular

Sorular

Demografik sorular:

1. Adınız ve soyadınız nedir?
2. Doğum tarihiniz ve doğum yeriniz neresidir?
3. Çocukluk ve gençlik yıllarınız nasıl geçti?
4. Hangi okullarda eğitim aldınız?
5. Hangi mesleklerde çalıştınız?

Görüşme soruları

6. Hangi yazarlar ve şairlerden etkilendiniz?
7. İlk eserlerinizi ne zaman ve nasıl yayımladınız?
8. Kaç adet şiir kitabınız yayımlandı? Yayımlanmamış başka şiirleriniz var mı?
9. Hangi edebî türlerde yazmayı tercih ediyorsunuz?
10. Kullandığınız dil ve üslup hakkında neler söyleyebilirsiniz?
11. Eserlerinizde sıklıkla işlediğiniz temalar nelerdir?
12. Şiir dışında ilgilendiğiniz veya uğraştığınız başka alanlar var mı? Varsa bu alanlardan biraz bahsedebilir misiniz?

Ek 3. Sabır Dağı Adlı Kitaptaki Şiirler

NEBÎ VE EHL-İ BEYTİNE SALAVÂT

Hatemü'l enbiyâ olan

Yedi kattı arşa dalan

El âlem e rahmet gelen

Ahmet'e verin salavât

Fatima zehri alana

Tabuktan ayrı kalana

Münkire kılıç çalana

Haydar'a verin salavât

Şâh peygamberdı babası

On iki katar budası

Bütün kadınlar safâsı

Zehre'ye verin salavât

Can gül yerine koklanan

Zeynep anadan yoklanan

O cenazası oklanan

Hasan'a verin salavât

O kerbelâ aslanına

Yetmiş iki kaplanına

Katılağın toplamına

Hüseyn'e verin salavât

Zeynep anadı dağımız

Ebu'l fadıldı sağımız

Bin bir namazlı kahımız

Zeynel'e verin salavât

Medine şahına uyan

Get yitiş baki'ye dayan

İlmi ürfen verip sayan

Bâkıra verin salavât

Sekizinci mâsum özü

Dilin de gerçekti sözü

O elinde tutan közü

Sadık'â verin salavât

Suçsuz zindana atılan

Kesine ağu[1] katılan

Köprüde şehit tapılan

Kâzım'a verin salavât

Ali evlâdının biri

Çok kerâmât vardı sırrı

Horasanda pirler piri

Rıza'ya verin salavât

[1] Ağu: zehir.

İmam Rıza sır daşına

Kurban olum göz yaşına

Yetişağın biz başına

Cüva'da verin salavât

On dört masum kemâlından

Veren aya camalından

Bulun ayet camalından

Hadi'ye verin salavât

Mehdi babası sorulan

O can çiğeri kavrulan

Düşüp kubbası savrulan

Askere verin salavât

Ehl-i beytin çırağına

Bu dünyanın dayağına

Kalkın durun ayağına

Mehdi'ye verin salavât.

SENSİN ALİ

Allah'ı hak yakin bilen

Pirim sensin Ali canım

Namazda özügün[1] veren

İmam sensin Ali canım

[1] Özüg: yüzük.

geyip aslan donın[1] gelen

Sensin Keşmir bendin delen

Suyun beş üstüne bölen

Merdan sensin Ali canım

Sensin koru ekmek yeyen

Sensin sarı donu geyen

Sensin sorun benden diyen

Pirim mürşit Ali canım

Sensin ku'ran sensin ezen

Sensin yeri gögı gezen

Diyen otum yemin eden

Pirim sensin Ali canım

Sensin namaz kıla ölen

Sensin kara daşta olan

Nebi yatağına dolan

Merdan sensin Ali canım

Sensin her darığta duran

Sensin Amır oğlun vıran

Kafir münkar boynun buran

Aslan sensin Ali canım

[1] Don: kıyafet

Sensin her yerde sorulan

Sensin İslam'a yorulan

Sensin hak içün vurulan

Pirim hak sen Ali canım

Pirim bugün pirim dünen[1]

Mığrıbtan Mışrıka dönen

Resülnen yardımcı inen

Aslan sensin Ali canım

Gözleri u'cublu bakan

Sensin Hayber kapsın yıkan

Hayber günü közün yıkan

İmam sensin Ali canım

Sensin şâhin merdan herdem

Sensin dini koran herdem

Zülfekar'da varan herdem

Sensin Merdan Ali canım

Sensin haydar-i kerrâr Ali

Sensin Abû Türâb veli

Cedd-i bektâş kızıl deli

Pirim sensin Ali canım

[1] Dünen: dün.

Sensin peygamber kardaşı

İsra mirâçta yoldaşı

Kaldırın o ağır daşı[1]

Aslan sensin Ali canım

Sensin sultan pirler piri

Kaçmıyan o ceyşin[2] biri

Nur-‘abade[3] beşin biri

Pirim sensin Ali canım

On iki katar ağası

Bulan sen Kevser badesi

Muhammed Mehdi atası

Pirim sensin Ali canım

Çok çeken zalim cefası

Allaha dolu vefası

Dilleşen koru kafası

Pirim sensin Ali canım

İslam’ın kılıç çalkanı

Sensin Muhammed kalkanı

İki cihanın sultanı

Pirim sensin Ali canım

[1] Daş: taş.
[2] Ceyş: ordu.
[3] ‘aba: elbise, kılık kıyafet. [6] Katar: sıra.

Hay şahi Necef'te yatan

Kör olsun sana her atan

Kin Merhab'i vurup utan

Merdan sensin Ali canım

Sensin şahin Merdan Ali

Güneşı dönderen geri

Abul-Hasan Hüseyn veli

Pirim sensin Ali canım

Parçabağlı yazar ordan

Ali hulk olunmuş nurdan

Yazar ordan diyer buran

İmam sensin Ali canım

GADİR GÜNÜ

Gelin hay İslam kardaşlar

Bugün gadir bayramımız

Bayramlaşağ can yoldaşlar

Bugün gadir bayramımız

Bugün gadirdi duyulsun

Bize hasenat koyulsun

Bütün günahlar yuyulsun

Bugün gadir bayramımız

Aliyyü’l- Murtazâ geçer

Bir bir muhiplerin seçer

Dadar şerbetimiz içer

Bugün gadir bayramımız

Yere göge nur saçılır

Gelir melekler aşılır

Her örtülü yollar açılır

Bugün gadir bayramımız

Parçabağlı muhiplerden

Yazar kalmaz muciplerden

Hem sünnet hem vaciplerden

Bugün gadir bayramımız.

Bab-i Rica (Ya Hüseyn)

Nûr îmân eyle kalbimi nûriden

Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn

Nûr îmân eyle yolumu nûriden

Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn

Sende doldu gözümün Nûrû Kisâ

Bab-i Ricam yetişen sultân Kaysa

Çağırdım gel bana yelleri ese

Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn

Nûrûn hulk olundu yere saçıldı

Türlü güller ondan bitti açıldı

Misk-i anbar toprağına katıldı

Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn

Bulur murad yanına her çalışan

Uzaktan gelmişem hâlim perişan

Yetiş bana bu can sana alışan

Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn

Selam olsun şah Hüseynim canıya

Allah üçün dökülen al kanıya

İdrak eyle yüzüm ettim yanına

Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn

Elsiz ayaksız Hüseynim düşmüşem

İşte böyle halim elden gitmişem

Boş çevirme niyet sana etmişem

Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn

Âşıkıyam, sana ettim yollarım

Bağlamışam merkadına kollarım

Nurun bahar ile konsun dallarım

Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn

Can Hüseynim sultân gönlüm tahtına

Gelmişem düşmüşem senin bahtına

Yarvarıyam gece gündüz vaktine

Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn

Parçabağlı hasta düştü ağırır

Can gönülden herdem[1] Hüseyn çağırır

Tabibim ol sende derdim dağılır

Bab-i Ricaya gelmişem ya Hüseyn

NURİ SÖNMEZ YÂ HÜSEYİN

Sen fedâ verdi canıyı bu islama yâ Hüseyn

Hak için çok yorulubsay nuruy sönmez yâ Hüseyn

Esir sürüldü ayâlıy vurup töktüler kani

Adıya âşık olanlar sennen dönmez yâ Hüseyn

Ciddiden utanmadılar Hüseyn başıy kestıler

Mübârek cesedi üsne atlar mınıp gezdıler

Fatima Sekine Zeynep yüreğini ezdiler

Aslıy nurdan yuğurlama nuri sönmez yâ Hüseyn

Kâbe'yi yapanın dışın Allahtan söz diledi

Elide bir bir uşağıy verip kurban eyledi

Dönmedi haktan o günde zâlıma hak söyledi

Hak üçün çok yorulubsan nuri sönmez yâ Hüseyn

[1] dem: musibet, kara gün.

Kestiler Hüseyin başıy senin oka diktiler

Haymeleri ortasında zâlımlar od ektiler

Uzatmadı cezaların muhtâr verdı çektiler

Adıya âşık olanlar sennen dönmez yâ Hüseyn

Senin hâlına o günde bütün yer gök ağladı

İmam abasın cesedı yerde susuz çağladı

Zâlımlar imam Zeynel'ı zincirlerde bağladı

Yolıya âşık olanlar sennen dönmez yâ Hüseyn

Babay Ali olduğuna düşmanlığı kurdular

Bağladılar su yolların sana düşman durdular

Kefili Zeynep ananın meşkıne ok vurdular

Her su içen senı yadlar nuri sönmez yâ Hüseyn

Kıydılar sana Hüseynim vurup cani aldılar

Peygamberin ehl-i beytın ne hâllara saldılar

Hanı Sercün hanı Yezid haralarda kaldılar

Senin kubbey kerbelâ'da nuri sönmez yâ Hüseyn

Yoli bilindirdi Hüseyn cehennemı cennetı

Sevilmez Yezidin yolu turrahatı[1] sünneti

Parçabağlı sana yazar daha yoktur mınnetı

Yolıya âşık olanlar sennen dönmez yâ Hüseyn

[1] Turrahat: hurafe, boş inanç.

DİNİN USMANI HÜSEYİN

Senden gelmez de dünyaya, olmadı sirri bilen

Acayip bir hulk-i Huda rabbanisay ya Hüseyn

Ciddin heyri hulk Allah'tır sâkî kevser oğlusay

Dinin dıregı dayağı[1]erkanısay ya Hüsayn

Boğdıy batılı kanında İslama çok yaradın

Nuh'un necat sefîynesi[2] tûfânısay ya Hüseyn

Fedâ eyledi canıyı uşağıyın canını

Sen İbrâhîm peygamberin kurbanısay ya Hüseyn

(Te'âlü nad'ü) ayasi okundu yehûdlere

Okunanda Muhammeddin burhânısay ya Hüseyn

Çırağı nûru cihanın sen müctebâ kardaşı

İki cihan sultânın aslanısay ya Hüseyin

Haksızlara yol vermeden sulha da'vat eyledin

Evliyâ sâlih kulların kervanısay ya Hüseyn

Sen yezîdde karşı durdi çekilmedi zulmündan

İslamın eli kılıcı kalkanısay ya Hüseyin

[1] Dayağ: yaslanılcak yer.
[2] Sefine: gemi.

Furat üsne[1] başın verdi bir udum su bulmadi

Kerbelânın sen yaralı kaplanısay ya Hüseyin

Zeyneb ana kardaşısay Eyyub'ı geçti sabrı

Döşü yaralı Zehra'nın hayranısay ya Hüseyin

Kıydılar canıya Hüseyin başın daşa tutular

Bilmediler Mustafa'nın reyhânısay ya Hüseyin

(Yezîde) bî'at vermedi hakka hayamat[2] kahti[3]

Dine düşman duranların fermanısay ya Hüseyn

Kanında döndü düzen yol din hakikat bilindi

Parçabağlı diyer dinin usmanısay[4] ya Hüseyn.

SÂHİB ZAMÂN YOLUNA

Şavkı cihana saçılır

Muhammed sâhib zamânın

Yaranır güller açılır

Yoluna Sâhib Zamânın

[1] Üsne: üstüne kelimesinin kısaltması.
[2] Hayamat: müdafaa, savunma.
[3] Kahmak: kalkmak.
[4] 'usman: gökyüzü.

Uzatmaz göz eyle kaşlar

Öter bılbıl öter kuşlar

Çırağ gibi yanar daşlar

Yoluna Sâhib Zamânın

Bugün gibi imam olur

Hep dünyaya nûru dolar

Sevenler nurunu bulur

Muhammed sâhib zamânın

Yüce Allah'ın kuludur

Muntazar hakkın yoludur

Gidenler sonu oludur

Yoluna Sâhib Zamânın

Ulu tanrının nurudur

Dumansız yolu durudur

'utret Muhammed sonudur

Yolu hak Sâhib Zamânın

On iki imamın biri

Muhammed Ali'nin sırı

Çağırmışam şahım peri

Yolu hak Sâhib Zamânın

Fatima Zehra’dan özü

Haydar-ı kerrâr’dır sözü

Peygamber’e oğşar gözü

Muhammed sâhib zamânın

Muntazar hakkın kuludur

Hem sağ ile hem soludur

Kerametlere doludur

Yolu hak Sâhib Zamânın

Muhammed mehdi gelmeden

Sır hicabını delmeden

Gerçektir münkir bilmeden

Yolu hak Sâhib Zamânın

Muhammed mehdiyi bilen

Onan murad vergi dilen

Parçabağlı sözü gelen

Yolu hak Sâhib Zamânın

YETİŞ YA SÂHİB ZAMÂN

Buzuldu gel zamanımız

Ya Muhammed Sâhib Zamân

Elde iken imanımız

Gel yetiş ya Sâhib Zamân

Sende kurulur adalet

Uzağ olur her dalalet

Gel yakunaş ver delalet

Ya Muhammed Sâhib Zamân

Kılıcıydı hak kurulur

Münker münafık vurulur

Erinir dünya durulur

Gel yetiş ya Sâhib Zamân

Kalubuğ zalim elinde

Fasık facirler elinde

Od yanar İslam elinde

Gel yetiş ya Sâhib Zamân

Kirlendi kalpler karaldı

İslama dünya daraldı

Sulukta mümin saraldı

Gel yetiş ya Sâhib Zamân

Seni ister zamanımız

Şeytan oldu çobanımız

Yetiş kurtar imanımız

Ya Muhammed Sâhib Zamân

Ali diyenler dağlandı

Kesildi yolu bağlandı

Hakikat etti saklandı

Gel yetiş ya Sâhib Zamân

Zalim yazar fermanımız

Savruldu bak harmanımız

Bulunmazdık dermanımız

Gel yetiş ya Sâhib Zamân

Neden bayramlar bilinmez

Hiç İslam iki bölünmez

Kirlendi kalpler silinmez

Gel yetiş ya Sâhib Zamân

Kesilmez İslam'ın ini

Ahzâb kurur her yüz bini

Gel dağıd bu yengi dini

Ya Muhammed Sâhib Zamân

Herkes keyfine çalışıy

Od yani orta alışıy

Dağıldı İslam salışıy

Gel yetiş ya Sâhib Zamân

Allah yoli açuğ etsin

Adalet elide bitsin

Yuyulsun bu aşlar itsin

Gel yetiş ya Sâhib Zamân

Parçabağlı diyer aman

Başımızı aldı daman

Gel halımız oldu yaman

Ya Muhammed Sâhib Zamân.

SABIR DAĞI

Kerbela'da sabır dağı can vucudu imanın

Yetmiş iki şehit üsne sadlayan Zeynep ana

Kurumuş dili damağı o gün suzundan yanan

Suya giden Ebe'l- fadli bekleyen Zeynep ana

Kannı yaralı boş dönen Hüseynin gül cenahin

Dertli dertli kucaklıyıp koklayan Zeynep ana

Hüseyin kardaş harda[1] kaldıy diyen gönder cevap ver

Başına toprağ savıran ağlayan Zeynep ana

[1] Harda: nerede.

İmam Hüseyn ıyâlların[1] yetim kalan uşağın

Mel'ûn kâfirler elinden sağlayan Zeynep ana

Sekne anıy daldalıyan zikri tarih dolusu

Kamçı zulmünden kolları sızlayan Zeynep ana

Şam yolunda kimsesi yok kalan öz tek başına

Hanı Hüseyn hanı Abbas sesleyen Zeynep ana

Çıplağ deve arkasında Şam'a yisir[2] sürülen

Harabada yetimleri besleyen Zeynep ana

Yezid'in arşı içinde kefiyli imam Zeynel

Kerbela toprağlarında çağlayan Zeynep ana

İMAM SAAD AŞKINA

Telafer bağını bilen

Bağın sularını bulan

Tekek[3] arkın ayrı gelen

Akil oğlu imam saad

[1] 'ıyal: aile fertleri.
[2] Yisir: esir.
[3] Tekek: bitki, iştil.

Telafer’de imam Saad

Sana ikrar sana vaad

Kabul olur sende duat

Akil oğlu imam Saad

İmam Saad imamımız

Onda kılluğ namazımız

Belki verir murazımız

Akil oğlu imam saad

Hazreti sen ziyretimiz

Sensin bizim bayrağımız

Senden bulluğ marakımız

Akil oğlu imam Saad

Babay Ali’nin kardaşı

Sen avliyalar yoldaşı

Yanar merkadıyın daşı

Akil oğlu imam Saad

Başında kehküllü[1] börük[2]

Bildir bilmiyene görük

Seni bilmez örsün örük

Akil oğlu imam Saad

[1] Kehküllü: pürçük, kuyruk.
[2] Börük: yünden yapılan şapka.

Sana şahıd bağ toprağı

Bağın imam Saad bağı

Yeri cennet firdos dağı

Akil oğlu imam saad

Parçabağlı muvaliyam

Sana aşık pir deliyem

Açılsın yollar geliyem

Akil oğlu imam Saad.

MALLA

Camiler boşaldı malla elinden

Konuşır çıkanı bilmez dilinden

Gayesi dolardır gitmez belinden[1]

Şeytan dolaklıdır başı mallanın

Camie gideni tutup soyallar

Onu dinlerine göre boyallar

Kılanlar verdiğin yiyip doyallar

Yalan yere akar yaşı mallanın

[1] Bel: akıl.

Bin söz okuduysa biri alınmaz

Malladan korkılır yalğuz[1] salınmaz

Haramı halaylı yiyer tanınmaz

Karnına göredir leşi mallanın

Başından lefesin hiç eksik koymaz

Camie gireni aldadır doymaz

Söyler sözün okur kendine uymaz

Öz kendine deger[2] daşı mallanın

Cevap vermez sual soranı dalar

Pili eti udar[3] kemiği yalar

Utanmaz mallamız sakalin bılar[4]

Yağsız olsa yemez aşı mallanın

Deysey kurban diyer yanıma salın

Ecriniz Allahtan siz vasıl alın

Perişan gösterir bizlere halin

Vermediyse sallar kaşı mallanın

[1] Yalğuz: yalnız.
[2] Degmek: değmek.
[3] Udmak: yutmak.
[4] Bılamak: girletmek.

İstedise malla Camiyi satar

Allah'ın malını malına katar

O dünyasın sunmuş bu dünyıy utar

Sallamaz da bize kaşı mallanın

Hak üsne oturan yüce Allah'tır

İhsan diyer kasdım[1] suçlu malladır

Neden bize malla kaşın salladır

Aklinden büyüktür yaşı mallanın

[1] Kasd: kasıt.

Ek 4. Mucize Adlı Kitaptaki Şiirler

TÜRKMEN KIZI

Türkmen kızı güzeldir

Dili şirin özeldir

Gönülleri şâd eyler

Hep dünyaya gazeldir

Türkmen kızı dillidir

Uzbatlıdır[1] tellidir

Kalemi var fikri var

Okullarda bellidir

Türkmen kızı bey kızı

Altı yıldız ay kızı

Güneşe karşı durar

Kılıç kalkan yay kızı

Sürme çekmiş gözüne

Dili uyar özüne

Yaranmadan katılmış

Şeker şerbet sözüne

[1] Uzbatlı: mükemmel.

Öter Türkçe dilini

Öger Türkmen elini

Gümüş kemerden kurşağ[1]

Kapsar ince belini

Türkmen kızı çağlıdır

Hem köylü hem dağlıdır

Türkmen dilin unutmaz

Irak'ına bağlıdır

TÜRKMEN MARŞI

Aslımız Türk bize Türkmen diyerler

Ana bizim baba bizim döl bizim

Savaşlarda gücümüzü bilirler

Kılıç bizim kalkan bizim kol bizim

Iraklıyız Türkmen eli elimiz

Barış sever kanı sevmez elimiz

Gazel olur dünya ötse dilimiz

Bağça[2] bizim bülbül bizim gül bizim

[1] Kurşağ: kemer.
[2] Bağça: bahçe.

Tamam gerçek çok sıcaktır kanımız

Feda olur dostluk için canımız

Konak dolur evlerimiz hanımız

Oda bizim kahve bizim çul bizim

Altı devlet kurduk yıllar boyunca

Kanlar döktük al bayrağı koyunca

Düşman korkar adımızı duyunca

Gerçek bizim doğru bizim yol bizim

Türk'le Türkmen aynı isim adaşız

Aynı millet dilimiz bir soydaşız

Müslümanız her insana kardaşız

Câmi bizim cübbe bizim şal bizim

Parçabağlı der güzeldir havamız

Şad olsun gönüller sürün sefamız

Yaşasın Türkmenler milli davamız

Kovan bizim arı bizim bal bizim.

ŞEHRİM

Telafer ana şehrim

Şirindi cana şehrim

Unutulmaz yadı var

Karışıp kana şehrim

Etrafı yonca şehrim

Gülleri konca şehrim

Toprağı daşı altun

Kaplanmaz tunca şehrim

Tarihli koca şehrim

Kalesi yüce şehrim

Hiç koymadı kucağın

Mertlere aca şehrim

Yeşilli bağlı şehrim

Tepeli dağlı şehrim

Yurda düşman olana

Yolları bağlı şehrim

Bağı Nar İncir şehrim

Halkı bir zincir şehrim

Yurda düşman geleni

Dokunur incir şehrim

Vergili varlı şehrim

Baharı barlı şehrim

Her zaman sevilirdi

Sevdalı yarlı şehrim

Telafer hanım şehrim

Damarda kanım şehrim

Ölürüm yada vermem

Türkmen'di canım şehrim

İhsan'ın yazdı şehrim

Sana bu azdı şehrim

Senin güzel ismini

Yürege kazdı şehrim.

TELAFER

Telafer etrafı yeşil dolanır

Kalesi bir büyük dağa dayanır

Ezelden Türkmen bir rengi boyanır

Onu sever gönlüm gözüm sulanır

Telafer'in havası var koklanır

Her şeye bir devası var yağlanır

Hepsi Türkmen güzel bir yurt bağlanır

Onu sever gönlüm gözüm sulanır

Telafer'in suyu akar yaylanır

Dere tepe onu içer barlanır[1]

Arpa buğda[2] sınbil[3] tutar boylanır

Onu sever gönlüm gözüm sulanır

Bahar gelir ağaçları dallanır

Erik İncir Narı Dutu sallanır

Onu dadan Türk dudaklar ballanır

Her onu daddıkça ağzım sulanır

Telafer etrafı kıraç[4] oğunur[5]

Dereleri serin gölge doğunur[6]

Parçabağlı adım Türkmen okunur

Onu sever gönlüm gözüm sulanır.

KERKÜK

Türkmen'in becı[7] Kerkük

Başımın tacı Kerkük

Seni yadlar alamaz

Firâkin[8] acı Kerkük

[1] Barlanmak: yeşillenmek
[2] Buğda: buğday
[3] Sınbıl: sünbül
[4] Kıraç: tepeli arazi.
[5] Oğunmağ: dolaşmak
[6] Doğunur: doğmak.
[7] Bec: kimlik
[8] Firak: ayrılık

Yıldızıy ayıy Kerkük

Bayrakta sayıy Kerkük

Senin halkın kahraman

Çekilmez yayıy Kerkük

Dağların duman Kerkük

Düşmanın yaman Kerkük

Sana şâhid kalay var

Yıkmıptı Zaman Kerkük

Gözlerin toktu Kerkük

Sevdan çok çoktu Kerkük

Düşmanlar yüreginde

Adın bin oktu Kerkük

Türkmen'in adı Kerkük

Dünyanın dadı Kerkük

Silinmez kanda yazlı

Tarihti yadı Kerkük

İhsan diyer can Kerkük

Hem ana hem han Kerkük

Türkmen olanı toplar

Damardaki kan Kerkük.

TUTUŞLU ELLERİM

Gene deli gönlüm yurduna daldı

Nazlı yar hayali karşıma geldi

Tutuştu ellerim Ney ile çaldı

Yokluyup yolların geçen kalmadı

Ayrıldım dünyamdan düştüm ağırdım

Ağladıkça içtim çaldım çağırdım

Izdırap içinde barda bağırdım

Masama bir gelen içen kalmadı

Gezdim ölüleri, gezdim sağları

Dolaştım bir zaman buldum dağları

Topladım gülleri savdum bağları

Kokluyıp güllerim seçen kalmadı

Yoruldum yalandan ömrüm tükendi

Hep böyle felegim hasret düğendi

Bilmedim yoksulluk beyli bükendi

Öldüm kefenimi biçen kalmadı

O eskiden kalmış virane döndüm

Baharda bir solmuş gül gibi söndüm

Döküldü yaprağım her şeyim sundum

Diyarımda konup göçen kalmadı

ACI HAYAT

Ne zalim dünyasın yaktın canımı

Ocaktan savrulan küle döndürdin

Günahıma girdin savdın kanımı

Vurup kanım döktün göle döndürdin

Öldürdün bülbülüm erken öterken

Ağarttın dağlarım siyah örterken

Kestin sularımı bağım biterken

Dalında kurumuş güle döndürdün

Neden felek neden yandı bağlarım

Bülbülün acısı boğdu dağlarım

Dört mevsimde buldum güzdü çağlarım

Ormanıyken beni çöle döndürdün

Parçabağlı diyer bağvanım hanı

Ayrılık yakarmış şad olan canı

Saltanatım aldın mahvettin beni

Paşa iken beni kula döndürdün

YAR

Bakışın marala benzer

Gözlerin denize yar yar

Yürüşün mahlamiz bezer

Aşıkam sevgize yar yar

Dudakların cümbüt[1] boya

Kurban olum güzel boya

Al fıstanın[2] yeşil oya

Bezen gelin bize yar yar

Kapınız çalıp geçeydim

Elimden bir su içeydim

Seni kız gelin seçeydim

Gönlüm yanar size yar yar

Selvi boyun gül kağışıy

Sana güzellik yakışıy

Deli eyliyor bakışıy

Sürme çekme göze yar yar

Sarı sacın burma burma

Yürü güzel yolda durma

İhsan diyer beni yorma

İçim döndü köze yar yar

[1] Cümbüt: pembe rengi.
[2] Fıstan: elbise.

ÖNCE İNSAN SONRA DOKTOR OL

Eğer görmüşsen dershane

Güvenme derseler sana

Doktorsun, amma insana

Benzerin hiç yoktur vahşi

Belki yazmışsın bir satır

Okumuşsun çatır çatır

Doktoran var amma katır

Hayvanlığın çoktur vahşi

Parçabağlı derler bana

Üstat diyemem ben sana

Destek vermem bu isyana

İnsanlığa oktur vahşi

Kültürüme oktur vahşi

KALAN KULAN KİMSELER

Zaman zillesini[1] tersine çaktı

Karaçılar hatun partalı[2] taktı

Görmeyenler gördü Turp satan kalktı

Çarşı Pazar kaldı kırti[3] kimseye

[1] Zille: tokat.
[2] Partal: kıyafet.
[3] Qırti: cimri.

İki heket[1] bilmez oldu söz diyen

Malında ögınır[2] haram zad yiyen

Mıklacılar[3] olmuş haçiya[4] giyen

Oda kahve kaldı zırti[5] kimseye

Yengi[6] karınları doydu soğana

Bak eyledikleri toza figana

Lanet olsun böyle karın doğana

Meydan kılıç kaldı pırti[7] kimseye

Parçabağlı diyer sözüm karsızdır

Hür insan neylesin zaman arsızdır

Kalemci kirada yorgun darsızdır

Damğa[8] mühür kaldı cırti[9] kimseye.

TELİSİ NEYE VARIR

Çok insanlar dinin satar paraya

Satar bilmez telisi neye varır

Çoku da var gözün tiker harama

Tiker bilmez telisi neye varır

[1] Heket: söz.
[2] Ögınmax: övünmek.
[3] Mıklacı: eşkıya.
[4] Haçiya: erkek başörtüsü.
[5] Zırti: sözüne güven olmayan kimseye söylenir.
[6] Yengi: yeni.
[7] Pırti: osurğan.
[8] Damğa: mühür.
[9] Cırti: elinden bir iş gelmeyen, boşuna böbürlenen.

Kimi zengin malına haram katar

Kimi yoksul evden çulunu satar

Kimi de var dünya malına tapar

Dolur bilmez telisi neye varır

Parçabağlı bin derdini bir eder

Elhamd olsun sana diyer ey kadar

Dünya malın salır dünyada gider

Gider bilmez telisi neye varır

KORKU KALMADI ARTIK

Bir gözde namûssuz hora bakarlar

Badi[1] köstem[2] giyer kızlar takarlar

Yengı kişler çıkıp boyak yakarlar

Avrad dünyasında erkek kalmadı

Sütü halel oldu çalan çokaldı

Kalmadı ma'rifet talan çokaldı

Düzden konuşmak yok yalan çokaldı

Yalan dünyasında gerçek kalmadı

[1] Badi: body elbise.
[2] Köstem: köstüm.

Herkes satıp dinin vicdanın gezer

İslam'ı cırmalar Kendini bezer

Egrı yolu tapmış harama sezer

Halelle bulunan ekmek kalmadı

Hanı İslam hanı cihat diyenler

Yüz bir tesbühlüler cübba giyenler

Kur'an'ı yandırır çik et yiyenler

Buzuldu künyamız kimlik kalmadı

Hanı hacı hanı dolar alanlar

Yetimler ağzından lokma çalanlar

Hanı sözler hanı dibli yalanlar

Kimsesiz dullara gömlek kalmadı

Küvetli yetişir zayıf yetişmez

Seslendise onu kimse işitmez

Yoksullar soluyor kuşu ötüşmez

Adalet bir vergi bölmak kalmadı

Yaramız çokaldı çare yokumuz

Yerilen bir çığır ara yokumuz

Satık elbisemiz para yokumuz

Kolay bir şekilde ölmak kalmadı

Veren[1] oldu nesil suçu sanınmaz

Karıştı ortalar düzen tanınmaz

Bizi gören ağlar kaçar inanmaz

Mehabet dostluğa dönmek kalmadı

Olmayan neylesin yoksul neylesin

Bilmez nere[2] gitsin kime söylesin

İhsan diyer ma'nî olan dinlesin

Ağa mağa korku bilmek kalmadı

HAK ACIDIR

Kul olup şeytana her kendin atan

Allah'ı tanıram deymesin gerek

Kim olduysa olsun vicdanın satan

İslam'a mensûbem deymesin gerek

Fitneler getiren yazdan araya

Tuz basıp bağlıyın kızıl yarıya

Kardeşın öldüren kuru paraya

Muhammet resulüm deymesin gerek

[1] Veren: virane.
[2] Nere: nereye.

Kur’ândan ayetler resulden sünnet

Ali’dir kasim-i o nar-i cennet

Onun kim, sevmeğin görürse minnet

Cennete geçerim deymesin gerek

O tensemiyenler elin nâmûsun

İfirip[1] söndüren yetim fânûsun

Kur’ândan etmeyen destûr kamûsun

Kur’ânı okuyup deymesin gerek

Haramı helâla katıp yiyenler

Yalanı gerçekten düzgün diyenler

Yezid’in gömleğin satun[2] giyenler

Hüseyn’e köğsünü dögmesin[3] gerek

Terazide çırpıp ölçü vuranlar

Marifete yoksul karnı buranlar

İmansız namaza düşkün duranlar

Câmi’e dolmaya gitmesin gerek

[1] İfirmek: üflemek.
[2] Satun: satın alan.
[3] Dögmek: dövmek.

Hay[1] kabır taşından para alanlar

Ölüleri soyup kefen çalanlar

Neyfisine düşkün[2] olup kalanlar

Dilençiden kendin yırmasın[3] gerek

İnsanlığa düşman o yol kesenler

İki yüzlü yele göre esenler

Ana baba sözün kırıp küsenler

Sıratı geçerem deymesin gerek

Zalimin telinden döküp çalanlar

Çiğnin öpüp onun elin alanlar

Kul olup zulmüne yolun salanlar

Saldığı yollara dönmesin gerek

Götürüp[4] batılı teres boyunlar

Dinimizde yoktur böyle oyunlar

Ayağından bağlı düşkün koyunlar

Aslanlar derisin geymesin gerek

[1] Hay: Ey anlamında kullanılan seslenme sözü.
[2] Neyfisine düşkün: açgözlü.
[3] Yırmasın: ayırmasın.
[4] Götürmeğ: tahammül etmek, kaldırmak.

Komşuluk hakkını görüp bilmeyen

Fısk-u fücûr yolun sevip dilmeyen

Yoksullar göz yaşın verip silmeyen

Cennetimiz olur deymesin gerek

Yeter oldu kalkın hay hor yatanlar

Aldatmasın sizi mala tapanlar

Egriyi doğruya bilmip katanlar

Ağalar abasın geymesin gerek

Parçabağlı diyer cennet gezenler

Batılın başını vurup ezenler

Yaşasın erenler, haklar, düzenler

Egri olan bunu deymesin gerek

CANANAN

Cananan can bulmasaydı

Aşk yüreğe dolmasaydı

Ayrılık zor olmasaydı

Şah Yakup kör olurmuydu?

Batıl hakka küsmeseydi

Rüzgarlar ters esmeseydi

Yezit başı kesmeseydi

Cehennem gür olurmuydu?

Yanmasaydı Fedek bağı

Bulur muydu Mehdi çağı

Zeynep ana sabır dağı

Eyyüb sabur olurmuydu

Ali Düldül binmeseydi

Şah Zeynel inlemeseydi

Musa'ya nur inmeseydi

Tur dağı tur olurmuydu?

İnmeseydi İsa İncil

İmam Bakırdaki o dil

Müslümana bunca kandil

Kerâmet nur olurmuydu?

Şah Hüseyn'im para para

Çekildi Kâbe'ye kara

Çekilmese Mansûr dara

Hakka mansûr olurmuydu?

Kimini kandırır para

Kimini hak sokar dara

Her gelen varsaydı yara

Cenneti zor olurmuydu?

Parçabağlı'dan al müjde

Ali meded Ali necde[1]

Kılsaydı Ademe secde

Seytân münkir olurmuydu?

EZEN NEDİR

Ezen okunurken ener[2] melekler

Saçılır yerlere nurun Allah'ım

Kabûl olur du'â olur dilekler

Kesmez kullarından veren Allah'ım

Ezen başlar okur Allâh-ü ekber

Şevk olur Cami'ler yolları bekler

Namaz kılan alır sevabı ekler

Bir bedeli bini veren Allah'ım

Ezen Muhammet'tir Muhammet huda

Her şeyi sağlamış rabbimiz suda

Yunus'u gizlemiş yudurmuş Hûta[3]

Kimse bilmezimiş sırrın Allah'ım

[1] Necde: yardım
[2] Ener: iner.
[3] Hûta: yunus balığı.

Ezen okununca kıllılar namaz

Kılmayanlar ise sevabı almaz

Mü'min olan kimse şeytana dalmaz

Zikreder çağırır rahmin Allah'ım

Ezen bir laf değil cennetten seda

Ezen Muhammed'e enen bir nidâ

Parçabağlı verir canını fedâ

Gerekirse eğer alan Allah'ım

MUHAMMED

Rahmeten-li'l- âlem gelen

Habîb Muhammedim sensin

Yedi katı arşa dalan

Habîb Muhammedim sensin

Musa'ya verdiler Turda

Yusuf'u buldular harda[1]

Yoğurulan arşı nurda

Habîb Muhammedim sensin

Meryem ana çekti acı

Hurmadan oldu ilacı

İsa'nın sırrı miracı

Habîb Muhammedim sensin

[1] Harda: nerde

Beyne’l- Merve-ti ve’l- safâ

İsmail çekti çok cefa

Peygamber Taha’l- Mustafa

Habîb Muhammedim sensin

Yahya’yı kestiler Deşte[1]

Döndü koyu deyez[2] deşte

Dün gördüğüm gece dişte[3]

Habîb Muhammedim sensin

Dediler Yakub kanmadı

İbrahim oda yanmadı

Eminsin kimse danmadı

Habîb Muhammedim sensin

Dünya gelir dünya geçer

Zekeri’yı buhcu[4] biçer

Kevser bulağından içer

Habîb Muhammedim sensin

[1] Deşte: derinliği az (göl, deniz, akar su).
[2] Deyez: Deşte ve deyez kelimeleri, Telafer ağzında “derinliği az olan (göl, deniz, akar su)” anlamına gelir. Şair bu iki kelimeyi aynı anlamda kullanmıştır.
[3] Diş: rüya.
[4] Buxçu: testere.

Kim söyledi kim buyurdu

Dâvûd demiri yoğurdu

Nurun dünyayı doyurdu

Habîb Muhammedim sensin

Süleyman konuştu kuşa

Eyyüb çekmemıştı boşa

Ol dolanır coşa coşa

Habîb Muhammedim sensin

Nuh'a gönderildi tufan

Ehli-beyte ilmi irfan

Ol dağı Hıyrada çoban

Habîb Muhammedim sensin

Resulümsün eyle kerem

Yolunda güller ekerim

Ağlar gözümü tikerim

Habîb Muhammedim sensin

Dört kitap endı dört fusûl

Oku ayet oku usûl

Parçabağlı diyer Resul

Habîb Muhammedim sensin.

DOSTLAR ARZUSU

Yaralıyam bugün yaram kan sızlar

Eskiden sevdiğim dostlarım hanı

Okunsun sözlerim kurulsun sazlar

Eskiden sevdiğim dostlarım hanı

Aram aram[1] oldu dünyam söküldü

Çürüdü yaprağım yere döküldü

Savruldu yellerde beylim büküldü

Eskiden sevdiğim dostlarım hanı

dad koymadıy felek tatlı balımda

Bayğuş[2] öter bülbül öten dalında

Terk etmişler beni böyle hâlimde

Eskiden sevdiğim dostlarım hanı

Bitirdin ömrümü kış eyle yazlar

Yeter felek yeter bana bu nazlar

Gökyüzünde uçan turnalar kazlar

Eskiden sevdiğim dostlarım hanı

[1] Aram: parça.
[2] Bayğuş: baykuş.

RAŞİD

Coştu gönlüm gözlerim doldu kana

Koyma gözlerim yollarda gel artık

Bitti sabrım canım kurbandı sana

Koyma gözlerim yollarda gel artık

Ananı görrem her Cuma fal atar

Kara köynek[1] geymiş derde dert katar

Sıklatlı[2] her akşam dalğanda[3] yatar

Koyma gözlerim yollarda gel artık

Babanın saç sakalına ağ düşmüş

Paralanmış yüregi sana pişmiş

Senin için belalı başı şaşmış

Koyma gözlerim yollarda gel artık

Deliye döndü kardaşlar çıkarlar

Sıklatlı her gün yoluna bakarlar

Ağlar bacıların yürek sıkarlar

Koyma gözlerin yollarda gel artık

[1] Köynek: elbise.
[2] Sıklat: üzüntü.
[3] Dalğanda: hayalinde.

Parçabağlı diyer nerdesin nerde

Senin için Raşid düşmüşüm derde

Çalır sazım çağırır adın perde

Koyma gözlerim yollarda gel artık.

İTKÜN

Yıllardır yıllar bu dertle yanaram

Bir gün gelecektir Raşid sanarım

Hayâlı göz yaşım dertli pınarım

Dalğa dalğa akan çağlarım bilmez

Boş koymuş yerini sonu bilinmez

Hatırlarım resmi baştan silinmez

Arzu içim yemiş kanar delinmez

O karlı dumanlı dağlarım bilmez

Her gece her sabah kalem çizerim

Şiirimin içinde ismin yazarım

Ölmeden kendime mezar kazarım

Dayanmam kendimi dağlaram bilmez

Dalından kayrılmış güle dönmüşem

Kan damlar bir avuç göle dönmüşem

Uğruna yanarım küle dönmeşem

Külünden vücudum yağlaram bilmez

Gem benimle ortak barım eriyor

Duman almış başım karım eriyor

Güzün sem yelleri saçım tarıyor

Baharda dökülen bağlaram bilmez

Tükendi yüregim göz yaşım coştu

Neden felek neden yolları boştu

Sanma ki gülerem hayatım hoştu

Mademki umudum sağlarım bilmez

Allaha bağladım mazlûm ellerim

Ne olur Raşid'im geçse yollarım

Parçabağlı diyer kırık kollarım

Raşid'in zikrinde bağlarım bilmez

FELEK

Yoksuluk durarken ayırdı felek

Burdu kollarımı kayırdı felek

Ağladı gözlerim yazdı kanında

Vatanı unutmak hayırdı felek

Dedim zalim olma utanda[1] felek

Çok derine kazma batanda felek

Üç şeyde yaranır beslenir insan

Anada babada vatanda felek

[1] Utmak: kazanmak.

Neden kırdın kolum kanadım felek

Cennetin cehennem sanadım felek

Koymadın göz açım başım kaldırım

Doldum hançerini kanadım felek

Ne etmiştim konuş etiğim felek

Veren ettin işim ektiğim felek

Vurdun tekmeni dağıtın işim

Koymadın bitirim eksiğim felek

Ne istersin benden ay zalim felek

Yetirmez mi bana bu hâlim felek

Karanlık geceler kış günlerinde

Ne çul var altımda ne Halım[1] felek

GÖZLERİN

Ne simsıyah karanık bir baladır

Yıkıp beni katar sele gözlerin

Akar gider aşkım öyle yaylanır

Saçar beni salır dile gözlerin

Gözlerine baktıkça fikrim şaşar

Dalga dalga gider dağları aşar

Gece gündüz hayâllerimde yaşar

Alır beni kaçar ala gözlerin

[1] Halı: kilim.

Ne gözlerdi dikkatim çeker bağlar

Sanki ilk bahardı içimde çağlar

Bir gün görmediysem hep içim ağlar

Salır beni derde bala gözlerin

Kaplar yüreğimi bî-can eylesin

Sarardır soldurur bî-kan eylesin

Savurur külümü bî-han eylesin

Salır beni gurbet ele gözlerin

MUCİZE

Toplandı Mekke'de küreyiş istediler mucize

Amir eyledi çarha huda gögden geldi bir nidâ

Çağır ya Muhammed ayı bölsün ki ikiye

Bulunca ay ikiye saçıldı nuru yere

Biri Hasan biri Hüseyin yarandılar avlıya

Taşmadı ne yer ne gök verildiler Ali'ye

Çalkalayan Hayber kapsın taşıyabildi birin…

Biri kaldı ay utandı dönsün parça yerine

Gücü yeten olmayınca arz olundu Zehra'ya

Kabul etti kavuştu nur döndüler ay yerine

Kıldı Resul egdı başın Müslümanlar secdeye.

KERBELÂ DESTANI

Nerdesin ya Rasûlullâh Hüseyne kalmadı kimse

Kana karaya boyanan sahrâ-yi Kerbelâ'ya bak

Topraklara sarılmışa kanatları kırılmışa

Bacısından çok utanan o sahib livaya bak

Susuz solğun sudan uzak kesmişler iki kolunu

Ehl-i beytin su vâridi meşki para paraya bak

Vermiş kurban din uğruna dört aslanı yerde yatar

Fâtıma ümmü'l- benînin üstündeki karaya bak

Şimir dolanır meydanda hayâli han armağanda

Şah Hüseyn'den mehrûm kalan gül Rabab'a, leylî'ya bak

Şehid oldu Ali Akber Hüseyne kalmadı takat

Altı aylık boğazından bığazlanan belâya bak

Yıkmışlar Hüseyn'i atın kayboldu bugün gül cenâh

Medîne, Mekke, Kerbelâ, necat eyle araya bak

Keflidir[1] Benî Ümeyye bugün oruç tutacaklar

Hüseyine kasd ederler kurdukları halaya bak

Ağlatılar yeri gökü, ol şahi necef üstüne

Gel yetiş gör hâlımıza huzûr-i hâl Zehra'ya bak

[1] Keflenmek: mutlu.

Zeyneb ana yalın ayak bir bir arar öper koklar
Atlar ezmiş, kılıç kesmiş Hüseyn'deki yaraya bak

Bilmez çadırlara olsun yoksa uşağların bulsun
Şehitler bacısı Zeyneb sabr-u dağa kalaya bak

Haymelere od saldılar, ıyâllar elde kaldılar
Yezîd bir de figan eder ehl-i beytin sebâyâ bak

Öldürülmüş sahâbeler bugün şehit ebrâri yer
İsmail yerine kurban kesilmiş evliyâya bak

Züheyr-u Kayn, Hır yan yana boyanmışlar kızıl kana
Con Hüseyn'e verduğu sabr-u vefa velâya bak

Öldürüldü büyük, küçük kalmadı hak dine mansûr
Saçılmış kanları yere kırmızı gül laleye bak

Çıplak develer üstünde zincirlerde bağlı olan
Al ayağları al kanda esir giden sıraya bak

Zeynep ana imâm Zeynel perişandır derbedardır
Rukiye'ye yas kurmuşlar mezâra harabaya bak

Mel'ûn Yezîd başı düger, seccâdin Zeynep'in söger
Şama kurulmuş hâkimi adaletsiz saraya bak

Nerdesin ya habîbullâh yazar okur parçabağlı

Kasım'ın kınası kanda hükm-ü hikmet olaya bak

ARZ-U HÂL

Bilbil oldu öter dilim 'aşkına efğan olmuş

Dad-u feryâd eyler nazın güle bağvan[1] olmuş

Kırmızı gül, sarı lale kattılar türlü renkler

Aşkına düşmüş yandı canım hâli yaman olmuşam

Kerem gibi ak didtsem içim yanar gül olur

Diz çöküp aşkına teslim deli divan olmuşam

Çaresiz dolanır gönül yoktur derdime devâ

Bense başkasına yazar şiir-ü dermân olmuşam

Yandı yıprandı içimse gölden ayrı kalmaz

Sabr-ü tahammül çağırır coştum hayran olmuşam

Ben yanaram o yanarmış ayırdı bizi felek

Ayrılmış sarhoş gezerim canı hevân olmuşam

Konuşuram bazen güllem bazen ağlar sadlaram

Bezenmiş düzenmiş bir genç yaslı şudan olmuşam

[1] Bağvan: bostancı.

Soranım yok, gelenim yok kanatsız kuşa benzer
Yuvasını yel götürmüş ev-ü avadan olmuşam

Çalğın çalğın, deli deli bakar gözlerim arar
Siyah saçım ağardırram dağı duman olmuşam

Bağı yanmış gülü solmuş yerinde bayğuş öter
Arı, bülbül figan eder balsız kovan olmuşam

Gerek yoktur hiç kimseye kessin celladım olsun
Kendi ruhum düşmanıyam özüm ferman olmuşam

Hakiki dünyada değil başka bir yerde gezer
Ümr-i kısa sonucu puç devr-i cihan olmuşam

Deli divana dolanır ahu mecnuna dönmüşem
Yavrusunu kurtlar yemiş cur-i civan olmuşam

Sanma yoksun unutmuşam belki de düşünürsün
Öyle değil aşkım benim elbet düşman olmuşam

Sanma seni sevmirem eger seni görmesem
Kalpten kalbe yol variymiş kalbi karvan olmuşam

Kesildim yürekten, bittim yoktur ahım takatım
Parasız, pulsuz, vatansız gâh-i duman olmuşam

Yıkılmışam el ayaktan gel gör mazlûm hâlimi

Derdime dert arttıram geme şuvan olmuşam

Yandı yürek yandı yeter rahm eyle ne olur bana

Dünyamı dar, hayatım zor etme kurban olmuşam

Parçabağlı diyer arz-u hâlini yazsın kime

Ne hâkim var ne mahkûm var emri pişman olmuşam

FELEK OĞLU

Hay minberi hanı şiir

Şiire erkan kuran sensin

Dişte öten kumrulardan

Felek adın soran sensin

Hâkimi söz hikmetlerle

Her cahili yoran sensin

Zalimlere karşı çıkan

Mazlumlarla duran sensin

Batıl yolun cevabını

Keskin sözle veren sensin

Karanlık dünya içinde

Hak yolunu gören sensin

Hakka tapmış erenlerin

Karvanını süren sensin

Az konuşur öz konuşur

Sözü şiir ören sensin

Şöhretimiz şanımızsan

Kötülere burhan sensin

NİNEME DUA

Rabbim emânetini aldı ninem vedâ eyledik

Rahmin indir ninem için azabı var eyleme

Sen kerimsin sen vedûdsün kullarına her zaman

Sen rahmansın sen rahimsin vahşete zar eyleme

İlahi sen mültecesin cennet eyle mezarın

Yarvarıyam nolur rabbim kabrini dar eyleme

İlahi yerini nûrla, onu rahminde sığa

Sâlihlarla olsun yeri kötüye car eyleme

Sen kadirsin sen muktedir dilegim mağfiretin

Gafr eyle varsa suçların mekânın nar eyleme

YALAN DÜNYA

Kaç kere doldu boşaldı bu fani yalan dünya

Çok devranları kurumuşken eyledi talan dünya

Nence sûltan tahtın yaptı geçti herkesi boşa

Her geleni mehman[1] edip yoluna salan dünya

Boş ver adam şu cihanda sabrın olsun her zaman

Ha biter yolu ne-hak verenlere kalan dünya

Yoktu içinde bir vefa der kimi tutup sarsan

Alıp şah Süleyman'ın hükm-i canın çalan dünya

Kimine dostluğu çoktur kolaylamış her işin

Kimine düşman olup zulümlere dalan dünya

Hep dünya böyle gelip böyle egri de gider

Kurulup boştan boşa fısk-u fücur dalan dünya

Niçe halk niçe peygamber gördü yoluna saldı

Doymaz bu karnı büyük adam yudan yalan dünya

[1] Mehman: konak, misafir.

Allah kerim cihanımız sana de kalmaz zaman

Olursun (kün fe yekün) Allah'ından bulan dünya

Parçabağlı diyer senden hayır olsaydı bir zaman

İmamdan boşanmazdın ey sonu pöç olan dünya

SERÇE KUŞU

Rafsız uçar her yerlerde çokalır

Olur serçe kendin yayan bir kuştur

Yuva yapar deliklerde taşlarda

Serçe delik taşa uyan bir kuştur

Serçe yerden yere zıplar ötüşür

Çok şahraza[1] şeytan soyan bir kuştu

Serçelerin hesabı var kuşlarda

İnsanları düşman sayan bir kuştur

Serçe kuşu nerde olsa tanınır

Erkek, dişi serçe ayan bir kuştur

Serçe kuşu bizim ilde bir kuştur

Boşa ürkmez cana doyan bir kuştur

[1] Şahraza: zeki, akıllı.

BAHAR

Yemyeşil olur çiçekler açılır

Fidanlar baş verir dallar bezenir[1]

Çayır, çimen bezer her yeri yanı

Seyran olur güzel çöller bezenir

El atar dilberler bar dersin diye

Balı akar ele kollar bezenir

Seyre çıkar gezer gönül sultanı

Gezdiği her bir yer yollar bezenir

Çırpar zülfün telin nesim yüzüne

Serilir serpilir teller bezenir

Seyran eder bakmak ister cemali

Sükûn olur sağlar sollar bezenir

Bahar olur dem-ı gazelin saçar

Bağçalarda açar güller bezenir

Eser nesimi aşk kokusu yaylanır

Uçar kuşlar öter diller bezenir

[1] Bezenir: süslenir.

Meftun olur kumru gülşane okur

Çalır aşk sazın teller bezenir

Gelin gibi türlü türlü boyanır

Takar mevsim güzel allar bezenir

Kırk ikindi yağmur yağar dökülür

Akar pinar çaylar seller bezenir

Süzülür toplanır dereye sular

Yeşil başlı ördek, göller bezenir

Dalga vurur derin göller belenir

Ara menekşeden ballar bezenir

Parçabağlı yazar gazel bahara

Savrur gazelin yeller bezenir

ÖĞÜT

Gafil olma insan oğlu kendine cür eyleme

Uyma şeytana döşersin fısk-u fücûr eyleme

Aldanma dünya malına boş gelip boş gidersin

Yalan deme haram yeme hak üsne zur eyleme

Rahat yaşa sükûn-u kon meraklanma bir zaman

Kolay olsun güler geçsin hayatın zor eyleme

Hem sever hem sevilirdim düşmanlığa karşı dur

İyi niyetli bir insan gözünü hor eyleme

Haktan yana hakı söyle korkma zalim kimseden

Bir Allahtan olsun korkun gayrine dur eyleme

Siyaset var nezâket var fakat sakin yenilme

Namuslun namusuz etme kahpeyi hur eyleme

Bin bildiysen bir bilene git de danış demişler

Gömlekle atılma göle aldanma sur eyleme

İnsan oğlu muhtaramsın akılın var her zaman

Görür yaratmış yaradan kendini kör eyleme

Bu dünyanın yolu kısa önemlisi ahrattır

Her çend[1] eyle cenneti bul odunu gür eyleme

Vefasız olma unutma her darlıkta durana

Yadla ehli vefayı bul ekmeğin şor[2] eyleme

[1] Çend eyle ya da ceht eyle: sakın, yalvarmak.
[2] Şor: tuzlu.

Yücelme halk üstüne halk herkes sene eşittir

Hepimiz bir çamurdanız kendini nur eyleme

İnsanı insandan üstün yaratmamıştır Allah

İnsanlığa kıyma sakin insanı tur eyleme

Parçabağlı ver nasihat al nasihatten fayda

Bir söz götü yola yaksa onu püskür eyleme

KADIN OLAN HANIM OLUR

Hayat paylaşımla olsa o zaman güzel olur

Yoksa bir kavgalı ortak bozuk yarıdan nolur

Güzel olsun özel olsun mânesi kadının tam

Yoksa kirli yere sıçrar açan darıdan nolur

Önemlisi temiz olsun erkeğe fahır yeter

Kovana kir getıren ana arıdan nolur

Makyajla güzellik olmaz erise harap çıkar

O eriyen renge renkten kırmız sarıdan nolur

Yeter ki bir hanım olsun hanımlar hardan vatan

Yoksa hüsnü camalı var götü karıdan nolur

Parçabağlı yaz kadına kadın hakların iste

Hakkına varmayan avrat karı kadından nolur

SAVAŞ

Bir halavdır[1] alır canlıy cansızı

Güçlüyü güçsüzü biçer götürür

Yaşı[2] koruyu udar yakar her yeri

Bilmez mazlum, zalim seçer götürür

İnsanlığa karşı ağıza dad bilmez

Tatlı açı kanı içer götürür

Hikmet, od[3] düşmeden süner yandise

Akılsız akla naçar götürür

Dostluk muhabbeti kan eyle bağlar

Bozar araları açar götürür

Alışır kudurur gittikçe azar

Vardığı her demı saçar götürür

[1] Halav: alev.
[2] Yaş: ıslak.
[3] Od: ateş.

Küçüğü büyüğü yoktur dögişin[1]

Şeytana uyanı uçar götürür

Hedefı, düşmanı, sebebi canlar

Kocaman ağızı açar götürür

Çabuk kapar yeri yurdu her şeyi

Ateşi gül eyler geçer götürür

Parçabağlı bağır ey kanlı savaş

Yeter oldu tüken dur yavaş yavaş

GÜLLER AÇINCA

Türlü türlü yem yeşilliği bezer

Kırmız, sarı, beyaz al verir güller

Gazel olur dallar bülbüler öter

Naz eder bülbüle dil verir güller

Bağçaları boyar aşk eyle gazel

Dağıdır arıya bal verir güller

Fiğan eder bülbül gül şana arzu

Uzanır açılır dal verir güller

[1] Dögiş: dövüş

Saçılır kokusu her yeri alır

Dumurcuklar açar kol verir güller

Parçabağlı yanar fırkat oduna

Baharın ömrüne hâl verir güller

BAYRAM

Bayram olur gönül eğler hayra doğru

Kavuşur herkes konuşur dil tatlı tatlı

Komşu komşuyu saygılar derin ağırlar

Dağıtılar şeker, şerbet bal tatlı tatlı

Geyinir çocuklar yengi, güzel süslenir

Bezerler evleri neşet al tatlı tatlı

Düşmanlar barışır araları düzelir

Selamlaşır tokalaşır el tatlı tatlı

Parçabağlı çağır söyle bayramda barış

Al sazıyı türkü oku çal tatlı tatlı

HACI LEGLEG[1]

Gene oğundu yil hacca yazarlar

Kâbe'ye karvanlar düzülür döner

[1] Legleg: leylek.

Kimi bıçak gider olur ustura

Kimi hacı kimi bozulur döner

Bozdular mübarek haccın adını

Gün be gün hacılar azalır döner

Yazalar adları giden gidene

Zengin gider yoksul üzülür döner

Binde bir yoksulun adı çıktıysa

Oynarlar adlarda çizilir döner

Sanki Müslümanlık men men diyenin

Haram huvar yetim malı yiyenin

Sahta beyaz kefen giyenler

Gider boşa günah yazılır döner

Parçabağlı kastım sahta hacılar

Mü'mün olan aylar çözülür döner

Ek 5. Kitaplanmamış Şiirler

KURTULUŞA DOĞRU

Kınamayın genci bugün deli olmuştur diye

Deli olsa ne varıymış düşen vatandır bugün

Demeyin mecbur değiller, gençler ölüme gitsin

Vatan için ölüm bize şan-i sultandır bugün

Girmişiz yurt pazarına pahalıy almak için

Ucuz değil verdiğimiz dökülen kandır bugün

Kıskanmasın namert bizi deysek vatan bizimdir

Patlıcan almıyor düşman alınan candır bugün

Yürüyün ey kahramanlar yurdumun aslanları

Telafer'e doğru gidek kurtulan handır bugün

Yürüyün kavim kardeşler düşmana gare[1] edek

Öldüysek ger öldürdisek bir büyük şandır bugün

Yürüyün bir saf olalım düşmanın karşısında

Ya vatan ya şehit olmak bize imandır bugün

Sünni değil Şii değil düşmanların maksutu

Maksut vatanımız kardeş hali yamandır bugün

[1] Gare: düşmana yapılan hücum.

Sünni biziz şii biziz bir vatan evladıyız

Kim bundan gayrı diyerse sözü buhtandır bugün

Ölüyor çocuklarımız kalmışlar çöl sahrada

Ezilir dökülür boşa masum kurbandır bugün

Kalmışız gurbet ellerde bir gelen bir giden yok

Biz vatansız, vatan bizsiz geme mihmandır bugün

Ağlıyor anne babalar dözmiyorlar[1] gurbete

Dayanmaz oldu insanlar yurda hayrandır bugün

Vatansız olmuyor yaşam olmuyor işte kardeş

Bize dünya cennet olsa yurtsuz zindandır bugün

Anneler kurban kesiyor vatan sağ olsun diye

Paramparçalanır yürek ölen civandır bugün

Dayanmıyor yürek artık bu acılar çok zordu

Can acıyor göz ağlıyor kurban insandır bugün

Öyle bir zor gündür işte ehli iman olana

Batılla hak meydandadır fasl-i furkandır bugün

[1] Dözmemek: dayanmamak.

Bir suçumuz yoktur kardeş sevgimiz suç görerler

Tek suçumuz gözlerinde nutk-i Kur'andır bugün

Yolumuz hak yolu kardeş şah Hüseyin dergahımız

O bizim necet gemimiz Nuh-i tufandır bugün

Her zamanın bir Hüseyin'i bir de Yezid'i varmış

İşte çağımız Yezid'i bizim düşmandır bugün

Dönmeyiz yolumuz haktır yolumuzdan eminiz

Düşmanın çokluğu şahit hakka burhandır bugün

Yürü durma hak uğruna hakkın yolu erenler

Bu yolda şehit olanın yeri canandır bugün

Kalkın herkes yürüyeyim bugün meydan mert ister

Mertliğe layık olan bir kılıç kalkandır bugün

Mertlik her kimseye uymaz mert olan meydan tanır

Erlik savaşan yiğitte işte meydandır bugün

Birleşeyim ey kardeşler kırılsın düşman gözü

Kör olsun görmesin bir yer başı dumandır bugün

Yürü arka dönme kardeş yürü vatana doğru

Recm eyleyin fitne sönsün Daiş şaytandır bugün

Vurun kıyın canlarına bunlar insan değiller

Dar edin dünyayı düşman olsun pişmandır bugün

Yıkın arkanı devletin düşsün tacı varıysa

Teslim olsun bilsin bize zafer unvandır bugün.

TÜRKMEN OLMAK SUÇTUR DEDİ

Bana ne milletsin dedi

Türkmenem dedim

Ne milletsin dedi

Sen ne milletsin dedim

Aslım sorma dedi

Kalbimde aslın varsa eğer dedim

Bana Arap'sın dedi

Dilim Türkmen'di dedim

Kimliğin Arap okuyor dedi

Çünkü Arap devletinde yaşıyoruz dedim

Gerçekten dedi

Gerçektir dedim

İnanmadı!

Ben Türkmenim

Ben bay atlıyım

Ben mor atlıyım

Ben üç kaleliyim

Kerkük

Erbil

Telafer

Ben tek yıldızlı

Çift kuşaklı

Mavi bayraklıyım

Ben doğramacı balasıyım

Ben Altun Hızma şarkılıyım

Ben Mendilidenem

Ben tuzluyum

Ben tazeliyim

Ben laylanlıyım

Ben Altun köprülü'yüm

Ben Karakoyunlu'yum

Ben Raşidiyeli'yim

Açıl dilim açıl dilim

Okullara saçıl dilim

Bu şiiri babam felek oğlu yazdı

Ben Telafer'liyim

Ben ters arklıyım

Ben Parçabağlıyım

Ben Iraklıyım dedim

Sana dedim Arap'sın dedi!

Allah Allah dedim

Sen Kürt'sün dedi

Ben ne Arap'ım ne de kürdüm dedim

Annen Kürt'tür dedi

Babam Türkmen'di dedim

Çocuğun üç payı dayılarına çeker dedi

Bunu milliyetçiler mi söyler dedim

Dedi

Dedim

Dedi...

Arap'sın dedi

Türkmenem dedim

Kürt'sün dedi

Türkmenem dedim

Türkmen olmak suçtur dedi.

YUDUMUZ

Okur Türkmen'in dilini

Yurdumuz var, balamız var

Telafer'de kalemiz var

Sever Telafer elini

Yurdumuz, balamız var

Telafer'de kalemiz var

Telafer'de şanlarımız

Türk kuruşu hanlarımız

Kaldıran Türk adlarımız

Yurdumuz var, balamız var

Telafer'de kalemiz var

Dinler Türkmen sözlerini

Yaşlar ona gözlerini

Beyazlar dost yüzlerini

Yurdumuz var, balamız var

Telafer'de kalemiz bar

Parçabağlı'i Türk bırakın

Kaldırsın Türkmen bayrağın

Sever Telafer, Irak'ın

Yurdumuz var, balamız var

Telafer'de kalemiz var.

SEVGİLİM MAVİ BAYRAK

Elimde olsaydı

Gökten bir parça yırtacaktım

Ayı indirecektim

Kutup yıldızını koparıp götürecektim

Seni doğal yapacaktım

Dağları birleştirecektim

Seni en üste kurup yüceltecektim

Eğilip secde kılacaktım

Hayranım sana

Kurban düşüp önünde yatacaktım

Koy yerdekiler diyeydiler

Her şey mavi

Demek ki!

Gök de Türkmen’in

Deniz de Türkmen’in

Onları, Türkmen’e taptıracaktım

Günah benim kime ne

Günah benim kime ne.

İLAHİ SEN RAHM EYLE BAK

Güvenilmez halımıza

İlahi sen rahm eyle bak

Kol atmayan dalımıza

İlahi sen rahm eyle bak

Kesilip kurt kuşun payı

Çekilmi bu elin yayı

Bilinmi bayramlar ayı

İlahi sen rahm eyle bak

İtip dünyanın tat tuzu

Bilinmi kirli uzu

Göğe kalkıp acı[1] tozu

İlahi sen rahm eyle bak

[1] ‘ac: kum fırtınası.

Dost dostunu şere hişler

Kardeş kardeşini dişler

Bereket yok hepsi işler

İlahi sen rahm eyle bak

Kimi altın gümüş giyer

Kimi yoksul yoğum diyer

Çoğu haram huvar yiyer

İlahi sen rahm eyle bak

Kalmayıp çoğunun dini

Çoğalıp yetimler ini

Neden ölür her yüz bini

İlahi sen rahim eyle bak

Pahalanıp kesim[1] fiyat

Viran olup bizde niyet

Zor oluptı ölüm, hayat

İlahi sen rahm eyle bak

Kimi şeytanla çalışır

Kimi yanından alışır

Yakın yoldaşlar salışır

İlahi sen rahm eyle bak

[1] Kesim: çeyiz.

Tuz katılmaz şeker çaya

Yaya olmaz gitmeğ aya

Başımızda olan vaya

İlahi sen rahm eyle bak

Rabbi kalmadı ahımız

Sen götürme ol gâhımız

Kurudu yeşil bağımız

İlahi sen rahm eyle bak

Parçabağlı budur sözüm

Bu dertlere nasıl dözüm

Sana diktim iki gözüm

İlahi sen rahm eyle bak

SINIRLAMA

Dol beni şad eyle gönlüm ol rahatla hay huzur

Suyu kapar hayat coşar her dolan bardak gibi

Yırt karanlık gecelerim aydan doğsun yarına

Sınırlasın alev alev odunu ocak gibi

Doldur yaralarım bağla mutlu melhem ol kapat

Duvarların yarıkların dolduran suvak gibi

Kapsa dolan etrafımı bas göğsüne dincelim

Sükûn dolan rahat dolan haneni Kucak gibi

Okşa beni egle beni dalım şirin uykuya

Ana baba kucağında ol yatan uşağ gibi

Suyun serin eyle demem gözüm elğam kapmasın

Suvar canansın kanmadan kuruyan dudak gibi

Gel benimle baş başa kal dertlerime ortak ol

Dertlinin derdine gizem köşeyi bıçak gibi

Gel yanım al yoldaşım ol bölüş karı[1] sunğunu[2]

Bağışır hiç bağışlamaz ol temeh ortak gibi

Kavuşalım ışık saçsın etrafın semah dönem

Pervaneler yanar döner aşıkı çırak gibi

Koşat bağla hayran olum ey derdimin dermanı

Sarar içine belin sever ol kemer kuşak gibi

İçimi dol için dolum yaşım sağlar su teki

İçip denizleri gezer sudaki balık gibi

[1] Kar: kazanç.
[2] Sungun: kaybedilen.

Suvar beni koy cananım dolsun hayat vücudum

Gökten içer en kedehte yemyeşil budak gibi

İçerden gel içerden gel can gönülden çıkar kim

Duru kaynar dökülür dağ suları bulak gibi

Hiç bırakma hiç ayrılma dolalım birbirimiz

Et kemikten ayrılmazmış kızıl et tırnak gibi

Taşı beni götür beni bitsin artık dalğalar

Limana varıp dayanır dinlenen kayık gibi

Kır mevsimi kışı gitsin geldiği dağlar yana

Üret çiçekler açılsın ol yazı sıcak gibi

Gel durdur akmasın artık surat kazan yaşları

Bürü yumuşak gülüşleri kızaran yanak gibi

Gel ibanma[1] çal kapımı sevindir geldiğine

Ol yol uzak çok beklenen kıymetli konak gibi

Doğ şafaktan saç şevkini kamaşsın koy gözlerim

Diskinir muştuluğ iste güneşi şafak gibi

[1] İbanma: geç kalma.

Aldat beni kandır beni yeter ki rahat olum

Ümitlere bağla beni keflendir[1] üşşak gibi

Kaçır beni kurtar beni bu acılar içinden

Gizli gizli sınır keser çabukça kaçak gibi

Neşelendir mesut eyle koy şaşırım geldiğin

Tebessüm dügler sözünü boğulur kırtak gibi

Sensiz dolar hüzün içim sesim sesin duyulmaz

Acımasız keser doğrar keskini bıçak gibi

Parçabağlı der bağımı vurdu hazen ne eyleyim

Son bahar ol beze dalım yemyeşil yaprak gibi

Son kez olsa bile olur sen gelmeden öldüysem

Al içeri kapla beni vefalı toprak gibi

Gömülünce kon üstüme kokla beni yoklarken

Sarıl üstüm yüce yüksel dalğalan bayrak gibi

AŞK

Aşka tutulmuş bir mecnun aşkı canana neyler

Ayrılık zor olsa böyle aşka kanana neyler

[1] Keflendirmek: sevindirmek.

Od olsa, aşık kül olmuş bi vefa yar elinden

Bi vefa yar elinden od, küle yanana neyler

Fırtına kopsa yel esse savursa külün unun

Kül tozundan kopan kara külü dumana neyler

Yol ne kadar alğam olsa dağlı taşlı zorluklu

Ferhat gibi dağı kazar yolu imana neyler

Kerem kül oldu dolaştı yolunu büdremeden[1]

Yol korkusu aşkı canan aslı zanana neyler

Aşk ateşinde kavrulan aşıka çare maşuk

Yoksa suç yoktur lokmanda suçlu dermana neyler

Verse bile lokman ilaç kalıcısın bulammaz

Be vefa kalbi olmayan yarı yamana neyler

Büyüktür bahri uşşak dağları derindir

Dağlara teslim olan aşık umana neyler

Dağlar maşuk aşıkını kuru kahir naz eder

Ah çeker aklı aşıkın atfa inana neyler

[1] Büdremek: burkulmak.

Parçabağlı yazar yara aşkını ibraz eder

Yansa bile kül oldıysa aşkın danana neyler

VEFASIZ YAR

Aldattı yar beni saldı

Gitti bir çirkini aldı

Avrat oldu ona kaldı

Vefasız yâre ben neynim[1]

Yine yarim sürmelenmiş

Gönlüm ona dost belenmiş

Genç saçıma kar elenmiş

Vefasız yâre ben neynim

Sevda sevdim dost bulmadım

Dünyada muraz almadım

O yardan ayrı kalmadım

Vefasız yâre ben neynim

Parçabağlı ağlama sen

Yüreğini dağlama sen

Çal sazında bağlama sen

Vefasız yâre ben neynim

[1] Neynim: ne yapayım.

EY GELİN

Sevdamı tapan gelin

Gülüşüm kapan gelin

Gel yüzüm gülmez oldu

Gönlümü yapan gelin

Kendimi ara gelin

Gel bana yara gelin

Geceler yatmaz oldum

İçlerim yara gelin

Kendini atan gelin

Kul kurban satan gelin

Ayrılık yeter bunca

Gel artık utan gelin

Eğilip yatma gelin

Çok bana batma gelin

Her bir şirin sözüne

Acılar katma gelin

Kendine inan gelin

Severim ayan gelin

Gel beraber sevişek

Aşkıma boyan gelin

Gönlüme güzel gelin

Bahçeme gazal gelin

Rahm ile bak halıma

Aşkından ezel gelin

Gözlerin fettan gelin

Efkarım katan gelin

Güle güle acı söz

Utana atan gelin

Küzedeki bal gelin

Haznadaki mal gelin

Talansın varım yokum

Sen ol bana hal gelin

Yüzü on dört ay gelin

Parmakların say gelin

Sen bir sevende ben on

Sevmişim bil ey gelin

Gömlekleri ak gelin

Göksü cennet bağ gelin

Ayrılığın yandırdı

Oldu bana dağ gelin

Sevdim seni çok gelin

Olmaz böyle yok gelin

Koyma seven yüreğe

Şinkli kalsın ok gelin

Gülümü kokla gelin

Gel beni yokla gelin

Eğer bana dönmezsen

Vur beni okla gelin

Ateşi yana gelin

Atma sen bana gelin

Bu gönlüm kül olduysa

Yıkanır sana gelin

Kar aldı dağım gelin

Kurudu bağım gelin

Sen güneş ol ben bulut

Eriyim yağım gelin

Sel aldı gözüm gelin

Al inan sözüm gelin

Ayrılığın çok zalim

Zahmetti dözüm gelin

Parçabağlı yaz gelin

Etme bana naz gelin

Eğer beni öldürsen

Dön kabrimi kaz gelin

GEL SEVDİĞİM GEL

Bekletme kalmadı sabrım dayanım

Kederdir çiledir sensiz her anım

Ne içim rahattır ne çevre yanım

Gel sevdiğim gel aşkında yanayım

Günül sever oldu sana bağlandı

Halavı hecrinde yandı dağlandı

Yol bekleyen gözler kana bağlandı

Gel sevdiğim gel aşkında yanayım

Geç kalma gel yolun gece varmasın

Deli gönül nolur gama sarmasın

Bahar et bülbüle gül yalvarmasın

Gel sevdiğim gel aşkında yanayım

Gündüz hayal, düşe gece gelirsin

Korkar ömür bite geçe gelirsin

Bekler ümit dalar nice gelirsin

Gel sevdiğim gel aşkında yanayım

Sevmedisem eğer gözüm tikmezem

Türlü türlü ümit güller ekmezem

Bırakmam beklerem gidip çekmezem

Tez gelsin baharın aşkında yanım

İtmişem yolların vefalı hanım

Sana kurban olsun al benim canım

Dökülsede eğer yolunda kanım

Gel sevdiğim gel aşkında yanayım

Sensiz içim uzak keyf-ü safadan

Mutluluk sen yokken değil vefadan

Aşkından geçmezem geçer cefadan

Gel sevdiğim gel aşkında yanayım

Senden sonra kestim olmadı aram

Bir tek senin aşkın gönlümde yaram

Mırazımdır dileklerimle du'am

Gel sevdiğim gel aşkında yanayım

Bastığın çem olur gül lale açar

Geçtiğin nur olur kokunu saçar

Dil seni çağırar el du'a açar

Gel sevdiğim gel aşkında yanayım

Gel geç kalma görem kervan tozunu

Gel gör şu dünyanın tadın tuzunu

Elim sürem öpem onur izini

Gel sevdiğim gel aşkında yanayım

Mecnun gibi meftun oldum leyla'ya

Yatmaz gözüm koymaz doyım rüyaya

Seven ister gelsin hep bir araya

Gel sevdiğim gel aşkında yanayım

Çok olsun keremi sultanı çağın

Eline su döken kölen çırağın

Suvar içsin Parçabağlı'nın bağın

Gel sevdiğim gel aşkında yanayım.

AŞKIN FERMANI

Nice aşıkların geçti zamanı

Aşk zalimdir yoktur dini imanı

Sevdi kendi çekti dili yamanı

Aşk zalimdir yoktur dini imanı

Güçlü geldi ayrılığın fermanı

Savruldu çok aşkların harmanı

Bilmez nere gitsin bulur dermanı

Aşk zalimdir yoktur dini imanı

Muhabbetin hasretin eken bilir

Ayrılığın acısın çeken bilir

Paralanmış yüreğin diken bilir

Aşk zalimdir yoktur dini imanı

Parçabağlı diyer benim zamanı

Sevdim sevda oldu eller yabanı

Öldü muhabbetim öldü çobanı

Aşk zalimdir yoktur dini imanı

HASRET ATEŞİ

O zaman hasret çeker

Sıkılır yanar canım

Geceler yaşlar döker

Sıkılır yanar canım

Ah çeker hasterlernir

Kendine sıklatlanır

Gün be gün kıymatlanır

Kendinden yanar canın

Vücudum güle güle

At beni sen de göle

Katılım ben de küle

Kül olsun yanar canım

Ver gelsin canım alsın

Şu hasret sana kalsın

Kendimi rahat salsın

Hasretten yanar canım

Hasretin canım alsın

O sıcak kanım alsın

Rahatlık yanım alsın

Söndürsün yanar canım

Açımlaş bağ bağlama

Hasretim dağ dağlama

Gülüsün sağ saklama

Hasretten yanar canım

Gönlüme zehir kattım

Hasretli o gün yattım

Kabuslu güşe battım

Oğruna yanar canım

İnanma iki öldüm

İşkenci güle gördüm

Mihnetim sen de sürsüm

Sürülmüş yanar canım

Sonumu gördüm gele

Dönüşü beter hele

Yol uzun sen de bele

Belene yanar canım

Ağlatma hasret eyle

Dediğim bir kez dinle

Ettiğin bana söyle

Sensizden yanar canım

Şu gönlüm zor boyanır

Hasrete kör dayanır

Gâh uyur kâh uyanır

Hasretten yanar canım

Hasretim uyan artık

Beyzaram inan artık

Yüreğim sinem yırtık

Çekerem yanar canım

Kabrimi derin kazma

Yürekte hasret azma

Vücudum daim yazma

Geçilir yanar canım

Dönsün bu hasret bahtım

Yıkılsın darlık tahtım

Bu benim hasret vaktim

Geçilmez yanar canım

Seherle hasret beni

Kandırım ben de seni

Yandırım olsun feni

Kül olsun yanar canım

İçerim mişteh salır

Hasretim ağır alır

Kaplanır bütün kalır

Dağılmaz yanar canım

Yel almaz alazlanır

Bozarır beyazlanır

Derinli deyezlenir

Çok derin yanar canım

Şu haster göçlü gelir

O çağdan moçlu gelir

Dalgası derin delir

Delinir yanar canım

Karanlık hasret kara

İçerim etti yara

Çiğerim para para

Dağılmaz yanar canım

GARİP

Durmaz garibin gözyaşı doluhur[1] duman olur

Ağladıkça yadlar ilin dayanmaz pişman olur

Ya barışır ya da küser öz[2] kendi kendinle

Ya da ona yadlarsa karşında düşman olur

Dolup dolanır her yeri arar vatan tadını

Bulmaz o ana tadın gurbette nişan olur

Yadladıkça yanar canı akraba dost ahbabın

Kavuşmaya hayal biner Yollara Ne şan olur

Bazen ağlar bazen güler bazen unutur gezer

Bazen kendin gafil eyler mecburen nisyan olur

Dert mevsime benzer gariplerin hayat sistemi

Kışı yaza yazlık kısa gözleri nisan olur

[1] Doluhmak: gözü yaşla dolmak.
[2] Öz: kendi.

Garip garip yad elinde Arar derdine çare

Bir çare doktor bulunmaz gözyaşı lokman olur

Dökülünce gözlerinden yağmur gibi yaşları

İçer acı gözyaşların geçici derman olur

İşte böyle bir hal var tüm garip olanların

Yoksulluğa benzer gurbet garibe isyan olur

Okununca sorsalar kim yazmış bu dertleri

Söyle ya garip Parçabağlı şairi İhsan olur

GÜZELLER BAĞINDAN

Bizim ilde bahar barı olanda

Güzeller bağından meyve dereydim

Küme küme kızlar bağa dolanda

Güzeller bağından meyve dereydim

Gülleylası[1] gülden güle konanda

Gül bülbüle gazal olup yananda

Şirini bal narlar ağız yaranda

Güzeller bağından meyve dereydim

[1] Gülleylası: kelebek.

Seherin vaktinde bağa inende

Nazlı yarın çiğnin[1] egbe[2] eğende

Karğasenı[3] narı olup değende[4]

Güzeller bağından meyve dereydim

Bağvancılar bağa çeper kuranda

Nazik eller şirin narı kıranda

Ay şığında bir bir Sergü[5] yığanda

Güzeller bağından meyve dereydim

Bağvancılar suyu arka yıkanda

Şirin narın suyu elden akanda

Güzeller eline kına yakanda

Güzeller bağından meyve dereydim

Dut ağacı silpekleri düşende

Türlü türlü tatlı dutu pişende

Bizim ilde bağlar barın verende

Güzeller bağından meyve dereydim

[1] Çigın: omuz.
[2] Egebe: torba.
[3] Kırgasenı: Telafer bağlarında yetişen nar türüdür.
[4] Değmek sözcüğü burada pişmek anlamında kullanılmıştır.
[5] Sergü: güzün sonunda bulunan incir türüdür.

Baharın sonunda kuşlar uçanda

Kanatların büküp serip açanda

Güzeller Urgul'da[1] sepet çatanda

Güzeller bağından meyve dereydim

KİBİR OLMA

Hor gözlerle bakıp küçük düşürme

Yükseklere kalkıp kendin şişirme

Güneşlerde çiğlerini pişirme

Sonra erir gider küle dönersin

Gururlanma vazgeç benim benlikten

Kabırgası kalın bu zenginlikten

Kefenin ayni bir arşun enlikten

Birgün burulupta tüle dönersin

Sevinme şişince yükseğe kalksan

Yüngül olan uçar düşünüp baksan

Od olup öz ruhun yandırıp yaksan

Kül olup savrulur yele dönersin

[1] Urğul: bir tür kır bitkisi.

Yaratılmış iki gözün kaş üsne

Hilal gibi beylin eğmiş çaş[1] üsne

Gönül alçağ olan konar baş üsne

Kibir sen geyilir nala dönersin

Güvenme dünyaya devir sürünce

Yürüyüp gölgeni büyük görünce

Yiter güneş bulutlara girince

Öz izini basar mala dönersin

Kör olma dünyaya malın görünce

Beş altı yapraklı dalın görünce

Acel gelip kalın köskün[2] bürünce

Sertliğin kaybeder çula dönersin

Topraktansan suyun içme felekten

Kırılırsın düşsen yüksek binekten

Büklük etme ölüm korkmaz büyükten

Birgün o geldiğin yola dönersin

[1] Çaş sözcüğü Farsça kökenli olup "göz" anlamına gelir. Ancak Telafer ağzında bu kelime "şaşı" anlamında da kullanılmaktadır. Şair, bu mısrada kelimeyi Farsça anlamıyla, yani "göz" anlamında kullanmıştır.
[2] Kösük: göğüz.

Parçabağlı kurar sözü hikmetten

Akıl olan alır sözü haketten

Büklük[1] eden düşer kadir kiymattan

Parlar altın iken pula dönersin

GÜZEL KIZIMIZ

Seni murat ister herkes Allah'tan rice eder

Ey güzellerin güzeli tatlı kızımız bizim

Dilberi şevki cihanın ay yıldızı güneşi

Dört köşede kokar gülü, bahar yazımız bizim

Sen çiçeksin, sen gazelsin, senden sunar arı bal

Sen canımız, hayatimiz, sensin arzumuz bizim

Sensin cemal, sensin kemal, sensin bütün güzellik

Senden başka görmez dilber iki gözümüz bizim

Sen malımız, sen mülkümüz, sensin bütün dünyamız

Sen anamız, sen babamız, sensin özümüz bizim

Parçabağlı der bu şiirim gelsin bacım kızına

Hatice'dir güzel yavru körpe kuzumuz bizim

[1] Büklük: büyüklük

ŞAİR RIZA ÇOLAKOĞLU'NA

Ey şehrimin dev şairi yazarı

Şiirlerin deysem kelam şaşılır

Anlatmak istesem oturup yazsam

Elimde boğulur kalem şaşılır

Bülbül-ü şiirsin güldür şiirin

Çoşkun akar çağlar seldir şiirin

Doldurmuş dünyayı boldur şiirin

Mutlakla çoğunluk tamam şaşılır

Şiirlerin kapsar güzel fikirler

Fikirler içinde al türlü sırlar

Söz içinde sözler m'analı varlar

Okudukça dalar adam şaşılır

Ben katılmam, sana yıldız deyseler

Ay yıldızlar göçer gündüz deyseler

Sevmem benzetseler deniz deyseler

Doğuşun karanlık zalam şaşılır

Karanlık içinde şığa benzersin

Karalar içinde ağa benzersin

Gölgesi çok kalın dağa benzersin

Çöl düzlüğü kavar[1] ılğam[2] şaşılır

Seni tanır dünya sözcük dil bilir

Nur parmaklar beyan eder el bilir

Hemşerilerin bilmezse de el bilir

Cahilin karşında alim şaşılır

Seni bilmeyenler yukarı baksın

Gelsin bilenlerse yukardan aksın

Asılsın asılan ufuka taksın

Kalem fikrin ile ilim şaşılır

Savunduğun barış insandır herdem

Modern şiirin irfandır herdem

Savaş gür odlara tufandır herdem

Hakları bağırar zulüm şaşılır

Altına yakışmaz dostum tunç bakır

Şehrime yakışan tam iki şair

Rıza Çolakoğlu ve Mulla Bakır

Başka uymaz onur, ün, nam şaşılır

[1] Kavalamağ: kovmak.
[2] Ilğam: serap.

Parçabağlı gurur eğer belini

Saygı hocasının öper elini

Över şairleri över elini

Kıskanır Kürt Arap Acem şaşılır.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...